Kongre Bildiri Kitabı

III. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK ÇALIŞMALARI KONGRESİ

III. International Congress on Security Studies

1-3 Aralık 2023 | ÇORUM

HİTİT ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

III. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK ÇALIŞMALARI KONGRESİ

IIIrd HITIT INTERNATIONAL CONGRESS ON SECURITY STUDIES

Küresel Gündemde Barış ve Güvenlik Arayışları

Pursuit of Peace and Security in Global Agenda

1-3 ARALIK 2023| ÇORUM

1-3 DECEMBER 2023

BİLDİRİ KİTABI:
TAM VE ÖZET METİNLER

PROCEEDINGS BOOK:
FULL TEXTS AND ABSTRACTS

HİTİT ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
Hitit Üniversitesi Üçtutlar Mah. Kuzey Kampüsü Çevre Yolu Bulvarı 19030
Çorum | TÜRKİYE

https://press.hitit.edu.tr | publisher@hitit.edu.tr
Yayınevi Sertifika No: 49188
ROR ID: https://ror.org/01x8m3269
ISNI: https://isni.org/isni/000000040369655X

Kitap Adı
III. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı: Tam Ve Özet Metinler

Editör
Doç. Dr. Sami KİRAZ | Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK

Dr. Öğr. Üyesi Nail ELHAN | Öğr. Gör. Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI

ISBN: 978-605-5244-33-0

Yayın Türü
e-Kitap

Yayın Tarihi | Publication Date
29.12.2023

Yayım Yeri
Çorum | TÜRKİYE

Yayın Dili
Türkçe

Bu bildiri kitabının her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü veya hiçbir bölümü önceden izin alınmaksızın çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Bu yayında yer alan bildirilerde öne sürülen her türlü görüş ve sorumluluk yazarlarına aittir.

© CC BY-NC 4.0

KONGRE KURULLARI / COMMITTEES

Kongre Düzenleme ve Yürütme Kurulu / Organizing Committee Members

Doç. Dr. Sami KİRAZ (Hitit Üniversitesi) (Başkan)

Doç. Dr. Cihan DİZDAROĞLU (Başkent Üniversitesi)

Doç. Dr. Gökhan ALBAYRAK (Kırklareli Üniversitesi)

Doç. Dr. Hatice ÇELİK (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ATEŞ (Iğdır Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Murat TOMAN (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nail ELHAN (Hitit Üniversitesi)

Öğr. Gör. Dr. Başar ŞİRİN (İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü)

Öğr. Gör. Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI (Hitit Üniversitesi)

Arş. Gör. Dilek KÜÇÜKBOZ KARAFİL (Hitit Üniversitesi)

Akademik Hakemler Listesi / List of Academic Reviewers

Doç. Dr. Sami KİRAZ (Hitit Üniversitesi)

Doç. Dr. Buğra SARI (Mersin Üniversitesi)

Doç Dr. Gökhan ALBAYRAK (Kırklareli Üniversitesi)

Doç. Dr. Murat TINAS (Polis Akademisi)

Doç. Dr. Murat ÜLGÜL (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK (Hitit Üniversitesi)

Doç. Dr. Ömer ATAGENÇ (Kırklareli Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Anıl VAREL (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gökberk YÜCEL (Amasya Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nail ELHAN (Hitit Üniversitesi)

Dr. Başar ŞİRİN (İzmir Ekonomi Üniversitesi)

Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI (Hitit Üniversitesi)

Dr. Vildan MEYDAN (Hitit Üniversitesi

Kongre Bilim ve Danışma Kurulu / Scientific and Advisory Board

Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Anoush Ehteshami (Durham University)

Prof. Dr. Fatih DUMAN (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. H. Pınar BİLGİN (Bilkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. İsmail YILDIRIM (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Mehmet Akif OKUR (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin UÇAR (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Muqtedar KHAN (University of Delaware)

Prof. Dr. M. Serkan TAFLIOĞLU (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)

Prof. Dr. Sabiha KILIÇ (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Serhat ERKMEN (Altınbaş Üniversitesi)

Prof. Dr. Soyalp TAMÇELİK (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Taha Bahadır SARAÇ (Hitit Üniversitesi)

Prof. Dr. Türel YILMAZ ŞAHİN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Yaprak GÜRSOY (London School of Economics)

Doç. Dr. Ayşen Satır REYHAN (Hitit Üniversitesi)

Doç. Dr. Buğra SARI (Mersin Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatih Fuat TUNCER (İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Doç. Dr. Joseph UGRAS (La Salle Üniversitesi)

Doç. Dr. Murat TINAS (Polis Akademisi)

Doç. Dr. Ömer ATAGENÇ (Kırklareli Üniversitesi)

Doç. Dr. Sedef EYLEMER (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)

Doç. Dr. Veysel DİNLER (Hitit Üniversitesi)

Doç. Dr. Emre OZAN (Kırklareli Üniversitesi)

Doç. Dr. Vahit GÜNTAY (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Anıl VAREL (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Emmanuel BALOGUN (Skidmore College)

Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul ERYÜCEL (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mesut KARAKOÇ (Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa COŞAR (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Recep AYDIN (Hitit Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Rudabeh SHAHID (Oberlin College)

Dr. Jacopo Scita (Cassa Depositi e Prestiti)

Dr. Matteo CAPASSO (Columbia University)

Dr. Muwafaq Adil OMAR (Salahaddin University-Erbil)

Dr. R. Caner SAYAN (Cranfield Üniversitesi)

TAKDİM

Değerli Okurlar,

Üniversitemiz Uluslararası İlişkiler Bölümü tarafından düzenlenen 3. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi'ni 1-3 Aralık 2023 tarihleri arasında tamamlamış bulunmaktayız. "Küresel Gündemde Barış ve Güvenlik Arayışları" temasıyla düzenlenen kongrede 128 katılımcı, toplam 29 oturumda bildirilerini interaktif bir şekilde sunmuştur. Ülkemizin pek çok saygın kuruluşundan öğretim üyesi ve araştırmacıların yanı sıra beş farklı ülkeden davetli konuşmacı ve tebliğ sahipleri, bilimsel ve tematik oturumlarla kongremize önemli katkılar sağlamıştır. Önceki Kongrelerden farklı olarak bu sene ilk defa hibrit formatta gerçekleşen Kongre kapsamında açılış oturumu ve birinci gün panellerinin Çorum ilimizde Üniversitemizde gerçekleştirmiş olmaktan da ayrıca büyük mutluluk duymaktayız.

Dinamik yapısı ile her geçen gün farklı boyutların dâhil edildiği bir alan olarak güvenlik çalışmaları disiplin içindeki ve uluslararası politikadaki değişikliklerden etkilenmek suretiyle yeni soru ve sorunlarla yüzleşmektedir. İçinde bulunduğumuz dönem itibarıyla soru ve sorunların her geçen gün çeşitlendiği ve karmaşıklaştığı bir evrede uluslararası politikanın aktörlerince girişilen barış arayışları ile bu aktörlerin bu yeni hale yönelik yaklaşımları, ürettikleri politikaları ve yeterlilik/yetersizlikleri kapsamlı incelemeler yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi bu bağlamda güvenlik çalışmalarında geleneksel ve güncel meselelerin tartışıldığı, alana yön verecek yeni bakış açılarının irdelendiği bir platform olma amacı taşımaktadır. Bu seneki özel temaya bağlı olarak başta Türkiye ve yakın çevresi olmak üzere yeni güvenlik mimarisindeki barış arayışları ile ilgili pek çok sorunun cevabını kitabımızda derlenen tebliğlerde bulacağınızı ümit ediyorum.

Hitit Üniversitesi ev sahipliğinde organize edilen kongrenin gerçekleştirilmesinde emeği geçen düzenleme kurulunda yer alan ve katkı sağlayan tüm çalışma arkadaşlarımı başarılı bir organizasyona imza atmalarından dolayı içtenlikle tebrik ederim. Ayrıca bilim ve danışma kurulları ile hakem kuruluna bu geniş kapsamlı etkinliğin sorunsuz bir şekilde yürütülmesindeki katkıları için teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu kaynak eserin sizlere ulaşmasında katkıda bulunan herkese bir kez daha teşekkür eder, bildiri kitabımızın hafızalarda önemli bir yer edineceği inancıyla bilim dünyasına, insanlığa, ilimizin ve ülkemizin tanıtımına katkıda bulunması temennisiyle selam ve saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK
Hitit Üniversitesi Rektörü

III. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK ÇALIŞMALARI KONGRESİ

1-3 ARALIK 2023

IIIrd HITIT INTERNATIONAL CONGRESS ON SECURITY STUDIES

1-3 DECEMBER 2023

KONGRE PROGRAMI

CONGRESS PROGRAM

1 Aralık 2023 Cuma 10.00-10.30	
AÇILIŞ TÖRENİ VE PROTOKOL KONUŞMALARI	
Prof. Dr. Halil İbrahim ŞİMŞEK	Hitit Üniversitesi Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Sabiha KILIÇ	Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan V.
Doç. Dr. Sami KİRAZ	Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Ayşe Müge DEMİRAL	Sunucu/Moderatör

1 Aralık 2023 Cuma 10.30-12.00	
AÇILIŞ OTURUMU **KÜRESEL GÜNDEMDE BARIŞ VE GÜVENLİK ARAYIŞLARI**	
Ethem Erkoç Konferans Salonu	
Prof. Dr. Haldun YALÇINKAYA	Davetli Konuşmacı TOBB ETÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Özlem TÜR-KÜÇÜKKAYA	Davetli Konuşmacı ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Serhat ERKMEN	Davetli Konuşmacı TERAM Başdanışmanı
Doç. Dr. Sami KİRAZ	Moderatör Hitit Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

1 Aralık 2023 Cuma 13.30 – 15.00		
1. OTURUM TEMATİK OTURUM: ASYA'DA GÜVENLİK Oturum Başkanı: Doç. Dr. Hatice ÇELİK		
Ethem Erkoç Konferans Salonu		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Doç. Dr. Hatice ÇELİK	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Hint-Pasifik'te Olmak ya da Olmamak: Güney Kore'nin Hint-Pasifik Stratejisi
Dr. Zeynep Tuba SUNGUR	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Pakistan'dan Sınır Dışı Edilen Afgan Göçmenler: Değişen Söylemler ve Değişen İlişkiler
Dr. Yusuf AVCI	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Göçü Yönet(eme)mek: Japonya Göç Yönetiminde Reform Arayışları
Dr. Tufan Kutay BORAN	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	İç Politikanın Aktör Spesifik Olarak İstikrarlanması: Endonezya'da Kültür ve Etkileri
Dr. Vuslat Nur ŞAHİN	Waseda Üniversitesi	Ontolojik Güvensizlik: Covıd-19 Sürecinde Japonya'nın Kimlik Değişimi

1 Aralık 2023 Cuma 13.30 – 15.00		
2. OTURUM Oturum Başkanı: Doç. Dr. Samet ZENGİNOĞLU		
AMFİ - 1		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Doç. Dr. Samet ZENGİNOĞLU	Adıyaman Üniversitesi	Avrupa Demokrasisi Tehdit Altında Mı?: Almanya Özelinde Bir Okuma
Dr. Ece AKSOP	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Sanctions On North Korea
Arş. Gör. Mustafa TÜRK (Doktora Öğrencisi)	Kırıkkale Üniversitesi	Düzen-Adalet İkilemi: İnsani Müdahale Tartışmaları
Dr. Vildan MEYDAN	Hitit Üniversitesi	Bir Güvenlikleştirme Aracı Olarak Popülizm-Güvenlik İlişkisi

1 Aralık 2023 Cuma 15.15 – 16.15		
3. OTURUM **TEMATİK OTURUM:** **ULUSLARARASI GÜVENLİK GÜNDEMİ OLARAK DİNİ DİPLOMASİ: TÜRKİYE'DE ŞİİLEŞME VE İRAN'IN ROLÜ** **Moderatör: Prof. Dr. Cemil HAKYEMEZ**		
Ethem Erkoç Konferans Salonu		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK Dr. Nail ELHAN	Hitit Üniversitesi	Uluslararası Güvenlik Gündemi Olarak Dini Diplomasi: Türkiye'de Şiileşme ve İran'ın Rolü

1 Aralık 2023 Cuma 16.30 – 18.00		
4. OTURUM **Oturum Başkanı: Doç. Dr. Bezen COŞKUN**		
AMFİ - 1		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Dr. Taner ZORBAY	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Dış Politikada Denge Siyaseti: Türkiye-İran İlişkileri Örneği
Dr. Kürşad GÜÇ	Jandarma Ve Sahil Güvenlik Akademisi	Türkiye'nin Ontolojik Güvenliğinde Zayıf Halka Olarak NATO
Doç. Dr. Bezen COŞKUN	TED Üniversitesi	Yeni Dünya Düzeninde Güvenlik ve Dış Politika
Dr. Murat TOMAN	Hitit Üniversitesi	Küba Füze Krizi'nde Kennedy'nin Stratejik Liderliğinin Türk Dış Politikasına Etkisi

1 Aralık 2023 Cuma 16.30 – 18.00		
5. OTURUM Oturum Başkanı: Dr. Mustafa COŞAR		
AMFİ - 2		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Dr. Emrah KAYA	Bağımsız Araştırmacı	Olgunluk Teorisi, Terör Örgütleriyle Müzakere ve Ateşkes
Ömer ARICI (Yüksek Lisans Öğrencisi) Dr. Mustafa COŞAR	Hitit Üniversitesi	Bilişim Sistemlerine Yönelik Kullanılan Donanımsal Siber Saldırı Araçları
Prof. Dr. Sezai ÖZÇELİK Berna SARICA (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Konstrüktivizm Perspektifiyle 2014-2023? Rusya-Ukrayna Savaşı: Kimlik, Mitler ve Misyonculuk Analizi

2 Aralık 2023 Cumartesi

10.00 – 11.30

6. OTURUM

TERÖRİZM ve RADİKALLEŞME ile MÜCADELE ARAŞTIRMA MERKEZİ (TERAM) İSTİHBARAT TEMATİK OTURUMU

Oturum Başkanı: Ediz EKİNCİ

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Kaan Kutlu ATAÇ	Mersin Üniversitesi	İstihbaratın Stratejik Başarısı(zlığı) ve Siyasetin Her Daim Hazır Günah Keçisi
Dr. Hasan Mesut ÖNDER	Bağımsız Araştırmacı	Analiz Hatası Olarak Bilişsel Kapanma İhtiyacı: Yom Kippur Savaşı Örneği
Ferit MALKARA (Doktora Öğrencisi)	Milli Savunma Üniversitesi	Terör Saldırıların Öngörülebilirliği ve Gelecekteki Muhtemel Saldırılarının Analizi
Öğr. Gör. Bora İYİAT	Amasya Üniversitesi	İstihbarat Analizinde Rölatif Skotom Sendromu

2 Aralık 2023 Cumartesi

10.00 – 11.30

7. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI

2. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Şennur ÖZDEMİR (Doktora Öğrencisi)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Güvenliğin Değişen Gündeminde Yeni Tehditler: Bazı Örneklerle Siber Tehditler
Beyza Nur YÜKSEK (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Soğuk Savaş Sonrası ABD ve Rusya'nın Siber Güvenlik Politikalarının Karşılaştırılması
Arş. Gör. Erva KARADAĞ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Milli Savunma Üniversitesi	Nükleer-Siber Bağlantısını Yeniden Düşünmek: Siber Caydırıcılık Nükleer Silaha Sahip Devletlerin Davranışlarını Ne Ölçüde Kısıtlayabilir?

02 Aralık 2023 Cumartesi

11.45 – 13.15

8. OTURUM

MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ TEMATİK OTURUMU: 100. YILINDA TÜRKİYE'NİN GÜVENLİĞİ

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Mehmet Bora SANYÜREK	Milli Savunma Üniversitesi	Türkiye'nin PKK Terör Örgütü İle Mücadelesinde Süreklilik Ve Değişim
Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN	Milli Savunma Üniversitesi	Türkiye'nin Güvenliğini Yeniden Düşünmek: İkinci Düzeyi Tersine Çevirmek
Dr. Ömer Faruk KOCATEPE	Milli Savunma Üniversitesi	Kafkasya'da İstikrarın Arayışında Türkiye'nin Rolü: Bölgesel Sorunlar Ve Stratejik Yaklaşımlar
Dr. Serhan ÜNAL	Milli Savunma Üniversitesi	Türkiye'nin Enerji Güvenliği Politikaları

2 Aralık 2023 Cumartesi

11.45 – 13.15

9. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mahir TERZİ

2. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Mahir TERZİ	Kültür ve Turizm Bakanlığı	New Trends in Modern Diplomacy: Gastro-Diplomacy
Dr. Pınar Buket KILINÇ PALA Dr. Fulya AKGÜL DURAKÇAY	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi	Dijital Diplomasinin Uluslararası İlişkilere ve Güvenliğe Etkisi
Dr. Emine ERDEN KAYA	Amasya Üniversitesi	Doğu Batı Dikotomisi ve Savaş

2 Aralık 2023 Cumartesi

13.30 – 15.00

10. OTURUM

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜ TEMATİK OTURUMU: FARKLI DÜZEYLERDE GÜNCEL GÜVENLİK MESELELERİ

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Serkan TAFLIOĞLU

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Prof. Dr. M. Serkan TAFLIOĞLU	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	İsrail-Hamas Çatışma Sonrası Yaşanan Güvenlik Krizi Üzerine
Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Küresel Enerji Geçişi ve Enerji Güvenliği: Nasıl Bir Enerji Jeopolitiği Doğuyor?
Dr. Kübra ÖZTÜRK	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye'de Göçün Güvenlikleştirilmesi ve Siyasi Parti Temsili: Zafer Partisi Örneği
Dr. Şeyda GÜDEK GÖLÇEK	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Çatışmadan Uzlaşmaya Uluslararası Güvenlikte Kadının Aktörlüğü
Dr. Aybüke İNAN ŞİMŞEK	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Çift Kullanım Teknolojisinin Uzay Güvenliği Tartışmalarına Yansımaları

2 Aralık 2023 Cumartesi 13.30 – 15.00		
11. OTURUM **Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sevgi BALKAN ŞAHİN**		
2. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Bekir AYDENİZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Yıldız Teknik Üniversitesi	İklim Güvensizliği: Isınan Gezegenin Jeopolitik Etkisi
Doç. Dr. Sevgi BALKAN ŞAHİN Arş. Gör. Özge ÇETİNER	Çağ Üniversitesi	Nato'nun İklim Değişikliği Yaklaşımı: Örgütsel Kimlik ve Güvenlikleştirme Üzerine Bir İnceleme
Dr. Betül GÜLTEKİN ALBAYRAK	Kırklareli Üniversitesi	Uluslararası Hukukun Bölündüğüne Dair Tartışmalar Bağlamında Hukuki Güvenlik
Muharrem BAYRAK (Doktora Öğrencisi) Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU (Doktora Öğrencisi)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Pandemilerin Uluslararası Güvenliğe Etkisi: Kolektif Milliyetçiliğin ve Ulus Devletin Yükselişi

2 Aralık 2023 Cumartesi 13.30 – 15.00		
12. OTURUM **Oturum Başkanı: Doç. Dr. Süleyman TEMİZ**		
3. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Doç. Dr. Orhan KARAOĞLU	Bağımsız Araştırmacı	1923-1939 Yılları Arası Türk Dış Politikasında Güvenlik Bağlamında Eksen Tartışması
Doç. Dr. Süleyman TEMİZ	Iğdır Üniversitesi	Kennedy Dönemi ABD'nin Laos Politikası
Dr. Tahsin YAMAK	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Sahel Bölgesinde Değişen Güvenlik Anlayışının Bölgesel İttifaklara Yansıması: "G5 Sahel"den "Sahel Devletleri İttifakı"na
Yasemin ERGÜL (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2015 İran Nükleer Antlaşması ve 3 Düzey Üzerinden Analiz

2 Aralık 2023 Cumartesi

15.15 – 16.45

13. OTURUM

TEMATİK OTURUM: ELEŞTİREL GÜVENLİK: GÜVENLİK, AFET VE KADIN

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Zuhal YEŞİLYURT GÜNDÜZ

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Prof. Dr. Zuhal YEŞİLYURT GÜNDÜZ	TED Üniversitesi	Feminist Dış Politika Ve Afet
Doç. Dr. Zehra YILMAZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Afet Nasıl Yönetilir?: Sürdürülebilir Uluslararası Afet Yönetiminin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden İncelenmesi
Dr. Selver ŞAHİN	Bilkent Üniversitesi	Kalkınma, Toplumsal Cinsiyet ve Afet Yönetimi: Rutin Politik-Ekonomi Perspektifinden Bir İnceleme
Doç. Dr. Gizem BİLGİN AYTAÇ	İstanbul Üniversitesi	Antroposen Çağda Kadın, Barış, Güvenlik Gündemi: Çevresel Baskılar ve Afet Yönetiminde Türkiye ve Suriye Depremi Örneği
Dr. Burcu SARI KARADEMİR	TED Üniversitesi	Afet Yönetişimine Alternatif Bir Bakış: Mor Küçülme

2 Aralık 2023 Cumartesi 15.15 – 16.45		
14. OTURUM **Oturum Başkanı: Dr. İrem ŞENGÜL**		
2. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Doç. Dr. Mahir TERZİ	Kültür ve Turizm Bakanlığı	An Evaluation Parameter Regarding The Impact of Economy Politics on The Relations Between Saudi Arabia and Iran: Khums
Dr. İrem ŞENGÜL	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Rethinking Participation of Refugee Women Through The Women, Peace And Security Agenda
Dr. Nuri SALIK	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	From Idealism to Realpolitik: The Transformation of Turkey's Security Policy Towards Syria During The Arab Spring
Arş. Gör. Damla Nur ÖZDEMİR (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Düzce Üniversitesi	The Role of Private Military Companies in the United States' Counterterrorism Operations

2 Aralık 2023 Cumartesi

15.15 – 16.45

15. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI

3. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Çağlar ÇİÇEK (Doktora Öğrencisi)	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Kamu Yönetiminde Yapay Zeka: Güvenlik ve Stratejik Uygulamalar
Öğr. Gör. ERHAN ÇELİK	Kastamonu Üniversitesi	Jandarmanın Asayiş Olaylarındaki Etkisi: 2021 Yılı Değerlendirilmesi

2 Aralık 2023 Cumartesi

17.00- 18.30

16. OTURUM

TEMATİK OTURUM: İSRAİL-FİLİSTİN MESELESİNDE GÜNCEL GELİŞMELER VE TÜRKÇE LİTERATÜRDE İSRAİL

Oturum Başkanı: Dr. Nail ELHAN

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Ayşe ÖMÜR ATMACA Prof. Dr. Özlem TÜR-KÜÇÜKKAYA	Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi	İsrail-Filistin Sorununa Tarihsel Bakış
Dr. Ceyhun ÇİÇEKÇİ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	İsrail-Filistin Sorununda Güncel Gelişmeler: 7 Ekim 2023 Sonrası Yeni Parametreler
Doç. Dr. Umut UZER	İstanbul Teknik Üniversitesi	Kudüs Üzerine Diplomatik Rekabet
Dr. Ferit BELDER	Marmara Üniversitesi	Kimlik Güvenliği ile 'Ulusal Güvenlik' Arasında İsrail'de Ultra-Ortodoks Partilerin Güvenlik Anlayışları

2 Aralık 2023 Cumartesi

17.00- 18.30

17. OTURUM

Oturum Başkanı: Dr. Mesut KARAKOÇ

2. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Arş. Gör. Simge PELİT	İstinye Üniversitesi	False Promise of Stability? Serbia's Stabilitocracy and The Insecurity in Kosovo
Latife KINAY KILIÇ (Doktora Öğrencisi)	Bilkent Üniversitesi	The Response to Sponsorship Dataset (RSD): How Do Target States Respond to External Support of Rebel Groups?
Dr. Mesut KARAKOÇ	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Analyzing The Evolution of Cybersecurity Policy Capacity in Turkey: Exploring Drivers And Mechanisms For Development
Arş. Gör. Süleyman Buğrahan BAYRAM (Doktora Öğrencisi)	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Absurdity, Subjectivity and Security Amid Invasion

ÖZEL OTURUM

MIGRATION, PEACE, AND SECURITY:
IN SEARCH OF SOLUTIONS

Davetli Konuşmacılar

Prof. Dr. Dallal STEVENS
University of Warwick

Prof. Dr. Kirsten MCCONNACHIE
University of East Anglia

Moderatör

Dr. Yasemin KARADAĞ AVCI
Hitit Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü

Tarih: 2 Aralık 2023 Cumartesi
Saat: 19.00
Oturum Dili: İngilizce

3 Aralık 2023 Pazar

10.00 – 11.30

18. OTURUM

TEMATİK OTURUM: ELEŞTİREL GÜVENLİK: GÜVENLİK, KADIN VE ETİK

Oturum Başkanı: Dr. Selver ŞAHİN

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Selver ŞAHİN	Bilkent Üniversitesi	Türkiye Bağlamında Kadına Karşı Şiddetin Politik Ekonomisi
Dr. Nuran Halise BELET	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Ekonomi Güvenliği Kavramı ve Güvenliğin Gri Tonları
Dr. Burcu SARI KARADEMİR	TED Üniversitesi	Cinsiyetlendirilmiş 'İnsan Güvenliği' Sorunu Olarak Afet ve Afette 'Kadının İnsan Güvenliği'

3 Aralık 2023 Pazar 10.00 – 11.30		
19. OTURUM **Oturum Başkanı: Dr. Anıl Çağlar ERKAN**		
2. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Dr. Anıl Çağlar ERKAN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Küresel Doğal Gaz Pazarı ve Enerji Güvenliğine Etkisi
Fevzi KIRBAŞOĞLU (Doktora Öğrencisi) Muharrem BAYRAK (Doktora Öğrencisi)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Yükselen Güçlerin Enerji Güvenliğine Yaklaşımlarının Dönemsel Bir Analizi: BRICS Örneği
Eyüp İbrahim ATABAY (Doktora Öğrencisi)	St. Petersburg Devlet Üniversitesi	Ermenistan'ın Enerji Güvenliğinde Rusya'nın Rolü
Dr. Ümit TETİK	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Doğu Akdeniz'de Asimetrik Güç Dengesi ve Türkiye'nin Enerji Güvenliğini Bölgesel 'İttifaklar' Açısından Yeniden Tartışmak

3 Aralık 2023 Pazar 11.45 – 13.15		
20. OTURUM **Oturum Başkanı: Dr. Ahmet ATEŞ**		
2. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Dr. Ahmet ATEŞ	Iğdır Üniversitesi	Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA) ve Terörle Mücadele: Türkiye-PKK Örneği Üzerine Bir İnceleme
Zafer YILMAZ (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	PYD / YPG Terör Örgütünün Sinemacılık Hevesi: İkincil Kaynak Antropolojik İstihbarat
Öğr. Gör. Kerem AYDEMİR	İstanbul Gelişim Üniversitesi	PKK Terör Örgütü İçin Meskûn Mahal Çatışma Örneği: Hamas'ın 7 Ekim Tarihli Saldırısı
Dr. Murat SARI	Fırat Üniversitesi	Terörizm'in Türkiye'nin Gelişmişlik Düzeyi Üzerindeki Etkileri

3 Aralık 2023 Pazar

13.30 – 15.00

21. OTURUM

TEMATİK OTURUM: ULUSLARARASI İLİŞKİLER VE MÜZİK

Oturum Başkanı: Dr. Umut YUKARUÇ

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Umut YUKARUÇ Dr. Ceren GÜRSELER	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Uluslararası İlişkileri Dinlemek: Müzik ve Uluslararası İlişkiler
Doç. Dr. Betül ÖZYILMAZ KİRAZ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Çatışmaların Dönüşümünde Müzik: İşlevler, Uygulamalar ve Sınırlılıklar
Dr. Hakan KIYICI	Polis Akademisi	Müziğin Politikleşmesinde Terörizm ve Yeni Karşı Hareketler
Doç. Dr. İhsan Ömer ATAGENÇ	Kırklareli Üniversitesi	Küresel İktidar Aygıtlarına Karşı Marksist Öfke: Rage Against The Machine'in Siyasal Söylemi

3 Aralık 2023 Pazar

13.30 – 15.00

22. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Cenker Korhan DEMİR

2. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Doç. Dr. Cenker Korhan DEMİR Dr. Ömer ÇONA	Hasan Kalyoncu Üniversitesi Bağımsız Araştırmacı	Aşırı Sağ Terörizmi Manifestolar Üzerinden Anlamak: "Kutsal Kimliğe" Hizmet Etmek
Hakan KÜÇÜK (Doktora Öğrencisi)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Kıta Avrupası'nda Ayrılıkçı Terör: ETA Örneği
Betül CAFER (Doktora Öğrencisi)	Milli Savunma Üniversitesi	Tersine Radikalleşme Süreçlerinin Güvenlik Algılamalarına Etkisi: Özbekistan Örneği
Elif Dilan TÜTMEZ (Doktora Öğrencisi)	Karadeniz Teknik Üniversitesi	IRA'nın Yeni Güvenlik Algısı: Brexit İle Bozulan Barış

3 Aralık 2023 Pazar

15.15 – 16.45

23. OTURUM

TERÖRİZM ve RADİKALLEŞME ile MÜCADELE ARAŞTIRMA MERKEZİ (TERAM) TERÖRİZM TEMATİK OTURUMU

Oturum Başkanı: Dr. Burak GÜNEŞ

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Merve ÖNENLİ GÜVEN	TERAM	Hibrit Savaş Kapsamında Terörizmin Değişen Dinamikleri
Av. Ali Hazer DENİZ	TERAM	Terörizmle Mücadelede Etkili Bir Sorgulama Metodu: Reid Tekniği
Doç. Dr. Merve Suna ÖZEL ÖZCAN	Kırıkkale Üniversitesi	Rusya-Ukrayna Savaşı Sürecinde Enerji Güvenliği: Rusya'nın Enerji Gücü Mü, Enerji Terörizmi Mi?
Doç. Dr. Saadat DEMİRCİ	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Azov Taburu - Milliyetçilik Ve Terör Arasında Hibrit Yapılanmanın İncelenmesi

3 Aralık 2023 Pazar
15.15 – 16.45

24. OTURUM
Oturum Başkanı: Prof. Dr. İbrahim MAZMAN

2. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Ebrar ŞEBİN (Doktora Öğrencisi)	Düzce Üniversitesi	Eleştirel Teori Perspektifinden Avrupa'daki Radikal Sağ Partilerin Göç Politikası: Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) ve İtalya'nın Kardeşleri Partisi (FDL) Örnekleri
Prof. Dr. Nergiz ÖZKURAL KÖROĞLU Dr. Fatih ÖZGÜVEN	Üsküdar Üniversitesi Bağımsız Araştırmacı	2010 Sonrası Krizler Karşısında Avrupa Birliği'nin Göçü Yeniden Güvenlikleştirmesi
Dr. Burçin ULUĞ Dr. Pelin ALİYEV	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Avrupa Birliği (AB)'nin Afrika Kıtasına Yönelik Politikalarının Teorik Analizi
Recep UYGUN (Yüksek Lisans Öğrencisi)	Sakarya Üniversitesi	Batı'ya Bakan Kartal: Post-Sovyet Dönemde Polonya'nın Batı'ya Entegrasyonu
Sedanur GÜNEY YILDIRIM (Yüksek Lisans Öğrencisi) Prof. Dr. İbrahim MAZMAN	Kırıkkale Üniversitesi	Kadın ve Uluslararası Göç Güvenliği

3 Aralık 2023 Pazar 15.15 – 16.55		
25. OTURUM **Oturum Başkanı: Doç. Dr. Betül ÖZYILMAZ KİRAZ**		
3. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Dr. Adem ÖZER	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	2022 Rusya-Ukrayna Savaşı ve Uluslararası Hukukun İhlali
Dr. Baransel MIZRAK	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	Jus Ad Bellum Açısından Rusya – Ukrayna Savaşı ve BM Güvenlik Konseyi
Dr. Cansu ATILGAN PAZVANTOĞLU	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Uluslararası İnsancıl Hukukta Güncel Tartışmalar ve Rusya-Ukrayna Savaşı
Doç. Dr. Betül ÖZYILMAZ KİRAZ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Devletler Uluslararası Hukuka Neden Uymaz?: Sosyal Psikolojik Bir Önerme

3 Aralık 2023 Pazar

17.00- 18.30

26. OTURUM

TERÖRİZM ve RADİKALLEŞME ile MÜCADELE ARAŞTIRMA MERKEZİ (TERAM) TERÖRİZM TEMATİK OTURUMU - II

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Fatma ANIL ÖZTOP

1. SALON

Yazarlar	Kurum	Bildiri Başlığı
Dr. Çağatay BALCI	TERAM	Terör Örgütlerinin Propaganda Faaliyetlerinde Dönüşüm ve Mitostratejik Eğilimin Yükselişi
Doç. Dr. Fatma ANIL ÖZTOP	Kocaeli Üniversitesi	Terörle Mücadelede Karşı Anlatı
Dr. Emine ÇELİK	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Özel Askeri Şirketler: Radikalleşmede Yeni Motivasyon Kaynağı Mı?
Dr. Hatice SÜRURİ	Bağımsız Araştırmacı	Terörizmin Beşinci Dalgası Ekseninde Teknolojik Dalga ve Dijital Terörizm

3 Aralık 2023 Pazar 17.00- 18.30		
27. OTURUM **TEMATİK OTURUM: MİLLİYETÇİLİĞİN COĞRAFYALARI** **Oturum Başkanı: Doç. Dr. Mustafa Onur TETİK**		
2. SALON		
Yazarlar	**Kurum**	**Bildiri Başlığı**
Doç. Dr. Gökberk YÜCEL	Amasya Üniversitesi	Trianon'dan Avrupa Şüpheciliğine: Macar Milliyetçiliği
Doç. Dr. Yusuf Ziya BÖLÜKBAŞI	Anadolu Üniversitesi	Diasporadan Vadedilmiş Topraklara: İsrail-Yahudi Milliyetçiliği
Prof. Dr. Abdürreşit Celil KARLUK	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Çin Milliyetçiliği: Milliyetçiliği Besleyen Zihniyetler Üzerine
Doç. Dr. Merve Suna ÖZEL ÖZCAN	Kırıkkale Üniversitesi	Rus Milliyetçiliğinin Tarihsel Köklerini Okumak
Doç. Dr. Murat ÜLGÜL	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Amerikan Milliyetçilikleri ve Çelişkiler Ülkesi

III. ULUSLARARASI HİTİT GÜVENLİK ÇALIŞMALARI KONGRESİ

1-3 ARALIK 2023

IIIrd HITIT INTERNATIONAL CONGRESS ON SECURITY STUDIES

1-3 DECEMBER 2023

BİLDİRİ KİTABI:

TAM VE ÖZET METİNLER

PROCEEDINGS BOOK:

FULL TEXTS AND ABSTRACTS

AÇILIŞ PANELİ
KÜRESEL GÜNDEMDE BARIŞ VE GÜVENLİK ARAYIŞLARI

Prof. Dr. Haldun YALÇINKAYA
TOBB ETÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Özlem TÜR-KÜÇÜKKAYA
ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Serhat ERKMEN
TERAM Başdanışmanı

Hitit Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü tarafından düzenlenen III. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi, 1-3 Aralık 2023 tarihleri arasında gerçekleştirildi. 1 Aralık tarihindeki kongrenin açılış oturumu, Doç. Dr. Sami Kiraz moderatörlüğünde, TOBB ETÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı Prof. Dr. Haldun Yalçınkaya, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özlem Tür-Küçükkaya ve TERAM Başdanışmanı Prof. Dr. Serhat Erkmen'in katılımlarıyla, "Küresel Gündemde Barış ve Güvenlik Arayışları" teması çerçevesinde düzenlendi.

Güvenlik çalışmalarının geçirdiği dönüşümü değerlendirmemiz gerektiğini belirten Yalçınkaya, Sanayi Devrimi sonrasında insanlığın organize olma, iletişim ve ulaşım becerilerinin artmasıyla savaş alanında büyük toplulukların bir araya gelmeye başladığını ve maalesef milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olan bir eğilimin ortaya çıktığını ifade etti. Prof. Dr. Yalçınkaya, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Soğuk Savaş döneminde, dünyanın tamamını yok edecek silahların var olması ve böyle bir savaş bedelinin yüksek olması nedeniyle büyük devletler arasında savaşların engellendiğini belirtti. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte, büyük korku ortadan kalktı ve Sosyal Bilimlerde araştırma teknikleri gelişti. Böylece Güvenlik Çalışmaları hayatın farklı alanlarına yönelik çalışmaya başladı ve daha geniş bir alana yayıldı, devlet güvenliğinden insan güvenliğine kadar geniş bir skala ortaya çıktı dedi. Ancak, tam dünyada güvenliğin sağlandığı düşünülürken ilk olarak 2010'lı yılların başında Suriye'deki iç savaş ve terörizmin DAEŞ ile farklı bir boyuta ulaşması, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve Gazze'deki çatışmalar gibi olaylarla karşılaşıldığını belirtti. Yalçınkaya, Güvenlik Stratejileri ve Savaş Çalışmaları akademik yazınının genişlemesine rağmen, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali konusunda endişeleri dile getirdi. Bu durum, İtalya'nın Habeşistan'ı işgaline olası benzerliği, ve yeni bir dünya savaşının sinyali olabileceği yönündeki endişeleri dile getirdi.

Prof. Dr. Yalçınkaya, mevcut durum değerlendirildiğinde, kesin bir "olacak" veya "olmayacak" ifadesini kullanmanın zor olduğunu ifade etti. Yalçınkaya, insanlık tarihindeki olayların karmaşıklığını vurgulayarak, geleceği öngörmenin her zaman zor olduğunu ifade etti. Prof. Dr. Yalçınkaya, gündemdeki olaylardan örnekler vererek, Güvenlik Çalışmalarının hala hayati öneme sahip olduğunu ifade etti. Yayılma ve yıkılma konusunda, Yalçınkaya, dünya tarihinde bugüne kadar ki çoğu büyük savaşın Avrupa'da meydana geldiğini ve bu sebeple dünya savaşına dönüştüğünü söyledi. Buna istinaden Avrupa'nın savaş tarihindeki yerini göz önünde bulundurarak, Orta Doğu'daki savaşların yeni bir dünya savaşı kapasitesine sahip olduğunu düşünmediğini ifade etti. Yalçınkaya'ya göre Türkiye'nin Karabağ savaşındaki etkisinin dünya basınında yer bulması, Türk insansız hava araçları ve Azerbaycan ordusunun Türk subayları tarafından emir komuta edilmesiyle ilgiliydi. Ancak Yalçınkaya'ya göre, Türkiye'nin bu olaya olan katkısını sadece dronlar veya danışmanlarla açıklamak yetersizdir. Türkiye, NATO kapsamında eski Sovyet cumhuriyetleri ve doğu bloğu ülkelerine yönelik çeşitli programlar yürütmüştür. Bu kapsamda, bazı NATO ülkeleri eski doğu bloğu ülkelerinin askerlerini eğitmeye başlamışlardır. Prof. Dr. Yalçınkaya'ya göre Türkiye'de bu bağlamda Azerbaycan ordusunu eğitmiştir. Türkiye'nin 107 ikili askeri iş birliği anlaşması bulunmakla birlikte, Azerbaycan ile yaptığı işbirliği en ileri seviyede olandır. Yalçınkaya, Karabağ Savaşı'nın, NATO standartlarında eğitilmiş Azerbaycan Ordusu ile Kızıl Ordu'nun kalanlarından oluşan Ermenistan ordusu arasında geçtiğini belirterek bir karşılaştırma yapmıştır. Türkiye'nin desteğinin Azerbaycan Ordusu'nun gelişiminde önemli bir rolü olduğunu belirterek ve Türkiye'nin bu süreçte kendinin ve NATO'nun çıkarlarını uyumlu bir şekilde dengelediğinin altını çizdi.

Güvenlikte nereye doğru gidiyoruz? Sorusu ile başlatılan açılış oturumunda, uzmanlık alanı Ortadoğu çalışmaları olan Prof. Dr. Özlem Tür-Küçükkaya, bölgedeki şiddet sarmalının değişmediğini, güvenlik meselesinin sürekli gündemde yer aldığını belirterek konuşmasına başladı. Bölgenin geleceğini karamsar bir perspektif ile değerlendirmesini takiben iki farklı teorik yaklaşıma dikkat çeken Tür-Küçükkaya, çok kutuplu düzenin değişim göstermesini ve güç geçiş teorisini derinlemesine anlattı. Konuşmasında, küresel mücadelenin yaşandığı, büyük güçlerin rekabet alanı olan Ortadoğu'da yapılan savaşların neden bu kadar çok olduğu hususunda, güç geçiş teorisini referans alarak; eşit güçte veya birbirine yakın güçte olduğunu düşünen devletlerin birbirlerini yenebilecekleri kanısıyla daha fazla savaşa girdiğini, Ortadoğu bölgesinde ise sadece devletlerin değil devlet dışı aktörlerin de kendilerini kontrol eden devletlerden bağımsız ulaştıkları kapasiteler ile karşılarındakini yenebileceklerini ve bu durumun güç geçiş teorisi çerçevesinde savaşı arttıracağını söyledi. Tür-Küçükkaya,

Ortadoğu bölgesinin savaşlara bu kadar teşne olmasının nedenini, suni sınırların varlığıyla bölgede revizyonist devletlerin bulunmasıyla ve kısacası devletlerin sürekli sınırlarını genişletme amacı taşımasıyla anlattı. Ortadoğu'daki otoriter sisteme, yıllarca değişmeyen rejimlerin varlığına değinen Tür-Küçükkaya, bu bağlamda savaşların yoğunluğu ile otoriter yoğunluğun ilişkili olduğunu düşündüğünü vurguladı. Gazze'nin savaş öncesinde hiçbir ülkenin gündeminde yer almaması ve ülkeler nezdinde istenmeyen bir bölge konumunda olduğuna, Gazze'nin Mısır'a katılma önerisi, İbrahim Anlaşması'yla Gazze halkına Sina'da bir yer verilmesine ya da bölgede endüstrileşme yapılıp farklı formüllerin geliştirilmesi gibi çeşitli önerilerin sonuçsuz kaldığına ve Gazze topraklarında birbirini istemeyen El Fetih ve Hamas'ın varlığına değindi. Nitekim Gazze'nin köşeye sıkışmış bir bölge olduğuna dikkat çeken Tür-Küçükkaya, Türkiye'nin Gazze savaşında garantörlük mekanizması altında aktif bir rol üstlenerek bir an önce ateşkes yapılmasını istediğini ekledi. Tür-Küçükkaya, İsrail halkının neredeyse %37,8'inin İsrail'in Gazze'yi yeniden işgal etmesi için yönetime baskı uygulandığını belirtti; fakat bu durumu tehlikeli bulduğunun altını çizdi. Konuşmasının devamında 1982 yılında İsrail'in Lübnan'ı işgali sırasındaki planı ile şu an Gazze'ye yönelik saldırı planının benzer olduğunu; bölgeye yeni bir düzenin getirilme isteğini ancak İsrail'in bu planında başarılı olamayarak bölgede yeni bir çatışma sarmalı yaşanacağını düşündüğünü söyledi. Tür-Küçükkaya, Ortadoğu'daki savaşlar için uzun vadede kısa bir yere toplanmış olsa da yoğunluğunun göz ardı edilmemesi gerektiğinin altını çizerek; Ortadoğu bölgesi için asıl kritik kavramın işgal olduğunu, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına rağmen işgalin bitmeden devam etmesinin, Gazze'yi ve bölgedeki devlet dışı aktörleri anlamak adına önemli olduğuna dikkat çekti. Bölgede Gazze savaşına kadar hâkim olan kavramın normalleşme olduğunu aktaran Tür-Küçükkaya; ABD'nin bölgeden çıkmasıyla birlikte bölgedeki güç boşluğunu kimin dolduracağı meselesinin gündemimizde yer aldığını; özellikle Çin'in, İran ve Suudi Arabistan arasında bir arabuluculuk rolünü üstlenmesiyle birlikte çatışma ortamının azalacağını, bölgedeki ayrışmaların ortadan kalkacağı yönünde düşünceleri olduğunu; ancak Gazze savaşının bunu altüst ettiğini açıkladı. İki devletli çözüm olmadan, İbrahim Anlaşmaları'nın geleceğini sorguladığımız ve Filistin meselesinin gündemde olmadığı bir Ortadoğu bölgesinde normalleşmenin mümkün olmadığı fikriyle karşı karşıya kalındığını dile getirdi. Devlet dışı aktörlerin kendi ittifak arayışlarını, ajandalarını ve kendi çıkarlarını sürdürdükleri kanaatinde olduğuna, bu aktörlerin şehir savaşı yapma kapasiteleri için yeni fırsatlar yakaladığına; bölgede iç savaşların azalabileceğine dair inancımızın normalleşme ile azaldığına vurgu yaptı. Fakat işgalin bu süreçten sonra sonlanması umudunu taşıdığını, iki devletli çözümün yeniden gündeme geleceğini ve Filistin meselesi hakkında önemli adımlar atılacağını, kısacası İsrail'in çekilmesi için bir uluslararası

kamuoyu baskısı oluşabileceği yönünde bir dizi olumlu girişimleri ümit ettiğini belirterek konuşmasını tamamladı.

Temel çalışma alanları Orta Doğu ve terörizm olan Prof. Dr. Serhat Erkmen, mevcut küresel güvenlik kavramının anlaşılması için iki önemli unsurun iyi anlaşılması gerektiği üzerinde durdu. Bunların yayılmacılık ve yıkım olduğunu belirten Prof. Dr. Erkmen, insanlık tarihinde var olan güvensizlik, ya da daha basit bir ifadeyle savaş durumunun, küresel yayılma potansiyeli olması ve küresel yıkım yaratabilmesi nedeni ile uluslararası alanda gündeme getirilen bir konu olduğuna değindi. Prof. Dr. Erkmen, küresel alanda barış ve güvenlik söz konusu olunca devletlerin önceliğinin statükonun devamı ya da sorunların başka alanlara sıçramamasının sağlanması olduğunu belirtti. Küresel alanda karar verici aktörün halen devlet olduğuna değinen Prof. Dr. Erkmen, küresel güvenlik tehdidi olarak görülen devlet-dışı aktörlerin temel hedeflerinin bir devlet haline gelmek olduğuna vurgu yaptı.

Türkiye'nin aktif taraf olarak yer aldığı meseleler Prof. Dr. Erkmen'in konuşmasında önemli bir yer tuttu. Özellikle Irak'ta yaşanan sorunlara değinilirken, Orta Doğu'da yaşanan çatışmalara küresel aktörlerin dahil olma çabasında olduğunun altı çizildi ve Türkiye'nin de benzer bir çabaya sahip olduğu hatırlatıldı. Türkiye'nin 2003'te Irak'ın işgaline katılmamış olsa da daha sonra müdahil olduğunu ve 2014'te Irak'ta üs sahibi olduğunu belirten Prof. Dr. Erkmen bunu Türkiye'nin kurulacak yeni sistemlerden kopmama çabası olarak yorumladı. Prof. Dr. Erkmen hem Suriye'de hem de Irak'ta yaşanan sorunların bu ülkelerin coğrafi yakınlıkları ve taşıdıkları önem ile Türkiye için bir dış politika meselesi olmaktan çıktığının ve iç politika meselesi haline geldiğinin altını çizdi. Suriye sorununun göçmenler üzerinden, Irak sorununun ise sınır bölgesinde yaşanabilecek olası değişiklikler üzerinden hayati iç sorunlar haline geldiğini, bu durumun ise Türkiye'nin bu konulardaki politika değişikliği kabiliyetini azalttığını savundu. Prof. Dr. Erkmen'e göre iç politika sorunu haline gelen bu konularda Türkiye değişikliğe gidebilmek için daha fazla zaman ve çaba harcamak zorundadır. Diğer taraftan bütünüyle dış politika ile ilgili değerlendirilen diğer güvenlik meselelerinde Türkiye'nin daha çabuk kararlar alabilmekte ve kararlarını daha kolay değiştirebilmekte olduğu da belirtildi.

Prof. Dr. Erkmen, özellikle Irak'a ve bölgedeki kırılgan yapıya vurgu yaparak akademisyenlerin Irak'a daha fazla odaklanmaları gerektiklerini belirtti. Irak'ın 2003'te ABD tarafından işgal edilmesi sonrası ilk olarak 2005-2008 arası dönemde ardından ise 2014-2017 yılları arasında iki iç savaş yaşadığına vurgu yapan Prof. Dr. Erkmen, Irak'ta işgal öncesi var olan siyasi yapının halen yeniden inşa edilememiş olduğunun altını çizdi. Küresel bir terör

tehdidi olarak ortaya çıkan IŞİD'in Irak'ın çözülemeyen iç güvenlik sorunlarından beslenerek güçlendiğine dikkat çeken Prof. Dr. Erkmen, Irak'ta oluşan bu kırılgan yapının tamamen çözülmesinden endişe duyduğunu dile getirdi. Ardından Suriye'deki durumu anımsatan Prof. Dr. Erkmen, burada yaşanan çatışmaların bir tarafın galibiyeti ile sonuçlandığını belirterek Irak'taki çatışmaların yeniden bir galip arayışı ile başlayabileceğini söyledi. Prof. Dr. Erkmen konuşmasının sonunda Irak'ın akademisyenler için önemli bir çalışma alanı olduğunu yineledi ve akademisyenleri Irak ve Orta Doğu çalışmaya davet ederek konuşmasını sonlandırdı.

"HİNT-PASİFİK'TE OLMAK YA DA OLMAMAK: GÜNEY KORE'NİN HİNT-PASİFİK STRATEJİSİ"

Hatice ÇELİK
Doç. Dr.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Bölge Çalışmaları Enstitüsü
Asya Çalışmaları Anabilim Dalı
hatice.celik@asbu.edu.tr

Güney Kore, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana uluslararası siyasette en zorlu jeopolitik ortamlardan birini yaşayan Asya ülkeleri arasında yer almaktadır. Asya-Pasifik'in dinamik karakteri ve değişen güç-güvenlik ilişkileri Güney Kore'yi dış politika gündemini ve önceliklerini buna göre düzenlemeye itmektedir. Yeni bir kavram olmasa da Hint-Pasifik anlatısına daha fazla vurgu yapılması, Güney Kore'nin çerçevelemeye çalıştığı nispeten yeni gelişmeler arasında değerlendirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Hint-Pasifik vizyonu hem jeopolitik hem de jeo-ekonomik açıdan yeni bir tartışmayı beraberinde getirmiştir. Bu yeni anlatı aynı zamanda Asya bölgesindeki ittifaklar arasında bir bölünme ve/veya yeniden düzenlenme olarak da görülebilir. Güney Kore'nin mevcut Yoon hükümeti, iktidara gelir gelmez, Asyalı güçler ve Asya'daki güçler arasında Hint-Pasifik vizyonunun tartışıldığı bir siyasi ortamın varlığı ile karşılaşmıştır. Ancak bir önceki Moon Jae-in hükümeti, ASEAN ve Hindistan'ın önemine odaklanan Yeni Güney Politikasını (New Southern Policy) zaten açıklamıştı. Bu dış politika mirasının mevcut Yoon hükümeti tarafından nasıl ele alındığı ve Güney Kore'nin nasıl bir Hint-Pasifik söylemi/stratejisi oluşturmaya çalıştığı bu çalışmanın temel sorusudur. Bu soruya cevap verebilmek adına, ilk olarak Hint-Pasifik "bölge"sinin nasıl inşa edildiğine eleştirel bölge çalışmaları perspektifinden bakılacak, ardından Güney Kore'nin Hint-Pasifik anlatısına yönelik stratejisini nasıl inşa ettiği ve politikasına nasıl işlerlik kazandırmaya çalıştığına odaklanılacaktır. Bunu yapabilmek için yerel, bölgesel ve küresel düzeydeki dinamikler dikkate alınacak ve Güney Kore dış politikasının tarihsel değişim-dönüşüm süreçleri tartışmaya entegre edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Güney Kore, Hint-Pasifik, Eleştirel Bölge Çalışmaları.

PAKİSTAN'DAN SINIR DIŞI EDİLEN AFGAN GÖÇMENLER: DEĞİŞEN SÖYLEMLER VE DEĞİŞEN İLİŞKİLER

Zeynep Tuba SUNGUR
Dr. Öğr. Ü.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Bölge Çalışmaları Enstitüsü
Asya Çalışmaları Anabilim Dalı
zeyneptuba.sungur@asbu.edu.tr

Afganistan'dan Pakistan'a kitlesel göç, 1979-1989 yılları arasında yaşanan Sovyet-Afgan Savaşı döneminde başlayarak günümüze kadar devam etmiştir. Bu göç, 1996-2001 yılları arasında Taliban'ın Afganistan'daki ilk döneminde daha da yoğunlaşmış; Pakistan, İran ile birlikte, Afgan göçmenlerin en fazla göç ettiği iki ülkeden biri olmuştur. Ekim 2023 itibarıyla Pakistan, kayıtlı olarak yaklaşık 2.2 milyon; kayıtsız olarak ise yaklaşık 3.8 milyon Afgan göçmene ev sahipliği yapmaktadır. 2021 yazında ABD'nin Afganistan'dan çekilmesiyle birlikte Taliban, yönetimi tekrar ele geçirmiş; bu durum Pakistan'a doğru yeni bir göç dalgasını daha beraberinde getirmiştir. Geçen iki yıllık süreçte Taliban yönetiminin çeşitli baskıları ve ekonomik sorunlar nedeniyle Afganistan'dan Pakistan'a göçler artarak devam etmiştir. Ancak Pakistan devleti, 1 Kasım 2023 tarihi itibarıyla kayıtsız Afgan göçmenleri sınır dışı edeceğini duyurmuş ve süreci başlatmıştır. Bunun gerekçesi olarak ise Pakistan Talibanı olarak bilinen TTP'nin (*Tahrik-e Taliban-e Pakistan*), kendisi için bir güvenlik tehdidi oluşturduğunu öne sürmüştür. Ancak, yakın tarihe bakıldığında bu söylem oldukça ironik görünmektedir. Pakistan'ın en baştan beri Afgan Talibanı'nın oluşumunda ve tekrar güçlenmesinde önemli bir rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Sonuçta aynı oluşum, 2007 yılında TTP adı altında kendi topraklarında da ortaya çıkarak terör eylemlerine başlamıştır. 2021'de Talibanı'nın Afganistan'da tekrar yönetime gelmesiyle birlikte Pakistan, TTP'nin eylemlerinden Afgan Talibanı'nı sorumlu tutmaya başlamıştır. Bu noktada Pakistan'ın Afgan Talibanı'nı meşru bir örgüt ve hatta yönetim olarak; Pakistan Talibanı'nı ise terörist bir örgüt olarak tanımladığı görülmektedir. Afganistan yönetimi ise Pakistan'ın bu tutumunun ikili ilişkileri uzun vadede bozabileceğini belirtmektedir. Bu durumun Pakistan yönetimi ve Afgan Talibanı arasında yıllardır süregelen işbirliğini bitirip bitirmeyeceği sorusu önem kazanmaktadır. Bu tartışmalardan hareketle, bu çalışma, Pakistan'ın Afgan göçmenlere yönelik sınır dışı politikasının sebeplerini tarihsel bir okumayla incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afgan Göçmenler, Pakistan, Afganistan.

GÖÇÜ YÖNET(EME)MEK: JAPONYA GÖÇ YÖNETİMİNDE REFORM ARAYIŞLARI

Yusuf AVCI
Öğr. Gör./Dr.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Bölge Çalışmaları Enstitüsü
Asya Çalışmaları Anabilim Dalı
yusuf.avci@asbu.edu.tr

Ulus devletler için hem ülkeye gelen hem de ülkeden dışarı yönelen göç hareketlerinin yönetilmesi önemli politika başlıklarından birisini oluşturmaktadır. Özellikle son yıllarda göç birçok ülkede ulusal siyasetin en başta gelen gündemlerinden birisi haline gelmiş, hatta, Birleşik Krallık'ın Brexit ile Avrupa Birliği üyeliğinden çıkması örneğinde görüldüğü gibi, siyasi ayrışmaların temel aksı haline gelmiştir. Bu noktada, Japonya, gelişmiş ülkeler içerisinde aykırı bir örnek olarak görülebilir. Japonya'da göç ve göçmenler siyaset gündeminde istikrarlı biçimde yer işgal etmekle birlikte şimdiye değin temel bir siyasi çatışmanın konusu haline gelmemiştir. Bununla birlikte, politika yapıcıların, Japonya'nın kalifiye, yarı kalifiye ve kalifiye olmayan işgücü ihtiyacını göz önüne alarak istikrarlı biçimde çeşitli politikalarla göç hareketlerini yönetme çabası içinde oldukları görülmektedir. Özellikle 1990'ların başında yoğunlaşmaya başlayan işgücü ihtiyacı sonucu öncelikle Nikkejin olarak adlandırılan Japon kökenli Güney Amerikalıların Japonya'ya işçi olarak getirilmesi politikası uygulanmış, fakat bu kişilerin birçoğu 2008 krizi ile birlikte ülkeden ayrılmıştır. Ayrıca yine 1990'larda bir "stajyer"lik programı oluşturulmuş, fakat bu program da yoğun insan hakları ihlalleri nedeniyle uzun süren eleştirilere konu olmuştur. Bu süreçte özellikle 2000'li yılların sonundan itibaren, Japonya'ya iltica eden sığınmacıların sayısı gittikçe artmış ve bu durum etkin bir göç politikasının oluşturulamamasının nişanesi olarak görülmüştür. Son olarak ise özellikle nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması amacıyla belirli nitelikleri haiz göçmenlerin Japonya'da uzun süreli ikametini ve çalışmasını kolaylaştırıcı politikalar devreye sokulmuştur. Tüm bu politikalar, ulusal ve küresel talep ve dönüşümlere bir cevap üretme çabası olarak değerlendirilebilir. Japonya göç yönetimindeki bahsi geçen reform arayışlarını tarihsel açıdan değerlendiren bu sunum, göç yönetiminin olasılık ve sınırlarını Japonya üzerinden tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Göç, Göç Yönetimi.

İÇ POLİTİKANIN AKTÖR SPESİFİK OLARAK İSTİKRARLANMASI: ENDONEZYA'DA KÜLTÜR VE ETKİLERİ

Tufan Kutay BORAN
Öğr. Gör./Dr.
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Bölge Çalışmaları Enstitüsü
Bölge Çalışmaları Anabilim Dalı
tufankutay.boran@asbu.edu.tr

Bu çalışma, liderlerin kültürü iç politikayı istikrara kavuşturma aracı olarak kullanma eğiliminde olduklarını ileri sürmektedir. Endonezya'nın ikinci cumhurbaşkanı olan Başkan Suharto, Güdümlü Demokrasiden (1959-1965) sonra Endonezya'nın iç ve dış politikasındaki istikrarsız görünümünü iyileştirmeyi hedefledi. Literatürün çoğunda Başkan Suharto, karar alma süreçlerinde Cava kültürünü benimseyen ve bu doğrultuda hareket eden bir lider olarak tasvir edilmiştir (Eklöf, 2003; Rosyidin, 2019; Suryadinata, 1995). Bu bağlamda Yeni Düzen (New Order) dönemi ya da 'Suharto Dönemi'nde ülkenin kalkınmasının gerçekleştirilebilmesi için istikrar öne çıkan gerekliliklerden biriydi. Bu durumda çalışma, Başkan Suharto'nun Cava kültürünü hem iç politikada hem de dış politikada nasıl kullandığını inceleyerek Yeni Düzen'in iç politikayı güvenlikleştirmeye yönelik politika adımlarını ortaya koyacaktır. Bu çalışma, güvenlikleştirmeyi incelemek için Yeni Düzen döneminde Başkan Suharto ve İslami örgüt ilişkilerini ele almıştır. Bu minvalde anavatanda komünist unsurları mağlup eden Başkan Suharto, diğer örgütleri de İslam çatısı altında birleştirmeyi amaçlayarak, istikrar ve güvenlik hedeflemiştir. Bu çalışma lider odaklı bir çalışma olduğundan Hudson'ın aktöre spesifik teorisi (2005) çalışmanın teorik çerçevesini oluşturacaktır. Hudson'a göre dış politikada gerçek aktörler yalnızca insanlar olarak tanımlanabilir ve kültür, liderlerin düşünce ve davranış kalıplarında belirleyici bir faktör olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda Cava kültürü, Başkan Suharto'nun politikalarına açıklayıcı bir kavram sağlayan 'tata, titi, tentrem, karta, rahaja' (düzenli, güvenli, barış içinde yeterli) felsefesini sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aktör-spesifik Teori, Kültür, Endonezya, Başkan Suharto.

ONTOLOJİK GÜVENSİZLİK: COVID-19 SÜRECİNDE JAPONYA'NIN KİMLİK DEĞİŞİMİ

Vuslat Nur ŞAHİN
Dr.
Waseda Üniversitesi
Uluslararası Kültür ve İletişim Lisansüstü Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler
vuslatnur@akanwe.waseda.jp

Japonya, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ilan ettiği barış anayasasıyla bilinen geleneksel güvenlik çerçevesinden ayrılan ender ülkelerden biridir. Geleneksel anlamdaki bir orduya sahip olmadığı gibi, dünya ekonomileri ve yumuşak güçler arasında yer almaktadır. Bu durum, Japonya'nın gelenek dışı güvenlik sektörleri olarak adlandırılan birçok alanda güvenlik kimliği oluşturmasına neden olmuştur. Bu durum, özellikle yakın tarihli bir örnek olarak COVID-19 pandemisinde belirgin bir şekilde görülmektedir.

Japonya, COVID-19 salgınına karşı benimsediği sıkı sınır kapatma politikalarıyla dikkat çekmiş ve uluslararası alanda eleştirilere maruz kalmıştır. Ekonomik zorluklara, azalan yumuşak gücüne ve uluslararası imajının zarar görmesine rağmen, Japonya G7 ülkeleri arasında en uzun süreli sınır kapatma politikalarını sürdürmüştür. Bu durum, Tokugawa dönemine atıfta bulunan "izolasyon-kapalılık" kavramıyla benzerlik taşımaktadır. Ancak, pandemi öncesinde Japonya, dünyanın en prestijli pasaportlarından birine sahipti ve uluslararası açık sınır politikalarının önemli savunucularından biriydi.

Bu çalışma, Ontolojik Güven Çalışmaları çerçevesinde Japonya'nın pandemi sürecindeki 'ben' ve 'diğer' kavramlarının evrimini detaylı bir şekilde inceliyor. Salgın, Japonya'nın tarihî anlatısında önemli bir değişimi tetikleyerek özellikle 'halk sağlığı güvenliği' bağlamında 'ben' kavramının sorgulanmasına yol açtı. Biyogüvenlik ve kamusal güvenlik kavramları da pandemi sürecinde yeniden tanımlanmıştır.

Araştırma, pandemi kaynaklı ontolojik güvensizliğin, Japonya'nın sınırlı ve sert sınır politikalarını nasıl şekillendirdiğine odaklanmaktadır. Ontolojik Güven Çalışmaları bağlamında, 'ben'in 'stabilitesi' etrafındaki kaygıların, sıkı sınır önlemleriyle nasıl ilişkilendirildiğini açıklıyor. Japonya'nın 'diğer' algısının krizle birlikte nasıl evrildiği ve pandemi sonrasında dahi nasıl değiştiği üzerinde durarak, çalışma, COVID-19'un Japonya'nın kimliğini ve sınırlarını nasıl etkilediğini detaylı bir şekilde ele almaktadır.

Bu çalışma, pandemi sürecinde Japonya'nın ontolojik güvensizlikle başa çıkma stratejilerini ve kimlik değişimini ortaya koyarak, uluslararası ilişkiler ve güvenlik çalışmalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.
Anahtar kelimeler: Ontolojik Güvenlik, Japonya, COVID-19, Halk Sağlığı Güvenliği.

AVRUPA DEMOKRASİSİ TEHDİT ALTINDA MI?: ALMANYA ÖZELİNDE BİR OKUMA

Samet ZENGİNOĞLU
Doç. Dr.
Adıyaman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü
sametzenginoglu@gmail.com

Modern Avrupa'yı inşa eden temel parametreler arasında yer aldığı varsayılan liberal demokrasi ve demokratik değerler, Fransız İhtilali'nin sacayaklarından birisini temsil eden özgürlük (*liberty*) odağından günümüze kapsamlı bir zemine sahiptir. Elbette Avrupa kıtasının tamamını demokrasi odaklı analiz etmek hatalı bir perspektif sunabilecektir. Ancak egemen kültürün evrenselleştiği olgusu çerçevesinde demokrasi-Avrupa iklimindeki özdeşlik göz ardı edilemez. Yine de tarihsel bağlamda 20. yüzyılın ilk yarısı itibariyle Almanya ve İtalya özelindeki örnekler dahilinde demokratik eksende başarılı sınavların verildiğini söylemek mümkün olmamıştır. Aradan geçen yaklaşık bir yüzyılın akabinde yine (liberal) demokrasi odaklı tartışmaların yükselişe geçtiği düşünülmektedir. Almanya özelinde incelendiğinde aşırı sağcı toplulukların/grupların ve partilerin yükselişi, bu görüşü teyit eden argümanlar sunmaktadır. Mukayeseli bir perspektiften bakıldığında, Almanya özelindeki tartışmalar dikkate şayan göstergeler sunmaktadır. Öyle ki 1923 yılında, yani tam bir yüzyıl önce Carl Schmitt tarafından kaleme alınan "Die Geistesgeschichtliche Lage des Heutigen Parlamentarismus" - "Parlamenter Demokrasinin Krizi" adlı çalışma ve Almanya'nın 1928-1933 yılları arasındaki tecrübeleri önemli bir bağlam arz etmektedir. Bu genel çerçeve dahilinde çalışma üç boyuta ve bir hipoteze sahip bulunmaktadır. Birinci boyut, küresel anlamda demokrasi krizi olarak nitelendirilebilecek olgu ve olayların genel hatları itibariyle analiz edilmesidir. İkinci boyut, Avrupa ülkeleri dahilinde müşahede edilen aşırı sağcı/ötekileştirici eylem ve söylemlerin günbegün yükseliş trendine sahip olmasının değerlendirilmesidir. Üçüncü boyut ise Almanya özelinde Pegida, AfD Partisi, Neo-Nazi hareketler gibi aktörler dahilinde demokrasi odaklı tartışmalarının çeşitli perspektiflerle çözümlenmesidir. Bu üç boyut dahilinde, çalışmanın temel hipotezi ise Almanya özelinde 20. yüzyılın ilk yarısında görülen gelişmelerin bu yüzyılın ilk çeyreği itibariyle de söylem nazarında birtakım benzerliklere sahip olduğudur. Burada, zaman ve aktörler düzeyindeki benzerlikler tartışmaya açık bir husustur. Lakin yaklaşımların benzerliği Avrupa demokrasisinin yeniden tehdit altında olduğuna dair emareler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi Krizi, Avrupa, Almanya.

SANCTIONS ON NORTH KOREA

Ece AKSOP
PhD
METU
Area Studies
aksopece@gmail.com

North Korea has an active nuclear weapons program. Indeed, North Korea ignited its nuclear program in 1950s; yet significant progress arrived in 1980s when it was able to construct uranium milling facilities and R&D institutions, as well as conduct tests on triggering mechanisms of a nuclear weapon. In 1992, IAEA discovered Pyongyang's nuclear threatening to withdraw from the NPT; the threat lead to the Agreed Framework which broke in 2002. The following year North Korea withdrew from the NPT, this time leading to Six Party Talks which broke in 2009. The frequency as well as the range of the missiles tested increased rapidly in recent years while diplomatic talks seem to have been failed. The 2017 test generated the most powerful blast so far, making it likely to be a hydrogen bomb, with a yield of 17 times of the one dropped by the US on Hiroshima.

One point to make here is that the case-study at hand has reached to the point of no return. It is not possible to de-nuclearize North Korea; therefore, there is no option of North Korea denuclearizing and sanctions being removed. On the other hand, the sanctions are not likely to cast an impact in the way they have been expected to. The population is suffering, yet developing ways and means to overcome the dire situation they have to endure under the reign of a sanctions-targeted leader. The research will focus on how the sanctions, despite their "smart" nature in design to avoid humanitarian crises, have caused population suffer deeply and forced people to innovate circumvention methods.

DÜZEN-ADALET İKİLEMİ: İNSANİ MÜDAHALE TARTIŞMALARI

Mustafa TÜRK
Araştırma Görevlisi
Kırıkkale Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
mustafaturk@kku.edu.tr

Savaş ve egemenlik kavramları uluslararası ilişkilerin en temel dinamik unsurlarını oluşturmuşlardır. Ancak bu kavramların tanımı ve ögeleri üzerinde genel-geçer bir uzlaşı sağlanamamıştır. Bu bağlamda farklı kavramsal ve kuramsal tartışmalar ortaya atılmıştır. Savaş ve egemenliğin dinamik yapısı kavramların tanımını ve unsurlarını sürekli ve değişmez bir biçimde bırakmamıştır. Kavramlar dönemsel seyre ve konjonktürel gelişmelere bağlı olarak zamana ve mekâna göre değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerle birlikte insan hakları ve bu kavramla bağlantılı olarak insani müdahale uluslararası ilişkilerin öncelikli gündem maddeleri haline gelmiştir.

İnsanın insan olmasından kaynaklı temel hak ve hürriyetlerinin korunacağına dair görüşler 18. yüzyıldan itibaren Aydınlanma düşünürleri tarafından ortaya atılmıştır ve Amerikan ve Fransız Devrimleriyle birlikte genel öğretileri ve ilkeleri daha çok benimsenir ve kabul edilir hale gelmiştir. Ne var ki, insan hakları konusunda asıl dönüm noktası İkinci Dünya Savaşı'nın sebep olduğu geniş ve yaygın kitlesel kıyım ve soykırımların bir daha yaşanmaması ve bu çerçevede uluslararası barış, istikrar ve düzenin tesis edilmesinin sağlanması amacıyla BM'nin kurulmasıyla gerçekleşmiştir. Bu örgütün faaliyetleri kapsamında ilk olarak 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile ırk, cinsiyet, renk, dil, din ve siyasal düşünce ayırt etmeksizin tüm insanların hak ve özgürlüklere haiz olacağı garanti altına alınmıştır. Yine bu süreçte Avrupa Konseyi bünyesinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin kabul edilmesi ve Uluslararası Af Örgütü'nün kurulması insan hakları konusunda uluslararası alanda duyarlılığın ve bilinçlenmenin artmasına yol açmıştır.

İnsani müdahale, savaş, egemenlik ve insan hakları kavramlarıyla ilişkili bir biçimde değerlendirilen bir kavram olarak özellikle 1990'lı yıllardan sonra uluslararası alanda daha çok kullanılmaya başlanmış ve sıkça tartışılmaya başlanmıştır. Bir taraftan savaşın değişen niteliği ve boyutu nedeniyle iç çatışmalar yaşanmış ve siviller toplu kıyımlara maruz bırakılmışlardır ancak diğer taraftan da devletlerin toprak bütünlüğünün ve egemenliklerinin

dokunulmazlığı uluslararası hukukta garanti altına alınmıştır. Böyle bir durumda insan haklarının ihlal edildiği ülkelere müdahale edilip edilmeme konusunda düzen ve adalet arasında bir ikilem ortaya çıkmıştır. Ayrıca müdahalenin gerçekten insani amaçlarla olup olmadığı, sınırlarının ve amaçlarının tam olarak net ve açık olmaması ve müdahalede bulunacak yetkili otoritenin kim olacağı sıkça tartışılmaya başlanmıştır. Tüm bunlardan yola çıkarak bu çalışmada insani gerekçelerden ziyade büyük güçlerin ulusal çıkarları bağlamında stratejik, politik, ekonomik ve askeri amaçlarına ulaşmak için bir manivela olarak kullandığı insani müdahalelerin müdahale edilen ülkede istikrarsızlık ve düzensizliğe sebebiyet veren iç çatışmalara yol açarak aslında yeni savaşların ortaya çıkmasına sebebiyet verdiği örneklerle savunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Egemenlik, İnsan Hakları, İnsani Müdahale.

BİR GÜVENLİKLEŞTİRME ARACI OLARAK POPÜLİZM-GÜVENLİK İLİŞKİSİ

Vildan MEYDAN
Arş. Gör. Dr.
Hitit Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
vildanercan1@gmail.com

Güvenlik yaklaşımlarının kapsamına bakıldığında son dönemde geleneksel güvenlik yaklaşımlarının yerini çağdaş güvenlik yaklaşımlarına bıraktığı görülmektedir. Öyle ki realist perspektif üzerine şekillenen ve askeri güvenliğe atıf yapan geleneksel güvenlik anlayışının aksine günümüzde güvenlik çalışmaları çağdaş güvenlik anlayışı kapsamında birçok farklı alanı kapsayan (ekonomik, kültürel, siyasi) bir yapıya bürünmüştür. Öyle ki devletlerin artık neredeyse her politikayı güvenlik üzerine inşa ettiği bu yeni düzende popülizm-güvenlik ilişkisi, dikkate değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Popülist liderlerin sıklıkla güven(siz)lik kavramına atıfta bulunmak üzerine inşa ettiği politikaların kısmen de olsa karşılık bulması, popülizmi güvenlik araştırmalarının yeni öznesi haline getirmiştir. Özellikle Avrupa'ya yönelik göç hareketlerinin ivme kazandığı son dönemde popülist politikaların hakim olduğu ülkelerde ulusal güvenlik kaygılarının baskın hale geldiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle popülizm çalışmalarının kapsamının genişlediği ve söylem ve dış politikanın yanı sıra güvenlik çalışmalarının da eklendiği görülmektedir.

Popülist liderlerin söylemlerine bakıldığında gerek sağ, gerekse sol popülizmde liderlerin güvenlik ya da güvensizlik kavramlarına sıklıkla atıfta bulundukları görülmektedir. Öyle ki popülizmin temelini oluşturan biz ve onlar kutuplaştırması da bir anlamda güvenlik kavramı ile ilintilidir. Bu kapsamda popülizmdeki öteki kutbunun inşası, büyük ölçüde toplumda öteki kutbuna yönelik güvensizlik, kaygı ve korku gibi duyguların harekete geçirilmesine dayanmaktadır. Bu kaygı ve tehdit duygusundan hareketle güvensizliğin hakim olduğu kutuplaşmış toplumlarda ise popülizmin yükselişi bir anlamda kaçınılmaz olmaktadır. Dolayısıyla popülist liderlerin politika, eylem ve söylemlerinin bu denli güvenlik ile ilişkili olması, bir anlamda kavramı güvenlik çalışmalarının da bir parçası haline getirmektedir.

Temel olarak popülizmin tanımının halkın öteki kutbundan ayrılığını ifade ettiği göz önüne alındığında, liderlerin söylemlerinin büyük kısmını bu öteki kutbu üzerine inşa ettikleri

görülmektedir. Bir anlamda saf ve sessiz çoğunluğu oluşturan halkın meydana getirdiği topluma yönelik tehditler popülist liderlerin söylemlerinde sıklıkla yer bulmakta olup, bu tehditler genellikle ülkeye yönelik güvenlik tehditlerini içermektedir. Bahsedilen bu güvenliğe yönelik tehditler ise, sağ ve sol popülizm söylemlerinde farklı şekilde kendine yer bulmaktadır. Buna göre sağ ve sol popülizmin en temel farkı halkın karşısında bulunan kutbun niteliği olup sağ popülizmde bu kutbu daha çok göçmenler ve azınlıklar oluştururken, sol popülizmde ise ekonomik olarak ayrıcalıklı sınıf oluşturmaktadır. Kısacası sağ popülizmde milli kimlik daha ön planda iken, sol popülizmde ise sosyoekonomik şartlar ön plandadır. Bu arka plan çerçevesinde bakıldığında popülist liderlerin söylemlerinin de popülizmin hangi aksisi olduğu fark etmeksizin saf halkın yaşamının, çeşitli unsurlar tarafından güvenliksizleştirildiği iddiasına dayandığı görülmektedir.

Tüm bu söylem ve politika inşası sürecinde popülist liderler, bu denli güvenlik tehdidinin yer aldığı bir toplumda kendilerini bir anlamda halkın savunucusu olarak sunmaktadırlar. Öyle ki popülizmin iddiasına göre halkın ve ülkenin güvenliğine tehdit oluşturan bu öteki kutbu karşısında popülist liderler, güvenliğin temini için kendilerini çözüm olarak sunmaktadır. Sağ popülist politika inşasında liderler sınır güvenliğinin ve göç kontrolünün sağlanması gibi farklı stratejiler üretmekte iken, sol popülizme bakıldığında ise ekonomik krizler karşısında halkın ve ülkenin ekonomik yapısının güvenliğinin sağlanmasının hedeflenmesi, bir anlamda sol popülizmi de güvenliğin öznesi haline getirmektedir. Dolayısıyla modern güvenlik yaklaşımlarının güvenlik çalışmalarının kapsamını genişlettiği ve birçok farklı alana yayıldığı günümüz çalışmalarında popülizm-güvenlik ilişkisi ayrıca incelemeye değerdir. Nitekim popülist partilerin ve liderlerin politika inşasında güvenlik kavramı, bir anlamda güvenlikleştirme aracı olarak da kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Sağ ve Sol Popülizm, Güvenlik, Güvenlikleştirme.

DIŞ POLİTİKADA DENGE SİYASETİ: TÜRKİYE-İRAN İLİŞKİLERİ ÖRNEĞİ

Taner ZORBAY
Öğr. Gör. Dr. / Doktora
ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
taner@metu.edu.tr

Uzun tarihsel bir arka planı olan Türkiye-İran ilişkileri, Atatürk ve Pehlevi arasındaki yakınlık ve iş birliğine nazaran Soğuk Savaş döneminden günümüze din ve ideoloji temelli şekillenmiş, yakınlaşma veya uzaklaşma süreçleri yaşanmıştır. Bu çerçeve ile şekillenen çalışmamızda, ikili ilişkilerin hükümetler ve halk nezdindeki farklı algısı da çalışmamızda yer alacaktır. Özellikle İran İslam Devrimi ve sonrasında alınan kararların nasıl bir diplomatik süreci beraberinde getirdiği çalışmamız kapsamında incelenmiştir. Sorun veya krizlerin boyutu ne olursa olsun iki ülkenin ikili ve bölgesel ilişkilerinde birbirlerine karşı dengeli hareket etmek zorunda oldukları gerçeği, çalışmamız kapsamında farklı örneklerle anlatılmaktadır. İran-Irak Savaşı, Petrol Krizi, uluslararası ambargolar, terörizm ve terör örgütlerinin faaliyetleri – özellikle her iki ülke için de sorun olarak kabul edilen PKK'nın bölgesel durum ve eylemleri – gibi çeşitli olaylar çerçevesinde ikili ilişkiler çalışmamızda yine değinilen hususlar arasında yer almaktadır. Diğer taraftan 1979 sonrası İslami bir rejim haline gelen İran ile laik bir rejime sahip Türkiye'nin farklı hükümetler döneminde neden ve nasıl farklı bir diplomatik ilişki süreci yaşadıkları da yine çalışmamızda temas edilen hususlardan olmuştur. Çalışmamız, bugüne uzanan süreçte, özellikle küresel ve bölgesel dinamiklerin aslında din ve ideoloji farklılıklarının değil, ancak güvenlik ve denge siyasetinin iki ülke ilişkilerinde nasıl öne çıktığını ve dış politikayı belirleyen kişi veya kurumların, sahip oldukları zihinsel, dinsel ve ideolojik arka plana rağmen söz konusu bu dinamiklere neden uygun hareket ettiklerini gösteren diğer detaylarla tamamlanmaktadır. Çalışmamız, bölgesel gelişmelere bakıldığında, bir sonuca ulaşmak gayesinden ziyade, konuyla ilgili başka çalışmalara vesile olmak ümidini taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye ve İran, Din, İdeoloji, İslam, Laiklik, Denge Siyaseti.

TÜRKİYE'NİN ONTOLOJİK GÜVENLİĞİNDE ZAYIF HALKA OLARAK NATO

Kürşad GÜÇ
Dr. Öğr. Üyesi
Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Uluslararası Güvenlik ve Terörizm ABD
kursad.guc@gmail.com

Bu çalışma Türkiye'nin ontolojik güvenlik sistemi içerisinde NATO'nun işlevini ele almaktadır. Çalışmanın temel argümanı, Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinin ve örgüt içerisindeki konumunun Türkiye'nin ontolojik güvenlik algısını olumsuz yönde etkilediğidir. Bu bağlamda çalışma, genel anlamda Türkiye'nin ontolojik güvenlik düzeyinin ne olduğuna değil, özel olarak NATO'nun bu hususstaki işlevine odaklanmaktadır. Ontolojik güvenlik teorisi, aktörün dünya üzerinde bir varlık olarak kendisini nerede konumlandırdığına; varoluşsal açıdan kendisini ne derecede hissettiğine; varoluşuna ilişkin tutarlı, istikrarlı ve tatmin edici biyografik bir anlatıyı üretip üretmediğine; bir özne olarak kendini özerk hissedip hissetmediğine; ürettiği hikayeyle uyumlu bir eylem sistematiğine sahip olup olmadığına; ürettiği hikaye ve ortaya koyduğu eylemle diğerleri tarafından kabul edilip edilmediğine ve tüm bu süreçlerde aktörde ortaya çıkan varoluşsal kaygı mekanizmasına odaklanmaktadır. Bu doğrultuda bir aktörün ontolojik anlamda güvende olabilmesi için çeşitli süreçlerin eş zamanlı olarak işlemesi beklenmektedir. Öncelikli olarak aktör, kendine özgü bir biyografik anlatı sayesinde bir kimlik edinir. Söz konusu bu kimlik, aktörü dünya üzerinde ve diğerleri arasında sosyal bir alanda konumlandırır. Fakat bu kimliğin aktör tarafından üretilip dile dökülmesi yeterli değildir. Söz konusu kimliğin diğerleri tarafından da kabul edilmesi gerekir. Böylece aktörün varoluşsal yapısı öznelerarası biçimde inşa edilmiş olur. Zira diğerleri tarafından kabul edilmeyen bir kimliğe sahip olan aktör, kendisini bir varlık olarak yeterince hissedemez. Diğer yandan, aktörün bir varlık olarak kendini hem kendine hem de diğerlerine kabul ettirebilmesi, kimliğini temellendiren biyografik anlatı ile uyumlu eylem sistematiğine sahip olması sayesinde gerçekleşir. Özetle aktör, bir yandan kendini dünya üzerinde özgün ve özerk biçimde konumlandıracağı bir anlatı inşa ederken bir yandan da bu anlatıyla uyumlu bir eylem üretmek zorundadır. Türkiye'nin NATO'ya üyeliği tüm bu mekanizmalar göz önüne alındığında ontolojik güvenlik açısından sorunludur. Türkiye, özellikle cumhuriyetin ilanıyla birlikte kendisini Batı dünyası içinde konumlandıracak bir biyografik anlatı inşa etmeye çalışmıştır. Siyasi, ekonomik ve toplumsal yapılar Batı değerlerine göre düzenlenmeye

çalışılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte Türkiye askeri anlamda da kendisini Batılı sisteme dahil etme çabasıyla NATO'ya üye olmuştur. Zira üretilen anlatı ve kimlik, ontolojik anlamda güvenli bir Türkiye için böyle bir eylemi gerekli kılmıştır. Fakat Türkiye'nin NATO'ya üye olduğu andan itibaren örgütle olan ilişkisinde geçirdiği süreçler, Türkiye'nin beklentilerini karşılamamıştır. Türkiye, örgütün gerek duyduğu her aşamada örgütün eylemlerine doğrudan dahil olmuştur. Kosova'dan Afganistan'a, Libya'dan Bosna Hersek'e örgütün tüm operasyonlarında Türkiye en önde yer almıştır. Fakat Türkiye, örgüte ihtiyaç duyduğu zamanlarda örgütten yeterli desteği görmemiştir. 1964 Johnson Mektubu, Kıbrıs Sorunu, Irak'ın işgali sürecinde talep edilen güvenlik istekleri, hava savunma sistemleri talepleri, PKK/PYD ile mücadele gibi çok sayıda alanda Türkiye, örgütün sağlaması gereken kolektif güvenliği elde edememiş ve yalnız kalmıştır. Bu durum Türkiye'nin ontolojik güvenlik sistemini zedeleyen bir etken olmuştur. Zira Türkiye bir varlık olarak kendisini Batılı bir devlet kimliğinde inşa ederken bu kimlik, NATO'nun Türkiye'ye yönelik tavrı dikkate alındığında öznelerarası biçimde kabul edilmemiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin ürettiği kimlik, NATO nezdinde öznelerarası değil, platonik düzeyde kalmıştır. Dahası Türkiye, örgüt içinde edilgen ve pasif bir aktör olarak muamele görmüş, bu durum Türkiye'nin kendisini özerk hissetmesini engellemiştir. Türkiye örgüt adına çok sayıda sorumluluğu yerine getirirken örgütün Türkiye'yi yalnız bırakması Türkiye'yi bir varlık olarak edilgen konuma sürüklemiştir. Bu nedenle Türkiye'nin örgütle olan ilişkisi rutinsiz, öngörülemez ve kaygı üretici bir müttefiklik ilişkisine dönüşmüştür. Türkiye'nin örgüt içinde varoluşsal anlamda hissettiği kaygılar, sıklıkla siyasal karar alıcılar ve Türk kamuoyu tarafından da dile getirilmiştir. Bu sebeple Türk kamuoyu, NATO'ya üyeliği dahi sıklıkla sorgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Türk Dış Politikası, NATO, Ontolojik Güvenlik.

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE GÜVENLİK VE DIŞ POLİTİKA

Bezen Balamir COŞKUN
Doç. Dr.
TED Üniversitesi
bezenbalamir@gmail.com

Yeni dünya düzeni tartışmaları son yüz yıldır çeşitli vesilelerle uluslararası ilişkiler, dış politika ve ekonomi gündemlerini meşgul etmektedir. İlk olarak, Woodrow Wilson'ın önderliğinde, I. Dünya Savaşı sonrasında Milletler Cemiyeti'nin (MC) kurulmasıyla yeni bir dünya düzeninin kurulduğu tartışılmıştır Benzer tartışmalar II. Dünya Savaşı'ndan sonra da yapılmış, Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), NATO ve Bretton Woods örgütlerinin kurulmasıyla yeni bir dünya düzeninin kurulduğuna dair tartışmalar yeniden alevlenmiştir. Bir kavram olarak "yeni dünya düzeni" ise, 1991'de ABD'nin Kuveyt'i işgal eden Irak'a karşı başlattığı askeri operasyon sonrasında Amerikan düşünce kuruluşları tarafından bir dış politika tabiri olarak ortaya atıldı. Milenyumdan sonra ise 11 Eylül saldırıları, Çin ve Hindistan'ın yükselişi ve Asya'daki çatışmalar, Arap Baharı ve sonrasında Ortadoğu'daki gelişmeler, Rusya'nın eski gücünü kazanması, 2008 ekonomik krizi ve son olarak Covid-19 pandemisi gibi gelişmelerin her biriyle ilgili olarak yeni bir dünya düzeninin ortaya çıktığına dair analizler yoğunlaşmıştır. Bu sürekli değiştiği ve "yeni"lendiği iddia edilen dünya düzeninde, uluslararası aktörlerin güvenlik ve dış politikalarını analiz edebilmek için öncelikle yeni dünya düzeninin ne olduğunu/ne olmadığını anlamak önemlidir. Yeni dünya düzeninde dış politika ve güvenlik nedir/ne değildir sorularına cevap aramak için kaleme alınan bu çalışmada, öncelikle yeni dünya düzeni kavramıyla ilgili akademik ve politik tartışmalar ele alınacaktır. Yeni dünya düzeni tartışmalarını takiben, yeni dünya düzeninde güvenlik ve dış politikanın ne olup ne olmadığı tartışılacak ve uluslararası sistemin belirleyicisi olan aktörlerin güvenlik ve dış politika tercihleri kategorik olarak incelenecektir. Bu kategorizasyon ise, sürekli değişen ve dolayısıyla yenilenme ihtiyacı olan dünya düzeninin, uluslararası sistemde devamlılığa mı yoksa değişime mi yol açtığı tartışmalarına ışık tutmamıza yardım edecektir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dünya Düzeni, Ulusal Güvenlik, Dış Politika.

KÜBA FÜZE KRİZİ'NDE KENNEDY'NİN STRATEJİK LİDERLİĞİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ

Murat TOMAN
Dr. Öğr. Üyesi
Hitit Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
murattoman@hitit.edu.tr

Bu çalışma Küba Füze Krizi sırasında ABD Başkanı John F. Kennedy'nin stratejik liderliğini ve bunun Türkiye'nin dış politikasına olan sonuçlarını derinlemesine incelemektedir. Çalışmanın yapılandırılması sürecinde kapsamlı bir tarihsel metodoloji kullanılmıştır. Bu çalışmada Amerikan perspektifini ve daha özelde Kennedy'nin stratejik liderliğini öne çıkarmak adına Amerikan arşiv belgeleri, diplomatik yazışmalar, Kennedy'nin konu ile ilgili konuşmaları irdelenmiştir. Çalışmanın temel iki hedefinden biri Kennedy'nin kriz sırasındaki aldığı stratejik kararları Amerikan perspektifinden ortaya koymak ve ikincisi ise Türk dış politikasına nasıl yansıdığını yansıtmaktır. Mevcut akademik çalışmalardan farklı olarak, bu çalışma multidisipliner yaklaşımıyla hem Kennedy'nin liderlik stilinin hem Amerikan hem de Türk dış politikası üzerindeki etkilerin benzersiz bir analiz yaklaşımı ile ele almaktadır. Ayrıca çalışma sadece Kennedy'nin kriz yönetimindeki belirleyici rolünü değil, aynı zamanda Türk dış politika stratejilerindeki önemli dönüşümleri de vurgulayarak, Amerikan yönetim kararları ile müttefiklerinin dış politika tepkileri arasındaki dinamiklere yeni bakış açıları sunmaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarının, özellikle Amerikan diplomatik stratejilerinin müttefikleri üzerindeki sıklıkla göz ardı edilen etkisini vurgulayarak, Soğuk Savaş dinamiklerine geniş bir anlayış kazandırması ve çağdaş dış politika analizi ile uluslararası ilişkiler alanındaki tartışmalara zenginlik katması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: John F. Kennedy, Küba Füze Krizi, Stratejik Liderlik, Türk Dış Politikası, Amerikan Perspektifi.

OLGUNLUK TEORİSİ, TERÖR ÖRGÜTLERİYLE MÜZAKERE VE ATEŞKES

Emrah KAYA
Dr.
Bağımsız Araştırmacı
Uluslararası İlişkiler
dremrhkaya@gmail.com

Çatışma, genel anlamıyla iki veya daha fazla taraf arasında gerçekleşen ve fiziksel şiddeti içeren bir süreçtir. Çatışmalarda sürekli olarak bir tarafın galip gelerek karşı tarafa iradesini kabul ettirmesi beklenmektedir. Ancak bazı çatışmalar, bir zaferle sonuçlanmamaktadır. Bu durum ise uzun ve maliyetli olan bir süreci beraberinde getirmektedir. Uluslararası sistemde meşru aktör olan devlet ile herhangi bir meşruiyeti bulunmayan terör örgütü arasında yaşanan şiddetli süreç, düşük yoğunluklu çatışma olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Kolombiya'daki terörizmle mücadele sürecine bakıldığında yaklaşık 60 yılı bulan bir çatışmalı dönem yaşanabilmektedir. Zira coğrafyadan siyasi nedenlere kadar çeşitli faktörlerin etkisiyle terör örgütlerinin bitirilmesi oldukça zordur.

Bu noktada taraflar, çatışma sürecini nihayete erdirmek için sert güç dışında yeni alternatiflere yönelmektedir. Bu amaçla ise karşı tarafla çeşitli aracılar üzerinden temaslar kurarak görüşmelere ve müzakere sürecine başlayabilmektedir. Tarafların bu kararı alması, çatışmanın olgunlaştığını göstermektir. Burada William I. Zartman'ın olgunluk teorisi devreye girmektedir. Ancak çatışmanın olgunlaşması, müzakerelere rağmen barışı garanti etmemektedir.

Taraflar arasında temasların ve görüşmelerin başladığı süreç oldukça stresli ve zorludur. Bu dönemde açıklığa kavuşturulması ve üzerinde uzlaşılması gerekilen çeşitli konu başlıkları bulunmaktadır. Bunlardan biri ise "ateşkes"tir. Çünkü çatışmaların sürmesi, olgunluk anının bozulmasına neden olabilmektedir.

Ateşkesi genel olarak terör örgütleri talep etmektedir. Ancak devletler, burada dört strateji izlemektedir. İlk grup, örgütlerin ateşkes isteğini kabul etmektedir. İkinci grup, resmen ateşkesi kabul etmese de terör örgütüne karşı askeri operasyon düzenlememektedir. Üçüncü grup, terör örgütlerine karşı operasyonları sürdürmekte, ancak örgütün görüşmeler sürecindeki tutumuna paralel olarak operasyonların yoğunluğunu değiştirmektedir. Son grup ise terör örgütüne meşruiyet kazandıracağı endişesiyle ateşkese karşı çıkmaktadır.

Bu kapsamda çalışmada terör örgütleriyle gerçekleştirilen ön görüşmeler ve müzakereler sürecinde devletlerin ateşkese yönelik tutumları ve alınan kararın süreci nasıl etkilediği analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu sürecin en önemli parametrelerinden biri ise terör örgütlerinin doğasıdır. Çalışmada çeşitli müzakere süreçleri örnek gösterilerek alınan kararın nasıl bir etki yaratacağının ortaya koyulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Olgunluk Teorisi, Barış ve Çatışma Çalışmaları, Terörizm, Müzakere, Ateşkes.

BİLİŞİM SİSTEMLERİNE YÖNELİK KULLANILAN DONANIMSAL SİBER SALDIRI ARAÇLARI

Ömer ARICI
Memur/Lisans
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
omer.arici@aile.gov.tr

Mustafa COŞAR
Dr. Öğr. Üyesi / Doktora
Hitit Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
mustafacosar@hitit.edu.tr

Bilişim Teknolojilerinin (BT) kullanımının yaygınlaşması dijitalleşmeyi hızlandırmaktadır. Bu dijitalleşme siber dünyada bilgi güvenliğine yönelik tehdit ve saldırıların artmasına ve farklı türlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Siber tehdit ve saldırılar, bilgisayarlara, mobil cihazlara, ağ sistemlerine ve web sayfalarına yönelik olarak yapılmaktadır. Özellikle, kişisel bilgisayarlardan donanımsal araçlar ile bilgi hırsızlığı yapmak pek bilinmeyen ve savunması çok zor sağlanabilen saldırı yöntemleridir. Donanımsal saldırı araçlarının en çok bilinenleri, BadUSB, OMG Kablo, Flipper, Key Croc ve Network Sniffer'dır. Bu araçlar bilgisayarlara ve ağ cihazlarına izinsiz ve yetkisiz bir şekilde sızma donanımları olarak bilinmektedir.

Bu araçlar arasında BadUSB, bir bilgisayara takıldığında, sisteme zararlı yazılım enjekte edebilen, işletim sisteminin kontrolünü saldırgana teslim edebilen bir donanımdır. Bu saldırı aracı, USB içerisinde bulunan microdenetleyici tarafından kullanılan yazılımın zararlı bir amaç için değiştirilerek hedef sisteme yüklenmesiyle ortaya çıkmaktadır. 2000'li yıllarda ortaya çıkan bu saldırı aracı pek çok önemli siber saldırıda kullanılmıştır. Örneğin, 2014 yılında İran'ın nükleer programına zarar veren Stuxnet adındaki siber saldırının bu tür bir USB (Universal Serial Bus) ile yapıldığı bildirilmektedir. BadUSB'ler, siber saldırılar için oldukça etkili ve tehlikeli cihazlardır. Bu saldırılarda saldırgan kötü amaçlı yazılımı manuel ya da otomatik olarak sisteme yükler. Böylece yazılım enjekte edilen bilgisayar kötü niyetli işlemleri gerçekleştirmek için ele geçirilmiş olur. Örneğin, BadUSB'ler bilgisayara takıldıktan sonra kendilerini klavye olarak tanıtırlar ve kötü niyetli yazılımı yükleyerek çalıştırırlar. Bu kötü niyetli yazılım saniyeler içerinde bilgisayarın kontrolünü sağlayarak, istenildiği anda uzaktan erişilebilmesi için bir arka kapı (backdoor) açığı oluşturabilir. Ayrıca, bu bilgisayarın çalışmasını engelleyerek içerisindeki önemli ve gizli bilgileri başka bilgisayarlara transfer edebilir.

Bu çalışmada, beyaz hacker'lık uygulaması kapsamında bir BadUSB ile bir bilgisayara sızma ve içerisindeki bazı bilgileri ele geçirme uygulaması yapılmıştır. Uygulamanın sonucunda bilgisayara ve bilgilere izinsiz ve yetkisiz erişimin nasıl yapıldığı açıklanmıştır. Farkındalık düzeyinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülen bu saldırının BT kullanıcılarının bilgi,

tecrübe ve farkındalık düzeylerini artıracağı düşünülmektedir. Ayrıca, kullanıcılara yönelik olarak bu tür saldırılara karşı hangi siber güvenlik önlemlerinin alınması gerektiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siber saldırı, Saldırı aracı, BadUSB.

KONSTRÜKTİVİZM PERSPEKTİFİYLE 2014-2023? RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI: KİMLİK, MİTLER VE MİSYONCULUK ANALİZİ

Sezai Özçelik
Prof. Dr.
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
sezaiozcelik@gmail.com

Berna Sarıca
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
bernasarica1995@gmail.com

Konstrüktivist yaklaşımın nüvesini uluslararası aktörlerin kimlikleri oluşturur. Kimlikler ise söz konusu aktörlerin ırkları, dilleri, inançları, ve mitleri bileşiminden oluşur. Uluslararası arenada birçok savaş, kriz ve çatışma ise bu bahsi geçen kimlikler ve diğer aktörlerin algıları üzerinden şekillenmiştir. Bu hususta günümüzde sıcaklığını koruyan Rusya-Ukrayna Savaşını konstrüktivist bir perspektiften ele almak elzemdir. Burada Rus kimliği ile Ukraynalı kimlikleri göze çarpmaktadır.

Rus kimliğini perspektifinde, Sovyetler'in çöküşü, Boris Yeltsin dönemindeki Rusya'nın toprak, nüfus ve ideolojik kayıplarıyla birleşince derin bir kimlik krizi yaşanmasına yol açtı. Bu süreçte, Rus halkı, ekonomik yıkım ve Batı'dan alınan borçlar nedeniyle aşağılanma duygusuyla mücadele etti. Putin'in iktidara gelmesiyle birlikte, Rus kimliği anti-Amerikancı ve anti-Batıcı bir yöne evrildi, Rusya'nın büyük güç statüsüne geri dönmesi hedeflendi. Ukraynalı kimliği ise, tarihsel sınırlar, dil, kültür ve ulusal kimlik konularını içermektedir. Bu bağlamda Ukrayna'nın kimliği ve Rusya'nın etkisi mercek altına alınır. Bu etki kendini Rus hisseden, Rusça konuşan, hala Sovyet uydusu ruhundan sıyrılamamış Doğulu bir ruh halini içermektedir. Buna karşıt olarak Ukrayna devlet politikası çerçevesinde, vatandaşlarını Ukrayin olarak tanımlamakta ve Avrupa ile bütünleşme çabaları içerisine girmektedir.

Rus misyonculuğu ve Üçüncü Roma Teorisi ise, Rusya'nın kendisini seçilmiş bir millet olarak görmesini, Ortodoks inancını savunmasını ve dünya üzerinde adil bir düzen oluşturma sorumluluğunu içerir. Bu teoriler, 2014-2023? Rusya-Ukrayna Savaşı'nın temelinde yer alan ideolojik temalar arasında bulunmaktadır. Savaşın başlamasıyla birlikte, Putin'in Ukrayna'ya yönelik söylemleri ve savaş kültürü, Mesihçi düşünceyi vurgulamaktadır. Putin'in Kiev'i fethetmesini "manevi arayış" olarak görmesi, Rus misyonculuğunun etkilerini ortaya koymaktadır. Savaşın dinsel boyutları, Rusya'nın tarihî görevini ve Ukrayna'nın Rusya tarafından kullanılmasını içerir.

Batılıların perspektifinde ise Rus kimliği ayıyla özdeşleştirilmektedir. Batı için ayı düşünmeden hareket eden, kaba, akılsız ve fiziken güçlü bir hayvanı çağrıştırmaktadır. Ayı, Slavik kültürde ise zeki ve kıllarının içinde muska bulunan ve bu muskanın şans getirdiği, uğurlu bir hayvanı ifade eder. Ve ayı betimlemesi genellikle Batılılar tarafından kullanılır. Batı perspektifinde Ukrayna kimliği ise, Rus Ayısı ve Amerikan Kartalı arasında sıkışan bir kimliği tasvir eder.

Bu çalışmada, psiko-tarih, psiko-analitik, ontolojik güvenlik ve konstrüktivizm perspektifleri kullanılarak, savaşın temel nedenlerini, kimliklerin evrimini ve misyonculuk anlayışının dış politikaya etkilerini analiz edilmektedir. Çalışma boyunca Rusya Federasyonu ve Ukrayna ile ilgili Soğuk Savaş sonrası yaşanan derin kimlik kriziyle ilgili şu sorulara cevap aranacaktır: Rusya, Ukrayna'yı da içeren Rus İmparatorluğu'nun tarihsel sınırları mı, yoksa Ukrayna'yı da içeren 1991 Sovyetler Birliği sınırları mıdır? Ukrayna'nın küçük bir parçasını içeren, kendilerini Rus olarak tanımlayanlar Rusya'yı içermektedir midir? Ya da Ukrayna'nın büyük kısmını da içerecek olan Rusça konuşan insanların ikamet ettiği yerler midir? Rus ulusal kimliği ve tarihi Kiev Rusya'sını da içerecek midir? Ukrayna ayrı devlet ve Ukraynalılar ayrı millet midir? Rus kimliği aynı zamanda Rusya'nın büyük güç statüsünü içerecek ve Ukrayna üzerinde egemenlik hakkı iddia edecek şekilde genişletilebilir mi? Bu soruların yanında Rusya Mesihçiliği, Russkiy Mir (Rus Dünyası) ve Üçüncü Roma Teorisi çerçevesinde Rus yayılmacılığının dinsel kimlik ve teolojik kimlik yansımaları da ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Konstrüktivizm, Rusluk, Ukraynalılık, Rusya-Ukrayna Savaşı, Kimlik, Mit, Misyonculuk.

KAÇINILMAZ BİR ÇIKMAZ: STRATEJİK DÜZEYDE İSTİHBARAT BAŞARISIZLIĞI VE İSTİHBARATIN GÜNAH KEÇİSİ OLMAS

Kaan Kutlu ATAÇ
Dr. Öğr. Üyesi
Mersin Üniversitesi
kaanatac@mersin.edu.tr
ORCID: 0000-0003-3435-9073

Bu çalışma, stratejik düzeydeki istihbarat başarısızlığının sürekli bir olgu olduğunu ve ulusal güvenlik alanındaki karmaşık ortamda istihbarat kurumlarının sürekli olarak suçlu ilan edildiğini savunmaktadır. Akademik literatürün ayrıntılı bir incelemesinden yararlanarak, bu analiz, stratejik istihbarat başarısızlığının altında yatan sistemik zorlukları, bu başarısızlığın sonuçlarını ve istihbarat kurumlarına sürekli olarak günah keçisi olarak yaftalanmasına dair siyasi eğilimi incelemektedir.

Stratejik düzeyde, istihbarat başarısızlığı, küresel güvenlik zorluklarının karmaşıklığı nedeniyle kaçınılmaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. Akademik literatürdeki tartışmalar, istihbarat örgütlerinin genellikle küresel ölçekte devlet ve devlet dışı aktörlerin niyetlerini ve eylemlerini çözme göreviyle başa çıkmak zorunda kaldığını göstermektedir. Jeopolitik fay hatlarındaki daimi kırılmaların doğasındaki karmaşıklıklar, stratejik karar almanın gizli doğası ile birleştiğinde, istihbarat boşluklarının kaçınılmaz olduğu bir ortamı oluşturur. Bu çalışma, bu zorlukların stratejik istihbarat başarısızlığının tekrarlanan örneklerine nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için literatürdeki bakış açılarına dair bir sentezi çabasıdır.

Güvenlik açıkları veya beklenmeyen olaylar sonrasında istihbarat örgütleri, değerlendirmelerindeki kaçınılmaz eksiklikler nedeniyle siyasi liderlik tarafından daimi olarak günah keçisi olarak yaftalamaktadır. Literatür, istihbaratın kapsamlı bir araç olmadığını, aksine eksik bilgi, gizli operasyonlar ve küresel tehditlerin dinamik doğası gibi sınırlamalara tabi olduğunu vurgulamaktadır. Bu zorlukların bilinmesine rağmen rağmen, milli güvenlikle ilgili stratejik kararlara yön veren eksik bilgiye dayalı politika sonuçlarının olumsuz olması durumunda, istihbarat kurumları sıklıkla stratejik sürprizler karşısında suçlanmaktadır.

Bu çalıma, suçlama eğiliminin politik, bürokratik ve yasama aygıtı tarafından etkilendiğini öne sürerek, istihbarat kurumlarına yönelik suçlama eğilimini incelemektedir. Karar alıcılar,

politika başarısızlıklarından sorumluluğundan kurtulmak amacıyla sıklıkla istihbarat değerlendirmelerini hedef gösterme eğilimindedir. Literatür, bu suçlama dinamiklerinin istihbarat zaaflarıyla sınırlı olmadığını, aksine ulusal güvenlik kararlarının yapıldığı geniş sosyo-politik bağlamla derinden iç içe geçtiğini göstermektedir.

Ayrıca, bu suçlama eğiliminin istihbarat kurumları ve ulusal güvenlik düzeninin genelini nasıl etkilediğini inceleyen bu çalışma, kamunun istihbarat örgütlerine güvenini erozyona uğratabileceğini, istihbarat profesyonellerinin moralini sarsabileceğini ve istihbarat kapasitelerini artırmak için gerekli reformları engelleyebileceğini de ortaya koyma çabasındadır. Tarihsel örnekler çerçevesinde istihbarata örgütlerine yönelik suçlama örneklerini eleştirel bir şekilde analiz ederek, istihbaratın sınırlamalarını daha iyi anlamak için bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, bu özet, küresel güvenlik ortamlarının karmaşıklığı nedeniyle stratejik düzeyde istihbarat başarısızlığının kaçınılmaz olduğunu savunmakta ve aynı zamanda istihbarat kurumlarının sürekli olarak suçlu ilan edilme eğilimini vurgulamaktadır. İstihbarat boşluklarının kaçınılmazlığını kabul etmek ve bu zorluklarla nasıl başa çıkılacağına dair yapıcı bir tartışmayı teşvik etmek, dayanıklı ve etkili bir ulusal güvenlik çerçevesi oluşturmak için zorunlu hale gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Stratejik Sürpriz, İstihbarat Başarısızlığı, Milli Güvenlik.

ANALİZ HATASI OLARAK BİLİŞSEL KAPANMA İHTİYACI: YOM KİPPUR SAVAŞI ÖRNEĞİ

Hasan Mesut ÖNDER
Dr.
Bağımsız Araştırmacı
hasanmesutonder@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0175-634X

Analiz hataları, elde edilen bilgilerin uygun bir biçimde işlenip, eyleme geçilebilir bir ürünün ortaya çıkarılamaması şeklinde değerlendirilebilir. Analiz hatalarının, bilişsel önyargılardan, ayna imajı yanılgısından, uzmanlık paradoksundan kaynaklandığı belirtilmektedir. Bu çalışmada, analiz hatasına neden olan diğer bir etken olan bilişsel kapanma ihtiyacının, uzmanlık paradoksu ve hedef ile ilgili elde bulunan temel istihbarattan oluşturulan "yargı modellerinin" ve kısıtlı politika seçeneklerinin bilişsel kapanmaya ne şekilde ettiği sorusu tartışılmaktadır. Bilişsel kapanma ihtiyacı, belirsizliği ve çelişkileri gidermek için analistin bir an önce yargıya varma isteği şeklinde tanımlanabilir. İstihbarat örgütleri, zaman baskısı altında, kısıtlı veya farklı hipotezlere işaret eden fazla bilgi ile bir yargıya ulaşmaya çalışmaktadır. Bu süreçte istihbarat örgütleri, siyasi müşterilerin ihtiyacını karşılamak, onlara net ve kesin bilgiler sunmak için zamanla yarışmaktadır. İstihbarat örgütlerinin, bir hasım ile ilgili sahip olduğu temel istihbarat bilgileri, bir yargı modelleri oluşturmakta, bu modeller düşmanın güç kapasitesi, niyetleri ve tehditleri algılama biçimine dair bilgiler sunmaktadır. Bu "yargı modellerine" göre yeni gelen bilgiler işlenmektedir. İsrail istihbarat topluluğunun, 1948, 1956,1967 savaşından edindikleri tecrübeler ışığında Mısır'ın karadan karaya uzun menzilli füzeye sahip olmadan bir savaş başlatmayacağı inancı, 1973 Yom Kippur savaşı başlamasına saatler kala bu inancı korumalarına neden olmuştur. Bu durum, İsrail istihbarat topluluğunun, bilişsel kapanma ihtiyacı ile karşı karşıya kaldıkları, alternatif analizleri ve bilgileri göz ardı etmesine neden olduğu söylenebilir. Bilişsel kapanma ihtiyacını tetikleyen ikinci neden politika seçeneklerinin kısıtlı olmasıdır. Üçüncü neden ise uzmanlık paradoksu olarak bilinen, bir analistin zihninde var olan modelle çelişen bilgileri doğru bile olsa göz ardı etme eğilimi olduğu söylenebilir. Bilişsel kapanma ihtiyacına neden olan bu üç faktör, Yom Kippur savaşındaki istihbarat başarısızlığını soruşturan Agranat komisyonunun raporu temel alınarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Analiz Hatası, Bilişsel Kapanma İhtiyacı, Yargı Modelleri, Yom Kippur Savaşı.

TERÖR SALDIRILARIN ÖNGÖRÜLEBİLİRLİĞİ VE GELECEKTEKİ MUHTEMEL SALDIRILARININ ANALİZİ

Ferit MALKARA
Doktora Öğrencisi
Milli Savunma Üniversitesi
Alpaslan Savunma Bilimleri Enstitüsü
feritmalkara@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4255-4023

Terörizm tarihin başlangıcından itibaren siyasette rol oynamıştır ve oynamaya devam edecektir. Terörizm bir devletin veya ulusun alt gruplarından herhangi bir kesimini şiddet veya tehdit yoluyla varlık kazanması için uygun maliyetli bir araç sağlamaktadır. Örneğin Nisan 1993'te Londra'nın finans bölgesi olan Bishopsgate bombalaması maliyete göre ucuz bir kamyon bombasıdır fakat milyar dolarlar üstünde bir hasara neden olmuştur. Bununla birlikte 2016'da Fransa'nın Nice kentindeki saldırı sadece bir kamyon ile gerçekleşmiş seksen altı yayanın ölümüne sebep olmuştur. Bu saldırıların maliyeti düşük olmasına rağmen dünya çapında manşetlere yansımıştır ve daha kötüsü bu saldırılar benzer saldırılara ilham kaynağı olmuştur. Bu saldırılar terörist grupların halkın ve hükümetlerin dikkatini çekmek için yapılan eylemlerdir. Terörizmin dört dalgasının sonuncusu olan ve 1960'lardan sonrasını içeren modern terörizm çağının başlamasından sonra geçmiş deneyimler ve terör saldırılarının istatistikleri tutularak terörizm eğilimleri tahmin edilmek istenmiştir. Bunlardan birincisi son saldırıların doğası ve faillerin kimliğini kullanarak gelecek saldırıların tahmin edilmesidir. Örnek verilecek olursa radikal teröristler tarafından gerçekleştirilen intihar eylemlerinin öngörülebilir gelecekte de devam edeceğidir. Bu fazla karmaşık olmayan reaktif bir tahmin yöntemidir. İkinci yöntem ise istatiksel verilere dayanan yöntemdir. İstatistikler o döngü içerisindeki saldırıları tahmin etmekte fayda sağlamaktadır fakat diğer tahmin yönteminde olduğu gibi bu yöntem de davranış kalıplarındaki ani değişiklikleri öngörememektedir.

Bir sonraki terör olayını tahmin etmek için istatiksel modellemenin sınırlı olanakları göz önüne alındığında terörizm uzmanları gelecekteki terör saldırıları durdurulması için insan istihbaratına güvenmek zorundadır. İngiliz hükümetinin 2006 yılında el yapımı sıvı bombalarla bir saldırı olabileceği bilgisini almıştır. Yapılan soruşturmalar ve tutuklamalar neticesinde bir muhbirin şüpheli bir tanıdığı hakkında bilgi vermesi ile bilgi teyit edilmiştir. Bir komplo olarak ortaya çıkarılan konu uçuşlarda el bagajında sıvıların kısıtlanmasına yol açmıştır.

Terör örgütlerinin saldırı yapabileceği yöntemlerden biriside siber terörizmdir. Siber terörizm saldırısı sonucu şu ana kadar ölen veya yaralı haberi duyulmamıştır. Fakat bu teröristlerin uzmanlık kazanmaları halinde siber uzayı ölüm veya yıkıma yol açmak için kullanmayacakları anlamına gelmemektedir. Teröristlerin altyapıya yönelik olarak tren hatları hava trafiği kontrol sistemleri, nükleer santrallere yapacakları saldırılar ölümlere ve yaralanmalara sebep olacağı için böyle bir yetenek kazandıklarında kullanacakları ortadadır.

Teröristlerin ilerde kullanacağı yöntemlerden biriside KBRN dediğimiz kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer saldırı yöntemidir. Bu yöntem 1994 yılında Aum Shinrikyo tarafından bir metro istasyonunda sarin gazı kullanılarak yapılmıştır. Yapıldığı yıla bakılırsa ve teknolojinin de bir hayli ilerlediğini de varsaydığımızda küçük ölçekli bir KBRN saldırısı terör olaylarının en büyük tehditlerinden birisini oluşturmaktadır.

Bölgeler açısından bakıldığında terör saldırıları önümüzdeki yıllarda Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da gerçekleşeceği değerlendirilmektedir. Bunu Sahraaltı Afrika ve Güney Asya izleyecektir. Zaman zaman bu saldırılar Batı şehirlerinde ve özellikle başkentlerde olacağı değerlendirilmektedir. Başlıca fail olarak da köktendinci teröristler olmaya devam edeceği öngörülmektedir. Teknoloji ilerledikçe teröristler taktikleri değiştirecektir. Son olarak Hamas'ın kullandığı paramotor yöntemi ile saldırı göstermektedir ki bundan sonra insansız hava araçlarıyla stadyumlara, parklara ve açık hava toplantılarının olduğu yerlere küçük ama güçlü drone saldırılarını içerecektir. Muhtemelen böyle bir saldırı birden fazla insansız hava aracıyla olacak ilk patlama yetkililerin dikkatini başka yöne çekerek ikinci ve üçüncü hava araçları kalabalığın toplandıkları yerleri hedef alacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siber Terörizm, KBRN, İnsansız Hava Aracı (İHA), Modern Terörizm.

İSTİHBARAT ANALİZİNDE RÖLATİF SKOTOM SENDROMU

Bora İYİAT
Öğretim Görevlisi
Amasya Üniversitesi
bora.iyiat@amasya.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9656-0915

İstihbarat kelimesi, Arapçadaki haber kökünden türeyen "istihbar" sözcüğünün çoğul halidir. Genel anlamıyla ise istihbarat, devletlerin varlıklarını korumak, hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, rekabet halinde oldukları veya olması muhtemel devlet, gruplar veya şahısların niyet, imkân, kabiliyet ve zaaflarını öğrenmekle birlikte aynı şekilde kendisine yönelen faaliyetleri engelleme üzerine kurulu bir olgudur. Bir İngiliz istihbaratçısı olan M. Herman'a göre istihbarat, rasyonaliteyi temsil etmektedir. Bu yönüyle istihbarat adı verilen gücü reddederek, kullanmayan devlet adamları, eski çağın önemli filozofu Aristo'dan beri gelen ve insanoğlunun ufkunu ileriye doğru açmak için kullandığı akıl ve bilimsel yöntem gibi iki önemli araca sırtını dönmek demektir. İstihbarat için kullanılacak bilginin en önemli özelliği kesin yargılara ulaşabilmek için ayrıntılı, kesin ve doğru olması gerekmektedir. İstihbaratı tanımlayarak, ham bilgiden ayırt edebilmek aslında sanılanın aksine hiç de kolay bir iş değildir. İstihbarat belirli bir alıcının karar vermesine yardımcı olma amacı güden işlenmiş bilgi olarak kabul edilebilir. Bilgiyi istihbarata dönüştüren ise çoğunlukla ona sahip olanın elindekine bakışında yatmaktadır. Güvenlik bağlamında istihbarat alıcıya tehditleri teşhis etme, yani ona ne zaman harekete geçmesi gerektiğinin farkında olmasında yardımcı olur. Buna ilaveten, onu saha operasyonları veyahut siyaset faaliyetlerinin planlaması ve uygulaması esnasında destek sağlar. Bir karar alıcı, belli bir bilgiyi ihtiyaçlarını karşıladığı için istihbarat olarak görebilirken diğer bir karar alıcı aynısını ham veri ve sadece bilgi olarak değerlendirebilir. Bu yönüyle istihbaratın sadece elde edilişi değil aynı zamanda analizinin önemi ortaya çıkmaktadır. Temelde istihbarat analizi entelektüel bir uğraştır. Bir analist için elde hangi veriler olursa olsun, işlenmiş veriye ulaşan sürecin sonucunda ortaya çıkan, yine analistin yetenek ve sezgileriyle şekillenecektir. Bu yüzden istihbarat analistleri akıl yürütme süreçleri konusunda bilinçli olmak zorundadırlar. Analistler yorum yaparken; sadece bilgilerini değil, verecekleri kararları da tekrar tekrar gözden geçirmeleri gerekmektedir. Bu durum analist sürecinde istihbaratçıya önemli bir sorumluluk yüklemekte ve bilgiyi daha net bir projeksiyonla, önyargılardan uzak bir biçimde değerlendirme zorunluluğunu getirmektedir. Ancak bazı durumlarda analist, ham bilgiyi biçimlendirirken tek merkezcilik,

kolaycı yaklaşım, yüzeysel örneklem, empati eksikliği veya aşırı özgüven gibi nedenlerle hatalı veri üretebilmektedir. İşte bu çalışma kavram karşılığını bir görme kusurundan alan ve istihbaratçının analiz sürecindeki hatalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Analiz, Bilgi, Veri, Zafiyet.

GÜVENLİĞİN DEĞİŞEN GÜNDEMİNDE YENİ TEHDİTLER: BAZI ÖRNEKLERLE SİBER TEHDİTLER

Şennur ÖZDEMİR
Doktora Öğrencisi
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Bölümü
sennurozdemir16@gmail.com

Güvenlik tüm canlılar için önemi yadsınamaz bir kavramdır. Canlıların hayatta kalması ve varlıklarını sürdürebilmesi güvende olmalarına bağlıdır. Canlılar gibi devletler için de güvenlik kavramı hayatî önem taşımaktadır. Devletlerin güvende olabilmesi bir beka meselesi olduğu için bu konuda gerekli önlemleri almak ve adımları atmak devletler için öncelikli politika haline gelmektedir. Devletler için güvenlik, kazanımlara ve öz değerlere karşı tehdit olmaması, tehlikeden uzak olma anlamlarını taşımaktadır. Güvenlik kavramının içeriği Soğuk Savaş sonrası dönemde değişikliklere uğramıştır. Güvenliğin askeri boyutuna çevre, ekonomi, insan hakları, teknoloji, göç, sağlık ve enerji gibi alanlar da eklenmiştir. Güvenliğin boyutlarının artmasıyla devletlere yönelebilecek tehditlerin sayısı ve çeşitliliği de artmıştır. Bu yeni tehditlerin başında da siber tehditler gelmektedir.

Güvenlik kavramına benzer olarak siber kavramının da uluslararası ilişkiler disiplini bağlamında herkes tarafından kabul edilen bir tanımı yoktur. Genelde "internet ortamı" anlamında kullanılsa da aslında internete bağlı olmayan dijital cihazların, cep telefonlarının, telsizlerin bile siber uzaya dahil olduğunu belirtenler mevcuttur. Siber ortamın sadece bilgisayar sistemleriyle ilgili olmadığını ve artık devletler arası ilişkilere de sirayet eden bir kavram olarak karşımıza çıktığını belirtmek mümkündür. Zira günümüzde siber uzay da artık saldırıların ve savaşların yaşandığı bir ortam haline gelmiştir. İnternet ortamı, fiziksel olarak sınırsız ve gelişimi durdurulamayacak bir alan olduğu için devletleri de içine alması kaçınılmaz hale gelmiştir. Oldukça yeni bir alan olmasına rağmen siber uzay konusunda devletlerin stratejiler geliştirdiği ve önlemler aldığı görülmektedir. Çünkü teknolojinin hızla yaygınlaşması ve her alanda kullanılır hale gelmesi, bu durumla bağlantılı olarak ortaya çıkan bazı sorunlara kalıcı çözümler sunulamadığı için siber güvenliğin sağlanmasını da zorlaştırmaktadır. Merkezi, eyalet ve yerel yönetimler, bir siber saldırı için birincil hedef haline gelen büyük miktarda veriyi ve gizli kayıtları dijital biçimde çevrimiçi olarak tutmaktadır. Hükümetler çoğu zaman uygun olmayan altyapı, farkındalık eksikliği ve

finansman azlığı nedeniyle siber güvenlik hususunda zorluklarla karşılaşmaktadır. Devlet kurumlarının topluma güvenilir hizmetler sunması, vatandaşların devletle sağlıklı iletişim kurması ve gizli bilgilerin korunması günümüzde hayati önem taşımaktadır.

Yukarıda bahsedilenler ışığında çalışmanın amacı, güvenliğin değişen gündemi içerisinde siber güvenliğin önemine dikkat çekmektir. Bu bağlamda çalışmada, güvenlik ve siber güvenlik kavramlarından bahsedilecektir. Öte yandan güvenlikle beraber savaşlar da değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Buna istinaden yeni savaş türlerinden biri olan siber saldırılara bazı örnekler verilerek siber güvenliğin devletler açısından önemi ortaya konacaktır. Böylece bazı çevrelerin belirttiği üzere siber tehditlerin ileride gerçekten de "devletler için en büyük ve önemli tehdit" haline gelip gelmeyeceği tartışmasına katkı sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Siber Güvenlik, Siber Tehdit, Siber Saldırı.

SOĞUK SAVAŞ SONRASI ABD VE RUSYA'NIN SİBER GÜVENLİK POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Beyza Nur YÜKSEK
Yüksek Lisans Öğrencisi
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Bölümü
beyuksek@gmail.com

Uluslararası İlişkiler tarihinin dönüm noktası olarak görülen Soğuk Savaş, devletler için yeni bir düzen ve yeni anlayışlar getirmiştir. Bu yeni düzenin başında devlet egemenliğini ve uluslararası ilişkileri belirleyen güvenlik kavramı gelmektedir. Güvenlik kavramı, devletler için siyasi gücün devamlılığını sağlayan bir unsur olarak görülürken zamanla bu alanda meydana gelen tehdit ve değişimler gerek teknolojinin gelişmesi gerekse küreselleşen dünya ile güvenlik kavramının alanı genişletmiştir diyebiliriz. Soğuk Savaş döneminde güvenliğin öznesi olarak görülen yani varlığı tehdit edilen unsur devlet iken bu tehditler karşısında önlemleri alması gereken özne yine devlet olmuştur diyebiliriz.

Uluslararası alanda devlet dışı aktörler, örgütler ve terör gruplarının çoğalmasıyla beraber savaşın başat aktörü sadece devletler olmaktan çıkmıştır. Her ne kadar küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan devlet dışı aktörlerden bahsedilse de Soğuk Savaş öncesi dönem için de uluslararası alanda bu aktörlerin çok fazla yaygın olmadığını söyleyebiliriz. Ulusal güvenliğin ön planda olduğu Soğuk Savaş döneminde ise güvenliğe yönelik gelebilecek tehditlerin sadece askeri alanla sınırlı kalmamış aynı zamanda siber saldırılar, salgın hastalıklar, göç ve terör gibi unsurlar da ulusal güvenliğe yönelik tehditler olarak görülmeye başlanmıştır. Dolayısıyla Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni tehdit algıları ortaya çıkmış ve ulusal güvenlik kavramı uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Bu bağlamda, bu çalışmada giderek önemi artan ve devletler için tehdit niteliği barındıran siber güvenlik kavramının tanımı ele alınacaktır. Sonrasında ise Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rusya'nın siber güvenlik politikalarının tarihsel gelişimi, siber olay örnekleri ve iki ülkenin siber alandaki stratejilerinin karşılaştırmalı analizi yapılacaktır. Her iki ülke için siber güvenlik alanında yaşanan değişimde benzerlik ve farklılıkların neler olduğundan bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Siber Güvenlik, Tehdit Algısı, ABD, Rusya.

NÜKLEER-SİBER BAĞLANTISINI YENİDEN DÜŞÜNMEK: SİBER CAYDIRICILIK NÜKLEER SİLAHA SAHİP DEVLETLERİN DAVRANIŞLARINI NE ÖLÇÜDE KISITLAYABİLİR?

Erva KARADAĞ
Arş. Gör.
Milli Savunma Üniversitesi
Alparslan Savunma Bilimleri ve Milli Güvenlik Enstitüsü
Güvenlik Araştırmaları Ana Bilim Dalı
ekaradag@kho.msu.edu.tr

Soğuk Savaş, nükleer silahların doğasına, yayılmasına/yayılmasının önlenmesine ve ne ölçüde caydırıcı olduğuna yönelik çok çeşitli tartışmalara sahne olmuştur. Uluslararası arenanın başat aktörü olan devletler, nükleer silahların yüksek yıkıcı gücünün cazibesi, bir diğer ifadeyle caydırıcılığı ile bir taraftan nükleer silahlanma yarışına girerken, öte yandan nükleer silahlanmanın önlenmesine ilişkin uluslararası boyutta çok çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Söz konusu bu ikircikli durum, nükleer silahlanmanın belirli devletler nezdinde sınırlı kalmasına ve Soğuk Savaş boyunca "negatif barış" ortamına sebebiyet vermiştir. Soğuk Savaş'ın nihayete ermesi, teknolojik gelişmelerin hızındaki artış ve güvenlik tehditlerinin çeşitlenmesi, caydırıcılığa daha geniş bir perspektiften bakmayı gerektirmiş ve dördüncü nesil caydırıcılık çalışmaları literatürde kendisine yer bulmaya başlamıştır.

Dördüncü nesil caydırıcılık literatürüne eklemlenen ve nükleer-siber bağlantısını yeniden düşünmeyi amaçlayan bu çalışma, 21.yüzyılda nükleer silaha sahip devletlerin davranışlarının kısıtlanmasında siber caydırıcılığın rolünü sorgulamaktadır. Bu amaçla ilk bölümde nükleer caydırıcılık kavramsal ve kuramsal olarak açıdan ele alınacak, ilk atom bombasının Hiroşima ve Nagazaki kentlerine atıldığı 1945 yılından günümüze caydırıcılık çalışmalarının dört dalga halinde evrimi incelenecektir. Nükleer silahların yayılmasına ilişkin literatürdeki iyimser ve kötümser bakış açıları (proliferation optimism/pessimism) ekseninde teorik tartışmalara yer verilecektir. Nükleer caydırıcılığa ve silah(sız)lanmaya ilişkin çizilen çerçevenin ardından ikinci bölümde etki alanı her geçen gün artan siber uzayın tarihsel gelişimi ortaya konacak, siber savaş/siber tehdit/siber caydırıcılık kavramları açıklanacaktır. Ayrıca siber caydırıcılığın nükleer caydırıcılık ile benzerlikleri/farklılıkları caydırıcılık literatüründeki teorik çerçevesi paralelinde karşılaştırmalı olarak ortaya konacaktır. Üçüncü ve son bölümde ise nükleer tehditler karşısında siber caydırıcılığın bir güvenlik alternatifi olup olmadığı, alternatiflik

durumunun kısıt ve sınırlılıkları gerek teorik, gerekse pratik boyutta, seçilmiş örnek vakalar özelinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nükleer Caydırıcılık, Siber Caydırıcılık, Nükleer Tehdit, Siber Uzay, Nükleer-Siber Bağlantısı.

TÜRKİYE'NİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELESİNDE SÜREKLİLİK VE DEĞİŞİM

Mehmet Bora SANYÜREK
Dr. Öğr. Üyesi
Milli Savunma Üniversitesi
mbsanyurek@kho.msu.edu.tr

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kuruluşundan itibaren çok sayıda ayaklanma ve tedhiş olayları ile karşı karşıya kalmıştır. İlk yıllarda bölgesel nitelikli feodal ayaklanmaların ötesine geçemeyen bu olaylar, alınan tedbirler neticesinde başarıyla bastırılmışlardır. Ancak askeri başarılar, ekonomik ve sosyal politikalarla desteklenemediği için, bölgesel geri kalmışlık sorunları ideolojik bir hal almıştır. Bölgesel etnik milliyetçiliğin yükselişiyle birlikte 1960'lı yıllarda sol fraksiyonlar içerisinde filizlenen Kürtçülük hareketi, 1970'lerin sonunda etnik bölücü bir boyuta geçmiştir.

PKK terör örgütü, 1978 yılında Diyarbakır'ın Lice ilçesinin Fis köyünde kurulmuştur. İlk döneminde bölgesel aşiretlere yönelik saldırılar düzenleyen PKK terör örgütü, 1980 yılında silahlı unsurlarını yurtdışına çıkarmış ve Irak kuzeyi ile Suriye'nin Bekaa Vadisi'nde oluşturduğu barınma alanlarında silahlı eğitim faaliyetleri yürütmüştür.

Devlete yönelik ilk terörist saldırısını 15 Ağustos 1984 tarihinde Şemdinli ve Eruh'ta gerçekleştiren PKK terör örgütü, 1980'li yıllar boyunca askeri hedeflere yönelik saldırılar düzenlemiştir. Ancak PKK terör örgütü bu dönemde asıl yerleşim yerlerine saldırmış ve büyük çaplı ölümlerin yaşandığı katliamlar gerçekleştirmiştir. 1990'lı yılların başında ise Irak'ın Kuveyt'i işgali ve Körfez Harekatı sonrasında ortaya çıkan otorite boşluğunu fırsata çevirmiş ve Irak kuzeyine yerleşerek, sınır hattındaki askeri birliklere yönelik saldırılar düzenlemeye başlamıştır.

Güvenlik güçleri, 1980'li yıllarda düzenlediği iç güvenlik operasyonlarında PKK'ya ağır darbeler indirirken, başlatılan köy koruculuğu uygulamalarıyla kırsaldaki yerleşim birimlerinin terörist saldırılardan korunması amaçlanmıştır. 1990'lı yıllarda ise terörü kaynağında kurutma stratejisi kapsamında Irak kuzeyine yönelik kapsamlı kara operasyonlar düzenlenerek, terör örgütü bitme noktasına getirilmiştir. Terörist başı Abdullah Öcalan'ın, 15 Şubat 1999'da Kenya'nın Nairobi şehrinde yakalanıp yurda getirilmesiyle birlikte, terör örgütü dağılma noktasına gelmiştir.

ABD'nin 2003 yılında Irak'ı işgal etmesiyle birlikte tekrar toparlanma fırsatı yakalayan terör örgütü, bir süre sonra silahlı saldırılarına tekrar başlamıştır. Bu dönemde tıpkı 1990'lı yıllarda olduğu gibi hem yurtiçinde hem de Irak kuzeyinde düzenlenen operasyonlar ile terör örgütüne kayıplar verdirilmiştir. 2009 yılında başlatılan girişimlerin neticesinde, 2013 yılında "çözüm süreci" başlatılmış ve PKK terör örgütü eylemsizlik kararı almıştır. Ancak bu dönemi terörist saldırılarında yeni bir boyuta geçme yönünde hazırlık aşaması olarak kullanan terör örgütü, 2015 yılında bazı il ve ilçe merkezlerinde sözde özerklik ilan ederek, müzahir belediyelerden aldığı destekle hendek terörü stratejisine geçmiştir.

Güvenlik güçlerinin başarılı meskun mahal operasyonları neticesinde terör örgütü, silahlı faaliyetlerini tekrar kırsal alana kaydırmak zorunda kalmıştır. Hendek operasyonları sırasında 7.000'in üzerinde terörist etkisiz hale getirilirken, 700'ün üzerinde asker, polis ve korucu şehit olmuştur. Meskun mahal operasyonları sonrasında hem yurtiçinde, hem de Irak ve Suriye'nin kuzeyinde etkili operasyonlar düzenlenerek terör örgütüne büyük darbeler vurulmuştur. Bu dönemde düzenlenen sınır ötesi operasyonlarda geçmiş dönemlerden farklı bir strateji izlenmiş ve ele geçirilen alanlarda tekrardan terör barınma alanlarının kurulmasını engellemek maksadıyla kalıcı üs bölgeleri kurulmuştur. Diğer taraftan MİT tarafından veya koordinesinde, istihbari bilgiye dayalı nokta operasyonlar düzenlenerek, çok sayıda üst düzey terörist etkisiz hale getirilmiştir.

Güvenlik güçlerinin kararlı mücadelesi neticesinde terör örgütü kımıldayamaz hale gelmiştir. Tıpkı 2003 sonrasında olduğu gibi yeniden toparlanma gayretlerini sürdüren terör örgütü, ABD'nin de desteğiyle, Suriye'nin kuzeyinde etkin olmaya çalışmaktadır. Türkiye, terör örgütünün yeniden toparlanmasını engellemek ve Suriye'de sağladığı kazanımları bertaraf etmek maksadıyla, askeri, istihbari ve diplomatik araçları aktif bir şekilde kullanarak mücadelesine devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: PKK, Güvenlik Güçleri, Terörle Mücadele.

TÜRKİYE'NİN GÜVENLİĞİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK: İKİNCİ DÜZEYİ TERSİNE ÇEVİRMEK

Mehmet ŞAHİN
Doç. Dr.
Millî Savunma Üniversitesi Kara Harp Okulu Dekanlığı
Uluslararası İlişkiler Bölümü
mesahin@kho.msu.edu.tr

Bu çalışmada Türkiye'nin güvenliğindeki değişimler sistemik perspektiften ele alınacaktır. Mevcut literatür, gerek Türk Dış Politikasını gerekse de Türkiye'nin güvenlik politikalarını ağırlıklı olarak Waltz'un ikinci düzeyinde ele almaktadır. Yani Türkiye'nin güvenlik politikalarının anlaşılmasında ulusal etmenler ön plana çıkmaktadır. Bu durum, uluslararası sistemdeki değişimler karşısında Türkiye'nin verdiği cevapları anlamada yetersiz kalmaktadır. 1970'li yıllarda Gourevitch ise "ikinci düzeyi tersine çevirerek" (second image reversed) uluslararası sistemdeki etmenlerin devletlerin dış politika ve güvenlik anlayışlarına olan etkisinin incelenmesi gerektiğini vurgulayarak analiz düzeyini tersine çevirmiştir. 1990'lı yılların sonunda ortaya çıkan neoklasik realizm de bu noktada benzer bir analiz düzeyi sunarak devletlerin davranışlarını anlamada iç etmenlerin önemli olduğunu vurgulamakla birlikte ilk ve öncelikli olarak uluslararası sistemdeki konumuna göre hareket ettiğini iddia etmektedir. Dolayısıyla sistemik etmenlerin iç politikaya etkisi analizin çıkış noktasıdır.

Birden fazla devletin güvenliğini ilgilendiren uluslararası güvenlik de bu bakımdan uluslararası sistemin bağımsız değişkenini oluşturmaktadır. Geleneksel olarak uluslararası sistemin kutup yapısı, hegemonik ilişkiler, güç kapasitesindeki dağılım, devletlerin güvenliklerini tanımlamada öncelikli veriyi oluşturmaktadır. 21.yüzyıldan itibaren ise devlet-dışı aktörlerin de devletlere tehdit oluşturmaya başlamış ve böylece analiz düzeyi daha da karmaşık hale gelmeye başlamıştır. Bu bakımdan bu çalışmada uluslararası güvenliğin değişen şartlarının Türkiye'nin güvenliğine etkisi analiz edilecektir. Analiz, mevcut literatürden farklı olarak, iç etmenler yerine uluslararası sistemi tehdit eden dönüşümleri çıkış noktası olarak alıp Türk Dış Politikasının dönüşümüne etkilerini inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Güvenlik, Türk Dış Politikası.

KAFKASYA'DA İSTİKRARIN ARAYIŞINDA TÜRKİYE'NİN ROLÜ: BÖLGESEL SORUNLAR VE STRATEJİK YAKLAŞIMLAR

Ömer Faruk KOCATEPE
Dr.
Millî Savunma Üniversitesi
Kara Harp Okulu
Uluslararası İlişkiler Bölümü
omerfarukkocatepe@hotmail.com

Kafkasya, günümüzde zengin kaynakları, jeopolitik konumu, jeostratejik önemi ve çok etnikli ve çok kültürlü yapısıyla öncelikli bir bölge olarak dikkat çekmektedir. Bu durum, bölgenin bağımsızlık mücadeleleri, etnik çatışmalar ve enerji kaynaklarına olan yakınlığı gibi faktörlerle birlikte büyük güçler arasında nüfuz mücadelesinin bir sahası haline gelmesine neden olmuştur. Bu bölgesel sorunlar, Kafkasya'nın istikrarı ve Türkiye'nin güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Tarihsel açıdan, Rus hâkimiyeti altında geçen dönemler Kafkasya'nın tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Çarlık ve Sovyetler döneminde, bölge sürgün ve kolonizasyon politikalarına tanıklık etmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Kuzey Kafkasya Rus egemenliğini sürdürmüşken, Güney Kafkasya'da Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan bağımsızlıklarını elde etmiştir. Bu durum, bölgenin stratejik önemi ve Hazar Denizi havzasındaki enerji kaynaklarının uluslararası pazarlara erişim potansiyeli açısından büyük bir önem arz etmektedir. SSCB'nin dağılmasının ardından Kafkasya'da bir jeopolitik güç boşluğu ortaya çıkmış ve bölgeye etki etme çabaları gözlemlenmiştir.

Kafkasya'nın bölgesel sorunlarına odaklandığımızda, Güney Osetya, Karabağ ve Abhazya gibi problemli bölgelerin yanı sıra Rus-Gürcü Savaşı ve Cevahati meselesi gibi önemli sorunların öne çıktığı görülmektedir. Bu sorunlar, bölgenin istikrarını tehdit etmekte ve Türkiye üzerinde de ciddi etkileri bulunmaktadır. Türkiye'nin Kafkasya'ya yaklaşımı, bölge ülkelerinin katılımıyla kapsamlı bir iş birliğinin kurulması, bağımsızlıklarının güçlendirilmesi, sorunların çözülmesi, toprak bütünlüklerinin korunması ve ekonomik potansiyellerinin harekete geçirilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Türkiye aynı zamanda bölge ülkelerinin Avrupa-Atlantik örgütleriyle bütünleşmelerini aktif bir şekilde desteklemektedir.

Ayrıca Türkiye'nin Kafkasya'daki sorunların çözümünde üstlenmiş olduğu öncü rol, bölgesel iş birliğine olan katkısıyla birlikte Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin güçlenmesine ve iş birliğinin gelişmesine önemli bir destek sağlamaktadır. Bu durum, ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda ortak projelerin başlatılması ve uygulanması için zemin oluşturmuş, bölgedeki istikrarın ve kalkınmanın elde edilmesine etkin bir şekilde katkıda bulunmuştur. Türkiye'nin Kafkasya'daki liderliği ve çabaları, bölgesel ilişkilerin derinleşmesine ve güven artışına yol açarak Türk Cumhuriyetleri arasında daha sağlam ve sürdürülebilir bir iş birliği ağı oluşturulmasına yönelik bir ivme kazandırmaktadır.

Bu çalışmada, Kafkasya'nın istikrarına olan etkileri ve Türkiye'nin güvenliğine yansımalarını inceleyerek, bölgenin geleceği için barışçıl çözümlerin gerekliliği vurgulanacaktır. Ayrıca, Türkiye'nin bölgesel güvenlik ve stratejik yaklaşımları ele alınacak ve Türkiye'nin bölgedeki rolü ve çıkarları analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kafkasya Güvenliği, Türk Dış Politikası.

TÜRKİYE'NİN ENERJİ GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI

Serhan ÜNAL
Dr. Öğr. Üyesi
Millî Savunma Üniversitesi
Kara Harp Okulu Dekanlığı
Uluslararası İlişkiler
seunal@kho.msu.edu.tr

Türkiye, enerji tüketiminde yüksek oranda dışa bağımlı bir ülke olarak, enerji arz güvenliği konusuna hep önem vermiştir. Enerjide dışa bağımlılığın, ekonomi ve dış politikada yaratabileceği tehditlerin bertaraf edilebilmesi için ülke, beş temel politika uygulayarak, enerji arz güvenliğini sağlamaya çalışmıştır. Bu politikalar yerli üretimi artırma, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, tedarikçi ülkelerin çeşitlendirilmesi, enerji depolamasına önem verilmesi ve enerji tedarikçisi ülkelerle ilişkilerin karşılıklı bağımlılık hüviyetine büründürülmesidir. Bu politikalar neticesinde ülke, enerji arz güvenliğini artırabilmiş ve bugüne değin hayati risk yaratacak bir sorunla karşılaşmamıştır.

İlk politika kapsamında Türkiye, kabaca Birinci Petrol Krizi'nden itibaren kömür ve petrol üretimini artırarak yerli enerji üretimini sürekli olarak yükseltmeye çalışmıştır. Miktarca artan üretim ise, ülkenin dış bağımlılığını azaltmada etki edememiştir. İkinci olarak Türkiye, kullandığı enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi için 1984'te Sovyetler Birliği'nden doğalgaz tedarikine başlamış ve müteakip yıllarda başka ülkelerden de gaz ithal ederek kullandığı enerji tiplerini artırmıştır. Üçüncü olarak Türkiye, her bir enerji tipindeki tedarikçi ülke sayısını artırarak, riskleri en aza indirmeyi hedeflemiş; bu kapsamda doğalgaz, petrol ve kömürde tedarikçi ülkelerin sayısını artırarak riskleri dağıtmaya odaklanmıştır. Dördüncü olarak Türkiye, bilhassa Uluslararası Enerji Ajansı'nın düzenlemeleri doğrultusunda, hem petrolde ülkenin 90 günlük tüketimine eşdeğer petrol stoku oluşturmuş, hem de ülkenin çeşitli yerlerine inşa ettiği yer altı doğalgaz depolama tesislerini hep dolu tutarak, herhangi bir krizde temel ihtiyaçlarını giderebilecek kadar stoku elinde tutmaya önem vermiştir. Beşinci olarak Türkiye, enerji tedarikinde yüksek oranda bağımlılığa sahip olduğu İran ve Rusya gibi ülkelerle ilişkilerini, özellikle yoğun dış ticaret ilişkileriyle güçlendirerek, enerji tedarikçilerinin, Türkiye'nin enerji arzına zarar verme motivasyonlarını düşürmüştür. Her üç ülke de, ilişkilerindeki iktisadi menfaatleri önceleyerek istikrarı tercih etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Türk Dış Politikası.

NEW TRENDS IN MODERN DIPLOMACY: GASTRO-DIPLOMACY

Mahir TERZİ
Assoc. Prof.
Ministry of Culture and Tourism
Department of Foreign Offices
mahirterzi@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-1308-2060

This paper aims to point out new trends in modern diplomacy. In the simplest terms, diplomacy, which is described as a means of implementing politics, has created new fields of study such as environmental diplomacy, cultural diplomacy, human rights diplomacy, energy diplomacy, humanitarian diplomacy and gastro-diplomacy since the 21st century. In this paper, gastro-diplomacy is evaluated with reference to Türkiye. Gastro-diplomacy uses the culinary cultures of countries as a tool in bilateral relations and intercultural interaction with other countries. For example, as a result of activities to promote Gaziantep cuisine worldwide, Gaziantep's entry into the "Creative Cities Network" of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) in the field of gastronomy is one of the examples of this. Such cities as Hatay, Afyonkarahisar, Adana, Balıkesir, Diyarbakır, Kayseri, and Konya are other examples. However, what makes Gaziantep unique in this sense is that it also hosts the first culinary museum. In the museum, which is Turkey's first culinary museum, old kitchen products in Gaziantep are exhibited, while the traditional culinary culture of the city is explained and the preparation of the city's leading dishes is shown to visitors via a television. The Creative Cities Network is shaped around seven themes that can be chosen by cities according to their preferences in the creative industry sector to which they will direct their talents and energy. These themes are determined as literature, film, music, craft and folk arts, design, gastronomy and media arts. The results show that gastro-diplomacy is positioned within cultural diplomacy, which is an element of soft power. Türkiye seems to have approached gastro-diplomacy as a soft power element in a strategic manner. A descriptive method is used in this paper. The conceptual framework of the paper consists of the concepts of soft power and diplomacy.

Keywords: Cultural Diplomacy, Diplomacy, Gastro-Diplomacy, Soft Power, Türkiye.

DİJİTAL DİPLOMASİNİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERE VE GÜVENLİĞE ETKİSİ

Pınar Buket KILINÇ PALA
Dr. Öğr. Üyesi
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
pbuket.kilinc@dpu.edu.tr

Fulya AKGÜL DURAKÇAY
Dr.
Dokuz Eylül Üniversitesi
İşletme Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
fulya.akgul@deu.edu.tr

Özet

Kamu diplomasinin unsurlarından biri olan dijital diplomasi, diplomatik iletişimde yirmi birinci yüzyılın en önemli trendlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemeler tech diplomasi, siber diplomasi veya dijital diplomasi gibi farklı kavramların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kamu diplomasisinin gerçek değeri, sağladığı yumuşak güçte ve geleneksel müzakere masasında bu yumuşak güçten kazanç elde etme olasılığında yatmaktadır. Devletler, müzakere ve temsilden iletişim ve politika analizine kadar günlük çalışmalarında da dijital araçları kullanmaktadır. Her ne kadar en çok odaklanılan alan sosyal medyanın kamu diplomasisi için kullanılması olsa da dijital araçlar diplomasinin diğer işlevleri üzerinde çok daha önemli bir etkiye sahiptir. Öne çıkan etkiler arasında diplomasinin faaliyet gösterdiği jeopolitik ortamın değişmesini, teknolojinin güç dağılımı üzerindeki etkisini ve müzakere edilen konuların çeşitlenmiş olmasını sıralamak mümkündür. Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşümün yanı sıra, Covid-19 pandemisi gibi küresel gelişmeler de devletlerin dijital diplomasiden destek alması gerekliliğini artırmıştır. Günümüzde uluslararası güvenliğin en öncelikli konularından biri olan Rusya-Ukrayna savaşının dijital diplomasinin kullanımını ön plana çıkarması kavramın geleneksel kamu diplomasisi biçimlerinde olduğu gibi Ukrayna'nın uluslararası imajını güçlendirmeyi amaçlamaktan öte güvenlik nezdinde değerlendirilmesi açısından önem teşkil etmektedir. Savaşın taraflarından biri olan Ukrayna'nın Devlet Başkanı Volodymyr Zelensky'nin yabancı parlamentolarla görüşmesi ve güvenlik konularını ele alması, ülkelerin yumuşak güçlerini artırma çabaları ile ilişkili ancak onun ötesine geçen hedefler için dijital diplomasinin araçsallaştırıldığını göstermektedir. Küresel ölçekte etkili olan pandemi, savaş ve teknolojik ilerlemelerin devletlerin yabancı kamuoylarına yönelik mesajlarını oluşturmalarında ve bu mesajları iletmelerinde etkisi olduğu aşikârdır. Bu çalışma, dijital diplomasinin uluslararası ilişkiler ve güvenlik üzerindeki etkisini analiz etmeyi

amaçlamaktadır. Çalışmada dijital diplomasi ile diğer ilgili kavramlar olan kamu diplomasisi ve medya diplomasisi literatür taraması yoluyla ele alınmakta ve küresel aktörlerin dijital diplomasi faaliyetleri incelenmektedir. Türkçe literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedefleyen çalışma, dijital diplomasi kavramını Rusya-Ukrayna savaşı örneği üzerinden güvenlik odağından incelemektedir.

Anahtar kelimeler: Kamu diplomasisi, dijital diplomasi, uluslararası güvenlik, Rusya-Ukrayna savaşı.

Giriş

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızı artarak gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri firmaların iş yapma, bireylerin sosyal ilişkileri yürütme ve devletlerin dahili olarak yönetişim yürütme şekillerini değiştirmiştir. Özellikle kamu diplomasinin oluşturulması ve yürütülmesine yansıyan bu değişimler yirmi birinci yüzyılın en popüler trendlerinden biri haline gelen dijital diplomasi kavramı ile birlikte ağ diplomasisi, e-diplomasi, tech-diplomasi, siber diplomasi ve sosyal medya diplomasisi gibi yeni kavramları ortaya çıkarmıştır. Diplomatik mesajların oluşturulması ve dağıtılmasını değiştiren ve yeni bir kamu diplomasisi pratiğine dönüşen dijital diplomasi, küresel etkileri olan pandemi, savaş ve teknolojik ilerlemeler sonucunda devletler tarafından daha fazla başvurulan bir araç haline gelmiştir.

Dijital diplomasinin benimsenmesi, diplomatların bilgi yönetimi, kamu diplomasisi, strateji planlama, uluslararası müzakereler ve hatta kriz yönetimiyle nasıl meşgul olduklarıyla ifade edilebilmektedir. İletişim, bilişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin ortaya çıkardığı bu yeni ilişki biçimleri ve iletişim kanalları, diplomatik süreçlerin hızla sanal medya kullanımına doğru ilerlemesini sağlamıştır. Devletler ve devlet dışı diğer uluslararası aktörler hedeflerine ulaşmak için dijital diplomasiden gittikçe daha fazla yararlanmaktadır. Bu hususta, dijital diplomasiyi güvenlik ekseninden bağımsız ele almak mümkün değildir.

Günümüzde, uluslararası güvenliğin öncelikli konularından biri olan Rusya-Ukrayna savaşı, dijital diplomasi kullanımını ön plana çıkarmıştır. Bu durum geleneksel kamu diplomasisi biçimlerinde olduğu gibi dijital diplomasi kavramının Ukrayna'nın uluslararası imajını güçlendirmeyi amaçlamasından öte güvenlik bağlamında da değerlendirilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, dijital diplomasi kavramını Rusya-Ukrayna savaşı örneği üzerinden güvenlik odağından incelemektedir. Bu amaçla ilk olarak dijital diplomasi kavramı kısaca ele alınmakta, sonrasında ise dijital diplomasinin uluslararası ilişkiler ve güvenlik üzerindeki etkisi değerlendirilmektedir. Rusya-Ukrayna savaşının başlangıcından itibaren

Ukrayna'nın izlediği dijital diplomasi faaliyetleri kamu diplomasinin geleneksel hedeflerini aşan güvenlik ile bağıntısı temeline ele alınmaktadır.

1. Dijital Diplomasi Kavramının İncelemesi

Dijital diplomasi, diplomatik iletişimde yirmi birinci yüzyılın en önemli trendlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojileri, internet ve sosyal medyadaki olağanüstü gelişmelerin etkisiyle diplomasinin gerçekleştirilme ve sunuluş şeklini değiştirmiştir. Diplomatik ilişkiler dijital araçların kullanımı ile güçlenerek dijital diplomasinin önemini artırmıştır (Rashica, 2018, s. 75). Yeni diplomasi biçimleri geleneksel diplomasinin tamamlayıcısı olarak var olmaktadır (Pilegaard, 2017). Dijital diplomasi geniş anlamı ile "sosyal medyanın diplomatik amaçlar için kullanımı" (Bjola, 2015, s. 4) şeklinde tanımlanmakta, dijital teknolojilerin diplomatik amaçlar için kullanımı kamu diplomasisi olarak bilinen geleneksel diplomasinin pratiklerini değiştirerek dış politika aktörlerinin kamuoyu oluşturmada doğrudan bir rol oynayabilmelerine olanak tanımaktadır (Bjola and Zaiotti, 2021, s. 2). Dijital araçlar sayesinde bilgiye erişim ve bilginin yayılma hızı diplomatik etkileşimin geleneksel kısıtlamalarının aşılmasını sağlamakta ve farklı aktörlerin sürece dahil olmasını beraberinde getirmektedir (Duncombe, 2018, s. 93). Dijital diplomasi hükümetlerin kamu ile doğrudan etkileşime girme kabiliyetlerini artırsa da, özellikle devlet dışı aktörlerin de diplomasinin yürütülmesi süreçlerine dahil olabilmesiyle birlikte dış politika amaçlarının gerçekleştirilmesinin devletin kontrolünün dışına çıkmasına yol açmıştır (Park, Chung ve Park, 2019, s. 1468-1469).

Kamu diplomasisinin gerçek değeri, sağladığı yumuşak güçte ve geleneksel müzakere masasında bu yumuşak güçten kazanç elde etme potansiyelinde yatmaktadır. Standartlaştırılmış ve otomatikleştirilmiş prosedürler diplomatın etkililiğini artırabilir ancak bunlar hala geleneksel diplomasinin araçlarıdır. Dijital diplomasinin yeni ortaya çıkan unsurları eninde sonunda mesleğin doğasını değiştirebilecek olsa da bunların geleneksel diplomasi biçimlerinin tamamen yerini alması pek olası görünmemektedir. Diplomatlar, müzakere ve temsilden iletişim ve politika analizine kadar günlük çalışmalarında dijital araçları kullanmaktadır. Her ne kadar en çok odaklanılan alan sosyal medyanın kamu diplomasisi için kullanılması olsa da dijital araçlar aşağıda açıklandığı gibi diplomasinin diğer işlevleri üzerinde çok daha önemli bir etkiye sahiptir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşümün etkilediği alanları üç başlık altında incelemek mümkündür. i) Diplomasinin faaliyet gösterdiği jeopolitik ortamın değişmesi: Teknolojinin tedarik zincirleri, küresel ekonomi ve diplomasinin faaliyet gösterdiği ortamı şekillendiren güç dağılımı

üzerinde etkisi vardır. ii) Diplomatların müzakere ettiği konuların değişmesi: Diplomatların uluslararası, ikili ve bölgesel forumlarda tartıştığı konular çeşitlenerek siber güvenlik, veri güvenliği, yapay zeka ve e-ticaret gündemlerine girmiştir. iii) Diplomatların temsil için kullandığı araçların çeşitlenmesi: Yapay zeka, veri analizi, sosyal medya ve web konferansı gibi araçlar diplomasinin geleneksel amaçlarını gerçekleştirmede sıklıkla başvurulan araçlar haline gelmiştir (DIPLO, 2023).

Araştırmaların bu üçlü değişim üzerinde ivme kazanmasının temel nedenlerinden biri bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşüm, diğeri ise yaşanan küresel gelişmelerin dijital diplomasiden destek alınmasını tetiklemesidir. COVID-19 pandemisi ve Ukrayna-Rusya savaşının küresel etkileri, dijital diplomasinin ön plana çıkmasına yol açmıştır. Dijital diplomasi araçlarının kullanılması, Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelenskyy'nin ülkesi savaştayken yabancı parlamentolarda konuşmasına ve yabancı kamuoyları ile iletişime geçmesine olanak sağlamıştır (Saliu, 2022). Böylelikle, dijital diplomasi araçları savaşta olan bir ülkenin kamu diplomasisi açısından iletişimde sürekliliğini sağlayabilmektedir. Ayrıca, küresel izleyicileri yerleşik platformların ötesinde etkileme kapasitesine sahip ve şimdiye kadar bilinmeyen bir kitle iletişim aracının ortaya çıkmasıyla bağlantılı olarak uluslararası sistemdeki sorunlara değinilmesini sağlayabilmektedir. Zelenskyy'nin sanal iletişimleri, geleneksel kamu diplomasisi biçimlerinde olduğu gibi Ukrayna'nın uluslararası imajını güçlendirmeyi amaçlamaktan öte askeri yardım almayı ve ülkesi için karşılıklı yarar sağlayan bir sonuca ulaşmayı amaçlamaktadır (Cull, 2023).

Bu çaba, yeterli uluslararası itibarı geliştiremeyen ülkelerin olumsuz deneyimleri vurgulayarak yumuşak gücü iyileştirme amacının çok ötesinde hedefler barındırmaktadır. Teknolojinin ve sosyal medyanın yaygın kullanımı ve Zelenskyy'nin dünyayla konuşmasına olanak sağlayan özel diplomatik iletişimler, mevcut medya diplomasisi, kamu diplomasisi ve dijital diplomasi kavramlarının daha fazla tartışılmasına neden olmuştur. Sonuç olarak pandemi, savaş ve teknolojik ilerlemeler gibi küresel etkisi olan faktörlerin mesajların oluşturulması ve dağıtılmasına etkisi olduğu aşikardır. Dijital diplomasinin sınırları Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Avrupa Birliği (AB), Birleşik Krallık, Kanada, Rusya, Hindistan ve Fransa'nın öncü olduğu bir grup ülkenin on yılı aşkın bir süredir bilgi ve iletişim teknolojileri destekli diplomasinin geliştirilmesi için gösterdikleri çabalarla çizilmektedir (Digital Diplomacy Index, 2023).

2. Dijital Diplomasinin Uluslararası İlişkilere ve Güvenliğe Etkisi

Yirmi birinci yüzyılda devlet yönetiminin bileşenleri kamu diplomasisinde sosyal medya araçları başta olmak üzere dijital diplomasinin kullanımı, teknoloji politikası ve internetin kalkınma politikası üzerindeki etkisi ile küresel düzeyde ekonomik büyümenin teşviki için kaynakların nasıl daha etkili kullanabileceğinin anlaşılması iç içe geçmektedir (Adesina, 2017). Uluslararası ilişkilerde diplomatik eylem aynı zamanda birbirine bağlı dünyada küresel bir güvenlik önceliğidir (Attatfa vd., 2020). Dijital diplomasinin uluslararası aktörlerin hedeflerine ulaşmada ne kadar yararlı bir araç olduğu çok açıktır. Ancak, sosyal medya üzerinden yürütülen dijital diplomasi faaliyetlerinin beden dili, mimik ve jest kullanımı ile yanlış anlaşılmalara anında müdahale olanağı sağlayan yüz yüze iletişim becerilerinden yoksun olması uluslararası ilişkilerde gerilim ve kriz yaratma potansiyelini de barındırmaktadır (Ovalı, 2020, s. 25).

Dijital diplomasi geleneksel diplomasinin tamamlayıcısı olarak devletlerin uluslararası ilişkilerde daha hızlı ve daha etkin hareket edebilmelerine olanak sağlamaktadır. Geleneksel diplomatik araçlarla çok uzun zaman alan devletler arası diplomatik ilişkilerin süresi azalmaktadır. Ayrıca, devlet dışı aktörlerin de sürece dahil olabilmesiyle birlikte uluslararası ilişkilerin yürütülmesindeki aktörler de çeşitlenmiş ve "vatandaş diplomatları" diplomasi sahnesine çıkmaktadır (Yücel, 2016, s. 758-759). Her ne kadar aktörlerin çeşitlenmesi "diplomasinin demokratikleşmesi" olarak görülse de (Westcott, 2008, s. 8), dijital diplomasi başta devlet dışı aktörler tarafından olmak üzere aşırılığın, terörizmin yayılması ve yabancı ideolojilerin dayatılması için bir kanal olarak da kullanılabilmektedir.

İnternet ve sosyal medya özgürlüğü devlet ve devlet dışı aktörlerin sahip olabileceği çeşitli amaçlarla istismar edilebilmektedir (Rashica, 2018, s. 75). Hükümet yetkililerinden aşırılık yanlısı örgütlere kadar herkes sosyal ağların bir parçası olabilmektedir. Dijital diplomasiyi eleştirenler, aşırılık yanlısı örgütlerin, internet ve sosyal medya aracılığıyla özgürleşmesini tehlikeli bulmaktadır. Ayrıca, internet ve sosyal medya sayesinde iletişimin iki taraflı olabildiği platformlara erişimin kolaylığı devletlerin politika taslaklarının hazırlanmasında yer alan seslerin ve çıkarların sayısını artırmakta, uluslararası karar almayı karmaşıklaştırmakta ve bu süreçte devletlerin münhasır kontrolünü azaltmaktadır (Rashica, 2018, s. 82).

Devletler farklı çıkarlara, hedeflere ve değerlere sahip ve sosyal ağlar kanalıyla bu farklılıkları dile getiren aktörlere yönelik birçok kanalı dikkate alarak politika geliştirmek zorundadır. Bu bağlamda dijital diplomasi, sosyal medyayı bir siyasi yayın biçimi olarak kullanmaktan ibaret

değildir. Sosyal medya son yıllarda daha çok devletlerin iç güvenlik krizlerini yönetmelerinde kamuya bilgi vermek ve güvenliklerini temin etmek için sıklıkla başvurdukları bir araç olarak önemli bir rol oynamaktadır. Devletler, ne kadar demokratik olduklarından bağımsız olarak, vatandaşları gözetim altında tutma ya da protesto hareketlerini bertaraf etme amaçları ile internete erişimi ya da bu erişimin kısıtlanmasını devletin gücü ve ulusal güvenliğine ilişkin kullanabilmektedir (Duncombe, 2018, s. 94).

Twitter başta olmak üzere sosyal medya, kamu diplomasisi yetkililerinin çeşitli paydaşlarla doğrudan ve sürekli iletişim halinde olmasını mümkün kılmaktadır. Sosyal medyanın diplomasi faaliyetleri için benimsenmesi yalnızca bilginin çevrimiçi yayılmasıyla sınırlı kalmayıp katılım ile etkileşimi de içermektedir. İnternet siteleri ve sosyal medya gibi çevrimiçi iletişim kanalları, birçok hükümet için popüler bir halkla ilişkiler aracı haline gelmiştir. Bu tür gelişmiş iletişim teknolojilerinin, genellikle hükümetin şeffaflığını ve hükümet-vatandaş etkileşimlerini kolaylaştırarak halkın hükümete olan güvenini artırdığı iddia edilmektedir (Hong, 2013). Diğer taraftan dijital medya seçim kampanyaları sırasında giderek daha önemli hale gelmiştir (Golbeck vd., 2010). İnternetin seçmenlerle bağlantı kurma ve onları harekete geçirme potansiyeli, politikacılara gazeteler gibi geleneksel medya araçlarının müdahalesi olmadan kendilerini tanıtma ve seçmenlerle etkileşimli bir şekilde iletişim kurma fırsatı vermektedir. Her ne kadar yabancı kamuoyları diğer devletlerin seçimlerinde oy kullanmasa da, bu seçim kampanyaları sırasında dış politika ile ilgili seçim gündemleri ve küresel dinleyicileri ile etkileşimin kolaylaşması sayesinde politikacıların uluslararası ilişkiler açısından küresel nabzı ölçme, nüfuz uygulama ya da kendi ülkelerinin imajını iyileştirme amaçlarının kolaylaştığını söylemek mümkündür (Talev & Strobel, 2009).

Dijital diplomasi aracılığıyla ulus markalama faaliyetlerinde bulunan devletler hedef kitlenin tarih, kültür ve değerlerine uyumlu olarak dış politika mesajlarını iletebilmekte ve böylelikle dinleyicileri ile etkileşim ve dinleme yoluyla yaymak istedikleri imajlarının ve dış politika amaçlarının kabulünde avantajlı bir konum elde edebilmektedir (Manor & Segev, 2015). Neticede, dijital diplomasi sayesinde hükümetler arasındaki ilişkilerin durumu ne olursa olsun devletler yabancı kamuoyları ile etkileşimde kalarak güven inşa edebilmektedir (Collins & Bekenova, 2019, s. 3). Bu bağlamda, internet kullanımında aktif ve etkin olan devletlerin bilgiyi oluşturma, yayma ve kontrol etme kabiliyetleri devletlerin ikna ve cezbetme niteliklerini kullanarak yumuşak güçlerini artırmaları ile doğrudan ilişkilidir (Aydın Halisoğlu, 2022, s. 166).

Özellikle dış politikanın yürütülmesinde önemli bir araç olan dijital diplomasi devletlerin dış politika araçlarını gerçekleştirmede, uluslararası iş birliklerini geliştirmede, geleneksel diplomasinin kurumları ile bağı olamayan kişilere ulaşılmasında ve böylelikle coğrafi mesafelerin öneminin azaltılmasında hayati bir role sahiptir. Dijital diplomasi ayrıca diplomatik eylemin maliyetini düşürmesi sayesinde küçük devletlerin uluslararası ilişkilerde sesini duyurmasına ve dış politikalarını daha etkin yürütebilmelerine olanak sağlamaktadır (Rashica, 2018, s. 80-81). Bu durumda, dijital diplomasi materyal kaynaklardan yoksun devletlerin prestij açığını kapatmaları için bir fırsat sunmaktadır (Manor & Pamment, 2019).

Ancak, diplomatik faaliyetlerin düşük maliyetler ile yürütülmesi internet tabanlı sistemler üzerinden genellikle diplomatların uzaktan erişim ile de kullanabildikleri ve bilgiye hızlı bir şekilde erişebildikleri bir hizmet sunumunu gerektirmektedir. Bu husus, bilgilerin kaybolması ya da çalınması gibi güvenlik riskleri barındırmaktadır (Westcott, 2008, s. 16). Böylelikle, dijitalleşme süreci siber risklerden ayrı tutulamadığı için siber alan yüksek siyaset konusu olarak devletlerin gündemlerine girmiştir (Aydın Halisoğlu, 2022, s. 169). Siber saldırı atakları ile bilgisayar korsanlarının devletlere ait bilgileri sızdırması ve resmi hesapları ele geçirerek bilgiyi çarpıtarak yaymaları olasılığı internete erişimin yaygınlaşması ve bu süreçte rol oynayan aktör sayısının ve çeşitliliğinin artması ile devletin güvenlik alanındaki kırılganlığını artırmaktadır. Ancak, devletlerin bu kırılganlığının ötesinde yine bizzat devletler güvenlik çıkarları için siber casusluk ve kritik altyapılara saldırı gibi siber faaliyetleri destekleyebilmekte ve dezenformasyon kampanyalarına girişebilmektedir (Moret ve Pawlak, 2017, s. 1).

3. Rusya-Ukrayna Savaşı ve Ukrayna'nın Diplomatik Faaliyetlerinin Dijitalleşmesinin Güvenliğe Yansımaları

Ukrayna dijital diplomasiye ilk kez 2021 yılında kabul edilen kamu diplomasisi stratejisinin bir parçası olarak dijital teknolojilerin ve platformların ülkenin ulusal çıkarlarını korumak amacıyla kullanılması şeklinde değinmiştir. Dijital diplomasi ulusal çıkarların korunması amacı doğrultusunda Ukrayna'nın olumlu imajının yaygınlaştırılması ve büyük teknoloji şirketleriyle ilişkilerin geliştirilmesi olarak ele alınmıştır (Omelianenko, 2023, s. 10). Savaş gibi kriz zamanlarında diplomatlar başta olmak üzere diplomasi faaliyetlerinde bulunan aktörlerin yabancı kamuoyları ile iletişime geçip kendi ülkelerinin tutumlarına yönelik destek kazanmak ya da düşmanlarının eylemlerini kınamak için dijital diplomasiye daha fazla yönelmeleri muhtemeldir. Bu bağlamda, Rusya-Ukrayna savaşı uluslararası kamuoyu nezdinde imaj ve meşruiyet sağlanma yarışına dönüşmüştür. Rusya'nın çatışmayı

tanımlamada "özel askeri operasyon" tabirini kullanırken, Ukrayna'nın "işgal" kavramını kullanması bu durumun en önemli göstergelerinden biridir. Ukrayna savaşın başlangıcından itibaren dijital platformlar aracılığıyla izlediği kamu diplomasisinde Avrupa'ya ve Avrupa değerlerine ait olduğu imajını yaymıştır (Hlihor, 2023, s.19-26). Ukrayna, savaş sürerken AB ve ABD'nin öncülük ettiği ve insan haklarına saygıyı ve insan haklarının korunmasını temeline alan "İnternetin Geleceği Bildirgesi"ne imza atarak (European Commission, 2022) Avrupa değerlerine olan bağlılığını ve NATO ve AB üyeliği talepleri nezdinde Avrupa-Atlantik entegrasyonunun bir parçası olması isteğini yinelemiştir.

Ukrayna özellikle Twitter üzerinden Facebook, Apple, Amazon ve Netflix gibi teknoloji devlerinden Rusya'daki faaliyetlerini durdurmalarını ya da Rusya pazarından çekilmelerini talep etmiş, Rusya'ya yönelik dijital yaptırımlar aracılığıyla Ukrayna'daki savaşa yönelik dijital kamuların dikkatini çekmeye ve Rusya dahil yabancı kamuoyunun desteğini kazanmaya çalışmıştır (Manor, 2023, s. 207). Nitekim, Ukrayna'nın yatırımcılara ve tüketicilere yönelik bu baskısı sonuç vererek gıda, tekstil, enerji ve finans gibi alanlarda küresel ölçekte hizmet sunan birçok firmanın yanı sıra Amazon, Apple, Google, Microsoft ve Netflix gibi teknoloji devlerinin de Rusya'daki faaliyetlerini durdurmasını beraberinde getirmiştir (New York, 2022). Birçoğu Batı kökenli olan sosyal medya uygulamalarının Ukrayna'dan taraf olarak Ukrayna'nın küresel kamuoylarına yönelik söylemlerini yaygınlaştırması ve Rusya'ya karşı alınan kısıtlama ve erişim engelleri aracılığıyla Rusya'nın mesaj ve söylemlerini engelleyerek dijital ambargo uygulaması Ukrayna'ya dijital cephede üstünlük sağlamıştır (Fidan ve Lokmanoglu, 2023, s. 33-34). Bununla birlikte Manor, Rusya'nın dijital izolasyonunun Rusya vatandaşlarının dijital platformlar aracılığıyla yabancı yayın organlarına erişimlerinin ve savaş karşıtlığında örgütlenmelerinin engellenerek Rusya hükümetinin dijital alanı propaganda aracı olarak kullanım alanını daha da artırdığına dikkat çekmektedir (Manor, 2023, s. 208).

Savaşın başlangıcından itibaren Ukrayna Devlet Başkanı Zelenskyy teknolojiyi kamu diplomasisinin ülkelerin uluslararası imajlarını iyileştirme ve yumuşak güçlerini artırma gibi geleneksel amaçlarının ötesinde ülkesinin güvenlik çıkarları için kullanmıştır. Zelenskyy sosyal medya mesajları ve ünlüler aracılığıyla hem Rusya ile dijital bir mücadele içine girmiş hem de kendi halkına yönelik savaşın mevcut durumu ile ilgili sürekli güncel paylaşımlarda bulunmaya devam etmiştir. Savaşın hemen başlangıcında resmi hükümet hesabı üzerinden takipçilerine Rusya'yı etiketleyerek düşüncelerini dile getirme çağrısında bulunan Ukrayna (Serafin, 2022, 461-462), dijital diplomasiyi Rusya'nın Ukrayna'nın egemenlik ve toprak

bütünlüğüne aykırı saldırılarına karşı normatif bir baskı aracı olarak kullanacağını açıkça göstermiştir.

Rusya'nın işgali öncesinde Ukrayna dijital diplomasi kapsamında büyük teknoloji şirketleri ile iş birliği içerisine girmiş ve bu iş birlikleri savaş esnasında Ukrayna'nın teknoloji ve siber kabiliyetlerinin kullanılmasında etkili olmuştur. Bu bağlamda, Ukrayna Dijital Dönüşüm Bakanı Mykhailo Fedorov'un Elon Musk'a Twitter üzerinde Starlink uydu internet hizmetlerinin Ukrayna'da kullanılması çağrısının başarıya ulaşması Ukrayna hükümetinin ve silahlı kuvvetlerinin uydu internetine erişim sağlaması ile savaşın seyrinde önemli bir etkiye sahip olmuştur (Omelianenko, 2023, s. 12-13). Starlink aracılığıyla uydu internetinin Ukrayna'da önemli ölçüde erişilebilirliğinin artırılması Ukrayna'da fiziksel savaşın yanı sıra dijital bir savaş yürütülmesini desteklemiş ve sivillerden oluşan siber bir ordunun kurulmasını gerektirmiştir. Sosyal medyada etkin şekilde yürütülen dijital savaş, Rusya'da savaş ve işgal sözcüklerinin kullanımının yasaklanması, "Ukrayna'da özel askeri operasyon" şeklinde bir kullanımın vurgulanması ile Facebook ve Instagram başta olmak üzere Batı kökenli sosyal medya platformlarının yasaklanması ve kısıtlanması ile karşılık bulmuştur (Serafin, 2022, ss. 463-464).

2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı sonrasında Rusya'nın aktif olarak yürüttüğü siber ataklar ve dezenformasyon kampanyaları karşısında siber güvenliğin sağlanmasının bir ihtiyaç haline geldiği Ukrayna dijitalleşmede kurumsallaşmaya başlamıştır. Hızlı dijitalleşme savaş zamanında güvenlik odaklı kullanılmaya başlanmış ve savaşın ilk günlerinde Rus askerlerinin ve teçhizatlarının yerlerinin Ukrayna hükümetine bildirilmesine olanak sağlayan e-Düşman (*eEnemy*) adlı bir uygulama geliştirilmiştir (Pugach, 2023). Ayrıca, Ukrayna hükümetinin savaştan önce başlattığı dijitalleşme kapsamında geliştirdiği "Diia" adlı mobil uygulamasının bürokrasinin dijitalleşmesi amacının çok ötesinde düşman birliklerinin yerleri ile ilgili veri paylaşımı amacıyla kullanılması Ukrayna'nın dijital teknolojileri hem saldırı hem de savunma amacıyla güvenlik için kullanım alanını genişletmesine önemli bir örnek olmuştur (Omelianenko, 2023, s. 3).

Ukrayna Devlet Başkanı Zelenskyy, savaşın başlangıcından beri yabancı kamuoyunun desteğini kazanmak için dijital araçlar ve sanal iş birliği aracılığıyla kamu diplomasisi faaliyetlerini aktif olarak sürdürmüştür. Savaşın henüz altıncı haftasında 2022 Grammy Ödülleri'ne bir video ile katılarak "Topraklarımızda, bombalarıyla korkunç sessizliği getiren Rusya ile savaşıyoruz. Ölüm sessizliği. Sessizliği müziğinizle doldurun. Bugün hikayemizi anlatmak için doldurun. Sosyal ağlarınızda, televizyonlarda savaşla ilgili gerçeği anlatın."

sözleri ile Ukrayna'ya destek çağrısında bulunmuştur (NTV, 2022). Haziran 2022'de Birleşik Krallık Glastonbury Festivali başlarken katılımcılara bir video ile seslenen Zelenskyy özgürlük vurgusu yaparak mesajının "özgürlüğü saldırı altında olan" herkes ile paylaşılmasını ve tüm dünyadaki siyasetçilere baskı yapılmasını isteyerek Rusya'ya karşı destek talep etmiştir (BBC, 2022).

Zelenskyy, ayrıca dijital diplomasi aracılığıyla parlamento toplantılarına katılarak yabancı kamuoyları ile doğrudan iletişimde bulunmuştur (Saliu, 2022, p:5). Savaşın ilk günlerinde video konferans aracılığıyla Avrupa Parlamentosu'na hitap eden Zelenskyy, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Kanada, Almanya, Fransa ve İsveç gibi Batı demokrasilerinin politika yapıcılarının dikkatini Ukrayna'da hayatını kaybeden çocuklara, insancıl hukukun ihlaline, Rusya'ya yönelik yaptırımlara, Ukrayna için gereken insani ve askeri yardıma ve Ukrayna'nın özellikle Batı değerlerini temsil eden uluslararası liberal düzenin prensiplerini savunduğuna çekmiştir (Del Monte, 2022). Mayıs 2022'de video konferans yoluyla Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu'na katılan Zelenskyy, dünyanın Rusya'nın saldırılarını "önleyici" adımlar atamamış olmasını eleştirerek Rusya'ya yönelik yaptırımların en üst seviyede uygulanması çağrısında bulunmuştur. Zelenskyy ayrıca devletleri Ukrayna'nın yeniden inşası için bağışta bulunmaya davet etmiştir (World Economic Forum, 2022). Ukrayna devlet başkanlığı savaşın başlangıcından hemen sonra "UNITED24" adıyla resmi bir dijital platform kurarak savunma harcamaları başta olmak üzere savaştan doğan gereklilikleri finanse etmek için bağış toplamaya başlamıştır (UNITED24, 2023). Manor bu durumda bireylerin çevrimiçi bağış gibi kolaylıkla yaygınlaşabilecek bir araçla savaşı ve şiddeti finanse etmelerine yönelik yeni bir normun meşru hale gelmesi ve böylelikle devletlerin savaşları çok daha kolay finanse edebilir hale gelmeleri olasılığına dikkati çekmektedir (Manor, 2023, s. 5).

Zelenskyy, küresel düzeydeki siyasi toplantılara da çevrimiçi katılarak Ukrayna'nın güvenliğini gündemde tutmuştur. Haziran 2022'de G7 Zirvesi'ne video konferans yoluyla katılan müttefiklerinden Rusya'ya yaptırımları artırmalarını, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırılarına karşı daha güçlü savunma desteği ile hava savunma sisteminin temin edilmesini isteyen Zelenskyy (LeMonde, 2022) Ekim 2022'de G7 liderleri ile düzenlenen çevrimiçi toplantıda Ukrayna için bir hava kalkanı talebinde bulunmuştur (Aljazeera, 2022). Kasım 2022'de G20 Zirvesi'nin "Dijital Dönüşüm" paneline video konferans yoluyla katılan Zelenskyy, modern savaşların yüksek hızlı iletişim, internet ve bilgisayar ağlarına bağımlı doğasını vurgulamış ve Rusya'nın siber saldırılarına karşı Ukrayna'nın savunma tecrübelerini örnek göstererek Ukrayna'nın dijitalleşme sayesinde artan dirençliliğine ve iş birliğinin önemine dikkati çekmiştir (The Odessa Journal, 2022).

Zelenskyy Eylül 2022'de Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'na video konferans yoluyla katılarak küresel barışı gündem yapmış ve Ukrayna ile BM değerlerinin ortak değerlerine vurgu yapmıştır. Ukrayna'nın güvenliğinin sağlanmasında Rusya'ya karşı destek isteyen Zelenskyy konuşmasında Rusya'nın açtığı savaşın gıda güvenliği, enerji güvenliği ve deniz güvenliği gibi güvenliğin birçok boyutuna tehdidine vurgu yaparak Rusya'nın teröre destek veren ülke olarak tanınması çağrısında bulunmuştur. Zelenskyy barış için beş maddelik bir formül sunmuştur: i) Rusya'nın uluslararası hukuk ve küresel güvenliğe aykırı davranışının cezalandırılması, ii) Ukraynalıların yaşam hakkının korunması, iii) güvenliğin ve toprak bütünlüğünün yeniden tesis edilmesi, iv) Ukrayna için güvenlik garantilerinin verilmesi ve v) Ukrayna'nın, ortaklarının ve tüm dünyanın Ukrayna'yı savunma azmi (President of Ukraine - Volodymyr Zelenskyy Official Website, 2022). Ocak 2023'te video konferans yoluyla Davos'ta Dünya Ekonomik Forumu'na katılan Zelenskyy Batılı müttefiklerinden Ukrayna silahlı kuvvetlerine ağır tankların sağlanmasını istemiş ve Ukrayna'da güvenlik ve barışın tesisi ile Rusya'nın diğer ülkelerin güvenlik ve barışına yönelik saldırıları arasındaki bağlantıya vurgu yapmıştır (Collingridge ve Larry, 2023).

Sonuç

Dijital diplomasi ile birlikte hem ilgili ülke vatandaşları hem de yabancı kamuoyları kamu diplomasisinin mesajlarının pasif alıcıları olma konumlarından çok daha etkin bir şekilde çıkmıştır. Devletler ve devlet dışı aktörler gittikçe dijital diplomasiyi özellikle yabancı kamuoyları nezdinde bilgilendirmenin ötesinde, etkileşime geçerek kendileri ile ilgili olumlu imaj yaratma ve dış politika hedeflerini gerçekleştirmede destek kazanma amaçları doğrultusunda kullanmaktadır. Uluslararası ilişkilerin temel meselelerinden biri olan güvenlik birçok açıdan dijital diplomasinin gündemlerinden biri haline gelmiştir. Ayrıca, sosyal medya üzerinden yürütülen dijital diplomasi faaliyetlerinin beden dili, mimik ve jest kullanımı ile yanlış anlaşılmalara anında müdahale olanağı sağlayan yüz yüze iletişim becerilerinden yoksun olması krizlere sebebiyet verebilme ve güvenlik sorunlarına neden olabilme potansiyeline sahiptir. Buna ek olarak, siber saldırı atakları ile bilgisayar korsanlarının devletlere ait bilgileri sızdırması ve resmi hesapları ele geçirerek bilgiyi çarpıtarak yaymaları olasılığı, internete erişimin yaygınlaşması ve bu süreçte rol oynayan aktör sayısının ve çeşitliliğinin artması devletin güvenlik alanındaki kırılganlığı arttırmıştır. Diğer yandan ise devletlerin güvenlik arayışlarını dijital diplomasi faaliyetleri iç içe yürütmeleri çok daha görünür hale gelmiştir.

Bu çalışma, diplomasi alanında yaşanan dijital değişimin parametrelerini ve bu değişimlerin uluslararası ilişkiler ve güvenlik üzerine etkilerini ele almıştır. Bir vaka çalışması olarak Rusya-Ukrayna savaşı ve Ukrayna'nın diplomatik faaliyetlerinin dijitalleşmesini inceleyen çalışma dijital diplomasinin güvenlik boyutunu değerlendirmiştir. Savaş, Ukrayna'da dijital diplomasinin geliştirilmesine yönelik fırsatlar sunarak, ulusal bilgi ve iletişim stratejisinin geliştirilmesini hızlandırmıştır. Ukrayna'da savaşın başlangıcından itibaren dijitalleşmenin güvenlik hedefleri doğrultusunda kullanılması ve dijital diplomasi, güvenlik sürecine giderek daha fazla paydaşın dahil edilmesiyle aktif olarak gelişimini sürdürmektedir. Ukrayna Devlet Başkanı Zelenskyy, savaşın başlangıcından itibaren Rusya'ya karşı küresel aktörlerin ve yabancı kamuoylarının desteğini kazanmak için dijital araçlar ve sanal iş birliği aracılığıyla kamu diplomasisi faaliyetlerini aktif olarak sürdürmüştür. Küresel düzeydeki siyasi toplantılara dijital diplomasi araçlarının olanakları sayesinde çevrimiçi katılarak Ukrayna'nın güvenliğini yabancı kamuoylarının gündeminde tutmayı başarmıştır. Ukrayna örneğinin gösterdiği üzere dijital diplomasi savaşta olan bir ülke için dahi diplomasi faaliyetlerinin maliyetlerini azaltması ve yabancı kamuoyları ile hızlı bir etkileşim sunması sayesinde kendisinden büyük bir güce karşı sesini duyurarak dijital diplomasiyi normatif bir baskı unsuru olarak kullanma olanağı yaratmaktadır.

Kaynaklar

Adesina, O. S. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences, 3*(1), 1297175.

Aljazeera (2022, Oct 11). Zelenskyy asks for 'air shield' as G7 pledges continued support. https://www.aljazeera.com/news/2022/10/11/g7-leaders-ukraine-president-to-hold-talks

Attatfa, A., Renaud, K., & De Paoli, S. (2020). Cyber diplomacy: A systematic literature review. *Procedia Computer Science, 176*, 60-69.

Aydın Halisoğlu, T. (2022). "Avrupa Birliği'nin yeni yumuşak güç unsuru: dijital diplomasi", *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, *11*(3): 163-178. DOI: 10.47934/tife.11.02.05

BBC (2022, June 24). Glastonbury: Zelensky addresses crowd as libertines kick off festival. https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-61925578

Bjola, C. (2015). Introduction: Making sense of digital diplomacy, içinde digital diplomacy: theory and practice, (Ed. C. Bjola and M. Holmes) ss. 1-9, Londra ve New York: Routledge.

Bjola, C. & Zaiotti, R. (2021). Going digital: choices and challenges for international organisations, içinde digital diplomacy and international organisations: autonomy, legitimacy and contestation, (Ed. C. Bjola and R. Zaiotti) ss. 1-18, Londra ve New York: Routledge.

Collingridge, J. & Larry, E. (2023, Jan 18). Zelenskiy uses Davos speech to intensify call for more tanks from allies. *The Guardian.* https://www.theguardian.com/world/2023/jan/18/volodymyr-zelenskiy-uses-davos-speech-to-intensify-call-for-more-tanks-from-allies

Collins, N. & Bekenova, K. (2019). Digital diplomacy: success at your fingertips. *Place Brand Public Dipl*, *15*, 1-11. Doi: 10.1057/s41254-017-0087-1

Cull, N. J. (2023). The war for Ukraine: reputational security and media disruption. *Place Branding and Public Diplomacy, 19*(2), 195-199.

DIPLO (2023). Digital diplomacy. https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy/#types-of-technology-and-diplomacy

Digital Diplomacy Index (2023). https://digital-diplomacy-index.com

Duncombe, C. (2018). Twitter and the challenges of digital diplomacy, *SAIS Review of International Affairs*, *38*(2), ss. 91-100. Doi: 10.1353/sais.2018.0019

European Commission (2022). EU and international partners put forward a declaration for the future of the internet. *Press Release*, 28 April 2022, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2695

Del Monte, M. (2022). Russia's war on Ukraine: Speeches by Ukraine's president to the European Parliament and national parliaments, European Parliament, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729354/EPRS_BRI(2022)729354_EN.pdf

Fidan, M., & Lokmanoglu, E. (2023). Sosyal medya savaşlarında yeni bir kavram: Rusya-Ukrayna savaşı özelinde dijital ambargo. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(1), 28-38. 10.33905/bseusbd.1200734

Golbeck, J., Grimes, J. M., & Rogers, A. (2010). Twitter use by the US congress. *Journal of the American Society for Information Science and Technology, 61*(8), 1612-1621.

Hlihor, E. (2023). Public diplomacy during military international conflicts. The Ukraine war case. *Bulletin of "Carol I" National Defense University, 12*(1), 19-30.

Hong, H. (2013). Government websites and social media's influence on government-public relationships, *Public Relations Review, 39*(4), 346-356.

LeMonde (2022, Jun 27). Zelensky urges G7 leaders to push to end war in Ukraine by year-end. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2022/06/27/g7-to-pledge-fresh-support-for-ukraine-as-war-rages_5988093_4.html

Manor, I. (2023). The road not taken: why digital diplomacy must broaden its horizons. *Place Branding and Public Diplomacy, 19*(2), 206-210. https://doi.org/10.1057/s41254-022-00280-4

Manor, I. & E. Segev. 2015. America's selfie: How the US portrays itself on its social media accounts. (içinde Digital diplomacy: Theory and Practice, Ed. C. Bjola ve M. Holmes, 89–108. New York: Routledge.

Manor, I. & Pamment, J. (2019). Towards prestige mobility? Diplomatic prestige and digital diplomacy. *Cambridge Review of International Affairs, 32*(2): 93-131. Doi: 10.1080/09557571.2019.1577801

Moret, E. & Pawlak, P. (2017). The EU Cyber Diplomacy Toolbox: towards a cyber sanctions regime? *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, 1-4.

New York (2022, Oct 14). Companies are getting out of Russia, sometimes at a cost. https://www.nytimes.com/article/russia-invasion-companies.html

NTV (2022, 5 Nisan). Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski 2022 Grammy Ödülleri'nde konuştu. https://www.ntv.com.tr/galeri/n-life/magazin/ukrayna-devlet-baskanivolodimir-zelenski-2022-grammy-odullerinde-konustu,2QgnMqGyz0OJMuwAB3Kzew/SwXafF7hl0OkZCCw6AoimA

Omeliamenko, V. (2023). EU's & Ukraine's approaches to digital diplomacy in the geopolitics of technologies. *Ukrainian Prism Policy Paper*, http://prismua.org/wp-content/uploads/2023/05/Digitalization_Ukraine_EU.pdf

Park, S., Chung, D. & Parl, H.W. (2019). Analytical framework for evaluating digital diplomacy using network analysis and topic modeling: Comparing South Korea and Japan, *Information Processing and Management*, 56, ss. 1468-1483. Doi: 10.1016/j.ipm.2018.10.021

Pilegaard, J. (2017). Virtually virtual? The new frontiers of diplomacy. *The Hague Journal of Diplomacy*, *12*(4), 316-336. https://doi.org/10.1163/1871191X-12341356

President of Ukraine – Volodymyr Zelenskyy Official Website (2022). Speech by the President of Ukraine at the General Debate of the 77th session of the UN General Assembly, 22 September 2022, https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zagalnih-debatah-77-yi-sesiyi-77905

Pugach, O. (2023). The State in a Smartphone - or how Zelensky's digital dream is coming true. *GLOBSEC*. https://www.globsec.org/what-we-do/commentaries/state-smartphone-or-how-zelenskys-digital-dream-coming-true

Rashica, V. (2018). The benefits and risks of digital diplomacy. *Seeu Review, 13*(1), 75-89.

Saliu, H. (2022). Rethinking media diplomacy and public diplomacy towards a new concept: digital media diplomacy. *Online Journal Modelling the New Europe, 39*, 4-24. https://doi.org/10.24193/OJMNE.2022.39.01

Serafin, T. (2022). Ukraine's President Zelensky takes the Russia/Ukraine war viral. *Orbis, 66*(4), 460-476. 10.1016/j.orbis.2022.08.002

Talev, M. & W.P. Strobel. 2009. Obama friends the world with Facebook, Twitter diplomacy. McClatchy Newspapers, July 31, 09. http://www.mcclatchydc.com/news/politics-government/arti cle24549130.html.

The Odessa Journal (2022). Volodymyr Zelensky: the Ukrainian defense experience is a guarantee of the security of your people. 16 November 2022, https://odessa-journal.com/public/volodymyr-zelensky-take-the-ukrainian-defense-experience-to-guarantee-the-security-of-your-people

Ovalı, A.Ş. (2020). "Türkiye-ABD ilişkilerinde Twitter diplomasisi", Uluslararası İlişkiler, Cilt 17, Sayı 65, 2020, s. 23-45, DOI: 10.33458/uidergisi.672450

UNITED24 (2023). The initiative of the President of Ukraine. https://u24.gov.ua/

Westcott, N. (2008). Digital Diplomacy: the Impact of the internet on international relations, *Oxford Internet Institute*, *Research Report 16*, 2-20.

World Economic Forum (2022, May 23). Davos 2022: President Zelenskyy on 'new precedents' and a call for global help 'as fast as possible'. https://www.weforum.org/agenda/2022/05/davos-2022-special-address-by-volodymyr-zelenskyy-president-of-ukraine/

Yücel, G. (2016). Dijital diplomasi, *TRT Akademi*, *01*(02): 748-760.

DOĞU BATI DİKOTOMİSİ VE SAVAŞ

Emine ERDEN KAYA
Dr. Öğr. Üyesi/Doktora
Amasya Üniversitesi
Merzifon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
emineerdenkaya@gmail.com

İnsanlık tarihi savaşlar, işgaller, sürgünler, katliamlar ve soykırımlar gibi şiddet içerikli olay ve gelişmelerle doludur. Bu durum toplumlar ve devletler nezdinde daima önemli bir yer teşkil etmiştir. Diğer taraftan, insanlık tarihinde tarifi zor acılar ve izler de bırakan bu olayların özellikle etnik köken din, dil, farklı kültürel bakış açıları, ekonomi gibi temel bazı nitelik ve farklılıklardan kaynaklandığı görülmektedir. Bu karşılaşmalar özelinde özellikle savaşa odaklanıldığında bu olgunun bir öteki belirleme sürecinin nihayeti şeklinde vuku bulduğu görülmektedir. Öteki kimi zaman pusuda bekleyen azılı bir düşman, kimi zaman iflah olmaz barbar bir halk, kimi zaman yerli, kimi zaman siyahi, kimi zaman ise kendinden olmayanı ifade etmek için kullanışlı ve araçsallaştırılan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle "öteki", "biz" olgusu karşısındaki "diğeri" olarak kurgulandığı için en derin ayrımların özellikle 15., 16. ve 17. yüzyıllarda hızlandığı ve sonrasın da Doğu-Batı dikotomisinde şekillendiği görülmektedir. Bu noktada Batılı olmak "modern, beyaz ve hatta Hristiyanlık" ekseninde vücut bulurken Doğulu imgesi ise "geri, gelişmemiş, barbar, aşağı, siyah, sarı" gibi stereotipilerde canlı tutulmaktadır. Bu durumun 21. yüzyılın günümüz modern dünyasındaki tezahürü ise özellikle son dönemde vuku bulan etnik-dinsel çatışmalar, savaşlar, işgaller ve sürgünlerde daha net görülmektedir. Şaşırtıcı olanı ise hala görülmesi, hala bu ikincil bakış açılarının geçmişten gelen etkilerle canlı olmasıdır. Son dönemde yaşanan Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin savaşları ve çatışmaları ise bu ikilemi görmemiz açısından oldukça somut örnekler olarak karşımızda durmaktadır. Rusya-Ukrayna savaşının çıktığı 2022 yılının Şubat ayında Ukrayna yanında tek vücut olan Batı ülkelerinin liderleri her türlü desteğe hazır olduklarını ileterek oldukça görkemli ve açık bir duruş sergilemişler ve savaş nedeniyle ülkelerinden ayrılacak mültecilere kapılarının sonuna kadar açık olduğunu bildirmişlerdir. "Beyaz-Hristiyan ve nitelikli modern" mülteci imgesinin işlevselliği bu noktada da yine devrededir. 2023 Ekim'inde patlak veren Filistin-İsrail savaşında ise binlerce çocuk, kadın dahil olmak üzere masum siviller öldürülürken aynı tavrın ve dik duruşun "Doğulu, Arap, Müslüman" imgesinin yanında belirmediği görülmüştür. Hatta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi göz önünde bulundurulduğunda beklenen bu

desteğinin beklenenin tersine başta Amerika Birleşik Devletleri yönetimi olmak üzere bizzat askeri ve siyasi varlık göstererek İsrail'e destek olmak yönünde gerçekleştiği görülmüştür. İki savaşta, öznenin insan olmasına rağmen uluslararası hak ve anlaşmalardan doğan insan hakları ve eşitlik prensiplerinin Doğulu ve Batılı olma durumuna göre dönüşümlü olduğu görülmüş, gerekli yaptırım ve müdahaleler, soykırım ve katliam derecesinde ölümler gerçekleşirken yapılmamıştır. Bu gelişmeler insan hakları ve eşitlik ilkelerinin evrensel olup olmadığı tartışmalarını da beraberinde tekrar gündeme getirmektedir. Bu noktada günümüzde özellikle Doğu-Batı dikotomisi olarak okunan bu gelişmelerde kimlik oluşumunda bir odak noktası olan öteki belirleme süreçleri, öteki belirlendikten sonraki gelişen dışlama ve düşmanlaştırma pratikleri ve dinamikleri bu meseleleri anlaşılır kılma açısından önemlidir. Bu çalışmada özellikle öteki kavramına odaklanılacak, ötekileştirilen, dışlanan ve düşmanlaştırılan odakların nasıl şiddet nesnesi haline geldiğinin düşünsel arka planı analiz edilmeye çalışılacaktır. Bütün bu inceleme sürecinde ise özellikle Doğulu imgesinin belirlenme sürecine dahil olan etkenler belirlenmeye çalışılarak son dönemde yaşanan savaşlar üzerinden mesele örneklendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğu-Batı Dikotomisi, Öteki, Şiddet, Savaş.

İSRAİL- HAMAS ÇATIŞMA SONRASI YAŞANAN GÜVENLİK KRİZİ ÜZERİNE

M. Serkan TAFLIOĞLU
Prof. Dr.
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
staflioglu@gmail.com

Son yıllarda küresel siyasette peşi sıra yaşanan krizler sebebiyle küresel yönetişim sisteminde büyük bir kırılma yaşanmaktadır. Örtülü jeopolitik savaşların hibrit yöntemlerle yürütülmesi insani krizden insanlık krizine dönmüş vaziyettedir. İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği hiçbir kural ve insani değer içermeyen hastane ve cankurtaran saldırıları bunun son örneğini teşkil etmektedir. 1948 yılından beri Arap rejimlerinin zayıflığı ve kendi aralarındaki siyasi mücadele Filistin konusunda ortak bir tavır sergilemelerini engellemektedir. İsrail ve FKÖ arasında tüm Filistinliler adına imzalanan OSLO teslimiyet anlaşması sorunları daha karmaşık hale getirmiştir. Filistinlilerin çoğunluğunu temsil etmeyen bir yapı tüm Filistinliler adına karar vermiş bunun neticesinde son 30 yıl Hamas'ın Filistin halkının uluslararası hukuktan doğan direniş hakkını kullanan asli yapı olarak ortaya çıkmıştır.

Filistin Özerk Yönetimi ise aksine İsrail adına Filistin direnişini bastıran ve İsrail güvenliğini sağlayan bir yapıya dönüşmüştür. Bu durum Arap kamuoyu tarafından hazmedilmese de Arap rejimlerinin geneli bu zımni teslimiyet durumunu kendi ulusal güvenlikleri açısından daha uygun bulmuşlardır. Hamas liderliğinde yürütülen direniş Arap rejimlerinin güvenliğini ve meşruiyetini zedelemektedir. En son Hamas'ın İsrail'e olan askeri saldırısı sadece İsrail kamuoyunda değil dünya kamuoyunda bir şok etkisi yaratmıştır. 7 Ekim tarihinde Hamas'ın, kuvvetle muhtemel son 1 yıldır hazırlandığı, İsrail ordusuna saldırısı büyük bir askeri ve istihbarat başarısıdır. İsrail'in Gazze'ye saldırısının boyutu ve süresi, çatışmanın bölgesel bir savaşa dönüşüp dönüşmeyeceğini belirleyecektir. İsrail hükümeti Hamas'ın şahsında Gazze'deki tüm Filistin direnişini yok edeceğini ilan etmiştir. Küresel ve bölgesel siyasetin kurum ve aktörleri Gazze sonrasını düşünmek zorundadır.

Anahtar Kelimeler: Hamas, Filistin, Gazze.

KÜRESEL ENERJİ GEÇİŞİ VE ENERJİ GÜVENLİĞİ: NASIL BİR ENERJİ JEOPOLİTİĞİ DOĞUYOR?

Çiğdem ŞAHİN
Doç. Dr.
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
csahin@ohu.edu.tr

Modern tarihte enerji geçişleri çok kez yaşanmıştır. Ancak son enerji geçişinin geçmiş örneklerden belirgin farklılıkları vardır. Son enerji geçişi süreci daha karmaşık, daha fazla ve çeşitli teknolojilere dayalı, yeni ve yenilenebilir enerji alternatiflerinin çok olduğu, fosil kaynak piyasaların pek de esnek olamayan koşullarında ve uluslararası aktörler arası ilişkilerin enerji boyutuyla katılaşan dinamiklere sahip olduğu bir dönemde yaşanmaktadır. Hepsinden öte bu seferki geçiş, program ve planlar dahilinde 'küresel' bir yaklaşımla ve mekanda bilinçli ve zorunlu (acil) etiketiyle hayata geçirilen bir geçiştir. Çok sayıda bileşenden oluşan bu geçişin öne çıkan unsurları düşük karbonlu (yeşil) ekonomi ve temiz enerji iken, asıl çözülmesi amaçlanan sürdürülebilir kalkınma dahil üst amaçlar enerji güvenliğinin sağlanması konusuyla çok iç içedir. Çünkü enerji güvenliği günümüzde basit fosil kaynaklara dayalı mantıktan çıkarak kısa sürede daha fazla sektörü ve yaşam koşulunu içeren bir yapı haline gelmiştir. Küresel güvenliğin bir alt sektörü olarak da nitelendirilen enerji güvenliği, bu seferki enerji geçişinin kilidi haline gelmiştir. Bu önemli konuma bağlı olarak geleneksel enerji kaynakları ve ilişkilerine dayalı enerji jeopolitiğinin girdiği dönüşüm süreci de ayrı bir tartışma başlığı olarak eklenmelidir. Fosil kaynaklara dayalı enerji jeopolitiğinin öne çıkan aktörlerinin yenilenebilir enerji jeopolitiği olarak anılan yeni rekabet alanındaki olası konumları ile yeni aktör ve enerji bölgelerinin neler olduğu tartışılmaya muhtaçtır. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, bu genel çerçevede küresel enerji geçişi sürecinde enerji güvenliğinin konumunu tespit etmek ve ortaya çıkmaya başlayan yeni enerji jeopolitiğinin mevcut göstergelerini ortaya koyarak nasıl bir tablonun oluşabileceğini tartışmaktır. Çalışmada öncelikle enerji geçişi kavramı ve son küresel enerji geçişi değerlendirilmekte, ardından yeni enerji güvenliği anlayış ve uygulamalarının bu geçiş içindeki rolü ve etkileri ortaya konmaktadır. Belli başlı uluslararası aktörlerin (ABD, AB, Rusya, Çin, UEA, OPEC vb) bölgesel ve küresel enerji güvenliği rolleri de bu aşamada incelenmektedir. Sonraki kısımda, mevcut küresel enerji jeopolitiğinin temel dinamikleri ve

içeriği tespitiyle, bu yapının küresel enerji geçişiyle birlikte enerji güvenliği odağıyla nasıl bir görünüme evrilmeye, nasıl bir enerji jeopolitiğinin ortaya çıkmaya başladığına ilişkin tespitler paylaşılmaktadır. Sonuçta bu yeni enerji jeopolitiğinin temel mekanları, aktörleri ve unsurları olmaya en büyük adaylar belirlenmektedir. Çalışma, genel literatürün ve uluslararası enerji veri kaynaklarının yanı sıra, belli başlı uluslararası enerji güvenliği ve küresel enerji geçişi endekslerinin ortaya koyduğu güncel veri ve bilgilere de odaklanan betimleyici bir analiz olarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küresel Enerji Geçişi, Enerji Güvenliği, Enerji Jeopolitiği, Yenilenebilir Enerji Jeopolitiği.

TÜRKİYE'DE GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ VE SİYASİ PARTİ TEMSİLİ: ZAFER PARTİSİ ÖRNEĞİ

Kübra ÖZTÜRK
Arş. Gör. Dr.
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
kubraozturk88@gmail.com

2011 yılında Suriye'de başlayan savaş ve neticesindeki mülteci akını II. Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en önemli krizlerden birisi olarak görülmektedir. Göç meselesi insani bir konu olmasının yanı sıra mevcut hükümetler, kamuoyu ve siyasi partiler tarafından ciddi bir güvenlik sorunu olarak da görülmektedir. Özellikle son on yıllık süreçte Avrupa'da yükselen aşırı sağ ve popülist siyasi partilerin bir karşılığının Türkiye'de olup olmadığı tartışılırken 2021 yılında Ümit Özdağ liderliğinde Zafer Partisi'nin kuruluşu tartışmalara yeni bir boyut kazandırmıştır. Zafer Partisi lideri Ümit Özdağ İyi Parti ile yollarını ayırmasının ardından partileşme sürecinin bir öncülü olarak Ayyıldız Hareketini oluşturmuş ve akabinde Zafer Partisi 26 Ağustos 2021 tarihinde resmen kurulmuştur. Zafer Partisi, kurulduğu gün itibariyle sığınmacıların geri gönderilmesini öncelikli politikası olarak belirlemiş ve bu konunun gündemde daha yoğun yer bulmasını sağlamıştır. Parti göçmen karşıtı tutumu nedeniyle bazı kesimler tarafından sıklıkla eleştirilmesine rağmen, bu meseleyi gündemde tutmayı başarmış olması ve kamuoyu nezdinde desteğinin de gitgide artması diğer siyasi partilerin de göçmen politikalarında değişime ve geri gönderme konusundaki tutumlarında katılaşmaya neden olmuştur. Bu yönüyle Zafer Partisi Avrupa'daki benzerleri gibi sağ popülist bir parti olarak ve göçmen karşıtı bir siyasi retorikle Türkiye'de siyaset arenasına çıkmasının yanı sıra; Türk siyasetinde gündem belirleme gücü ve diğer siyasi partilerinin politikalarında da değişime neden olması açısından dikkat çekicidir. "Zafer turizm" gibi sansasyonel söylemleri, sınır bölgelerine ziyaretleri, göçmen karşıtı seçim propagandası ve iletişim dili sağ popülist parti olarak konumlandırılmasının gerekçelerindendir.

Türk siyasetinde yeni bir deneyim olarak ortaya çıkan Zafer Partisi örneklemi aynı zamanda göçün güvenlikleştirilmesi literatürü açısından da dikkat çekicidir. Zira partinin, kuruluşundan 2023 Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçimlerine kadar, tanıtım ve seçim kampanyalarını güvenlikleştirme çerçevesinde göçmen karşıtlığı üzerine bina ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Özellikle son iki yıllık dönemde göçmen karşıtlığının

kamuoyundaki bariz yükselişi, Zafer Partisi'nin daha fazla destek toplamasını ve gündemde yer bulmasını sağlamıştır. Bu çalışmanın amacı, güvenlikleştirme kuramı ve özelde göçün güvenlikleştirilmesi yaklaşımı çerçevesinde bir siyasi parti temsili olarak Zafer Partisi örneğini incelemektir. Güvenlikleştirme kuramı kapsamında Zafer Partisi'nin göçmen meselesini ulusal güvenlik, ekonomik güvenlik, kültürel güvenlik ve iç güvenlik olarak belirlenen kategoriler dahilinde nasıl ele aldığı hususu; parti programı, çeşitli politika metinleri ile yazılı, görsel ve dijital medya aracılığıyla seçmenlere bulunduğu vaatlerin nitel içerik analizine tabi tutulması yoluyla incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen Karşıtlığı, Güvenlikleştirme, Zafer Partisi.

ÇATIŞMADAN UZLAŞMAYA ULUSLARARASI GÜVENLİKTE KADININ AKTÖRLÜĞÜ

Şeyda GÜDEK-GÖLÇEK
Arş. Gör. Dr.
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
seydagudek@ohu.edu.tr, seydagudek@gmail.com

Güvenlik konusu yüksek politika alanı olarak Uluslararası İlişkiler disiplininin ilk çalışmalarında ağırlıklı olarak ele alınmıştır. Realizmin teorik çerçeve olarak belirleyici olduğu bu çalışmaların ortak görünümü, güvenlik alanının devlet merkezli ve eril temsiline dayanmaktadır. Ancak feminist kuramın disiplinde etkili olmaya başlaması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin uluslararası gündeme girişi güvenlik alanında kadınların görünürlük kazanmasını sağlamıştır. Böylece savaş ve barış pratiklerinde kadınların aktörlükleri farklı rollerde öne çıkmaya başlamıştır. Bu çalışma ulusal ve uluslararası örneklerden kadınların güvenlik alanında temsil ettiği rollere odaklanmaktadır. Kadınların bu rolleri ise teorik ve pratik düzeyde yaşanan güncel gelişmelerle karakterize edilmiştir.

Teorik düzeyde, feminist güvenlik çalışmaları militarizm ve eril tahakküm arasındaki ilişkiyi inceleyerek savaş ve çatışmaların cinsiyetler arasındaki hiyerarşik yapısını ortaya çıkarmıştır. Feminist güvenlik çalışmaları kadını nesneleştiren hiyerarşik yaklaşımın kadınlara yönelik tehlikelerine dikkat çekmiş ve bir aktör olarak kadınların güvenlik çalışmalarındaki yerini vurgulamıştır. Pratikte ise iki gelişme kadınların güvenlik alanında görünür olmasını sağlamıştır. İlk olarak, feminist yaklaşımların ve kadın hareketlerinin etkisi ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği uluslararası ve ulusal politika gündemine dahil olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ilişkili sorunlarla mücadele amacıyla, güvenliğin de dahil olduğu birçok konuda yasal düzenlemeler yapılmış, stratejiler üretilmiş, raporlar hazırlanmış ve platformlar kurulmuştur. İkinci gelişme ise Soğuk Savaş'ın bitişi, devlet-dışı aktörlerin yükselişi ve küreselleşmenin etkisiyle geleneksel güvenlik anlayışının değişmesinden kaynaklanmaktadır. Devlet merkezli güvenlik anlayışı değişmiş; güvenliğin bireysel düzeyi ve yapısal boyutları öne çıkmaya başlamıştır. Güncel gelişmelerin ortak sonucu kadınların savaş, çatışma ve barış konularında bir uluslararası aktör olarak yer alması olmuştur. 2000 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan 1325 Sayılı *Kadınlar, Barış ve Güvenlik* Kararı önemli bir adımı temsil etmiştir. NATO tarafından benimsenen ve günümüze kadar dokuz ek karar ile güçlendirilen 1325 Sayılı Karar, güvenlik konusunda uluslararası bir yaklaşım oluşturmuştur. Kadınların karar alma süreçlerine katılımı, çatışma bölgelerinde

kadınların ve kız çocukların özel ihtiyaçlarının dikkate alınması, rehabilitasyon süreçlerine toplumsal cinsiyet bakış açısının yerleştirilmesi, barışın inşasında kadınların içerilmesi temellerine dayanan karardan sonra güvenlik ve kadın ilişkisi önem kazanmıştır.

Sonuçta, kadınların üç rolde öne çıktığı görülmektedir: Savaş mağduru kadınlar, savaşçı kadınlar, barışı inşa eden kadınlar. Savaş mağduru kadınlar, kadınların aktörlüğünün toplumsal cinsiyet normları nedeniyle kısıtlandığı ve kadının nesneleştirildiği temsilden doğmaktadır. Bu rol, çatışma sürecinde kadınların ve kız çocukların sivil halk içindeki konumlarına dikkat çekmektedir. Savaşın erkek alanı olarak görülmesi, kadınların korunması gereken pasif kategorilere indirgenmesi ve erkeğin onurunun bununla ilişkilendirilmesi işgalci erkekler için kadınları cinsel şiddetin nesnesi haline getirmektedir. Birçok savaş ve çatışma bölgesinde sistematik tecavüzler ve cinsel şiddet bir yıldırma stratejisi olarak kullanılmıştır. Genel olarak, savaş alanları kadınların ve kız çocukların cinsel şiddetle karşılaştıkları başlıca alanları oluşturmaktadır. Savaşta en fazla zarar görenler ve hayatını kaybedenler de kadın ve çocuklardan oluşmaktadır.

Savaşçı kadınlar gerilla hareketlerinde ve resmi ordularda yer alarak doğrudan çatışma sürecine katılan kadınları içermektedir. Uluslararası güvenlik örgütlerinde veya örgütlerin güvenlik organlarında görev alan, düzenli ordulara dahil edilen ve gerilla hareketlerine katılan kadınların dünya genelinde birçok örneği bulunmaktadır. Barışı inşa eden kadınlar ise çatışma çözüm sürecinde ve barış destek operasyonlarında müzakere ve arabuluculuk rollerini üstlenen kadınları temsil etmektedir. Kadınlar yerel düzeyde ve uluslararası örgütler aracılığıyla uluslararası düzeylerde çözüm süreçlerine ve barışın inşasına önderlik etmektedir. Bu iki rol, güvenlik alanında kadınların aktör olarak etkinliklerini ve katılımlarını içermektedir. Kadınların güvenlik konusunda farklı rollerinin olmasına rağmen toplumsal cinsiyet ideolojisinden kaynaklanan sorunlar tüm rollerde kadınlar için dezavantaj oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Güvenlik, Kadın Temsili, Aktörlük.

ÇİFT KULLANIM TEKNOLOJİSİNİN UZAY GÜVENLİĞİ TARTIŞMALARINA YANSIMALARI

Aybüke İNAN ŞİMŞEK
Arş. Gör. Dr.
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
aybukeinan@gmail.com

1957 yılında Sputnik I adlı uydunun başarılı bir şekilde Dünya yörüngesine fırlatılmasıyla başlayan Uzay Çağı, teknolojik gelişmeyle birlikte yerini Yeni Uzay Çağı söylemlerine bırakmıştır. Uzayın keşfi ve uzay faaliyetleri kapsamında geliştirilen uzay sistemlerinin zamanla çift kullanımı (*dual-use*) söz konusu olmaya başlamış; beraberinde uzay güvenliği tartışmaları hız kazanmıştır. Çift kullanım, hem sivil hem de askeri amaçlı kullanılabilen teknolojileri ifade etmekte ve çoğu uzay teknolojisi bu kapsamda değerlendirilmektedir. Günümüzde iletişim, navigasyon, uzaktan algılama, bilim ve araştırma amaçlı kullanılan yapay uydular, aynı zamanda uzay temelli askeri operasyonlar için de kullanılmaktadır. Uyduların bu çift yönlü kullanımı ise hem uzayın güvenliğini tehlikeye atmakta hem de uzaydan Dünya gezegenine gelebilecek tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Uzay teknolojilerine sahip ve uzayda faaliyet gösteren aktör sayısı arttıkça birbirlerinin niyetlerinden emin olmayan devlet sayısında da artış yaşanmakta ve ortaya çıkan bu güvenlik ikilemi uzayın askeri amaçlarla kullanımı riskini de artırmaktadır.

Uzayın ve uzay sistemlerinin barışçıl amaçlarla tüm insanlık adına kullanımı uluslararası uzay hukuku kapsamında değerlendirilmekte, ancak barışçıl amaç kavramının içeriği netleştirilememektedir. Teknolojinin ilerlemesiyle bu durum daha vahim bir hal almakta ve uzay aktörlerinin şeffaflık ve güven arttırıcı önlemler alması zorlaşmaktadır. Bu çalışma içerisinde başta uydular olmak üzere uzay sistemlerinin çift kullanımının uzay güvenliği tartışmalarındaki rolüne değinilmektedir. İletişim uyduları, uzay istasyonları, teleskoplar, uzaya gönderilen keşif araçları, roketler, uzay araçları, navigasyon sistemleri ve uzay temelli askeri sistemler günümüz uzay teknolojilerini oluşturmaktadır. Bu teknolojilerin barışçıl olmayan amaçlarla kullanımları söz konusu olabilmekte; Uydu Karşıtı Silah Sistemleri'nin (*Anti Satellite Weapon Systems* /ASAT) kullanımı barışçıl amaçları daha fazla tehlikeye sokabilmektedir. Gerek uluslararası uzay hukuku metinlerinde gerekse Silahsızlanma Konferansı (*Conference on Disarmament* / CD) bünyesinde uzayın silahlardan arındırılması amacıyla önlemler alınmaya çalışılsa da anlaşmaların kabulü noktasında sorunlar

yaşanmaktadır. Çalışma içerisinde uzayın silahlardan arındırılması önündeki engeller aktarılmakta ve bu kapsamda dört önemli sebep ortaya konmaktadır. Barışçıl amaç ifadesinin netlik kazanmaması, uzayın sınırlarının çizilmemesi, uzay silahı tanımının yapılamaması ve yaptırım mekanizması içeren uluslararası uzay kurumunun yokluğu olarak sıralayabileceğimiz bu sebepler uzay güvenliği tartışmalarının odak noktasında bulunmaktadır.

Küresel bir kördüğüm içerisine girmiş uzay güvenliği tartışmalarının i) özerk ve uyarlanabilir kurumlar, ii) etkili ve meşru süreçlere sahip teknik gruplar, iii) ortak hedefler/normlar etrafında bir araya gelen çok sayıda organizasyon ve kurumun varlığı, iv) iş birliği ve uyum için yerel aktörlerin seferber edilmesi, v) büyük güçlerin temel çıkarlarındaki değişimler, vi) reformist devletlerle devlet dışı aktörlerin koalisyonları, vii) tıkanıklığa bir tepki olarak yenilikçi liderliğin yaratılması ve viii) yenilikçi finansman sağlanması ile çözülebilmesi mümkündür. İşbu gerekçe dikkate alınarak bu çalışmada uzay sitemlerinin çift kullanımı sonucu ortaya çıkan güvenlik tartışmaları, yukarıda ortaya konan çözüm mekanizmaları kapsamında değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzay Güvenliği, Çift Kullanım, Küresel Kördüğüm.

İKLİM GÜVENSİZLİĞİ: ISINAN GEZEGENİN JEOPOLİTİK ETKİSİ/CLIMATE INSECURITY: THE GEOPOLİTİCAL IMPACT OF A WARMING PLANET

Bekir AYDENİZ
Yüksek Lisans Öğrencisi
Yıldız Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
bekiraydenizz@gmail.com

İklim değişikliği çok disiplinli bir konu haline gelmiştir. Bu sorun ısınan gezegenin biyolojik ve fiziksel şartlarını etkilerken ayrıca devletler üstü bir konu haline geldiği için politik bir odak konusu da olmuştur. Bu çalışma; bunun sonucunda ortaya çıkan güç dinamikleri, kaynak rekabeti ve küresel istikrardaki derin değişimleri vurgulamaktadır. Jeopolitik, Ekonomik, Ticari, Sosyolojik bir etkileşime sebep olan bu küresel sorunun ortaya çıkardığı sınamalar birer politik enstrüman haline gelmiştir. Kutuplardaki buzulların erimesi ile ortaya çıkan yeni ticaret yolları ve yeni yaşam alanları insan faaliyetlerini artırdığı için bir güvenlik odağı da oluşturmaktadır. Jeopolitik sınamalar ile karşı karşıya gelen bölgesel güçlerin iklim üzerindeki yenilenebilir enerji ekseninde ve sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde uyguladıkları politikalar güvenlik politikası olmaya başlamıştır. İklim mültecileri de sosyolojik açıdan birer güvenlik aktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. İklim değişikliği, doğal kaynaklar ve jeopolitik arasındaki etkileşim; su, ekilebilir arazi ve madenler gibi giderek azalan kaynaklara yönelik rekabete odaklanılarak incelenmektedir. Bu kaynak kıtlığı çatışmaları körüklüyor ve bölgesel ve küresel güç mücadelelerini şiddetlendirmektedir. Yeşil Güvenlik kavramı ortaya atılmakta ve jeopolitik disiplin açısından iklimin güvenlik alanına etkisi tartışılmaktadır. Nihayetinde sadece çevresel bir sorun olmayan iklim değişikliği; jeopolitik ve ekonomik güvenlik açısından da devletlerin dış politika ve güvenlik gündemlerinde önemli derecede yer almaktadır. İklim güvensizliği, iklim konusunda istikrarsız atılımların ortaya çıkardığı güvenlik açıklarını da göstermektedir. Yiyecek kıtlığı, deniz seviyesinin yükselmesi, gezegenin ısınması bilimsel açıdan gezegenin biyolojik varlığını tehlikeye atarken, bu kapsamda yapılan iklim güvenliği açısından yapılan atılımların siyasi bir temelde olması da ortaya bir tezat çıkarmaktadır. Fosil yakıt rekabeti önemli derecede gündemde yer alırken, yenilenebilir enerjinin tartışılması ve bu kapsamda devletlerin rekabete girmesi de yine iklim değişikliğini tetiklemekte ve iklim güvensizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik İkilemi, İklim Değişikliği, İklim Güvensizliği, Jeopolitik.

NATO'NUN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YAKLAŞIMI: ÖRGÜTSEL KİMLİK VE GÜVENLİKLEŞTİRME ÜZERİNE BİR İNCELEME

Sevgi BALKAN-ŞAHİN
Doç. Dr.
Çağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
sbalkan@cag.edu.tr

Özge ÇETİNER
Arş. Gör.
Çağ Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
ozgecetiner@cag.edu.tr

Küresel olarak gıda güvensizliği, arz istikrarsızlığı ve çatışmalar gibi yönetilmesi zor tehditler oluşturan iklim değişikliği, özellikle Kuzey Kutbu'nu son yıllarda daha hızlı etkilemeye başlamıştır (Huebert vd., 2012: 1). Ancak iklim değişikliğinin etkisiyle Kuzey Kutbu'nda buzulların erimeye başlaması yalnızca çevresel güvenliği tehdit etmekle kalmamıştır. Aynı zamanda bölgenin kaynaklarından ve ticaret yollarından faydalanarak finansal kazanç fırsatları da sunmuştur. Buzullar nedeniyle daha önce erişilemeyen bu fırsatlar, jeopolitik rekabeti de yoğunlaştırmıştır. Artan deniz yolu sayısı ve en az 90 milyar varil petrol, 44 milyar varil sıvı doğal gaz ve 47 trilyon metreküp doğal gazın varlığı, çeşitli güçlerin ve Rusya, ABD, Danimarka, Norveç ve Kanada gibi kıyı hükümetlerinin dikkatini bölgeye çekmiştir (Keil, 2014: 162-163). Bu dönüşüm, Soğuk Savaş sonrası dönemde "işbirliği bölgesi" olarak anılan bölgenin anlamını (yapısını) "rekabet alanı" olmaya kaydırmıştır. Dolayısıyla iklim değişikliği Arktik bölgede sosyal inşacı anlamdaki "yapının" değişmesine neden olmuştur. Yapıdaki değişim, aktördeki değişiminin önünü açmıştır. Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) çıkarları ve eylemleri de bu yapısal dönüşümden etkilenmiş ve İttifak Kuzey Kutbu'nda iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesi sürecine başlamıştır. NATO, kimliğinin "kolektif savunma" boyutuna öncelik vermeye ve iklim değişikliği tehditlerini somutlaştırmaya yönelik söylemsel stratejiler geliştirmeye yönelmiştir.

Bu çalışma, "nasıl" ve "neden" sorularını sorarak, NATO'nun Arktik politikasında iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini incelemektedir. Kopenhag Okulu yaklaşımı, güvenlikleştirici bir aktör olarak NATO'nun rekabetçi bölgelerde iklim değişikliği tehditlerini somutlaştırmak için hangi söylemleri kullandığını anlamak için yararlı bir çerçeve sağlamakta ve "nasıl" (hangi söylemlerle) sorusunun cevaplanmasına imkân vermektedir. Sosyal inşacılık ise bu güvenlikleştirmenin "neden" yapıldığını açıklamakta ve NATO'nun iklim değişikliği yaklaşımı örgütsel kimliği üzerinden değerlendirmektedir. Sonuç olarak bu çalışma, Kopenhag Okulu ve sosyal inşacılık kuramlarını kullanarak, NATO'nun iklim

değişikliğini örgütsel kimliği kapsamında ele aldığını ve tehdidi somutlaştıran güvenlikleştirme söylemleriyle örgütsel kimliğini desteklediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Sosyal İnşacılık, Kopenhag Okulu, Örgütsel Kimlik, Güvenlikleştirme.

Kaynakça

Huebert, R., Exner-Pirot, H., Lajeunesse, A., ve Gulledge, J. (2012). Climate Change and International Security: The Arctic as Bellwether. *Center for Climate and Energy Solutions,* Arlington, Virginia.

Keil, K. (2014). The Arctic: A New Region of Conflict? The Case of Oil and Gas*. Cooperation and Conflict* 49 (2), 162-190.

ULUSLARARASI HUKUKUN BÖLÜNDÜĞÜNE DAİR TARTIŞMALAR BAĞLAMINDA HUKUKİ GÜVENLİK

Betül GÜLTEKİN ALBAYRAK
Arş. Gör. Dr.
Kırklareli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
betulgultekin89@gmail.com

Uluslararası hukukun gelişmesi ve kompartımanlaşması neticesinde 1990lardan itibaren uluslararası hukukun bölündüğüne dair tartışmalar ortaya çıkmıştır. Uluslararası hukukun alt dalları olan insan hakları hukuku, çevre hukuku, yatırım hukuku ve insancıl hukuk gibi farklı sistemlerin birbirlerinden bağımsız geliştikleri izlenimi yaratmaları uluslararası hukuk camiası içerisinde bölünme endişesine neden olmuştur. Bölünme endişelerinin haklı birtakım gerekçeleri vardır. Bunlar, yeni kurulan uluslararası ve bölgesel mahkemelerin kararlarının çatışma ihtimali, farklı alt dallara ait kuralların birbirleri ile veya genel uluslararası hukukla çatışma ihtimali, genel uluslararası hukukun kenara itilip alt dallarda ihtisaslaşmanın artması gibi sebepler uluslararası hukukun bölünmesine yönelik endişenin sebepleri olarak gösterilebilir. Bölünme tartışmalarına katkı yapan birçok yazara göre endişeye sebep olan, bahsi geçen bu durumların yaşanması halinde uluslararası hukuka güven azalacak ve hukuki tutarlılık zedelenecektir.

Uluslararası hukukun bölünmesi ile ilgili yapılan çalışmalarda bölünmenin sonucu olarak uluslararası hukukun tutarlılığının azalacağı ve hukuki güvenliğin zedeleneceği belirtilse de hukuki güvenlik kavramı ve bu kavramın uluslararası hukukla ilişkisine yer verilmemiştir. Hukuki güvenlik uluslararası hukukta bir hukuk genel ilkesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hukuki güvenlik ilkesi kısaca hukukun sürekliliğinin ve belirliliğinin sağlanmasının garanti altına alınması olarak tanımlanabilir. Hukukun muhataplarının hukuku açık, istikrarlı, şeffaf ve sürekli olarak görmeleri, kendilerini hukuki açıdan güvende hissetmelerine yardımcı olacaktır. Hukuki güvenlik ilkesinin hem usul hukuku hem de maddi hukuk açısından uygulanması mümkündür. Hukuki güvenlik ilkesinin gelişiminde Avrupa Birliği (AB) hukukunun katkısı büyüktür. Bugün AB Hukukunun en temel ilkelerinden biri olarak kabul edilen hukuki güvenlik ilkesinin genel uluslararası hukuka uygulanması, uluslararası hukukun *sui generis* bazı özellikleri sebebiyle çetrefilli olabilecektir.

Bu çalışmada uluslararası hukukun bölünmesi tartışmaları bağlamında hukuki güvenlik konusunu inceleyecektir. Hukuki güvenlik ilkesi ve bu ilkenin uluslararası hukuka uygulanabilirliği sorgulanacaktır. Bu doğrultuda hukuki güven(siz)liğin uluslararası hukuk bakımından önemi saptanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukukun Bölünmesi, Hukuki Güvenlik, Hukuki Güvenlik İlkesi.

PANDEMİLERİN ULUSLARARASI GÜVENLİĞE ETKİSİ: KOLEKTİF MİLLİYETÇİLİĞİN VE ULUS DEVLETİN YÜKSELİŞİ

Muharrem BAYRAK
Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
mhrrmbyrk96@gmail.com

Fevzi KIRBAŞOĞLU
Arş. Gör.
Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
fkirbasoglu@ktu.edu.tr

Pandemiler, uluslararası güvenlik gündeminin son dönemdeki en popüler konularından biri olmakla birlikte, 1990'lı yıllardan bu yana uluslararası güvenliğin genişlemesi tartışmalarının da bir parçasını oluşturmaktadır. 1994 yılında yayımlanan ve uluslararası güvenliğin genişlemesinde milat olarak kabul edilen İnsani Kalkınma Raporu'nda, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) sektörel güvenlik analizinde özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki salgınların gelecekte küresel bir sağlık sorununa yol açacağını ifade etmiştir. Tarihsel süreç incelendiğinde hem modern çağda hem de antik dönemde salgınların güçlü siyasi ve toplumsal değişimlere yol açtığı gözlenmiştir.

2019 yılının aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve kaynağı belirlenemeyen bir pnömoni vakası ile başlayan COVID-19 salgını da kısa süre içinde tüm dünyayı etkisi altına alarak küresel bir salgına dönüşmüş ve Dünya Sağlık Örgütü liderliğinde küresel bir iş birliği ruhunu ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Ancak salgın döneminde ulus devletler ulusal önceliklerinin ve sınırların kapatılmasının etkisiyle aşılara erişimi ulusal bir öncelik haline getirdiği görülmüştür. Küresel kapanmanın ortaya çıkmasıyla, ülkeler arasındaki kırılganlıklar ve bağımlılıklar belirginleşmiştir. Ulusal önceliklerin bu artışı birçok ülkenin küresel ticarete ve iş birliğine duyduğu güveni sarsmıştır. Küresel yönetişimden uzaklaştığı iddia edilen ulus devletler uluslararası tehdit algısının değişmesiyle beraber yerli üretime ve kendi yeterliliğe odaklanarak, milliyetçi bir söylemi benimsemeye başlamıştır. Böylece ulus devletler pandemi sürecindeki tehdidi yönetmek için ulusal güvenlik yaklaşımlarını ön plana çıkararak, kapanmalar, karantinalar ve artan gözetim uygulamalarıyla vatandaşlarını korumaya çalışmış ve pandeminin güvenlikleştirilmesine neden olmuştur.

Ulusal öncelikler sonucunda ortaya çıkan güvenlikleştirme ve milliyetçiliğin devletin gücünün artmasına neden olduğu hipotezini ileri süren bu çalışmanın ilk bölümünde, pandemilerin tarihsel boyutuna değinilerek, güvenliğin genişletilmesi tartışması ele alınmakta ve

uluslararası toplumun siyasi ile yapısal değişimleri incelenmektedir. Ardından, COVID-19'un ulusal ve uluslararası güvenlik gündemini ne ölçüde etkilediği tartışılmaktadır. Son bölümde ise milliyetçiliğin ve ulus devletin yükselişinin çok çeşitli etkileri betimsel analiz edilmekte ve dönemsel olarak karşılaştırma yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Uluslararası Güvenlik, Ulus Devlet, Kolektif Milliyetçilik.

1923-1939 YILLARI ARASI TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA GÜVENLİK BAĞLAMINDA EKSEN TARTIŞMASI

Orhan KARAOĞLU
Doç. Dr.
Bağımsız Araştırmacı

Bu çalışmada 1923-39 yılları arasında ortaya konan Türk dış politikası uygulamaları uluslararası siyasi ve iktisadi ortam, diplomatik dengeler, liderin özellikleri ve bunların "eksen" tartışmalarıyla ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Her ne kadar bu dönemde ismen ve kavramsal olarak "eksen"den söz edilmemişse de günümüz kavram setinden bakıldığında söz konusu dönemde de eksen olma ve değiştirme eğilimlerinin zaman zaman meydana geldiği tespit edilebilmektedir. 1923-39 yılları arasındaki dönemde dış politikada genel yönelimden sapma veya "eksen kayması" şeklinde ele alınabilecek iki örnek ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi 1930'lardan itibaren artan İtalyan tehdidi ve ele alınan başka birtakım nedenlerle Türkiye'nin SSCB'den uzaklaşarak İngiltere ile yakınlaşması, diğeri ise İkinci Dünya Savaşı'nın arifesinde Türkiye'nin İngiltere'nin itirazlarına rağmen Almanya ile ticaretini azaltmaması ve bunun sonucunda İngiltere'nin Türkiye'ye olan yardımlarının ertelenmesinin gündeme gelmesidir. Bu çalışmada, söz konusu iki örnek dışında dönemin önemli gelişmeleri ve Atatürk'ün dış politikaya damgasını vuran prensipleri de ele alınarak Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'na kadar nasıl bir dış politika yürüttüğü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Atatürk Dönemi, Eksen Tartışması.

KENNEDY DÖNEMİ ABD'NİN LAOS POLİTİKASI

Süleyman TEMİZ
Doç. Dr.
Iğdır Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
suleyman.temiz@igdir.edu.tr

John F. Kennedy yönetimi sırasında ABD'nin Laos politikası, Laos'un Sovyetler Birliği tarafından desteklenen komünist bir grup olan Pathet Lao tarafından ele geçirilmesini engellemeye odaklanmıştı. Bu nedenle Laos'ta kötüleşen siyasi durum karşısında Kennedy'nin göreve gelmesiyle ABD dış politikasında ciddi bir endişe meydana geldi ki 'Domino Teorisi'ne yön veren gelişmeler de bu dönemde şekillenmeye başladı. Eisenhower, Kennedy'yi Laos'un Pathet Lao tarafından ele geçirilmesini engelleme çabasının başarısızlığın eşiğinde olduğu ve ABD ordusunun müdahale etmesi gerekebileceği konusunda uyarmıştı. Bu şekilde Kennedy, göreve başlamasından bir gün önce Eisenhower ile görüştü ve asıl odak noktası Laos'tu. Bu şekilde görevden ayrılan Eisenhower yönetiminden, yeni yönetime Laos'u nasıl ele alacakları konusunda belirli bir politika sürekliliği sağlanması amaçlanmıştır. Kennedy, Amerikan kuvvetlerinin gönderilmesi yönündeki çeşitli önerileri başlarda reddetti ve Sovyetler Birliği ve diğer ilgili taraflarla müzakere yoluyla bir anlaşmaya varılmasının, kendisi tarafından başarabilecek en iyi şey olduğu sonucuna vardı.

1962'de Cenevre'de yapılan bir barış konferansı, Laos'un Tarafsızlığına ilişkin bir Bildiri ve Amerikan yanlısı, Komünist yanlısı ve tarafsız gruplar arasında bölünmüş üç parçalı bir koalisyon hükümetinin ortaya çıkmasına neden oldu. Kennedy, eğer her iki süper güç de kendi müttefiklerini Laos'ta tarafsızlığa doğru ilerlemeye ikna edebilirse, bu ülkenin gelecekteki Üçüncü Dünya çatışmalarının çözümü için bir model oluşturabileceğine inanıyordu. ABD, bu süre zarfında Güney Vietnam hükümetine askeri tavsiye ve desteğin yanı sıra siyasi ve ekonomik destek sağlamaya devam etti. Bu durum ise Laos'u ilerleyen süreçte içinden çıkamayacağı bir girdaba sürükledi.

Kennedy'nin Laos'un tarafsızlaştırılması konusundaki tüm gayretleri ve kendisinden sonraki yönetimlere de miras olarak kalan bu politika, Laos'ta bir 'Gizli Savaş'a dönüştü. Bu şekilde görünürde Laos tarafsız bir şekilde kaldı, ancak gerçekte sıcak çatışmanın ve özellikle de

Kuzey Vietnam birliklerinin yoğun olarak kullandıkları ve Ho Chi Minh Yolu olarak adlandırılan bölgeye yoğun bir ABD hava saldırısının tarafı haline geldi. Ancak esas olarak belirtilmesi gereken durum, Laos'un ve Laos halkının ABD için herhangi bir anlam ifade etmediği idi ki ABD politikası da bu dönemde bu şekilde cereyan etmiştir. Çalışmada, Kennedy döneminde başlayan ABD'nin Laos politikasının kendisinden sonraki yönetimleri nasıl etkilediği, bunun Laos'a ne getirdiği ve özellikle bu politikanın ülkeye ne şekilde zarar verdiği analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kennedy, ABD, Laos, Gizli Savaş.

SAHEL BÖLGESİNDE DEĞİŞEN GÜVENLİK ANLAYIŞININ BÖLGESEL İTTİFAKLARA YANSIMASI: "G5 SAHEL"DEN "SAHEL DEVLETLERİ İTTİFAKI"NA

Tahsin YAMAK
Dr. Öğr. Üyesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
tahsin.yamak@ogu.edu.tr

Soğuk Savaş sonrası dönemde çatışmaların -Huntington'un Medeniyetler Çatışması tezine atfen- medeniyetler arası gelişeceğine yönelik bir öngörü bulunmaktaysa da güvenlik sorunlarının medeniyetler ekseninden ziyade bölgeler düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür. Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi bağlamında açıklayan Buzan'a göre bunun nedeni, bölge içinde yer alan ülkelerin birbirlerini bölge dışındaki ülkelere nazaran daha fazla tehdit olarak görmeleridir. Mearsheimer da bu dönemde, bir devletin hayatta kalmasının tek yolunun, kendi bölgesinde etkin ve güçlü olmasına bağlı olduğunu öne sürmektedir. Bu çerçevede, ortak güvenlik problemi ve/veya tehditi taşıyan ülkelerin, bölgesel bir güvenlik kompleksi oluşturdukları, karşılıklı bağımlılık ilkesi çerçevesinde güvenlik odaklı bölgesel işbirliği modellerinin yoğunlaştığı izlenmektedir. Bu çalışmada, Sahel bölgesinde değişen güvenlik anlayışının bölgesel ittifaklara yansımaları, nedenleri, etki ve potansiyeli uluslararası ekonomi-politik bir perspektiften araştırmaya konu edilecektir.

Afrika kıtasında Sahra Çölü ile güneydeki Savana bölgelerini birbirine bağlayan Sahel Bölgesi, gıda güvensizliği, ayrılıkçı/radikal dini terör, uyuşturucu kaçakçılığı, silahlı gruplar gibi güvensizliği pekiştiren istikrasızlık unsurlarının yoğun olduğu bir coğrafi alandır. Bölge ülkelerinden Burkina Faso, Çad, Mali, Moritanya ve Nijer terörist silahlı grupların yayılmasıyla ortak bölgesel güvenlik endişelerinin arttığı süreçte bir askeri ittifak oluşturmuşlardır. *Sahel için Beşli Grup* ya da *G5 Sahel* olarak adlandırılan bu ittifak, başta terörle mücadele etmek üzere bölgesel işbirliği yoluyla güvenlik ve kalkınmayı sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. *G5 Sahel İnisiyatifi'ne* başta Birleşmiş Milletler olmak üzere Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa ile toplam 26 ülke destek sunmuştur.

Yüksek bütçeli çok sayıda kalkınma projesine rağmen ittifakın varlığı, Mali (2020), Burkina Faso (2022) ve Nijer'de (2023) gerçekleşen askeri darbelere mâni olamamıştır. Mali'nin

2020'de üyeliğini dondurup ve askeri cuntanın 15 Mayıs 2022 tarihinden itibaren ittifaktan çekildiğini açıklamasıyla da *G5 Sahel* fiilen sona ermiştir.

Bölgede istikrarsızlığın artmasına neden olan darbeler silsilesi yanında ittifakın da dağılmasıyla bölge ülkelerinde hem ülke içi isyanların bastırılması hem de terör örgütleriyle mücadele noktasında ciddi zafiyetler ortaya çıkmıştır. Yönetime gelen askeri hükümetlerin eski sömürge güç Fransa ile ABD'den uzaklaşma yönündeki iradeleri de bölgede güvenlik endişelerini yükseltmiştir.

Bu noktada Mali, Burkina Faso ve Nijer, *Sahel Devletleri İttifakı-AES* adını verdikleri yeni bir bölgesel güvenlik anlaşması imzalamıştır. Eylül 2023'te imzalanan ve üç ülkenin ortak sınır bölgesi olan *Liptako-Gourma* adını taşıyan anlaşmanın esas maksadı, olası silahlı isyan ya da dış saldırı tehditlerine karşı *-ECOWAS'ın olası Nijer operasyonu gibi-* ülkelerin birbirlerine askeri destek sağlaması olarak açıklanmıştır.

Darbelerden bu yana bölgenin etkin güçlerinden Fransa ile ilişkilerin büyük ölçüde bozulduğu ancak Rusya *-ve kısmen Çin ile-* yakın ilişkilerin sürdürüldüğü süreçte, üç Sahel ülkesinin diğer bölge ülkelerinden farklı bir yol izledikleri ve Batılı güçler tarafından desteklenen Afrika kurumlarından bağımsız bir işbirliği çerçevesi oluşturma gayreti içerisinde oldukları görülmektedir. Bu haliyle imzaladıkları yeni askeri ittifakın da *G5 Sahel İnisiyatifinden* ayrıştığı görülmektedir. G5 Sahel güvenlik odaklı ancak bölgesel kalkınmanın da hedeflendiği Batı destekli geniş kapsamlı bir girişim iken Sahel Devletleri İttifakı kalkınma hedeflerine yer verilmeyen güvenlik odaklı ve Batı desteğine sahip olmayan bir bölgesel koalisyon modelidir. *Sahel Devletleri İttifakı*, bölgede kolonyal mirasın/uzantılarının dışlanması ile Batı tahakkümüne dayalı işbirliklerinin tasfiyesi gibi konularda bir değişim iradesini de yansıtmaktadır.

İttifak üyelerinin Batı ittifakından uzaklaşarak, *-Rusya ve Çin desteğini arkalarına alsalar bile-* terörizm, sivil çatışma ve diğer güvenlik tehditlerinin halen yoğun olduğu Sahel bölgesinde insanların hayatlarında önemli değişimler yaratabilmeleri ve buradan hareketle kıtada bir *Afrika Baharı* uyanışına yol açabilmelerinin önünde ciddi zorluklar bulunmaktadır. Zira güç mücadelesinin ve çatışmaların odağında yer alan bölge ülkeleri halen işgal tehdidi altında ve bunu bertaraf edebilecek sert/yumuşak/ekonomik güç unsurlarından büyük ölçüde uzak durumdadır.

Anahtar Kelimeler: G5 Sahel, Sahel Devletleri İttifakı, Bölgesel Güvenlik.

2015 İRAN NÜKLEER ANTLAŞMASI VE 3 DÜZEY ÜZERİNDEN ANALİZ

Yasemin ERGÜL
Yüksek Lisans Öğrencisi
Nevşehir Hacı Bektaşi Veli Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
yaaseminceelik@gmail.com

İran'ın nükleer çalışmaları bölgede yaşanan gelişmeler neticesinde rejimin bekası olarak kabul edilmektedir. İran halkı yönetime nükleer çalışmalar konusunda destek olmakta ve uzun yıllar boyunca karşılaşılan yaptırımların etkisiyle bir ulusal gurur haline getirmiştir. ABD İran'a yönelik politikaları ekonomi üzerinden İran rejimini hem cezalandırmak hem de İran'ı uluslararası sisteme dahil etmemektir.

P5+1 olarak bilinen Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) beş daimi üyesi ve Almanya'nın da dahil olduğu müzakereler süreci sonunda 2015 yılında İran Nükleer Antlaşması imzalanmıştır. Çalışmada 2015 İran Nükleer Antlaşması giden süreç değerlendirilerek birey, devlet ve sistem düzeyleri üzerinden dış politikada karar verme süreci çerçevesinde İran Nükleer Antlaşması analiz edilecektir.

Çalışmada ABD açısından birey, devlet ve sistem düzeyinden yapılan analizde ulaşılan sonuçları genel hatlarıyla özetlersek; 2015 yılında Barack Obama Başkanlığı döneminde imzalanan anlaşmadan, 2018 yılında Donald Trump Başkanlığı döneminde anlaşmanın İran'ın balistik füze programını kapsamadığı gerekçesiyle diğer P5+1 ülkelerinin itirazlarına rağmen ABD çekilmiştir. Trump yalnızca antlaşmadan çekilmemiş aynı zamanda İran'a yönelik uygulanan yaptırımlar tekrar uygulamaya başlamıştır. Kasım 2020 seçimlerini Joe Biden'ın kazanmasıyla, ABD'nin 2018'de Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nından çekilmesiyle yaşanan krizin aşılacağı beklentileri ve nükleer anlaşmanın mevcut haline dönülmesi görüşü ağırlık kazanmıştır. Ortadoğu bölgesinde kendi yönetimi ile uyumlu rejimler kurulması ve ABD karşıtı rejimlerin ortadan kaldırılmasını isteyen ABD'nin bu tercihinin sebebi küresel hegemonyası önündeki engelleri aşmaktır. İran bu çerçevede, ABD'nin küresel hegemonya ulaşma amacı önündeki en önemli engeller arasında yer almaktadır. Anlaşmadan çekilmesi sonrası Trump yönetiminin yaptırımlar konusunda Avrupa ve Asya toplumundan beklediği destek görememiş, özellikle İran'dan petrol ithalatı konusundaki yaptırımların dışında kalınacağını duyurmuşlardır. Bu da İran'a yönelik yaptırımların kısıtlı etkisini göstermektedir.

Çalışmada İran açısından birey, devlet ve sistem düzeyinden yapılan analizde ulaşılan sonuçları genel hatlarıyla özetlersek; ise İran nükleer krizi, İran Lideri Hamaney ile başlamış, kamçılanmış, nükleer anlaşmaya varılarak bir süreliğine rahatlama sağlanmış olmakla birlikte ABD'nin anlaşmadan çekilmesi sonucu İran açısından tekrar sorun halini almıştır. Lider Hamaney nükleer çalışmalarla konusunda farklı dönemlerde cumhurbaşkanlarına verdiği farklı politikala izinleri, uluslararası sistemden algılanan tehditler çerçevesinde uygulanmıştır. İran'da nükleer enerji üretme dahil olmak üzere önemli dış politika konularında kararlar tek kişi ya da herhangi bir grubun inisiyatifiyle alınmamaktadır. Dış politika kararları önemli karar alıcılar tarafından konsensusla alınmaktadır. 2015 İran Nükleer Antlaşması İran'ın uluslararası sistemden izolasyonunu sona erdirerek, uluslararası topluma tekrar entegrasyonunu sağlama beklentisi oluşturmuştur. Nitekim İran'ın küresel sisteme yeniden entegre olması konusunda bazı sorunlar meydana gelmiştir. ABD tarafında yaşanan gelişmeler neticesinde İran, antlaşmanın yükümlülüklerini yerine getirmemeye ve antlaşmada belirlenen sınırların üzerinden uranyum zengileştirmeye başlamıştır.

Sonuç olarak 2015 İran Nükleer Antlaşmasına giden süreç ABD'de ve İran'da mevcut liderlerin ılımlı politikaları sayesinde neticelenmiş ve uluslararası konjonktürün yarattığı imkanlar çerçevesinde aktörlerin etkisiyle Antlaşma kısmen sekteye uğramış olduğu değerlendirilmiştir. Trump yönetiminin Obama yönetiminden farklı izlediği politikalar neticesi antlaşmadan ayrılması ile İran'ın beklentisi olan uluslararası sisteme entegre olma beklentisi tamamen sağlanamamıştır. ABD'nin yaptırımları karşılığında anlaşmadan kısmen ayrılma seçeneğine giden İran ulusal gurur olarak gördüğü nükleer çalışmalarını tekrar yoğunlaştırmıştır.

Anahtar Kelimeler: İran Nükleer Antlaşması, Birey, Sistem, Devlet, Dış Politika Analizi.

FEMİNİST DIŞ POLİTİKA VE AFET

Zuhal YEŞİLYURT GÜNDÜZ
Prof. Dr.
TED Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
zuhal.gunduz@tedu.edu.tr

Dış politika nedir? Dış politika, bir ülkenin diğer ülkelerle olan etkileşimlerini tanımlamaktadır. Dış politika ile hükümetler/devletler/aktörler öncelikli olarak siyasi, ekonomik, askeri veya kültürel çıkarlar olmak üzere "ulusal çıkarları" korumak için çaba sarf etmektedir. Fakat bu tanımlama sorunlu bir tanımlamadır. Bu şekilde tanımlanan bir dış politika, insanlara ve/veya uluslara hükmetmek ve/veya onları tehdit etmek için (askeri) güç ve şiddet kullanımına odaklanmaktadır. Böylesine bir dış politika, neoliberal ekonomik uygulamaların korunması ve yaygınlaştırılması üzerine inşa edilmiştir. Bu tür politikalar ise yoksulluğu derinleştirmekte, toplulukları aşındırmakta ve çevreyi tahrip etmektedir. Başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere marjinalize edilen gruplar özellikle bu tür dış politika uygulamalarından etkilenmektedir. Kökenleri uygulanan (yanlış) dış politikalar olan anlaşmazlıklar, çatışma, ekonomik adaletsizlik, afetler ve çevresel yıkımların kadınlar üzerinde orantısız etkileri vardır.

Dış politika güvenlik ile eşleştirilmektedir, dış politika kararları güvenlik meseleleri etrafında toplanmaktadır. Oysaki soru şudur: Güvenlik? Kimin güvenliği? Kimin için güvenlik?

İsveç hükümeti 2014 yılında Feminist Dış Politika uygulamaya başladıktan sonra Kanada (2017), Fransa (2019), Meksika (2020), İspanya (2021), Lüksemburg (2021), Almanya (2022), Şili (2022), Kolombiya (2022) ve Liberya (2022)'da da uygulanmaya başlanmıştır. Feminist Dış Politikayı benimseyen ülkelerin sadece Küresel Kuzey'de bulunan ekonomik açıdan varlıklı ülkeler değil, Küresel Güney'de bulunan devletlerin olması da dikkat çekicidir.

Feminist Dış Politika, ataerkil yapıların bireysel ve toplumsal düzeylerde etkilerini vurgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların karşılaşabileceği çatışmalar ve afetler gibi felaketlerin olumsuz etkilerini şiddetlendirmenin yanı sıra onları toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı daha savunmasız hale getirmektedir. Bununla birlikte,

toplumsal cinsiyet eşitsizliği tüm cinsiyetleri etkilemektedir ve bu sorunun üstesinden gelme çabaları kadın ve erkeklerin katılımını gerektirmektedir.

Feminist Dış Politika, kadınların haklarını, kaynaklarını ve temsilini (*3 R's: Rights, Resources, Representation*) ilerleterek toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele almayı önermekte ve bunların eksikliğinin bir sorun olarak kabul etmektedir.

Feminist dış politika tam olarak tanımlanamamakta ve tartışılmaya devam etmektedir. Aggestam ve Bergman-Rosamond'a (2016: 332) göre, "kadınların farklı ihtiyaçlarını ve diğer alt grupların acılarını hesaba katmadıkça hiçbir dış politika etik ve tutarlı değildir" ("*no foreign policy is ethical and coherent unless it takes account of women's distinct needs, as well as the suffering of other subordinated groups*").

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı yapıya dayalıdır, yapısaldır. Yasal, politik, sosyal, eğitim, işgücü, ekonomi ve sağlık gibi çok sayıda engelde görülmektedir. Bu, kadınların siyaset, işgücü piyasaları ve benzeri alanlara erişiminin engellenmesi olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, performans veya yeteneklerden ziyade sınırlı fırsatlar ve erişimle ilgili yapısal bir sorun olarak temsil edilmektedir. Özünde, politika, toplumsal cinsiyetin inşasının bazı insanların diğerleri üzerinde güç sahibi olmasını nasıl sağladığını ele almaktadır.

Deprem gibi bir aslında olağan bir doğa olayının salt bir yer kayması değil, binlerce insanın öldüğü, yaralandığı, şehirlerin/kentlerin/tarihin yok olduğu felaket bir "afet" olması da işte aynı yönde görülmeli. Önlem ve tedbir politikalarının eksikliğinin sonucu ölüm ve acı oluyor ve bu yine en çok kadınlar ve marjinalize edilen gruplar tarafından hissedilmekte, yaşanmakta ve acı bir şekilde tecrübe edilmektedir.

Bu sunumda Feminist Dış Politikanın ne olduğu anlatıldıktan sonra bu politikanın afet konusundaki bakışı ve önleyici tedbir önerileri ile birlikte kadınların hangi süreçlere nasıl dahil olmaları gerektiğinin aktarılması hedeflenmektedir.

AFET NASIL YÖNETİLİR?: SÜRDÜRÜLEBİLİR ULUSLARARASI AFET YÖNETİMİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ

Zehra YILMAZ
Doç.Dr.
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
zehrayilmaz@yyu.edu.tr

İklim değişikliği dünyada meydana gelen afet çeşitliliğini ve bu afetlerin etkisini arttırdı. Ancak afetlerden tüm ülkeler ve insanlar aynı biçimde etkilenmiyor. Ülkelerin coğrafi koşullarının dışında kalkınma düzeyleri, ekonomik güçleri ve demokratikleşme düzeyleri o ülke sınırları içinde yaşayan insanların afetlerden etkilenme oranları üzerinde etkili oluyor. Hatta ülke içindeki insanlar arasında bile cinsiyet farklılıkları ve bununla kesişen ekonomik/eğitimsel/mekânsal nedenler dolayısıyla afetten etkilenme biçimi herkes için eşit gerçekleşmiyor. Bu nedenle afet yönetiminin insan ve eşitlik odaklı, içerseyici bir biçimde yeniden ele alınabilmesi için uluslararası alanda çeşitli standartlar geliştirilmeye başlandı.

Elinizdeki bildiri öncelikle bu uluslararası standartların toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlılığı açısından niteliğini sorgulamaktadır. Buradan hareketle, bildiride sürdürülebilir, kapsayıcı ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı afet yönetim planının bileşenlerinin nasıl belirlenmesi gerektiğine ilişkin bir çerçeve belirlenmesi hedeflenmektedir.

Bu bağlamda, bildiride öncelikle "Afet Yönetimi" konusunda uluslararası alanda kabul edilen başta 2030 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri olmak üzere, Japonya'da 2015 yılında düzenlenen Üçüncü BM Afet Riskinin Azaltılması Konferansında 187 ülke tarafından kabul edilen Sendai Çerçevesi üzerinden afet yönetiminin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı ve kapsayıcı niteliği ele alınacaktır. Bu iki uluslararası belgeye ek olarak 2015 Paris İklim Sözleşmesi ve CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) konuyla ilgili bölümleri bağlamında tartışmaya dahil edilecek ve incelenecektir. Bildiride sözü edilen belgeler çerçevesinde oluşturulan uluslararası standartların ne kadar toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, farklılıkları kapsayıcı ve eşitlikçi olduğuna ilişkin eleştirel bir okuma yapılması planlanmaktadır. Uluslararası belgelerin temelde toplumsal cinsiyet eşitliği ve onunla kesişen diğer ekonomik/eğitimsel/mekânsal unsurlar çerçevesinde eleştirel okuması yapılırken üç

kategori kullanılacaktır: afetin ortaya çıktığı zamana dönük tespit ve önlemler, afet öncesinde afeti önlemeye ya da afetin eşitsiz etkisini ortadan kaldırmaya dönük önlem ve standartlar ve son olarak afet sonrası afetin etkilerinin eşitsiz dağılımını ortadan kaldırmaya dönük önlem ve standartlar. Bu üç başlık altında afet yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırma dönük ne tür uluslararası standartlar ve düzenlemeler geliştirdiği tartışılacaktır. Bildiri yöntemsel olarak literatür analizine dayanmaktadır. Bildiride öncelikli kaynak olarak ilgili uluslararası belgelere dayalı literatür kullanılacaktır. Konuyla ilgili verilere ise destekleyici kaynak olarak başvurulacaktır. Uluslararası belgelerin öngördüğü standartlar ile afet durumunda ortaya çıkan durum arasındaki farklılık, boşluk, iyileşmeleri analiz etmek bu verilerle standartların sınanmasıyla mümkün olacaktır.

KALKINMA, TOPLUMSAL CİNSİYET VE AFET YÖNETİMİ: RUTİN POLİTİK-EKONOMİ PERSPEKTİFİNDEN BİR İNCELEME

Selver B. ŞAHİN
Dr.
Bilkent Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler
selver.sahin@bilkent.edu.tr

Afetin cinsiyeti olmamakla birlikte, toplumsal alanda derin cinsiyetçi kökleri ve etkileri bulunmaktadır. Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat 2023'te meydana gelen deprem esnasında ve sonrasında, kadınlar ve kız çocuklarının maruz kaldığı süreçler, kökleri "normal" zamanlarda olan yoksulluk, yoksunluk, sağlık, eğitim ve bilgiye erişim başta gelmek üzere yapısal kırılganlıklar ve eşitsizliklerin afette nasıl derinleştiğini ve keskinleştiğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Bu çalışmada, 6 Şubat depremi bağlamında kadınlar ve kız çocuklarının maruz kaldığı korunmasızlıklar, kırılganlıklar ve eşitsizlikler, yapısal feminist "rutin politik ekonomi" perspektifinden incelenecektir. Küresel ekonomik dönüşümler ve gündelik toplumsal hayatta tecrübe edilen süreçler ve pratikler arasındaki bağlantıları vurgulayan bu kavramsal ve analitik yaklaşım, afet gibi kriz zamanlarında artan korunmasızlık ve istismar hallerinin sebeplerini toplumsal cinsiyet açısından taraflı kalkınma politikaları ve süreçlerinde değerlendirmektedir. Bu kavramsal yaklaşım, piyasa odaklı kalkınma politika gündemlerinin "sahada" veya "gündelik hayatta" çeşitli biçimlerde muhafaza edilen, direnç gösterilen ya da dönüştürülen iktisadi, siyasi ve kültürel dönüşüm süreçleri ile bağlantılı olduğuna işaret etmektedir. Bu bakış açısına göre; kalkınma süreçleri ve sonuçları, tüm toplumun faydasına olan, toplumu bütün olarak daha iyi bir hale getiren "kamu malı"nın sağlanmasından ziyade, eşitsiz toplumsal güç ilişkileri ve yapıları bağlamında süregelen kaynaklara ve güce erişim ve bölüşüm mücadelesi ve rekabeti neticesinde bazı toplumsal grupların çıkarlarını önceliklendiren politika kararları üzerinden tanımlanmaktadır. Toplumsal alandaki cinsiyet eşitsizliği, piyasa ilişkileri üzerinden toplumsal ilişkilerin düzenlendiği ve birtakım güç ilişkileri ve yapılarını yansıtan sonuçlar ve dönüşümleri üreten bu dinamik toplumsal örgütlenme sürecinin önemli bir bileşenidir. Bu analitik çerçeveden hareketle, 6 Şubat depremi sonrasında kadınlar ve kız çocuklarının orantısız bir şekilde maruz kaldığı kırılganlık ve eşitsizlikler, kalkınma politikaları ve süreçleri meselesi olarak incelenecektir.

ANTROPOSEN ÇAĞDA KADIN, BARIŞ, GÜVENLİK GÜNDEMİ:

ÇEVRESEL BASKILAR VE AFET YÖNETİMİNDE TÜRKİYE VE SURİYE DEPREMİ ÖRNEĞİ

Gizem BİLGİN AYTAÇ
Doç.Dr.
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
gizembil@istanbul.edu.tr

Antroposen çağda, özellikle çevresel baskılar ve afet yönetimi bağlamında, Kadın, Barış ve Güvenlik (WPS) gündeminin önemini ve etkisini ele almakta, bu bağlamda Suriye ve Türkiye'deki yakın tarihli depremleri özellikle önem kazanmaktadır. BM Kalkınma Programı (UNDP) raporları ve ilgili teorik ve uygulama üzerine zenginleşen literatürde, kadınların bu afetlerdeki rollerini ve karşılaştıkları güvensizlik alanlarını ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, WPS gündeminin Antroposen çağın özellikle iklim değişikliği ve artan çevresel felaketlerle ilişkili zorluklarını nasıl ele aldığını incelemektedir. Çalışma, WPS gündeminin, sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal cinsiyetin güvenlik alanında anaakımlaşma politikaları arasındaki bağlantıları vurgulayacak ve afet risk yönetiminde cinsiyet perspektifinin öneminin altını çizerek tartışacaktır.

Suriye'deki iç savaş sonrası tüm komşuları gibi Türkiye'ye de yönelen düzensiz göç, 2023 Mart ayında gerçekleşen depremin iki ülkeyi de yoğun şekilde etkilemesiyle Antropesen çağın güvenlik krizlerinin sonuçlarını çok daha vahim bir şekilde ortaya koymuştur. İki ülkede de yaşanan afet koordinasyon eksiklikleri, en çok kadın ve çocukları etkilemiştir. Kadınların afetlerde ortasında kaldığı güvensizlik alanları tespit edilmeye çalışılacak ve afet yönetimindeki rolleri açısından inceleyecektir. Bu örnek inceleme kadınların afetlere hazırlık, müdahale ve toparlanma süreçlerinde nasıl kritik roller üstlendiklerini, aynı zamanda toplumsal cinsiyet temelli şiddet, yoksulluk ve siyasi istikrarsızlık gibi ek zorluklarla nasıl karşılaştıklarını göstermek niyetindedir.

Bu çalışma, kadınların afet yönetimi ve çevresel baskılara karşı, 2020-22 UNDP her iki raporunda da belirtilen riskler ve belirsizlikler döneminin içinde nasıl konumlanacağı tartışacaktır. WPS gündeminin çatışma alanlarının ötesinde afet kavramıyla güvensizliği yeniden tanımlayacak ve bu çerçevede BM Güvenlik konseyi kararları ve Ulusal Eylem

Planlarında da güncellenmesi gerektiğinin altını çizecektir. Kadınların temsil, önleme afet sonrası yeniden toplumsal barış inşasına yanıt vermedeki rollerini güçlendirmek için politikalar yeniden gözden geçirilmelidir. Sonuç kısmında, çalışma kadınlarla birlikte afetin kırılgan hale getirdiği engelli, göçmen, azınlık bütün risk altında grupların güvensizliğini azaltma ve sürdürülebilir toplum inşasındaki güçlerini ortaya çıkaran gelecek önerileri ve tartışmaları da gündeme getirecektir. Böylelikle, Antroposen çağda WPS gündeminin, özneleri güçlendirmesi ve çevresel baskılara rağmen insan temelli güvenliğin artırılması yoluyla daha etkili afet yönetimi stratejilerine nasıl katkıda bulunacağı tartışılacaktır.

AFET YÖNETİŞİMİNE ALTERNATİF BİR BAKIŞ: MOR KÜÇÜLME

Burcu SARI KARADEMİR
Dr., PhD
Bağımsız Araştırmacı
burcu.sari@tedu.edu.tr, sburcu@bilkent.edu.tr

Büyüme odaklı kapitalist ekonomik sistemin ürünü olan çevre ve bakım krizleri özellikle gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde kadınların refahını, dirliğini ve mutluluğunu derinden etkilemektedir. Bakım yükü sebebiyle ekonomik, politik ve sosyal haklarına erişimde zaten sorun yaşayan ve 'yoksulların yoksulu' olarak tanımlanan kadınlar afet dönemlerinden en çok etkilenen gruplardan biri haline gelmektedir. Afet çalışmaları, yeniden inşa süreçlerini "daha iyisini yeniden inşa etmek" için bir "fırsat penceresi" olarak değerlendirir. Ancak, yeniden inşa sürecinin 'fırsata penceresi' olabilmesi için ayrımcı, cinsiyetçi, eril, çevre düşmanı, "büyüme için büyüme"yi gözeten kalkınma anlayışının değişmesi gerekir. Afet döngüsünü kırabilmek için kapitalizmin sürekli krizler üreten döngüsü içinde çözümler üretmek yerine eskiyi tekrar etmeyen bakım odaklı, eşitlikçi ve çevreci alternatif ekonomi politik yaklaşım gereklidir. Mor Küçülme, çevre ve bakım ilişkisinin 'varoluşsal' bütüncüllüğünden hareketle bakım odaklı büyüme modeli olarak önerilen bir feminist sosyo-ekonomik tahayyüldür. Bu çalışma, 'büyüme için büyüme' anlayışıyla şekillenen kapitalist politikalar neticesinde kadınların afet öncesi ve sonrası kırılganlıklarının nasıl şekillendiğini sömürülen bakım emeği ve kadın yoksulluğuna odaklanarak anlatacaktır. Kadınlar açısından çoklu hak ihlali sarmalından çıkış yolunu büyüme odaklı yaklaşımla tasarlanan 'yeniden inşa(at) süreci' yerine Mor Küçülme'ye dayanan hak temelli, çevreci, bakım odaklı alternatif bir 'sosyal yeniden inşa' yaklaşımı olması gerektiğini savunacaktır. Mor Küçülme, literatürde birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkan ancak birbirini değerler, prensipler ve amaçlar açısından tamamlayan Küçülme ve Mor Ekonomi yaklaşımlarının sentezidir. Mor Küçülme eşitlikçi, çevreci, bakım odaklı, demokratik ve yatay dayanışma esaslı bütüncül bir ekonomik tahayyüldür. Küçülme yaklaşımı, büyüme üzerine kurulu ekonomik ve toplumsal sistemi, onun iyi ve kötü ekonomik faaliyetleri ayırt etmemesini, sosyal yeniden üretimi ve bakım emeğini üretim olarak görmemesini ve büyümenin neden olduğu ekolojik yıkıma kayıtsızlığı eleştirir. Küçülme literatürü, her ne kadar büyüme odaklı ekonomiye alternatif olarak bakım ve çevre odaklı eşitlikçi sosyo-ekonomik bir model önerse de bunu nasıl yapabileceğine net bir yol haritası göstermez. Ancak, Küçülme ile bakım ekonomisine vurgu yapan ekofeminist ekonomik yaklaşımlar arasında keşfedilmeyi bekleyen sinerji olduğunu söyler. Bu çalışma, bakım ekonomisine yatırım yapılmak suretiyle

bakım odaklı, eşitlikçi bir dünya kurmayı hedefleyen Mor Ekonomi ve Küçülme arasında bağ kurarak eşitlikçi, çevreci ve bakım odaklı bir dünya tahayyül edebileceğimizi ve afet sonrası yeniden sosyal yapılandırma için bu yaklaşımın değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

AN EVALUATION PARAMETER REGARDING THE IMPACT OF ECONOMY POLITICS ON THE RELATIONS BETWEEN SAUDI ARABIA AND IRAN: KHUMS

Mahir TERZİ
Assoc. Prof.
Ministry of Culture and Tourism
Department of Foreign Offices
mahirterzi@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-1308-2060

This paper evaluates the concept and practice of "Khums", which shows itself as an important element in the relations between Saudi Arabia and Iran. This concept is of importance because it also places the chronic hostility between Saudi Arabia and Iran in the context of political economy. "Khums" literally means one fifth. According to Shiite belief, every Shiite must imitate a mujtahid, a person who can produce ideas on religious matters, and send one fifth of his income to him. Mujtahids divide this income into three parts. The first part is spent for the Shiite poor; the second part is arranged for the religious and worldly affairs of the Shiites. The third part is devoted to the mujtahid himself and his close circle. In this sense, it is clear that in the words of Professor Doctor Zekeriyya Kurşun, "Today, most of the power possessed by Shiite religious leaders is based on this uncontrollable and inexhaustible source." Considering that a large portion of the "Khums" revenues collected every year from the Shiite population living in Saudi Arabia, which is estimated to constitute between 10 and 15 percent of the total population, goes to mujtahids in Iran, Saudi Arabia feels uneasy and has problems trusting the Shiite population. In return, Saudi Arabia is exposed to Iranian-origin criticism as to why it is the only country receiving pilgrimage revenues. The application of "Khums" is remarkable in that it represents an element of political economy positioned on the basis of faith. Naturally, the fact that the conflict between Iran and Saudi Arabia contains deep elements of political economy creates significant differences in the context of both countries in terms of conflict resolution, and this makes compromise difficult. Descriptive method is used in this paper and the conflict resolution approach constitutes the theoretical framework of it. In this paper, the concepts of political economy and economy politics are used interchangeably, putting aside the argument that there is difference between them.

Keywords: Conflict Resolution, Iran, Khums, Political Economy, Saudi Arabia.

RETHINKING PARTICIPATION OF REFUGEE WOMEN THROUGH THE WOMEN, PEACE AND SECURITY AGENDA

İrem ŞENGÜL
Assist. Prof. Dr.
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Faculty of Law
International Law
iremsengul@aybu.edu.tr

Refugee women's agency, strategies of survival, and efforts to rebuild lives in exile are frequently ignored in the global responses to displacement. Their participation to decision-making at various levels is disregarded. In other words, although it is implausible to separate protection from violence and participation to decision-making processes, the traditional discourse only prioritizes refugee women's protection needs. This research questions the potential of the Women, Peace, and Security (WPS) Agenda of the United Nations Security Council in complementing refugee protection policies for promoting refugee women's participation in Turkey, which hosts the world's largest refugee population. Through the discussion of the qualitative research and field study conducted in Turkey, the presentation will shed light on the protection challenges faced by refugee women in the country, the adverse consequences of their limited participation to decision-making, and the policies of humanitarian organizations with regard to both protection and participation. The extent to which refugee women are recognized as decision-makers will be questioned. This research argues that participation of refugee women is often reduced to a mere formality, as humanitarian and state actors are primarily prioritizing protection activities. The prioritization of protection depoliticizes refugee women's agency, hinders their meaningful participation, and contradicts their actual needs and aspirations. In order to balance protection needs with participatory approach, the UNSC WPS Agenda provides a robust and legally binding mechanism in leading all stake holders including states, international organizations, humanitarian organizations, and refugees. The WPS Agenda not only emphasizes the protection of refugee women from violence in conflict and post-conflict settings but also recognize women as agents of peace and encourage their participation in a systematic way. Adopting a national action plan in line with the Agenda would strengthen

protection mechanisms through promotion of refugee women's agency in rebuilding their lives in exile.

Keywords: Refugee Women, Participation, Women, Peace And Security Agenda.

FROM IDEALISM TO REALPOLITIK: THE TRANSFORMATION OF TURKEY'S SECURITY POLICY TOWARDS SYRIA DURING THE ARAB SPRING

Nuri SALIK
Assistant Professor
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Faculty of Humanities and Social Sciences
Department of History
nurisalik@gmail.com

Turkish-Syrian relations deteriorated with the outbreak of the Arab Spring in Syria in March 2011 as Turkey promptly sought to force transition to democracy in Syria by deposing Bashar al-Assad from power. Yet, Turkey could not achieve its goals and faced serious security threats such as the influx of refugees and the rise of ISIS and PKK along its southern border, which forced Turkey to recalibrate its foreign policy especially from mid-2016 onwards. This paper seeks to uncover domestic, regional, and international determinants that shaped Turkey's security policy towards Syria from 2011 to 2023. At the domestic level, the transformation from idealism to realism in Turkey's policy was affected by internal political developments such as the removal of Ahmet Davutoğlu from prime ministry, FETO's 15 July coup attempt and the subsequent formation of AK Party-Nationalist Action Party (NAP) bloc. At the regional level, several determinants such as the rise of ISIS and PKK, Turkey-Iran rivalry and the failure of Turkey's Sunni allies in the Middle East to back rebel groups were significant. The shifting priorities of the United States in Syria from ousting Bashar al-Assad to defeating ISIS as well as Russia's intervention in the Syrian civil war on the side of the Baath regime influenced Turkey's decisions at the international level. This paper will discuss Turkey's security policy towards Syria by covering two main periods between 2011-2016 and 2016-2023 and will demonstrate which determinants (domestic, regional and international) primarily shaped Turkey's policy in each period.

Keywords: Turkey, Syria, Arab Spring.

THE ROLE OF PRIVATE MILITARY COMPANIES IN THE UNITED STATES' COUNTERTERRORISM OPERATIONS

Damla Nur ÖZDEMİR
Research Assistant / Masters
Düzce University
Faculty of Akçakoca Bey Political Sciences, International Relations Department
damlanurozdemir@duzce.edu.tr

September 11th marked a significant shift in America's stance towards counterterrorism and military actions outside its borders. Washington recognized the need to prioritize counterterrorism as a crucial element of its foreign policy agenda. Consequently, the United States launched a global campaign to fight terrorism. This campaign involved military operations in Afghanistan, Iraq, and Syria. In Afghanistan, the USA conducted Operation Enduring Freedom (2001-2014) against al-Qaeda. After the military intervention ended in 2014, Operation Freedom's Sentinel (2015-2021) aimed to prevent al-Qaeda's resurgence and to strengthen the Afghan National Defense and Security Forces through training and assistance. From 2003 to 2011, the United States conducted Operation Iraqi Freedom and Operation New Dawn in Iraq as part of their efforts to combat terrorism. With the rise of the Islamic State of Iraq and Syria (ISIS), Washington's counterterrorism operations were expanded to include Syria. Operation Inherent Resolve started in 2014 to fight against ISIS in both Syria and Iraq. Military operations in these countries aimed to dismantle terrorist networks and eliminate threats to American security. The United States has been increasingly relying on private military companies (PMCs) to aid in its counterterrorism and military operations abroad. These companies have played a crucial role by providing various services, including security, training, base support, construction, IT/communications support, logistics/maintenance, management/administrative, medical services, translator/interpreter, and transportation. At times, the number of contractors has exceeded the number of national personnel. The study focuses on using PMCs in Afghanistan, Iraq, and Syria as part of U.S. counterterrorism efforts. It aims to investigate how PMCs fit into Washington's counterterrorism strategy, the changes in their numbers, and the nature of their activities over time. The analysis will rely on quarterly reports released by the Department of Defense on private contractors.

Keywords: Private Military Companies, Counter-Terrorism, Al-Qaeda, ISIS.

KAMU YÖNETİMİNDE YAPAY ZEKA: GÜVENLİK VE STRATEJİK UYGULAMALAR

Çağlar ÇİÇEK
Doktora Öğrencisi, (Öğretim Görevlisi)
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
caglarcicek@yyu.edu.tr

Özet

Çağımızda teknolojik ilerlemelerin hızla ilerlemesi, yapay zeka uygulamalarının kamu yönetimi alanında önemli bir etki yaratmasına neden olmuştur. Özellikle gelişmiş ülkeler, yapay zeka teknolojilerini başarılı bir şekilde kullanarak, klasik veya yeni kamu yönetimi anlayışlarını aşan yeni bir evreye geçmişlerdir. Bu teknolojilerin etkisiyle kamu güvenliğini sağlamak amacıyla faaliyet gösteren kurumlar da önemli ilerlemeler kaydetmişlerdir. Güvenlik sağlayıcılar, açık veya gizli şekilde bu teknolojileri kullanarak kamu güvenliğine yönelik hizmetlerini geliştirmektedirler. Bu gerçekler, yapay zeka teknolojilerinin güvenlik alanında ne denli yaygın bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bu durum, kamu yönetimi ve güvenlik hizmetleri açısından büyük bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Yapay zeka teknolojileri sayesinde, güvenlik sağlayıcılar daha hızlı, etkili ve öngörülebilir çözümler üretebilmektedirler. Bu teknolojiler, analitik yetenekleri ve veri işleme kapasiteleri sayesinde büyük veri setlerini anlamlı bilgilere dönüştürerek stratejik karar alınmasına da katkı sağlamaktadır. Ayrıca, yapay zeka destekli güvenlik sistemleri, tehlikeli durumları önceden tespit edebilme ve hızlı müdahale imkanı sunarak toplumun güvenliğini artırmaktadır. Tüm bu faktörler, yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi ve güvenlik alanında giderek daha fazla benimsendiğini ve önemli bir dönüşüm yarattığını göstermektedir. Gelecekte yapay zeka uygulamalarının kamu yönetimi ve güvenli alanında daha fazla kullanılması öngörülmektedir. Bu kullanımın artması ile beraber daha etkili, güvenli ve sürdürülebilir bir toplum için önemli fırsatları da beraberinde getirebilir. Bu çalışma, yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi alanında güvenlik ve stratejik uygulamalarda etkin bir şekilde nasıl kullanılabileceğini araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, literatür taraması ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak konuyla ilgili mevcut kaynaklar incelenecek ve yapay zeka teknolojilerinin güvenlik alanında nasıl uygulanabileceğine dair bilgiler toplanacaktır. Yapılan çalışma sonucunda, yapay zeka teknolojilerinin güvenlik ve

stratejik uygulamalarda ne şekilde kullanılabileceği konusunda öngörü elde edilerek, gelecekteki uygulamalar için öncülük etmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimler: Yapay Zeka, Kamu Yönetimi, Kamu Güvenliği, Dijital Kamu Yönetimi, Stratejik Uygulamalar.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION:

SECURITY AND STRATEGIC APPLICATIONS

Abstract

The rapid advancement of technological progress in our age has caused artificial intelligence applications to have a significant impact on the field of public administration. In particular, developed countries have successfully utilized artificial intelligence technologies and have entered a new phase that transcends classical or new public administration approaches. With the impact of these technologies, organizations operating to ensure public security have also made significant progress. Security providers are improving their services for public security by overtly or covertly using these technologies. These facts show how widely artificial intelligence technologies are used in the field of security. This has brought about a major transformation in public administration and security services. Thanks to AI technologies, security providers are able to produce faster, more effective and predictable solutions. Thanks to their analytical capabilities and data processing capacities, these technologies also contribute to strategic decision-making by transforming large data sets into meaningful information. In addition, AI-supported security systems increase the security of society by providing the ability to detect dangerous situations in advance and provide rapid intervention. All these factors show that AI technologies are increasingly being adopted in the field of public administration and security and are creating a significant transformation. In the future, artificial intelligence applications are expected to be used more in the field of public administration and security. With this increased use, it may bring important opportunities for a more effective, secure and sustainable society. This study aims to investigate how artificial intelligence technologies can be used effectively in security and strategic applications in public administration. For this purpose, the study will use literature review and qualitative research methods to examine the existing literature on the subject and gather information on how AI technologies can be applied in the field of security. As a result of the study, it is aimed to obtain predictions on how artificial intelligence technologies can be used in security and strategic applications and to pioneer future applications.

Keywords: Artificial Intelligence, Public Administration, Public Safety, Digital Public Administration, Strategic Applications

Giriş

Teknolojik ilerlemelerin her geçen gün artarak devam ettiği bu çağda, yapay zeka uygulamaları hayatımızın içine girmiş ve her geçen günde hayatımızın içinde etkisi giderek artmaktadır. Yapay zeka teknolojileri bir çok farklı alana kullanıldığı gibi kamu yönetimi ve güvenlik alanında kullanılmaya ve değişime öncülük etmektedir. Bu dönüşüm ve değişim, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde, klasik ve modern kamu yönetimi anlayışlarını sınırlarını zorlayarak, yenilikçi bir alanı aralamıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Rusya ve Çin gibi küresel düzeyde etkili ekonomiler, gelecekte yapay zeka temelli bir ekosistemin oluşacağını öngörmektedir (Öztürk, 2022: 54). Her ne kadar geleceğe atıfta bulunulsa da teknolojik ve teknik ilerlemeler ile birlikte yapay zeka bir çok farklı alanda kullanılmakta ve kullanımı her geçen gün daha da artmaktadır (Ramesh, Kambhampat ve Drew 2004: 337). Bu durum yalnızca bir gelecek beklentisi olmaktan çok var olan gerçekliği ifade etmektedir. Zira yapay zeka, günlük hayatın bir parçası haline gelmiş durumdadır ve kullanım alanı her geçen gün artarak genişlemektedir.

Yapay zeka, kamu yönetimi alanın da etkin bir şekilde kullanarak daha verimli, şeffaf ve hızlı bir hizmet sunma potansiyeli taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında yapay zeka uygulamalarının kamu yönetimi ve güvenlik alanında ki etkilerini anlamak ve gelecekteki olası gelişmeleri öngörmek maksadıyla yapılacak çalışmalar, bu alandaki dönüşümü daha yakından incelemeye yönelik önemli bir adım olacaktır. Yapay zeka, sadece teknolojik bir araç olmanın ötesinde, kamu hizmetlerinin yönetiminde ve stratejik planlamada kilit bir rol oynamaya adaydır. Yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi açısından etkisi, özellikle kamu güvenliği sağlama amacı güden kurumlar arasında belirgin bir biçimde hissedilmektedir. Bu kurumlar, açık ya da gizli şekilde yapay zeka uygulamalarını kullanarak, güvenlik hizmetlerini daha etkili bir biçimde gerçekleştirmekte ve toplumun genel güvenliğini artırmaktadırlar. Bu bağlamda, güvenlik kurumları yapay zekanın analitik yetenekleri ve veri işleme kapasitelerini kullanarak büyük verileri işlemekte ve işe yarar bilgilere dönüştürmekte, böylece stratejik karar alma süreçlerine önemli katkılarda bulunmaktadır. Ayrıca, yapay zeka destekli güvenlik sistemleri, tehlikeli durumları önceden tespit edebilme ve hızlı müdahale etme imkanı sağlayarak esas olarak suç önlemeye odaklanabilmektedir. Bu da toplumun güvenliğini artırma, kamu güvenliğini daha sağlıklı sağlama imkanını artırma potansiyeli taşımaktadır. Bu ve buna benzer faktörler, yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi ve güvenlik alanlarında kullanımın artırılabileceği ve önemli bir dönüşümü de kapı aralama potansiyeli taşımaktadır.

Bu çalışmanın ana amacı, yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi alanında güvenlik ve stratejik uygulamalarda etkin bir şekilde nasıl kullanılabileceğini araştırmak ve gelecekteki uygulamalar için öncülük etmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, literatür taraması ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak konuyla ilgili mevcut kaynaklar irdelenerek ve yapay zeka teknolojilerinin güvenlik alanında nasıl uygulandığı yada nasıl uygulanabileceğine dair bilgiler elde edilmesi amaçlanmaktadır.

1.Yapay Zeka Teknolojileri Ve Alandaki Rolü

Teknolojik ilerlemelerin hızlı bir şekilde devam ettiği günümüzde, yapay zeka teknolojileri de hayatımızda giderek artan bir öneme sahip olmaktadır. Yapay zeka sanayiden sağlığa, ulaşımdan eğitime, güvenliğe kadar pek çok alanda yeni yaklaşımlar ortaya çıkarmaktadır. Yapay zeka günümüzde insan hayatı üzerinde giderek daha fazla bir etki bırakmaktadır. Buhar Çağı'nda buhar motorlarının, Elektrik Çağı'nda jeneratörlerin ve Bilgi Çağı'nda bilgisayarların oynadığı rol gibi, yapay zeka da çağdaş dönemde ve sonrasında teknolojinin temel taşıdır. Yine yapay zekanın sosyo-ekonomik yaşantıyı değiştirmekte önemli bir rol oynayacağına inanılmaktadır. Diğer bir açıdan bakıldığında, yapay zeka, birçok çalışma alanında çığır açan araştırmalara yardımcı araçlar olarak en son teknolojilerin ilerlemesine katkı sağlamaktadır (Jiang, Luo ve Kaynak, 2022:2). Bu denli önem arz eden ve birçok alanda kullanılan veya kullanılabilme potansiyeli olan yapay zeka kavramı aslında çokta yeni değildir. Yapay Zeka terimi, ilk olarak 1955 yılında John McCarthy ve iş arkadaşları Marvin Minsky, Nathaniel Rochester ve Claude Shannon tarafından kullanılmıştır. Bu terimi kullanma sonrası yapılan çalışmalarda yapay zeka üzerine yoğun bir çalışmanın başladığını görmek mümkündür (Kaynak, 2021: 1). Teorik çalışmaların yanında pratik çalışmalarında olduğu ve birçok uygulama alanı ile farklı alanlarda yapay zeka teknolojilerini görmek mümkün olmuştur.

Tablo 1: Yapay Zeka Teknolojilerinin Kullanımı ve Gelişmeler

Yıl	Olay
1995	NavLab-5 ile uzun mesafeli otonom sürüş deneyi
1997	Deep Blue, Kasparov'a karşı satranç oyununda mağlup oldu
1997	Deeper Blue, Kasparov'u mağlup eden ilk bilgisayar sistemi oldu
1997	NASA'nın MARS Pathfinder'ı başarılı bir iniş gerçekleştirdi
1997	Uzun Kısa Vadeli Bellek (LSTM) türü tekrarlayan sinir ağı
2000	Japonya'da ilk RoboCup oyunları ve konferansı düzenlendi
	Honda'nın ASIMO robotu tanıtıldı

2004	İlk DARPA Büyük Mücadelesi düzenlendi
2005	DARPA Büyük Mücadelesi'nde beş araç başarılı oldu
2007	DARPA Kentsel Mücadelesi'nde CMU'nun otonom aracı "Boss" kazandı
2009	Stanford Üniversitesi tarafından geliştirilen ImageNet projesi başladı
2011	Apple Siri, iPhone 4S ile entegre edildi
2011	IBM Watson, Jeopardy! bilgi yarışmasında şampiyonluğu kazandı
2012	Google Beyin Simülatörü, kedileri tanımayı öğrendi
2012	AlexNet tarafından kullanılan evrişimli sinir ağı (CNN) tanıtıldı
2013	Boston Dynamics'in Atlas robotu tanıtıldı
2014	GAN (Generative Adversarial Network) stratejisi geliştirildi
2014	İlk dijital özel tasarımlı nöromorfik işlemci üretildi
2016	DeepMind AlphaGo, Go oyuncusu Lee Sedol'u yendi
2016	İlk kuantum iletişim deneyi uydusu fırlatıldı
2016	Google'ın Firefly'si, kendi kendini süren araba prototipi olarak tanıtıldı
	DeepMind AlphaGo Zero, kendi kendine öğrenerek AlphaGo Lee'yi yendi
2017	CMU Libratus, dört profesyonel poker oyuncusunu yendi
2017	Waymo'nun sürücüsüz arabası tanıtıldı
2017	IBM TrueNorth çipi, süper bilgisayarlar oluşturmak için kullanıldı
	Seq2Seq görevleri için kullanılan "Transformer" mimarisi geliştirildi
2018	BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers) modeli tanıtıldı
	Google Duplex, insanlarla doğal konuşmalar gerçekleştirebilen bir yapay zeka asistanı
2018	AI çerçeveleri (PyTorch, TensorFlow, MXNet) sayısı arttı
2019	Yeni bir kuantum hesaplama modu tanıtıldı
2019	DeepMind'ın AlphaStar'ı, "StarCraft 2" oyuncularını yendi
2019	Baidu Araştırma Enstitüsü tarafından geliştirilen ilk mRNA aşı gen dizisi tasarım algoritması
2020	Baidu Araştırma Enstitüsü tarafından geliştirilen ilk mRNA aşı gen dizisi tasarım algoritması
2020	Microsoft, Turing Doğal Dil Üretimi'ni (T-NLG) tanıttı
2020	Yapay zeka çerçeveleri (PyTorch, TensorFlow, MXNet) sayısı ve güncelleme hızı arttı
2021	Baidu'nun L4 seviyeli sürüş taksi filosu test bölümlerinde deneme operasyonuna başladı
2021	Wu Dao 2.0, NLP'deki en son gelişme olarak tanıtıldı, GPT-3'ten 10 kat daha büyük

2021	DeepMind'ın AlphaFold 2'si, CASP 14 yarışmasında başarılı protein yapı tahminleri gerçekleştirdi.

Kaynak: (Jiang, vd. 2022:6).

Tablo 1'de kronolojik olarak sıralanan yapay zeka teknolojilerinin her geçen yıl daha da gelişerek arttığını ifade etmek mümkündür. Nitekim son yıllarda, büyük ölçüde "derin" sinir ağlarına dayalı yeni bir yaklaşımın benimsenmesi, gelişmenin hızını önemli ölçüde artırmıştır (Brynjolfsson and Mcafee, 2017:5) 2021 yılı sonrası ise yapay zeka teknolojileri hız kesmenden devam etmiştir. GBT- 3.5 tabanlı, OpenAI tarafından geliştirilen ve 2022 yılında hizmete sunulan ChatGBT bu alanda kullanılan önemli yapay zeka teknolojilerinden biridir. Alanda her geçen gün önemli gelişmeler ve ilerlemeler yaşanmaktadır. Özellikle tıp alanında yapay zeka teknolojileri hızlı bir şekilde gelişim göstermektedir (Baxter, Xu, Zhou ve Zhang, 2019:30). Tıp alanında olduğu gibi bir çok alanda hızlı gelişme gösteren ve göstermeye de devam edeceği aşikar olan bu alanın kamu yararına nasıl ve ne kadar faydalı olacağı, insanlığa ne kadar fayda sağlayacağı önemli sorulardır.

Yapay zeka barındırdığı fırsatlar kadar tehditlerde barındıra bilmektedir. Yine bu alanda söz sahibi olan ve olmaya aday olan ülkelerin büyük bir çoğunluğunun gelişmiş ülkeler olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumda akıllara her zamanki gibi güçlü devletlerin bu alanda hegemonya mı sağlayacağı, yoksa insanlığın hizmetine mi sunacağı meselesi gelmektedir. Gelişmiş ülkeler, yapay zeka teknolojilerine ve yatırımlarına büyük önem vererek, kamu yönetimi anlayışlarını dönüştürmüş ve yeni bir aşamaya taşımışlardır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde McGraw-Hill tarafından geliştirilen ALEKS adlı yapay zeka eğitim programı ile IBM tarafından tasarlanan Watson yapay zeka uygulaması, uzun zamandan beri kullanılmaktadır. Bu yapay zeka programları, her ne kadar eğitim ve okullar için tasarlansa da günümüzde birçok işletme alanında da yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu ve buna benzer uygulamalar, gelişmiş ülkelerin her alanda olduğu gibi bu alanda da yapay zeka teknolojilerini çok yönlü bir şekilde benimseyip kamu yönetimi alanına entegre ettiğini göstermektedir. Yine diğer bir örnek ise İngiltere merkezli "third space learning" adlı yapay zeka programıdır. Bu program öğrencilere çevrimiçi olarak bir öğretmenle ders yapma imkanı sunarak öğretmenlerin zaman tasarrufu yapmalarına ve iş yüklerinin azalmasına imkan vermektedir (İşler ve Kılıç 2021:6). Yapay zeka teknolojileri devletler tarafından da sıkı takip edilen alanın tamamen özel sektöre bırakılmadığına dair emareler bulunmaktadır. Yine son yıllarda bu alana ilişkin ciddi yatırım ve ilginin arttığını görmek mümkün. 2 Oxford Insights, Government AI Readiness Index 2023'de buna ilişkin veriler bulunmaktadır. Oxford Insights, Government AI Readiness Index 2023'de tüm ülkeler değerlendirilmiş ilk 20 ülke

sırası ile Amerika Birleşik Devletleri, Singapur, Birleşik Krallık, Finlandiya, Kanada, Fransa, Güney Kore, Almanya, Japonya, Hollanda, Danimarka, Avustralya, Norveç, İsveç, Avusturya, Çin, Estonya, Birleşik Arap Emirlikleri, Tayvan, İrlanda (https://oxfordinsights.com). İfade edildiği gibi yapay zeka teknolojilerine ciddi yatırım ve ilgi gösteren ülkelerin gelişmiş ülkeler olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca yapay zeka teknolojilerinin ekonomik açıdan da kayda değer etki yarattığı ve gelecekte daha fazla etki bırakacağı düşünülmektedir. Küresel çata danışmanlık hizmeti veren McKinsey tarafından yürütülen araştırmalara göre, üretken yapay zeka, verimliliği artırarak küresel ekonomiye 2,6 trilyon ile 4,4 trilyon dolar arasında bir katkı sağlayabileceği ve 2032'ye kadar da 200,7 milyar dolara ulaşabilecek bir potansiyelli barındıracağına dikkat çekmektedir (https://thenorthlines.com).

Yapay zeka teknolojileri ve bunun üzerinde ki gelişmeler her geçen gün artarak ve önemini koruyarak devam etmektedir. Kamu hizmetlerinde yapay zeka kullanımı, vergi tahsilatı, sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri ve güvenlik gibi alanlarda büyük avantajlar da sağlayabilmektedir. Ayrıca, yapay zeka destekli sistemler, bürokratik süreçleri azaltarak ve insan kaynaklarını daha stratejik görevlere yönlendirerek kamu yönetimi verimliliğini artırmaktadır. Ancak teknolojiye bu denli bağlı ve bağımlı olmanın risklerini de iyi hesaplamak gerekmektedir. Yapay zeka eksenli teknolojik gelişmeler, insan hayatına katkı ve fayda sağlamanın yanı sıra potansiyel zararlar da içerebilir. Örneğin, son zamanlarda yapay zeka teknolojileri kullanılarak ünlü kişilerin sesleri taklit edilerek dolandırıcılık girişimleri yapıldığına dair basında haberler yansımaktadır. Yapay zeka teknolojisi üzerinden ses klonlayarak Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın sesini taklit edilerek iş adamlarından para talep eden dolandırıcılar yapılan operasyonla yakalanmıştır (www.aa.com.tr). Bu ve benzer olaylar, yapay zeka teknolojilerinin ilerlemesiyle ortaya çıkabilecek veya farklı güvenlik problemlerine yol açabilecek konuların göz önünde bulundurulması gerekliliğine dikkat çeken önemli gelişmelerdir.

2. Kamu Güvenliği İçin Yapay Zeka Teknolojileri

Kamu güvenliği, nerede olursa olsun insan hayatı için son derece önemli bir konudur. Uzun zaman geleneksel güvenli tedbirleri ile sağlanan bu alan artık teknolojiden de faydalanmaktadır. Geleneksel güvenlik önlemlerine ek olarak, teknoloji odaklı ve destekli güvenlik çözümleri, kamu güvenliğine önemli katkılar sağlamaktadır. Kamera sistemleri, alarm sistemleri, geçiş kontrol sistemleri gibi mevcut sistemlerin yanı sıra, gün geçtikçe gelişen teknoloji, özellikle yapay zeka odaklı sistemlerin getirdiği dönüşümle beraber, bugün bu alanda farklı bir perspektif sunmaktadır. Özellikle nesnelerin interneti farklı fiziksel

nesnelerin bilgi paylaşmasını ve kararları koordine etmesini sağlayarak önemli ilerlemeler ve avantajlar sağlamaktadır. Nesnelerin interneti karar alma süreçleri ve genel etkinlik konularında dikkate değer ilerlemeler ve imkanlar vermektedir. Nesnelerin interneti ile beraber yapay zeka insanlar ile makineler arasındaki etkileşimi de yeniden tanımlamaktadır. Günümüzde, askeri ve ulusal güvenlik alanında, iş gücü ticari akıllı telefonlar veya Radyo Frekansı Tanımlama (RFID) gibi COTS (Ticari Off-The-Shelf) teknolojileri ile donatmak için uğraş verilmektedir. Savunma sektörü, gelişmiş sensörler, gözetleme ve keşif drone'ları, uydu iletişim sistemleri ve kontrol sistemleri gibi yeniliklere öncülük etmektedir (Lamas, Caramés, Albela, Castedo ve López 2016: 2-4). Kamu güvenliği, esas olarak suç işlenmesini önlemeye ve bu amaçla çeşitli önlemler alınmaktadır. Bu tedbirler, fiziksel güvenlik önlemleri arasında yer alsa da, günümüzde yapay zeka teknolojisinin desteklediği yeni yaklaşımlar da kullanılmaktadır. Örneğin, suç analizi alanında yapılan yapay zeka destekli çalışmaların, güvenlik açısından anlamlı sonuçlar sağladığı ve bu alanda önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, Project Maven, Cambridge Analytica, ve Palantir Technologies uygulamaları, ulusal güvenlik ve suç önlemede, Çin de ise yapay zeka konusunda öne çıkan projeler arasında Stealth Drone CH-7, otonom deniz aracı SeaFly-01 ve sosyal kredi sistemi olan Social Credit System (SCS) (Demirkol 2020:422) bu alana ilişkin önemli örnekler teşkil etmektedir.

Günümüzde, akıllı kentler, yüz tanıma sistemleri, ses tanıma sistemleri gibi teknoloji yoğunluklu gelişmeler, büyük veri işleme ve analizindeki ilerlemeler sayesinde kamu güvenliğinde yapay zeka tarafından öncülük edilen gelişmeleri beraberinde getirmektedir. Yine Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmakta olan shotspoter isimli yapay zeka teknolojisi, şehirlerdeki silah seslerini tespit etme alanında kullanılmaktadır. Sistemin çalışması için çatılara yerleştirilen sensörler sayesinde bir yerde ateşlenen silahın sesini çok kısa zaman içinde güvenlik birimlerinin harekete geçmesine imkan sağlamaktadır (Tombul ve Cakar, 2015: 293). Yapay zeka alanında kullanılmakta olan göze çarpan diğer bir uygulama da PredPol uygulamasıdır. Program, insan davranışının yapılandırılmış ve alışılmış kalıpları üzerine inşa edilmiş bir sistemdir. PredPol'ün tahmine dayalı algoritması, suç türü, yeri ve zamanı hakkındaki verileri kullanarak çalışmaktadır Tahmin odaklı çalışan program suç önleme çalışmaları kapsamında kullanılabilecek bir yapay zeka teknolojisidir (Sandhu ve Fussey, 2021:69). Suç önleme faaliyetlerine önemli katkılar sağlayabilecek bu tür uygulamalara ilişkin etik ve hukuki boyutlara dikkat edildiğinde önemli katkılar sağlayacaktır. Yapay zeka uygulamasına diğer bir örnek ise Türkiye de kullanılmakta olan ASENA yazılımıdır. Yazılım ile ilgili olarak 2023 yılı Ocak ayında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanı,

"yerli ve milli olan yazılım milyonlarca veriyi yapay zeka ile birleştirerek bir arabanın uyuşturucu kaçırıp kaçırmayacağı tespit edildiğini"(www.aa.com.tr) ifade etmiştir. Güvenlik sağlama ve suçu önceden tahmin etme amacıyla kullanılan yapay zeka teknolojileri alanında birçok çalışma yapıldığı ve bir dizi uygulama geliştirildiği tahmin edilmektedir. Ancak, bazen devletler, güvenlik ve istihbarat açısından bu uygulamaların neler olduğu veya nasıl uygulamalar geliştirdiklerini açıklamayabilirler. Meseleye kamu güvenliği açısından bakıldığında, yapay zeka uygulamalarına yönelik insani ve hukuki endişeler olsa da, etkin ve hukuki kullanımda, yapay zeka teknolojilerinin kamu güvenliğine önemli katkılar sağlayabileceği anlaşılmaktadır. Zira polisiye ve fiziksel güvenlik önlemleri, bazı durumlarda fiziksel, ekonomik ve zaman açısından zorluklara sebep olabilmektedir. Ancak, yapay zeka destekli teknolojilerin etkin kullanımıyla bu zorlukların üstesinden gelinebilir.

3. Yapay Zeka Odaklı Gelecekte Uygulamalar Ve Fırsatlar

Teknolojik ilerlemeler, yapay zeka uygulamalarına kamu yönetimi ve güvenlik açısından önemli bir etki alanı haline getirmiştir. Gelişmiş ülkeler, bu teknolojileri kullanarak yeni bir kamu yönetimi evresine geçerken, güvenlik sağlayıcılar da hızlı, etkili ve öngörülebilir çözümler üretebilmektedir. Yapay zeka, özellikle büyük verilerini analiz etme yeteneği ile istihbarat alanında önemli bir yer tutmaktadır. Örnek olarak, Project Maven, bilgisayar görüsü ve yapay zeka algoritmalarını entegre ederek insansız hava araçlarından gelen görüntüleri tarayarak düşman faaliyetlerini otomatik olarak tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu teknoloji analistlerin saatlerce süren drone görüntülerini işleme sürecini otomatikleştirerek analistlere verimli ve zamanında kararlar alma konusunda önemli avantajlar sağlamaktadır. Yapay zeka teknolojilerin askeri uçakların havada oluşan arızalarına müdahale etme, askeri siber operasyonları yönetilmesi, kamu güvenliğini etkileyebilecek manipülatif haberleri tespit etme, askeri otonom araçlar ve otonom silah sistemleri gibi alanlarda önemli gelişmeler olacağı öngörülmektedir (Sayler, 2020:9-15). Her ne kadar bu alanların birçoğunda yapay zeka uygulamaları kullanılsa da her geçen gün bu teknolojiler daha ileri gitmektedir. Bu sebeple yapay zeka uygulamaların nerede durabileceğini kestirmek güçtür.

Yapay zeka alanında uluslararası bir rekabetin yaşandığı ve eski geleneksel yöntemlerin yerini teknoloji, özellikle de yapay zeka odaklı yöntemlerin aldığı, önemli devletlerin bu alana yoğun ilgi gösterip ciddi yatırımlar yaptığı açık bir şekilde gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 2017'de yaptığı bir akademik açılışta "Kim yapay zeka alanında lider olursa dünyaya da hüküm edecektir" ifadesi, aynı şekilde 2018'de Fransa

Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un ülkenin Çin ve ABD'yi yakalamak için yapay zekaya beş yıllık 1,5 milyar Euro yatırım yapma kararı alması (Gill, 2019:173) yapay zeka odaklı uygulamaların giderek artarak devam edeceğine işaret etmektedir.

Uluslararası alanda önemli bir rekabetin yaşandığı bu alanda, sahip olunan imkanların etkili bir şekilde kullanılması veya bu imkanlara sahip olabilmek için önemli bir mücadele verilmektedir. Tehdit ve fırsatları bir arada barındıran yapay zekanın nasıl evrileceği sorusu hayal etmekten ziyade bu alanda egemen olanların belirleyeceği bir alandır. Bu gelişmelerin yanı sıra, yapay zeka konusundaki önemli tartışmalara rağmen, bu teknolojinin tehditlerin yanında önemli fırsatları da barındırdığını söylemek mümkündür. Örneğin, yapay zeka odaklı gelecekte kamu yönetimi, bürokrasi ve güvenlik alanlarında sağlayacağı fırsatlar, işleri kolaylaştırmakla kalmayıp önemli zaman ve personel tasarrufları da sağlayacaktır. Yapay zekanın doğru ve etkili kullanımın gelecekte insanlığa faydalı teknolojiler getireceğine ilişkin önemli çalışlarda mevcuttur. Amerika Sismoloji Derneği Bülteni dergisinde yayımlanan bir araştırma makalesinde yapay zeka ile depremlerin çok önceden tahmin edileceğine ilişkin bir makale yayınlanmıştır. Söz konusu makalede algoritma, 2016'dan 2020'ye kadar mevcut veriler kullanılarak eğitilmiş ve 2021 boyunca gerçek zamanlı veriler kullanılarak değerlendirilmiş ve testin doğruluğu %70'e ulaştığı (Saad, Chen, Savvaidis, Fomel, Jiang, Huang, and Chen 2023: 2461) iddia edilmektedir.

Günümüzde kullanılmakta olan ve hem zaman hem de bürokrasiyi aşma konusunda önemli fırsatlar sunan e-devlet uygulamalarının daha gelişmiş yapay zeka modelleri ile vatandaşların işlerini daha da kolaylaştırması beklenebilir. Ancak yapay zeka özelliği itibari ile insanların ve teknolojinin etkisiyle ilgili önyargılara meydan okuyarak, yapay zeka teknolojilerinin toplum ve güvenlik politikaları arasındaki etkileşim konusunda daha eleştirel bir değerlendirmenin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Fischer, Wenger, 2021:172). Bu açıdan önyargıları kırmak veya gelecekte insanlığın faydasına olacak çalışmalar yapılması önem arz etmektedir. Nitekim 1-2 Kasım 2023 tarihleri arasında Londra'da Yapay zeka güvenlik kongresi düzenlenmiştir. Kongreye 28 ülkeden katılımcı imza atmış ve Bletchley Deklarasyonuna yayımlanmıştır. Deklarasyonda, yapay zeka teknolojisinin insan yaşamını kolaylaştırma potansiyeline dikkat çekilirken, yapay zeka teknolojilerinin hızlı bir şekilde büyümesinden kaynaklanabilecek potansiyel tehlikeleri ve etik sorunları minimize etme amacıyla uluslararası bir farkındalık ve iş birliği sağlanacağı konusunda mutabakat sağlanmıştır. Ayrıca insan haklarını koruma maksadıyla, şeffaflık, açıklık, açıklanabilirdik, adillik ve güvenlik prensiplerine dayalı olarak daha güvenilir bir yapay zeka teknolojisi

geliştirmeyi ve insan hayatına değer katmada hedeflenmiştir (www.gov.uk). Devletlerin bu alana yönelmesi, yapay zeka teknolojilerinin önemli bir dönüşüm yaratmasına zemin hazırlamaktadır. Yapay zeka teknolojilerinin hızla gelişmesi ve bu alana olan ilgi ve alakanın artması, devletlerin ve özel şirketlerin yakından takip ettiği bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda, doğru ve etkili bir kullanım ile yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi ve güvenlik alanında giderek daha fazla kullanılması öngörülmektedir. Gelişmelerin gösterdiği üzere, yapay zeka teknolojileri kamu yönetimi ve güvenlik alanında etkili ve doğru bir şekilde kullanıldıkça toplum için daha güvenli, etkili ve sürdürülebilir bir gelecek oluşturabilecektir. Artan kullanımın, bu teknolojilerin sağladığı fırsatları değerlendirme ve toplumsal katkıları artırma potansiyeli her geçen gün artmaktadır.

Sonuç Ve Öneriler

Çağımızda teknolojik ilerlemelerin her geçen gün artarak devam etmesi sonucu olarak, yapay zeka uygulamaları kamu yönetimi alanında olumlu bir etkisi yatarmıştır. Özellikle gelişmiş ülkeler, yapay zeka eksenli teknolojileri başarılı bir şekilde kullanarak, klasik veya yeni kamu yönetimi anlayışlarına yeni bir yaklaşım getirmişlerdir. Kısa vadede görülen bu yeni yaklaşım kamu güvenliğini sağlamak maksadı ile faaliyet gösteren kurumlar için önemli kazanımlar sağlamıştır. Güvenlik sağlayıcılar tarafından gerek kamuya açık olarak kullanılan gerekse de açıklanması kamu güvenliğine tehlike yaratacak olan yapay zeka teknolojileri varlığı suç önleme ve suçla mücadelede önemli katkılar sağlama noktasında olumlu gelimler göstermiştir. Yapay zeka destekli güvenlik sistemleri, tehlikeli durumları önceden tespit edebilme ve hızlı müdahale imkanı sunarak toplumun güvenliğini artırmaktadır Bahse konu bu teknolojiler, analitik yetenekleri ve veri işleme kapasiteleri sayesinde büyük veri setlerini anlamlı bilgilere dönüştürerek stratejik ve doğru karar alınmasına da katkı sağlamaktadır. Bu faktörler, yapay zeka teknolojilerinin kamu yönetimi ve güvenlik alanında giderek daha fazla benimsendiğini ve önemli bir dönüşüm yarattığını daha da artarak kullanmaya devam edileceğini göstermektedir.

Yine yapay zeka teknoloji odaklı akıllı kentler, yüz tanıma sistemleri, ve ses tanıma sistemleri gibi gelişmeler, büyük veri analizi ile birleşerek kamu güvenliğine yeni bir kapı aralamaktadır. Yapay zeka teknolojileri gelecekte kamu yönetimi, bürokrasi, ve güvenlik alanlarında beklenen fırsatlar, iş süreçlerini kolaylaştırmanın yanı sıra önemli zaman ve personel tasarrufları sağlayabileceği öngörülmektedir. Ancak bu teknolojilerin ne kadar etik ne kadar hukuki ve ne kadar gizlilik olduğuna dair tartışmalar da devam etmektedir. Tartışmaların önüne geçmek için ise eğitim, etik, hukuki çerçeve, iş birliği ve paylaşım, araştırma geliştirme,

veri güvenliği ile kullanıcı hakları gibi alanlarda düzenleme yapılması gerekmektedir. Özellikle kamu yönetimi çalışanlarının ve güvenlik sağlayıcılarının ilgili birimlerine bu hususta eğitimler düzenlenmeli ve farkındalık oluşturmalıdır. Kullanım ile ilgili önceden etik kuralların belirlenmesi ve belirlenen kuralların gerekmektedir. Hukuki çerçevenin açık olarak belirlenmesi, veri gizliliği ve güvenliği sağlaması amacıyla hukuki alt yapı oluşturulmalıdır. Uluslararası güvenlik alanında bilgi ve deneyimlerin ortak bir havuzda paylaşımı için koordinasyon sağlanması ve bu teknolojilerin etkin kullanıma ve eşit kullanımına katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak, yapay zeka teknolojilerinin doğru, etkin, hukuki ve etik gibi kullanımlarına uygun olarak kullanılması ile kamu yönetimi ve güvenlik alanında daha güvenli, etkili ve sürdürülebilir bir alan oluşturmak mümkündür.

Kaynakça

Brynjolfsson, E., & Mcafee, A. N. D. R. E. W. (2017). Artificial intelligence, for real. *Harvard business review*, *1*, 1-31.

Demirkol F., "Kitap İncelemesi – 1: Ulusal Güvenlikte Yapay Zekâ Kullanımı: ABD ve Çin Örnekleri", İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), Ekim 2020, ss. 421-423.

Fatih, T., & Bekir, C. (2015). Police use of technology to fight against crime. *European scientific journal*, *11*(10).

Fischer, S. C., & Wenger, A. (2021). Artificial intelligence, forward-looking governance and the future of security. *Swiss Political Science Review*, *27*(1), 170-179.

Fraga-Lamas, P., Fernández-Caramés, T. M., Suárez-Albela, M., Castedo, L., & González-López, M. (2016). A review on internet of things for defense and public safety. *Sensors*, *16*(10), 1644

Gill, A. S. (2019). Artificial intelligence and international security: the long view. *Ethics & International Affairs*, *33*(2), 169-179.

He, J., Baxter, S. L., Xu, J., Xu, J., Zhou, X., & Zhang, K. (2019). The practical implementation of artificial intelligence technologies in medicine. *Nature medicine*, *25*(1), 30-36

İşler, B., & KILIÇ, M. (2021). Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımı Ve Gelişimi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, *5*(1), 1-11.

Jiang, Y., Li, X., Luo, H., Yin, S., & Kaynak, O. (2022). Quo vadis artificial intelligence?. *Discover Artificial Intelligence*, *2*(1), 4

Kaynak, O. (2021). The golden age of Artificial Intelligence: Inaugural Editorial. *Discover Artificial Intelligence*, *1*, 1-7.

Öztürk, H. (2022). Arşivlerde Yapay Zekâ Stratejisi. *Current Perspectives in Social Sciences*, *26*(1), 54-61.

Ramesh, A. N., Kambhampati, C., Monson, J. R., & Drew, P. J. (2004). Artificial intelligence in medicine. *Annals of the Royal College of Surgeons of England*, *86*(5), 334.

Saad, O. M., Chen, Y., Savvaidis, A., Fomel, S., Jiang, X., Huang, D., & Chen, Y. (2023). Earthquake Forecasting Using Big Data and Artificial Intelligence: A 30-Week Real-Time Case Study in China. *Bulletin of the Seismological Society of America*, *113*(6), 2461-2478.

Sandhu, A., & Fussey, P. (2021). The 'uberization of policing'? How police negotiate and operationalise predictive policing technology. *Policing and society*, *31*(1), 66-81.

Sayler, K. M. (2020). Artificial intelligence and national security. *Congressional Research Service*, *45178*

https://oxfordinsights.com/ai-readiness/ai-readiness-index/ E.T.: 08.12.2023

https://thenorthlines.com/generative-ai-could-revolutionize-industries-and-societies-generate-4-4-trillion-yearly/ E.T.: 08.12.2023

https://www.aa.com.tr/tr/gundem/bakan-soylu-yerli-yazilim-asena-ile-6-bin-636-suclunun-yakalandigini-acikladi/2797419 11.12.2023

https://www.aa.com.tr/tr/teyithatti/blog/yapay-zekayla-dolandiricilik-ses-klonlama/1816409 E.T.: 11.12.2023

https://www.gov.uk/government/publications/ai-safety-summit-2023-the-bletchley-declaration/the-bletchley-declaration-by-countries-attending-the-ai-safety-summit-1-2-november-2023 E.T.: 09.12.2023

JANDARMANIN ASAYİŞ OLAYLARINDAKİ ETKİSİ: 2021 YILI DEĞERLENDİRİLMESİ

Erhan ÇELİK
Öğretim Görevlisi/Yüksek Lisans
Kastamonu Üniversitesi
Kastamonu Meslek Yüksekokulu
Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü / Özel Güvenlik ve Koruma Programı
erhancelik@kastamonu.edu.tr

2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanununun (JTGYK) 3. Maddesinde Jandarma'nın tanımı yapılmıştır. Buna göre *"Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir."* Buradan hareketle Jandarma Genel Komutanlığı ülkemizde Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile birlikte genel kolluk kuvveti olarak görev yapmaktadır. Genel olarak belediye hudutları içi polis, belediye hudutları dışı ise jandarma bölgesi olarak belirlenmiştir. İçişleri Bakanı'nın kararıyla bir il ya da ilçenin tamamı polis veya jandarma bölgesi olarak belirlenebilir.

2803 sayılı JTGYK'nin 7. Maddesinde jandarmanın icra edeceği görevler açıklanmıştır. Buna göre jandarma, kendi sorumluluk bölgesi içinde mülki, adli ve askeri görevleri yerine getirmekle sorumludur. Mülki görevler kapsamında, emniyet ve asayişi sağlamak, kamu düzenini korumak, kaçakçılık olaylarına engel olmak, suç işlenmeden önce gerekli tedbirleri almak, ceza infaz kurumlarının dış korumasını yerine getirmektir. Adli görevler kapsamında, meydana gelen suçlarla ilgili olarak kanunda belirtilen işlemleri uygulamak ve adli hizmetleri yerine getirmektir. Askeri görevler ise, kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile verilen askeri hizmetleri yerine getirmektir.

Emniyet ve asayişin sağlanması noktasında jandarmanın kendi sorumluluk bölgesinde icra ettiği önleyici kolluk devriyesi icra etmektedir. Kamu düzenini sağlanması noktasında icra ettiği bu devriye faaliyetleri suçun oluşmasına engel olmada son derece kritik bir öneme sahiptir. Asayiş görevlerini icra ederken teknolojiden de son derece faydalanmaktadır. Özellikle Jandarma Entegre Muhabere ve Bilgi Sistemi (Jemus) ile sahada görev yapan jandarma personeli görevlerini daha iyi icra edebilmektedirler.

Çalışmada 2021 yılında Jandarma Genel Komutanlığı sorumluluk bölgelerinde meydana gelen asayiş olaylarını ele alınacaktır. Bu kapsamda kişilere karşı işlenen suçlar, mal varlığına karşı suçlar, topluma karşı suçlar, millete ve devlete karşı işlenen suçlar gibi bir takım olayların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Jandarma, Asayiş, Kolluk, Kamu Güvenliği, Kamu Düzeni.

İSRAİL-FİLİSTİN SORUNUNA TARİHSEL BAKIŞ

Özlem TÜR-KÜÇÜKKAYA
Prof. Dr.
ODTÜ
Uluslararası İlişkiler Bölümü
tur@metu.edu.tr

Ayşe ÖMÜR ATMACA
Doç. Dr.
Hacettepe Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
oatmaca@hacettepe.edu.tr

Bu çalışma 1947'den günümüze kadar geçen dönemde İsrail-Filistin çatışmasının tarihsel arka planını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada ilk olarak İsrail Devleti'nin kuruluşu öncesi dönemden başlayarak taraflar arasında yaşanan çatışmalara ve siyasi gelişmelere odaklanılmış, daha sonra da İsrail'in hem bölge devletleri ile hem de Filistin ile girdiği barış süreçlerine yer verilmiştir. Bölgede 1948 sonrasında yaşanan şiddet sarmalından ve barış girişimlerinin ardından özellikle 1990'ların ortalarından itibaren her iki tarafın barış için öne sürdüğü talepler farklılaşmıştır. İsrail tarafı için öncelik güvenlik, Filistin tarafı içinse İsrail'in çekilmesi ve Filistin devletinin kurulması haline gelmiştir. Bundan sonra sorunun odağı hangi talebin önce gerçekleşmesi gerektiği konusundadır. Bu dönemde ayrıca parçalanmış Filistin siyaseti dikkat çekici olmuş, Hamas ve İslami Cihad barışa yanaşmayan güçlü aktörler olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle 2000'li yılların başından itibaren Filistin meselesi Gazze sorununa evrilmiş ve barış çıkmaza girmiştir. İsrail tarafı için de yerleşimciler barış karşıtı grupların başını çekmekle birlikte son dönemdeki gelişmelerle (yurttaşlık yasası, Kudüs meselesi) barış isteğinden gitgide uzaklaşılmıştır. Çalışmanın son kısmında ise Arap Baharı sonrasında yaşanan gelişmelere odaklanılmıştır. 7 Ekim 2023 tarihinde Hamas'ın başlattığı Aksa Tufanı Operasyonu ve ardından İsrail'in başlattığı Demir Kılıçlar Operasyonu'nun ardında yatan temel sebepleri anlayabilmek için bu 2010 yılından sonra yaşanan siyasi gelişmeleri analiz etmek oldukça önemlidir. Günümüzde Filistin meselesindeki çözümsüzlük bölgesel istikrarı derinden etkilemeye devam etmekle birlikte bu çatışmayı sonlandırmak için bölgesel, uluslararası ya da tarafların içinden bir irade gösterilmemesi dikkat çekicidir. Oysa bölgesel istikrar için İsrail-Filistin çatışmasının kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir bir barışla sonlandırılması elzemdir.

İSRAİL-FİLİSTİN SORUNUNDA GÜNCEL GELİŞMELER: 7 EKİM 2023 SONRASI YENİ PARAMETRELER

Ceyhun ÇİÇEKÇİ
Dr. Öğr. Üyesi
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
ccicekci@nku.edu.tr

İsrail-Filistin sorunu uzun bir süredir perdenin gerisine itilmiş olarak duruyordu. Özellikle de İsrail dış politikasının önemli kilometre taşlarından biri olarak gelişen İbrahim Anlaşmaları, söz konusu sorunun görünmezleşmesini de mümkün kılmıştı. İbrahim Anlaşmaları'na taraf olan devletler, İsrail'e yönelik olarak Filistin özelindeki taleplerinden vazgeçmiş bir görünüm sunuyorlardı. İsrail-Suudi Arabistan normalleşmesinin de benzer bir zeminde hayat bulacağına yönelik güçlü beklentiler vardı. 7 Ekim 2023 saldırılarının gerçekleştirildiği an itibariyle bahsi geçen süreçler akamete uğramasa da zor bir yola girmiş gözükmektedir. İsrail diplomasisinin belirgin bir kazanım olarak kodladığı İbrahim Anlaşmaları, İsrail-HAMAS çatışması süreciyle birlikte durağan ve hatta gerileyen bir statüye indirgenmiştir. İsrail'in dokunulmazlık miti zedelenmiş, caydırıcılık kapasitesi minimize olmuş, Filistin bağımsızlığına giden sürecin ulusal bir parçası olan HAMAS'ın İslami radikalizmle eşleştirilme çabaları üzerinden uluslararası kamuoyu desteği aranmış, nihayetinde de geniş ve yoğun hava bombardımanları vasıtasıyla Gazze'de etnik temizliğe varan insani kayıplara sebebiyet verilmiştir. İsrailli siyasilerin ve güvenlik elitlerinin değerlendirmelerinde öncelikli bir yer tutmayan HAMAS, bu süreç çerçevesinde başat bir tehdit olarak kabul görmüş ve buna mukabil bir strateji geliştirilmeksizin ivedilikle karşı saldırıya geçilmiştir. Günümüzde gelinen nokta itibariyle söz konusu İsrail-Filistin sorununda yaşanan parametre değişimleri göze çarpmaktadır. Bu bağlamda; İsrail'in caydırıcılık kapasitesindeki erime, her iki tarafın da stratejik kültüründeki dönüşüm, Gazzeli nüfusun zorla yerinden edilmesi (Gazze Nakbası) ve nihayetinde Netanyahu ve kabinesinin kullandığı söylem ve pratikler, İsrail-Filistin sorununun muhteviyatına ve niteliğine dair parametrik dönüşümlerin habercileri olarak görülebilir. Bu çalışma da 7 Ekim 2023 saldırılarıyla belirginleşen parametrik dönüşümleri tespit edebilmek ve makul bir gelecek projeksiyonu sunabilmek için gerekli zemini hazırlayabilmek kaygısıyla hazırlanmıştır.

KUDÜS ÜZERİNE DİPLOMATİK REKABET

Umut UZER
Doç. Dr.
İstanbul Teknik Üniversitesi

Kudüs'ün Arap-İsrail çatışması ve uluslararası toplum açısından merkezi bir yeri olduğunu ifade etmek gerekir. Britanya'nın artık Filistin mandasını yönetemeyeceğini kabul etmesi üzerine Birleşmiş Milletler'e (BM) sorunu çözmesi için başvurdu. BM böylelikle 1947 yılında Filistin'i Taksim Planı'nı kabul etti ve bu topraklar üzerinde Arap ve Yahudi devletleri kurulmasını öngördü. Aynı plana göre Kudüs, uluslararası yönetim altına alınıyordu. Fakat bu plan hiçbir zaman uygulanamadı ve 1948-1967 yılları arasında Batı Kudüs İsrail, Doğu Kudüs ise Ürdün tarafından yönetildi. 1967'deki Altı Gün Savaşı'yla ise İsrail şehrin tamamını kontrol altına aldı ve Batı Kudüs'ün belediye sınırlarını doğuya genişleterek şehri birleştirmiş oldu.

Fakat dünyadaki devletlerin ve uluslararası örgütlerin çoğu bu oldubittiyi kabul etmedi. Dolayısıyla 2023 yılı itibarıyla Kudüs'te sadece beş ülkenin büyükelçiliği görev yapmakta ve bunlar arasında en önemlisi şüphesiz Amerika Birleşik Devletleri'dir. Nitekim 2018 yılında ABD, büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşıdı. Ayrıca Guatemala, Honduras, Kosova ve Papua Yeni Gine şehirde büyükelçilikleri olan diğer devletlerdir.

Yukarıda bahsedilen büyükelçilikler dışında dokuz ülkenin Kudüs'te başkonsoloslukları mevcuttur. Ancak bilindiği gibi bu durum şehrin İsrail'in başkenti olduğu şeklinde yorumlanamaz. Tam tersi bu başkonsolosluklar fiilen Filistin nezdinde görev yapmaktadır. Söz konusu devletler arasında İngiltere, Fransa, Türkiye ve Yunanistan misyonları Kudüs'te Filistinliler ile ilişkilerini devam ettirmektedir.

Sonuç olarak İsrail tarafından şehrin tamamı kendi başkentleri olarak kabul edilirken, Filistinliler açısından siyasi taleplerinin en önemlisi başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin devletinin kurulmasıdır. Uluslararası toplum da Kudüs'teki halihazırdaki statükoyu kabul edilir bulmamakta ve taraflar arasında müzakereler yoluyla bir çözüme ulaşılması tavsiye edilmektedir.

KİMLİK GÜVENLİĞİ İLE 'ULUSAL GÜVENLİK' ARASINDA İSRAİL'DE ULTRA-ORTODOKS PARTİLERİN GÜVENLİK ANLAYIŞLARI

Ferit Belder
Dr. Öğr. Üyesi
Marmara Üniversitesi

İsrail'de ultra-Ortodoks (Haredi) siyasal aktörlerin güvenlik anlayışları kimlik güvenliği ve ulusal güvenlik ekseninde şekillenmektedir. Tarihsel olarak Haredi partiler; Haredi toplumsal yaşamı ve eğitimi gibi toplumsal yeniden üretim mekanizmalarının özerkliği ve Ortodoks pratikler ile kurumların kamusal alan üzerindeki belli düzeydeki etkisinin devamlılığı yönünde bir toplumsal güvenlik (kimlik güvenliği) söylemi geliştirmişlerdir. Bu söylemin tehdit imgeleri ise devlet müdahaleciliği ve özellikle 1990'lı yıllardan itibaren etkisini artıran Yüksek Mahkeme ve Haredi toplumsal özerkliğini hedef alan seküler partiler olagelmiştir. Ulusal güvenlik konusunda ise geliştirdikleri söylemler toplumsal güvenlik önceliklerinin gölgesinde şekillenmekteydi. Ancak hem İsrail'de din-devlet ilişkilerinin dönüşümü ile Haredi siyasetinin çoğullaşması ve Haredi partilerin ana akım siyasi konularda pozisyon almak zorunda olmaları hem de özellikle Şas partisinin merkeze yaklaşarak Sefarad gelenekselcilere (masortim) yoğunlaşması ile Haredi siyasal aktörleri dış politika ve ulusal güvenlik konularında da söylem geliştirmişlerdir. Bu çalışma Yahadut HaTora ve Şas partilerinin Filistin meselesi hakkındaki pozisyonlarını Hamas'ın rolü, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimleri ve Kudüs'ün statüsü üzerinden tartışmaktadır.

FALSE PROMISE OF STABILITY? SERBIA'S STABILITOCRACY AND THE INSECURITY IN KOSOVO

Simge PELİT
Arş. Gör. / Doktora Öğrencisi
İstinye Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler
pelitsimge@gmail.com

In recent years, the term *stabilitocracy* has started to be used by Balkan experts to describe certain Western Balkan countries that are weak democracies but receive support from the European Union (EU). Serbia is often considered a *stabilitocracy* which provides external stability yet oscillates between democracy and authoritarianism domestically (Pavlovic, 2017; Bieber, 2018; Bieber 2022). In exchange for the (false) promise of external stability in the region, Serbia gets support from the EU. It is understandable considering after a decade-long war in the Balkans which resulted in ethnic divisions and bloodshed, the region has enjoyed relative peace and stability. Following the end of the Yugoslav Wars, the EU took on the responsibility of rebuilding and transforming the region (Jano, 2008; Börzel, 2011). The Union implemented various policies, including enlargement and democratization, towards the region (Richter 2012; Vanchudova 2005).

However, over time, this relationship between Serbia and the EU began to be exploited. Initially, the EU turned a blind eye to the authoritarian tendencies and democratic backsliding in Serbia. It disregarded the Serbian government's initiatives to control over country's decision-making processes and the serious deterioration of the rule of law and freedom of the media (Bieber, 2018). What is more, Serbia learned to leverage the EU's prioritization of regional stability over democracy. The rise of geopolitics seems to have led the EU to tolerate these actions. As long as Serbia offers stability externally and preserves peace in the region, EU officials overlook these issues. That said, in reality, Serbia does not provide stability, instead, it creates insecurity in the region. Serbia has been employing the strategy of escalating and de-escalating, particularly in Kosovo (Gafuri & Muftuler-Bac, 2020; Bieber, 2020). Since coming to power, Serbian President Vucic has periodically created instability in Kosovo to secure his own position.

Keywords: Stabilitocracy, Serbia, Insecurity, Kosovo.

Bibliography

Bieber, F. (2018). The Rise (And Fall) of Balkan Stabilitocracies. *Horizons*, 10, 176–185.

Bieber, F. (2020). *The Rise of Authoritarianism in the Western Balkans*. Palgrave Macmillan.

Börzel, T.A. (2011). *When Europeanization Hits Limited Statehood: The Western Balkans as a Test Case for the Transformative Power of Europe*. KFG Working Paper Series, 30.

Gafuri, A., & Muftuler-Bac, M. (2020). Caught between stability and democracy in the Western Balkans: a comparative analysis of paths of accession to the European Union. *East European Politics*, 1–25. https://doi.org/10.1080/21599165.2020.1781094

Jano, D. (2008). *EU-Western Balkans Relations: The Many EU Approaches*. In B.V. Steenbergen (Ed.), Special Issue on the Mediterranean Beyond Borders: Perspectives on Integration.2(1), 143-160.

Pavlović, Srđa. 2017. "West Is Best: How 'Stabilitocracy' Undermines Democracy Building In The Balkans". EUROPP. https://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2017/05/05/west-is-best-how-stabilitocracy-undermines-democracy-building-in-the-balkans/.

Richter, S. (2012). Two at one blow? The EU and its quest for security and democracy by political conditionality in the Western Balkans. *Democratization, 19*(3), 507–534. https://doi.org/10.1080/13510347.2012.674360

Vachudova, M. A. (2005). Promoting Political Change and Economic Revitalization in the Western Balkans: The Role of the European Union. *Slovak Foreign Policy Affairs, 6*(2), 67–73.

HOW DO TARGET STATES RESPOND TO EXTERNAL SUPPORT OF REBEL GROUPS?

Latife Kınay Kılıç
PhD Candidate
Bilkent University
Faculty of Economics, Administrative, and Social Sciences
Department of International Relations
latife.kinay@bilkent.edu.tr

Empirical studies about external support of rebel groups have been focusing on the supporter states and rebel groups in terms of support type, motivations for support and the likely effects of external support on conflict processes. On the other hand, the perspective of target states, as the parties which have more to lose from the partnership of state sponsors and rebel groups, and their reaction against the sponsorship remains unaddressed in the previous literature. I created an original dataset that codes the target state responses against the state sponsors which assists the rebel groups harming the target states. By focusing on the years between 1991 and 2010, this study finds that target states use both coercive and non-coercive measures against sponsor states to terminate the external support. Coercive responses are those that include threat element. Despite the use of principal-agent theory in the extant research, this paper adopts selection theory as a framework to have a broader understanding of state sponsorship where both states and rebel groups have agency to decide whether to give support or receive support. As a conclusion, the existence of various responses by target states attest to the merits of selection theory since it explains the strategic environment facing all of the actors in a triadic relationship better, which is consisted of target states, sponsors and rebel groups. This study contributes to the literatures of foreign policy and conflict management and has implications for research questions concerning the responses of target states to sponsorship of rebel groups.

Keywords: State Sponsorship, Rivalry, Alliance, Contiguity, Support Type.

ANALYZING THE EVOLUTION OF CYBERSECURITY POLICY CAPACITY IN TURKEY: EXPLORING DRIVERS AND MECHANISMS FOR DEVELOPMENT

Mesut KARAKOÇ
Asst. Prof.Dr.
Adana Alparslan Turkes Science and Technology University
Faculty of Political Sciences Department
mkarakoc@atu.edu.tr

Cybersecurity is a new policy era for many countries, and its capacity development is recently burgeoning. Thus, it offers a unique opportunity to observe and analyze the drivers of policy capacity development. While scholars have conducted cross-national studies to create preliminary indexes and explore basic correlators, in-depth case studies remain limited, especially those of global south countries. This study explores Turkey's central government's cybersecurity policy capacity development to identify its main drivers and mechanisms.

In order to assess how developed Turkey's central government's cybersecurity policy capacity is, this research adopts a mixed-method approach combining a quantitative text analysis and qualitative document analysis. First, the research starts with collecting cybersecurity-related legislation by web scraping the official website of Turkish legislation (mevzuat.gov.tr). These legislations include laws, presidential decrees and decisions, presidential and cabinet regulations, official declarations, institutional regulations, and so on. Then, a straightforward word-count quantitative text analysis will be conducted to reveal frequent themes, drivers, and mechanisms.

The qualitative analysis follows the general steps of qualitative data analysis described by Creswell and Creswell (2018). Cybersecurity-related legislation constitutes the raw data, which is the first step. After collection, the raw data is organized by its document type, the target groups (e.g., the public sector, the private sector, and citizens), and the year of the publication of the legislation, and then prepared for data analysis by keeping the relevant parts for the analysis. The organized data will be analyzed based on the scholarly criteria for cybersecurity policy capacity development, namely funding, better equipment, leadership, training, partnership, coordination and communication, developing awareness & culture, and national security (Karakoç, 2022).

Through these analyses, the research reveals the landscape of the Turkish government's primary legislation with regard to cybersecurity. This research's findings can apply to other Global South countries with bourgeoning cybersecurity capacity development.

Keywords: Cybersecurity Capacity, Policy, Turkey.

Bibliography

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (Fifth edition). SAGE.

Karakoç, M. (2022). *An Analysis of U.S. State Level Cybersecurity Plans and Policies* (Order No. 29324915). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2718968643). https://www.proquest.com/dissertations-theses/analysis-u-s-state-level-cybersecurity-plans/docview/2718968643/se-2

ABSURDITY, SUBJECTIVITY AND SECURITY AMID INVASION

Süleyman Buğrahan Bayram
Araştırma Görevlisi/Doktora
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler
sbbayram@aybu.edu.tr

Existentialist approaches have found themselves an entry point to International Relations (IR) as part of ontological security research program as well as in the wake of insecurities exacerbated by climate change. Some scholars began to explore security and subjectivity in relation to the existentialist notion of anxiety. In this endeavor, they even called our time "the age of anxiety," pointing out the anxiety's integrality to security. Some scholars now also place the human tendency to reach certainty vis-à-vis tremendous foreseen challenges and uncertainties emanating from climate change at the center of analysis. The burgeoning literature in this regard gains momentum as significant Political Science and IR symposia reserve sections dealing with these matters.

In this paper, I intend to contribute to existentialist explorations in IR as follows. First, instead of anxiety, I take the starting point of analysis with Absurdity- the precondition to anxiety that denotes the contrast between a subject's desire for order and happiness, and the lack of any preordained benevolence in that direction. Second, I offer to refocus, as many existentialist thinkers did so, on another locale than climate change upon which aforementioned existential dynamics operate, that is, invasion.

War, in many ways, challenges and changes how we relate to the world. Amid war, not only our material existence and surroundings are on the rampage, but also our Being- the meaning and purpose in the face of the absurdity- is unsettled. Accordingly, our cognitive relationship and practical approach to security are immensely redefined by war. This is especially the case for *the invaded.* Being invaded by a foreign power amplifies the detrimental effects of the absurdity on individuals and alters their relationship with the Other. In other words, a subject's crisis stemming from not embracing absurdity deepens with invasion and invasion becomes an extension of absurdity. From the invasion moment on, their subjectivity is contingent upon their invader. Their understanding of security

expectedly derives from the practice of invasion as an extension of the absurdity and the invader as the Other.

I finally argue that existentialism, at this point, may offer the invaded a departure point from conventional subjectivity and security formulations amid invasion. It enables the invaded to reject the predetermined influence of the invader upon themselves and search for an authentic understanding of security. The resistance against the invasion, therefore, thrives on this search. The existentialist resistance consists of not only taking up arms but also getting past the malignancy of the invader as an external influence.

Keywords: Existentialism in IR, Post-Conflict Subjectivity, Absurdity.

Selver B. ŞAHİN
Dr.
Bilkent Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler
selver.sahin@bilkent.edu.tr

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen uluslararası sözleşmelere ve deklarasyonlara göre, küresel düzeyde hem yaygın bir hak ihlali hem de suç olan kadına karşı şiddet, tarihsel bir süreçte gelişen eşitsiz toplumsal güç ilişkilerinin ürünü olup, kadınları ikincil, bağıl konuma zorlayan bir toplumsal mekanizma işlevi görmektedir. Söz konusu toplumsal eşitsiz ve hiyerarşik güç ilişkilerinin kökleri, hane içinde, kadın ve erkeğe atfedilen davranış biçimleri ve iş bölümünde yatmaktadır. Hane içinde "görünmeyen", "değersiz" ya da "daha az değerli" işleri üstlenen kadınların maruz kaldığı eşitsizlikler, gerek maddi gerekse maddi olmayan unsurları barındırmaktadır. Kadınların becerilerini, yetilerini ve katkılarını değersizleştiren ve onları maddi açıdan bağımlı duruma sokan eviçi cinsiyetçi iş bölümü, kadınların iktisadi açıdan kendi koşullarını kabul ettirme kapasitesi ve gücünü azaltan eşitsizlikler yaratmaktadır. Gelir, istihdam ve mülkiyet gibi maddi eşitsizliklerden doğan eşitsiz güç ilişkileri dayak gibi doğrudan zorlama veya ekonomik, psikolojik olmak üzere çeşitli şiddet biçimleri ile zorla kabul ettirilmekte ve sürdürülmektedir.

Hane içinde üretilen eşitsiz güç ilişkileri burada kalmamakta; piyasaya, siyasi ve toplumsal kurumlara ve mekanizmalara da sirayet etmektedir. Nasıl hane içinde kimin ne yapacağı, neyi ne kadar alacağına ilişkin kararlar maddi açıdan avantajlı konumdaki kişilerin menfaat ve tercihlerini yansıtıyorsa, kamusal alanda da kaynakların, malların ve işlerin dağılımı, bölüşümü varlık yaratan yapılar üzerinde doğrudan ya da dolaylı etki sahibi olanların menfaatini gözetmektedir. Ayrıca, kadınların istihdamının arttığı neoliberal küresel ekonomik düzende kadınların hane içinde ve dışında üstlendiği bakım emeğini artırmakta, özellikle üretim kaynaklarına ve koruyucu kamu hizmetlerine erişimi olmayan kadınlar arasında yoksulluğu ve yoksunluğu derinleştirmekte olup, kadınları istismara açık hedef haline getirmektedir. Bu bağlamda, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsiz güç ilişkilerine dayanan toplumsal düzen, gerek kurumsal gerekse ideolojik düzenlemeler ile devlet organizasyonunda yapılanmıştır. Kadın ve erkeğin toplumdaki rolüne ve kimliğine ilişkin süregelen mücadele ve rekabet, ekonomik üretim ve toplumsal yeniden üretim süreçlerinde gömülü olan gerilimlerin, rekabetin yansımasıdır. Bu mücadeleler ve gerilimler, kadınların ücretsiz veya düşük ücretli bakım emeğine dayanan bir birikim rejimine yol açmaktadır. Bir

başka ifade ile, toplumsal alanda yaşanan cinsiyet eşitsizliği sınıfsal ve diğer toplumsal eşitsizlikler ortamında oluşmaktadır.

Bu şekilde özetlenen kavramsal çerçeve kullanılarak, bu çalışmada Türkiye'de kadına karşı şiddetin bağlamsal kökenleri ve etkileri, politik-ekonomi ilişkileri ve yapılarının devlet-toplum ilişkisinin düzenlenmesi sürecindeki yansımaları üzerinden tartışılacaktır.

EKONOMİ GÜVENLİĞİ KAVRAMI VE GÜVENLİĞİN GRİ TONLARI

Nuran H. BELET
Dr. Öğr. Üyesi
AHBVÜİ.İ.B.F, İktisat Bölümü
nuran.belet@hbv.edu.tr

11 Eylül olayları sonrasında, dünya ekonomileri için en kritik meselelerden biri güvenlik meselesi olmakla birlikte ekonomi güvenliği de önemli bir olgu olarak görülmeye başlanmıştır. Dünya koşulları değiştikçe yeni güvenlik açıkları ve çok sayıda değişkenin dikkate alınmasının gerekliliği politik iktisat, küreselleşme ve yeni uluslararası diplomasi kavramı de ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda dikkate alınması gereken güvenlik türlerinden birisi de ekonomi güvenliğidir. Ekonomi güvenliği, bir ekonominin istikrarını ve dayanıklılığını sürdürme yeteneğini ve yetkinliğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, Ekonomi güvenliği, bir ülkenin veya bölgenin ekonomik istikrarını koruma ve dışsal şoklara karşı dirençli olma kapasitesini ölçen bir kavramdır. Güvenlik kavramı farklı bileşenleri barındırmakta olup bu güvenliğin sürdürülebilirliği açısından ekonomi güvenliği çok boyutlu bir ilişki ağı içerisinde yer alınmasını da temsil etmektedir. Ekonomi güvenliği, bir ülkenin ekonomik refahını ve geleceğini korumak için önemlidir. Bu nedenle, ekonomi güvenliğini sağlamak ve sürdürmek için makroekonomik istikrarı korumak, mali güvenliği güvence altına almak, dış ticaret dengesini yönetmek, rezervleri düzenlemek, çeşitlendirme stratejilerini uygulamak, eğitim ve yenilikleri teşvik etmek, iyi yönetişim uygulamak ve küresel faktörlerin ve yeni diplomasi araçlarının da dikkate alınmasını gerektirmektedir. Tüm bu faktörler, bir ülkenin ekonomi güvenliğini sağlamak, sanayi üretimini artırmak ve dolayısıyla ekonomik rekabet gücünü, refah düzeyini ve yaşam standartlarını olumsuz etkilemektedir ve ülkeyi dışsal ekonomik risklere karşı daha dayanıklı hale getirmek için bütün bu değişkenleri de dikkate alacak kesişimsel alanların birlikte çalış(ması)tırılması gerekmektedir. Devletlerin ulusal çıkar bağlamında belirlediği güvenlik siyasetleri hep ulusal ve uluslararası ekonomi politik boyutu göz önüne almak durumunda kalmıştır.

Bu çalışmada ekonomi güvenliğinin ulusal güvenlikle olan ilişkisinden küreselleşmenin getirdiği ekonomi politik ilişkilerin sonucunda oluşan güvenlik ve uluslararası güvenlik tartışmalarına farklı bir perspektiften yaklaşılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda ekonomi güvenliğinin ulusal ve uluslararası güvenlik yaklaşımlarıyla olan ilişkisi kuramsal olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Ekonomi Güvenliği, Bağımlılık Okulu, Tedarik zinciri.

CİNSİYETLENDİRİLMİŞ 'İNSAN GÜVENLİĞİ' SORUNU OLARAK AFET VE AFETTE 'KADININ İNSAN GÜVENLİĞİ'

Burcu SARI KARADEMİR
Dr., PhD
Bağımsız Araştırmacı
burcu.sari@tedu.edu.tr, sburcu@bilkent.edu.tr

İnsan güvenliği insanların iyiliğini, dirliğini ve refahını önceleyen bir yaklaşım olarak devleti insanın iyi olma hallerini mümkün kılması gereken bir temel kurum olarak tanımlar. *Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Kalkınma Raporu*'nda da belirtildiği üzere insan güvenliğinin yedi temel bileşeni vardır (UNDP, 1994). Bu bileşenler şu şekildedir: ekonomik güvenlik (temel gelir güvencesi), gıda güvenliği (gıdaya fiziksel ve ekonomik erişim), sağlık güvenliği (sağlık koşullarına, araçlarına erişim), çevre güvenliği (temiz hava, su ve verimli toprağa erişim), kişisel güvenlik (fiziksel şiddetten ve tehditlerden uzak olma), toplum güvenliği (kültürel kimliğin güvenliği) ve politik güvenlik (temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması, devlet şiddetinden, baskısından ve insan hakları ihlallerinden korunma). İnsan güvenliği kavramı afetleri insan güvenliği sorunu olarak tanımlar. Buna göre afetlere de diğer insan güvenliği meselelerine bakıldığı gibi önleyici, bütüncül, insan odaklı ve kapsayıcı yaklaşımla bakmak ve afetlerin fiziksel, ekolojik, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve politik sonuçlarını birbiriyle ilişkili olarak değerlendirmek gerekmektedir (UNDP, 1994). İnsan güvenliği literatürü kriz ve afet yönetişiminin çok aktörlü, çok yönlü ve çok katmanlı olması ve katılımcılık, şeffaflık, hesap verilebilirlik gibi demokratik yönetişim prensipleri ile tasarlanması gerektiğini belirtmektedir (UN, 2017). İnsan güvenliği kavramı devlet güvenliği sorunsallaştırması açısından eleştirel bir kavram olarak ortaya çıkmış olsa da feminist eleştirel güvenlik çalışmalarının işaret ettiği üzere 'kadının insan güvenliği' olmadan hem kategorik hem de bağlamsal olarak eksiktir. Bu çalışma, temel olarak afette kadınlar nerede sorundan hareket edecek ve kadının insan güvenliği kavramsal çerçevesini kullanacaktır. Bunu yaparken, öncelikle neden 'kadının insan güvenliğini' afet bağlamında değerlendirmemiz gerektiğini tartışacatır. Daha sonra 'kadının afetteki insan güvenliği' sorunları ile 'kadının her günkü insan güvenliği' sorunları arasındaki ilişkiselliğe dikkat çekecektir. Afetleri, cinsiyetlendirilmiş insan güvenliği sorunu olduğundan yola çıkarak 6 Şubat Depreminde kadınların tecrübelerine odaklanacaktır. Çalışmada sırasıyla kadınların ekonomik güvenliği (temel gelir güvencesi), kadınların gıda güvenliği (gıdaya fiziksel ve ekonomik erişim), kadınların sağlık güvenliği (sağlık koşullarına, araçlarına erişim),

kadınların çevre güvenliği (temiz hava, su ve verimli toprağa erişim), kadınların kişisel güvenlik (fiziksel şiddetten ve tehditlerden uzak olma), kadınların toplum güvenliği (kültürel kimliğin güvenliği) ve kadınların politik güvenlik (temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması, devlet şiddetinden, baskısından ve insan hakları ihlallerinden korunma) kategorilerine değinilecektir. Son olarak çalışma, toplumsal cinsiyet eksenli afet yönetişiminin kadınların insan güvenliği için ana akımlaştırılması gerektiğinin altını çizerek, Türkiye özelinde önerilerde bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Kadın, İnsan Güvenliği, Eleştirel Güvenlik, Toplumsal Cinsiyet.

KÜRESEL DOĞAL GAZ PAZARI ve ENERJİ GÜVENLİĞİNE ETKİSİ

Anıl Çağlar ERKAN
Dr. Öğr. Üyesi
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
acerkan@mehmetakif.edu.tr

Dünya genelinde enerji bağlamında bir devrim sürecinin başlaması gibi bir durum söz konusu olsa da halihazırda fosil temelli enerji kaynaklarının stratejik önemini korumaya devam ettiği aşikardır. Bu kapsamda petrol ve doğal gaz başta olmak üzere stratejik enerji kaynakları kapsamında değerlendirebileceğimiz bir takım fosil temelli varlıkların en azından orta vadeye kadar sahip oldukları önemi koruyacaklarını söyleyebiliriz. En önemli fosil temelli stratejik enerji kaynağının petrol olması muhtemel görünmekle birlikte son dönemdeki gelişmeler, doğal gazın birinci sıraya yükselmese bile petrolün tahtını sarsacağı yönündedir. Zira özellikle 1973 Küresel Petrol Krizi ile birlikte enerji güvenliği bağlamında doğal gazın tüketimindeki ciddi artış dönemine geçiş söz konusu olmuştur. Doğal gazın tüketiminde yaşanan artışın en önemli nedeni şüphesiz petrolün alternatifi olmasıdır. En başta petrole nazaran doğal gaz, çok daha çevrecidir. Buna karşın petrolün alternatifi olması nedeniyle doğal gaza yönelim, enerji güvenliği sorunlarının kalıcı şekilde çözüldüğü anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda doğal gaza yönelimin enerji güvenliği sorunlarının giderilmesi açısından etkisinin kısa vadeli olduğunu söyleyebiliriz. 2000'li yılların başından itibaren bu acı bir şekilde anlaşılmıştır. Öyle ki doğal gaz çağının başlangıcı olarak nitelendirilen 21.yy'ın kısa sürede enerji güvenliğinde yeni bir döneme geçiş olduğu anlaşılmıştır. Örneğin 2000'li yılların başından itibaren tanıklık edilen Rusya menşeili doğal gaz temelli enerji krizlerini bu kapsamda ele almak mümkündür. Bununla birlikte doğal gazın yeni yüzyılın enerji güvenliği sorunlarının en temel kaynaklarından birisi haline gelmesi, tamamen taşımış olduğu niteliklerle ilişkilidir. Doğal gazın son yıllara kadar en verimli şekilde boru hatlarıyla taşınıyor olması, sahip olduğu niteliklerinin enerji güvenliği sorununa dönüşmesinin en başlıca nedenlerindendir. Çünkü taşımış olduğu bu nitelik doğal gazın bir nevi silah haline dönüştürülmesine imkân sağlamaktadır. Halihazırda bununla ilişkili bir çok enerji kriziyle karşı karşıya kalınıyorken, son yıllarda doğal gazla ilişkili bir başka gelişmenin enerji güvenliği tehdidine dönüşmesi söz konusudur. Bu bağlamda doğal gaz piyasalarının küreselleşmesinin kısa vadede ciddi bir enerji güvenliği sorununa dönüşeceğini iddia etmek mümkündür. Zira Orta Doğu menşeili 1973 Krizi'nin neredeyse dünyanın tamamında etkili olmasının başlıca nedenlerinden birisi petrol piyasasının küreselleşmesidir. Dolayısıyla doğal gaz piyasasının her geçen gün küresel bir işleyiş mekanizmasına dönüştüğü göz önüne alındığında yakın

gelecekte benzer krizlerin yaşanması son derece muhtemeldir. Hatta yakın tarihte yaşanan bir çok hadise, doğal gaz piyasasının henüz tam anlamıyla küreselleşmemesine rağmen böylesi bir enerji güvenliği sorununun yaşanabileceğine işaret etmektedir. Örneğin Ekim 2023'te tekrardan alevlenen İsrail-Hamas çatışmaları ve Finlandiya ile Estonya arasındaki Baltikconnector boru hattında olağan üstü basınç düşüşü nedeniyle Avrupa'da doğal gaz fiyatlarının son ayların en yüksek seviyesine çıkmasını söz konusu hadiseler kapsamında ele almak mümkündür. Zira Tamar doğal gaz sahasındaki üretimin durdurulması ve Finlandiya ile Estonya arasındaki Balticconnector boru hattında olağanüstü basınç düşüşü nedeniyle Avrupa'da gaz fiyatları 2023'ün Ağustos ve Eylül aylarının en yüksek seviyesine çıkmıştır. Tüm bunlar ışığında çalışma kapsamında doğal gaz piyasalarının petrolünki gibi küresel hale gelmesinin enerji güvenli açısından tehdit unsuruna dönüşüp dönüşemeyeceği analiz edilmektedir. Bu kapsamda mevcut şartlar altında doğal gaz temelli enerji güvenliği sorunları ele alınmakta ve küresel ölçekli işleyiş mekanizmasına geçişin yeni bir tehdit unsuruna dönüşmesi olasılığına ilişkin projeksiyonlara değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Gaz, Enerji Güvenliği, Küresel Doğal Gaz Piyasası, Jeopolitik Risk, Stratejik Enerji Kaynakları.

YÜKSELEN GÜÇLERİN ENERJİ GÜVENLİĞİNE YAKLAŞIMLARININ DÖNEMSEL BİR ANALİZİ: BRICS ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU (Sorumlu Yazar)
Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Muharrem BAYRAK
Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
mhrrmbyrk96@gmail.com

Modern uluslararası sistem, Avrupa devletler sisteminin kurulmasıyla birlikte birçok dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşümlerin en önemlilerinden biri 11 Eylül saldırıları sonrasında yaşanmıştır. Soğuk Savaş sonrasında tek kutuplu bir güce sahip olduğunu iddia eden Amerika Birleşik Devletleri, saldırılar sonrasında bu iddialarını geçersiz kılmıştır. Dünya sistemi artık çok kutuplu eğilimlerin aktif katılımcı dış politikalarıyla şekillenmiştir. Yükselen güçler olarak adlandırılan bu eğilimler Türkiye, Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Endonezya, Nijerya ve Güney Afrika gibi devletlerden oluşmuştur. Yükselen güçlerin ekonomik büyüme hızı, uluslararası finans örgütlerine tepkileri ve ulus ötesi işlevsel idari ağlara katılımları gibi konular bu güçlerin özelliklerini yansıtmıştır. Yükselen güçlerin küresel yönetişim ve ekonomi üzerindeki etkileri ve ulus ötesi işlevsel kapasiteleri, daha fazla enerji kaynağına ihtiyaç duyduklarını göstermiştir. Bu doğrultuda dünyanın en önemli enerji üreticileri ve tüketicileri olan BRICS ülkeleri, iş birliklerini güçlendirmek ve enerji kaynaklarını çeşitlendirmek istemişlerdir. BRICS ülkelerinin 2009-2019 yılları arasında gerçekleştirdikleri zirvelerde enerji konularında fikir alışverişinde bulunmaları ve bazı kararlar almaları tercih edilmiştir. Üye ülkeler arasında enerji iş birliğinin sürdürülmesi, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, enerji tasarrufu sağlayan uygulamaların kullanılması, geleneksel kaynakların daha temiz kullanımı, nükleer enerjinin barışçıl kullanımı, enerji tesislerinin güvenliğinin arttırılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının payının arttırılması üzerinde en çok durulan konulardır. Ancak bu konular arasında en dikkat çekeni yenilebilir kaynaklar olmuştur. Çünkü 2013 yılında yapılan zirve hariç tüm zirvelerde yenilenebilir enerji kaynaklarına değinilmiş ve enerji arz kaynaklarının çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılarak BRICS üyesi ülkelerin gündemine girmiştir. Bu açıklamalardan yola çıkarak BRICS üyesi ülkelerin izledikleri enerji politikaları ile BRICS enerji politikalarının ne ölçüde uyum içinde çalıştığı sorusuna cevap arayacaktır. Bunu yaparken, geçmişten günümüze enerji güvenliği kavramına ve BRICS ve üye devletlerinin enerji politikalarının hangi yönde olduğuna açıklık getirmeye çalışacaktır. Sonuç olarak, BRICS üye devletlerinin yenilenebilir enerji kaynaklarına yoğun bir ilgi olduğu anlaşılmıştır. Özellikle Brezilya'nın 2016 yılına kadar enerji kullanımında yenilenebilir enerji kaynaklarını

kullandığı görülmüştür. Benzer şekilde diğer üye ülkelerde kaynakları çeşitlendirmek için çaba sarf ettiği analiz edilmiştir. BRICS ülkelerinin enerji ihtiyaçlarının arttığı günümüzde, gerek bireylerin yürüttüğü projelere katkı sağlayarak gerekse devlet eliyle yürütülen projeleri tamamlayarak geleneksel kaynakların sorgulandığı bir döneme geçiş yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yükselen Güçler, BRICS, Enerji Güvenliği, Yenilenebilir Enerji Kaynakları.

ERMENİSTAN'IN ENERJİ GÜVENLİĞİNDE RUSYA'NIN ROLÜ

Eyüp İbrahim ATABAY
St. Petersburg Devlet Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Fakültesi
Sovyet Sonrası Alan Çalışmaları
eyupibrahim@mail.ru

Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, SSCB'nin birleşik enerji altyapısı da çökmüştür. Bunun sonucu olarak da Ermenistan'da ekonomik durgunluk baş göstermiştir. 1992-1995 arası elektrik üreticilerine günde sadece bir veya iki saat doğalgaz sağlanabilmiştir. Halk içinse doğalgaz neredeyse ulaşılmaz olmuştur. Ermenistan'ın kendine ait doğalgaz ve petrol kaynakları olmadığından dolayı bunlar ülkenin ana ithalat kalemleriydi. Ermenistan'ın ana gaz kaynağı Gürcistan üzerinden Rusya'dan gelen boru hattı ile karşılanmaktadır. Ermenistan'a, İran'dan gelen bir hat daha vardır ancak bu hat Ermenistan'ın enerji güvenliğini Rusya olmadan sağlayabilecek kapasiteye sahip değildir. Yani Ermenistan neredeyse tamamen Rusya'dan gelen enerjiye bağımlıdır. Ermenistan'da iki adet termik ve bir adet de nükleer güç santrali vardır. Bu iki termik santral tamamen Rusya'ya ait iken Metsamor'daki nükleer güç santralinde Ermenistan'ın da payı vardı. 2003 yılında Ermenistan, Rusya'ya olan 31 milyon dolarlık borcuna karşılık Metsamor santralindeki hisselerini Rusya'ya devretmiştir. Böylece Ermenistan'ın elektrik ihtiyacının neredeyse tamamını üreten santraller tamamen Rusya'nın kontrolüne girmiştir. Ermenistan'ın özellikle sonra yıllarda üzerindeki Rusya tekelini kırmak için AB, ABD ve NATO ile de ilişkiler geliştirmek istemesi Rusya'nın ve Ermenistan'a yatırım yapan Rus şirketlerinin tepkisini çekmektedir. Rusya bu tepkili tutumunu özellikle ikinci Karabağ savaşı sürecinde ve Azerbaycan'ın yakın zamanda gerçekleştirdiği anti-terör operasyonunda Ermenistan'ın yanında durmamış ve dolaylı olarak Azerbaycan'ı desteklemiştir. Gürcistan'dan geçen ve Rusya'dan Ermenistan'a gaz taşıyan boru hattının Azerbaycan şirketi SOCAR tarafından satın alınması gündeme gelmiştir ki bu durum Ermenistan'ın enerji güvenliğini direkt olarak ilgilendirir ve bunun bölgede gündeme gelmesi Rusya'nın bilgisi dışında olması imkansızdır. Ermenistan'ın Avrasya ekonomik işbirliği örgütüne üye olması ve Rusya ile her ne kadar son zamanlarda yara alsa da devam yakın ilişkileri şimdilik Ermenistan'ın enerji güvenliğini garanti etmektedir. Ancak Karabağ'daki son gelişmeler, Rus devleti ve iş adamlarının arasında gelişen jeopolitik okumalardaki farklılıklar Rusya'yı bölgede olan politikasını gözden geçirmeye itmektedir. Ermeni toplumunda da Rusya'nın ülkelerindeki her alanda neredeyse tekel olması egemenliklerine gölge düşürdüğü söylemleri de daha yüksek sesle dile getirilmeye

başlanmıştır. Bu bildiride bölgede meydana gelen politik ve jeostratejik değişimlerde dikkate alınarak Ermenistan'ın enerji güvenliğini sağlamada atması muhtemel adımlar ve Rusya'nın bunda oynadığı rolde ne gibi gelişmeler ve değişmeler olabileceği incelenecektir.
Anahtar Kelimeler: Enerji Güvenliği, Ermenistan, Rusya, Güney Kafkasya.

DOĞU AKDENİZ'DE ASİMETRİK GÜÇ DENGESİ VE TÜRKİYE'NİN ENERJİ GÜVENLİĞİNİ BÖLGESEL 'İTTİFAKLAR' AÇISINDAN YENİDEN TARTIŞMAK

Ümit TETİK
Dr.
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
tetikumit@gmail.com

Uluslararası konjonktürde ABD ile Çin ve Rusya arasında büyüyen rekabet son yıllarda jeostratejik açıdan Doğu Avrupa ve Ortadoğu'da görünür hale gelmiştir. Bu rekabetin güvenlik sektörleri bakımından ise güvenlik, diplomasi ve enerji olmak üzere üçlü saç ayağına dayandığı görülmektedir. Söz konusu coğrafyalar ve güvenlik sektörlerinin ortasında bulunan Türkiye, son yıllarda bölgede enerji kaynaklarının tespiti ile muhtelif meydan okumaların birincil muhatabı haline gelmiştir. Oluşan şartlar bir taraftan Avrupa Birliği'nin güneyinde bulunan ülkeler, İsrail, Mısır ve ABD'nin arasında görünmez ittifaka işarete ederken; diğer taraftan bahse konu ülkelerin takip ettiği Türkiye'yi bölgede yalnızlaştırma siyasetini görünür kılmıştır. İlaveten bahsedilen koşullar Türkiye'nin bölgede uzun yıllardır karşı karşıya kaldığı adalar, kıta sahanlığı ve Kıbrıs meseleleri ile enerji rotaları gibi açmazları yeniden gündeme taşımıştır. Dolayısıyla Türkiye, yakın çevresinde yaşanan ve enerji arzı, deniz yetki alanlarının korunması ile uluslararası ve bölgesel aktörlerle olan ilişkilerine, Doğu Akdeniz bağlamında yeniden odaklanmaya başlamıştır. Doğu Akdeniz'de ortaya çıkan asimetrik güç dengesi ve Türkiye'nin güvenlik, diplomasi ve enerji başlıklarında üreteceği politikalar ise önemli bir sorunsal olarak dinamizmini korumakta olup, bu sunumun temel araştırma sorusunu teşkil etmektedir. Bu çalışmada ilk olarak Türkiye'ye karşı Doğu Akdeniz'de oluşan ve adı konulmamış bölgesel ittifak sisteminde yer alan aktörler, aktörlerin bölgedeki hedefleri bağlamında ürettikleri harita ve doktrinlere yer verilecektir. İkincil olarak, Türkiye'nin bölgedeki stratejik hedefleri ve 1923'ten bu yana meşgul olduğu sorunlar ile güncel enerji güvenliği açısından takip ettiği politikalar ele alınacaktır. Son ve üçüncül olarak, Türkiye'nin bölgedeki doktrin ve haritalara verebileceği dış politika refleksi senaryolar etrafında tartışılarak; optimum düzeyli politika önerileri sıralanacaktır. Neticede Türkiye'ye karşı uluslararası ve bölgesel aktörlerin yürüttüğü Doğu Akdeniz politikalarının hem diplomatik hem de askeri açıdan önüne geçilmesi maksadıyla politika matrisi sunulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz, Ortadoğu, Enerji Güvenliği, Bölge Araştırmaları, Türkiye.

SİLAHLI İNSANSIZ HAVA ARAÇLARI (SİHA) VE TERÖRLE MÜCADELE: TÜRKİYE-PKK ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Ahmet ATEŞ
Dr. Öğr. Üyesi
Iğdır Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ahmet.ates@igdir.edu.tr

Soğuk Savaş sürecinde gözetleme ve istihbarat toplama noktasında etkili birer enstrüman olarak kullanılan insansız hava araçları, 1990'lı yılların sonundan itibaren yaşanan teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak, silahlı hale getirilmiş ve istihbarat alanındaki görevlerinin yanı sıra operasyonel nitelik kazanmıştır. Bu durum ile birlikte, terörle mücadele enstrümanı olarak SİHA'lar, büyük ölçekte ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin küresel terör ile mücadelesi kapsamında Afganistan, Pakistan ve Yemen başta olmak üzere çeşitli coğrafyalarda hedefli-suikast (targeted-killing) programı çerçevesinde görev almıştır. İlgili literatür, SİHA kullanımının terörle mücadeleye etkisi noktasında temelde ikiye ayrılmaktadır. Birinci grup, caydırıcılık sağlaması, beşeri maliyetlerin düşürülmesi ve hedefteki terör örgütünün kurumsal yapısını ve tehdit algısını değiştirmesi sebepleriyle SİHA'ların terörle mücadele konusunda etkili bir enstrüman olduğunu savunmaktadır. İkinci grup ise, misilleme ihtimalini artırması ve terör örgütlerinin yeni militanlar kazanması konusunda etkisi olması sebepleriyle SİHA'ların terörle mücadele konusunda kullanılmasının başarısız bir yöntem/tercih olduğunu savunmaktadır. Bu araştırma, 2016 ile 2021 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin yürüttüğü gözlemlenen PKK'ya yönelik SİHA marifetiyle hedefli-suikast programını analiz etmektedir. İlgili literatürün detaylı bir değerlendirmesine ilave olarak, Terörizm Analiz Platformu (TAP) tarafından hazırlanan Türkiye Terörizm İndeksi: PKK (2016-2021) verilerinden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda bulgular şu şekildedir: PKK ile mücadelede SİHA kullanımına başlanması caydırıcılık ve hedefli-suikast noktasında önemli kazanımlar getirmiştir. Özellikle, PKK'nın düzenlediği saldırılar 2017 yılı itibariyle büyük oranda azalmıştır. 2017 yılında 399 olan saldırı sayısı, azalarak 2021 yılında 64'e kadar düşmüştür. Hedefli-suikast programı çerçevesinde ise başta sözde orta ve üst düzey örgüt yöneticileri olmak üzere, etkisiz hale getirilen toplam PKK militanları sayısı yıllara oranla artmıştır. Bu bağlamda, 2015 ile 2021 yılları arasında toplam 10835 PKK üyesi etkisiz hale getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: SİHA, PKK, Terörle Mücadele.

PYD / YPG TERÖR ÖRGÜTÜNÜN SİNEMACILIK HEVESİ: İKİNCİL KAYNAK ANTROPOLOJİK İSTİHBARAT

Zafer YILMAZ
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya ve İletişim Bölümü
zaferyilmaz@ogr.bandirma.edu.tr

PYD / YPG terör örgütü, Amerika Birleşik Devletleri himayesi altında, sözde Rojava adını verdiği Kuzey ve Doğu Suriye'de bir terör devletçiği kurma hedefini gütmektedir. Devletçiğin bilhassa sözde savunma ve asayiş alanlarında belirli bir yol aldığı analiz edilmektedir. Fakat PYD / YPG terör örgütünün kültür ve sanat alanında yürüttüğü faaliyetler Türk akademisinde henüz incelenmemiştir. Oysa terörist örgütün devletçiğin kurulması ve sürdürülmesinde iç ve dış propaganda, tarih yazımı, kimlik ve kültür inşası boyutlarıyla işlevsel olabilecek söz konusu faaliyetlere büyük önem verdiği gözlenmektedir. Nitekim terör örgütünün 2015 yılında bölgede kurduğu Rojava Film Komünü (Komîna Fîlm a Rojava - KFR) isimli yapılanma şimdiye dek çok sayıda kısa film ve belgesel, bunun ötesinde uzun metraj kurgu filmler ve iki de televizyon dizisi çekmiştir. Görsel ve işitsel anlatılar terör örgütlerinin propaganda örüntülerini anlamaya olanak sağladığı gibi, bu tür anlatıların kurgusal nitelikte olanları, PYD / YPG örneğinde, terörist örgütün anlam dünyasını ve gelecek tasavvurunu yorumlamada ikincil kaynak antropolojik istihbarat elde etme fırsatı sunmaktadır (Prizzi, 2022). Antropolojik İstihbarat; antropolojik kavramlar rehberliğinde, uzman etnografik metodolojiyi ve analitik süreci kullanarak sosyo-kültürel alanda bilgi üreten bir istihbarat toplama disiplinidir (Dedemen, 2011). Antropolojik istihbarat saha araştırmaları gibi birincil kaynaklar yanında, roman, öykü, film gibi ikincil kaynaklar üzerinden de yorumsamacı biçimde yapılabilecektir (Gavriel vd, 2014; Kriebel, 2015). Buradan hareketle bu çalışmanın kapsamında, örneklem olarak KFR'nin 4 uzun metraj kurgu filmi (Ji Bo Azadiyê / The End Will Be Spectacular - 2019, Kobanê -2022, Berbû / The Wedding Parade - 2022, Gava Şitil Mezin Dibin / When the Seedlings Grow -2022) nitel içerik analizi yöntemiyle ele alınmıştır. Seçilen filmlerin içerikleri bağlamında PYD / YPG terör örgütünün propaganda, Kuzey ve Doğu Suriye'deki hedef devletçiğin tarih kurgusu ve kimlik inşası boyutlarındaki olanak ve yetenekleri yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: PYD / YPG, Terörizm, Sinema, Antropolojik İstihbarat.

Kaynakça

Dedemen, F. (2011). Antropolojik İstihbarat Açısından 11 Eylül 2001 Sonrası Afganistan Örneğinin İncelenmesi (Yüksek Lisans tezi, Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü. İstanbul.

Gavriel, A., Johson, H. T., ve Barry, Z. (2014). Incorporating Cultural Intelligence into Joint Intelligence: Cultural Intelligence and Ethnographic Intelligence Theory. Culture, Conflict, and Counterinsurgency, 19-45.

Kriebel, D. W. (2015). Anthropological Theory and Intelligence. Global Security and Intelligence Studies - Volume 1, Number 1 - Fall 2015

Prizzi, F. (2022). Cultural intelligence and conflict ethnography: The importance of the anthropological knowledge for military advisors in fighting international violent extremist groups.methaodos.revista de ciencias sociales, 10(2):322-334. http://dx.doi.org/10.17502/mrcs.v10i2.560.

PKK TERÖR ÖRGÜTÜ İÇİN MESKÛN MAHAL ÇATIŞMA ÖRNEĞİ: HAMAS'IN 7 EKİM TARİHLİ SALDIRISI

Kerem AYDEMİR
Öğretim Görevlisi
İstanbul Gelişim Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
kaydemir@gelisim.edu.tr

Kurulduğu günden itibaren kendisini sürekli geliştiren ve konjonktürüne göre yeni taktiksel yaklaşımlara başvurabilen PKK terör örgütü son yıllarda Türkiye'nin etkin terörle mücadelesi karşısında etkisiz kalmıştır. Bu tarz durumlarda örgüt varlığını devam ettirebilmek için yeni arayışlara girmektedir. Tam bu noktada Hamas'ın 7 Ekim 2023 tarihli saldırısı PKK için örnek oluşturabilecek bir nitelikte durmaktadır ve örgüt bu saldırıdan ve sonraki sürecinden kendisi için de yeni dersler çıkarmaktadır. Bu sebeple PKK tarafından 7 Ekim tarihli benzer bir saldırının planlaması durumunda Türkiye nezdinde ne tür senaryoların gerçekleşebileceği çalışma kapsamında ele alınmıştır. Bu sebeple asimetrik güç dengesini sağlamak için gerçekleştirilen 7 Ekim tarihli sürpriz saldırı beş aşamada incelenmiştir. İlk aşama istihbarat desteği, hedef unsurların tespiti, askeri ekipman ve lojistik, hedefi manipüle etme ve gizliliği içeren hazırlık aşamasıdır. İkinci aşama ise hedef gücün hazırlıksız olduğu süreci tayin etme ve bunun için planlama aşamasındaki güç ve kaynağı mobilize hale getirmeyi kapsayan zamanlamadır. Sonraki aşama doğrudan sürpriz saldırı aşamasıdır. Burada hedef unsurların teknolojik üstünlüğünü etkisiz bırakacak saldırılar gerçekleştirilir, örgütün merkezine yakın bölgelere saldırıları yapılır ve sembolik yerlerde eş-zamanlı patlamalarda bulunulur. Dördüncü aşamada ise örgüt tüm çatışma alanını kendisini ve halk desteğini aldığı alana taşıyarak meskûn mahal çatışma sürecine girilmesi için hedef devleti zorlar ve bu alana çeker. Burada askeri ve teknolojik üstünlüğe sahip devletin kabiliyetleri etkisiz hale getirilmeye çalışılır, asimetrik denge bozulmaya başlar, sivil halk sürece dâhil edilir, ulusal ve uluslararası kamuoyu sağlanarak devlet için diplomatik baskılar artırılır. Son aşamada ise meskûn mahal çatışmalarda karşı devlete zayiatlar vererek ve çatışma sürecinin uzamasını sağlayarak askeri kazanımlar elde edilir ve hem uluslararası çevreden diplomatik baskı hem de ulusal boyutta toplumdan hükümete yönelik baskı ile politik başarılar elde edilir. Bu beş aşama üzerinden PKK terör örgütünün olası benzer saldırısı durumunda gerek örgüt gerekse Türkiye nezdinde olası koşullar ve senaryolar incelenmiştir. Bu kapsamda PKK terör örgütünün güç merkezini Suriye'ye

taşıması, meskûn mahal çatışma tecrübesine sahip olması, bu çatışmayı başka bir ülkenin topraklarında gerçekleştirmesini ve dış desteğe sahip olması gibi durumlar örgütün elini güçlendirirken; Türkiye'nin gözetleme ve keşif teknolojisinin üstün durumda olması, caydırıcı askeri ve kolluk kuvvetlerine sahip olması, gerekli saha tecrübesine haiz nitelikli personellerinin bulunması, etkin çalışan istihbarat gücü ve diplomasideki yetkinliği gibi durumlar böyle bir olası senaryoyu doğrudan şekillendiren unsurlar olarak belirlenmiştir. Tüm bunlar neticesinde böyle bir sürpriz saldırının etkisiz kalması için Türkiye'nin mutlak istihbarat gücü ve önleyici operasyonları önemli bir mekanizma olarak karşımızda duracaktır. Öte yandan meskûn mahal çatışmaların başka bir ülkenin topraklarında gerçekleşmesi olasılığı Türkiye'yi uluslararası güç dengeleri ve uluslararası hukuk normları noktasında sınırlayıcı unsurlar olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Meskûn Mahal, Hamas, Pkk, Asimetrik Güvenlik.

TERÖRİZM'İN TÜRKİYE'NİN GELİŞMİŞLİK DÜZEYİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Murat SARI
Araştırma Görevlisi Doktor/Doktora
Fırat Üniversitesi
İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sosyoloji
muratsari@firat.edu.tr

Terör, uzun yıllardan beridir tüm ülkelerin uğraşmak zorunda kaldığı büyük problemlerden biri olmuş ve son dönemlerde yaşanan olaylar nedeniyle de küresel anlamda sürekli gündem de olan bir kavram haline gelmiştir. Ülkemizde terör ve terörizm kavramları özellikle 1960'tan sonra artarak devam eden eylemlerden dolayı üzerinde en çok durulan ve sürekli gündemde olan kavramlar olmuşlardır. Terör eylemlerinin yani terörizmin etkileri siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda oldukça büyüktür. Terörizm, bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin en önemli gösterge parametrelerinden olan siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanları üzerinde doğrudan etkisi bulunan ve bu alanlarda büyük tahribata yol açan bir konudur. Terörizmin söz konusu etkileri maalesef ülkemiz içinde geçerli olup ülkemizin gelişmişlik düzeyi üzerinde tahmin edilenden da fazla rol oynamıştır. Terörizmin ortaya çıkış nedenlerini ve ülkenin gelişmişlik parametreleri üzerindeki etkilerini anlayabilmenin en iyi yolu geçmişten günümüze yaşanan eylemlerin neden ve sonuçlarını detaylı bir biçimde araştırmaktan ve yorumlamaktan geçmektedir. Bu çalışmada terörizm veya terör eylemleri, Türkiye'nin gelişmişlik düzeyi üzerinde ne denli etkili olduğu çerçevesinde irdelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada terörizmi ülkemizin güvenliği konusunda önemli kılan etkenler ele alınarak siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik parametrelerin bu açıdan nasıl dizayn edilebileceği araştırılmıştır. Terörizmin tarihi süreci ele alınarak amacının neler olduğu açıklanmış ve bu amaca ulaşabilmek için yapılan eylemlerin etkileri incelenmiştir. Sonrasında terör eylemlerinin gelişmişlik göstergelerine etkileri tartışılarak birtakım önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Türkiye, Gelişmişlik Göstergeleri.

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ DİNLEMEK: MÜZİK VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Umut YUKARUÇ
Dr. Öğr. Üyesi
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
umutyukaruc@nevsehir.edu.tr

Ceren GÜRSELER
Dr. Öğr. Üyesi
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
cerengurseler@nevsehir.edu.tr

Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplini savaş olgusu ile yakından bağlantılıdır. Uİ, Birinci Dünya Savaşı çıkışlı olup İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş dönemiyle ve ilgili siyasetle şekillenmiştir. Bu süreçte ana akım çalışmalar daha çok güvenlik odaklı olmuştur. Jargon, teoriler, akademik tartışmalar, siyasi tartışmalar askeri konular temelinde şekillenmiştir. Fakat belli bir dönem sonra uluslararası ilişkilerin çeşitlenmesiyle, aktörlerin niceliğinin ve niteliğinin artması ile yeni, savaşın yanı sıra farklı kavram ve konular disiplinin ve uluslararası ilişkilerin gündemine girmiştir. Diğer bir ifadeyle Soğuk Savaş'ın bitmesi, 11 Eylül terör saldırıları gibi önemli gelişmelerin sonrasında oluşan konjonktürün de etkisiyle kültür, insan hakları gibi diğer başlıklar Uİ'nin ve uluslararası ilişkilerin gündeminde üst sıralara taşınmıştır. Mevcut dönemde Uİ'de güvenliğe dayalı askeri bakış açısının yanında birçok farklı alandan görüşler çevresinde akademik çalışmalar yapılmakta, kültür de bu başlıklardan biri olmaktadır.

Kültür ve Uİ çalışmaları arasındaki ilişkiye dair birçok çalışma uluslararası ilişkiler literatüründe daha çok yer bulmaktadır. Sadece yüksek kültür alanları değil aynı zamanda popüler kültür ürünleri de Uİ'nin inceleme alanına girmiştir. Disiplinlerarası özellikler taşıyan bu çalışmalar sıklıkla siyaset biliminin diğer alanlarından ya da medya çalışmalarından yararlanmış, Antonio Gramsci, Stuart Hall gibi düşünürlerin fikirlerini kullanarak ve hatta kimi zaman onları geliştirerek Uİ disiplinine katkıda bulunmuş ve zenginleştirmiştir.

Kültürün en önemi öğelerinden olan müzik ise Uİ'de yavaş yavaş kendine incelenme alanı bulmaya başlamıştır. Uluslararası ilişkiler, dış politika, uluslararası güvenlik, çatışma çözümü veya terörizm çalışmaları müzik açısından ele alınabilmektedir. Bunun yanında kültürün ve de dolayısıyla müziğin kimliğin oluşturulmasındaki rolünden hareketle Uİ'deki ve uluslararası ilişkilerdeki "kimlik, öteki" tartışmalarına da ışık tutabilmektedir. Yerel ve uluslararası siyaseti etkileyen veya bunlardan etkilenen popüler müziğe bir örnek olarak, müziğin Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki apartheid rejimine karşı harekette oynadığı rol

örnek verilebilir. Ya da Heavy Metal müziğin Rage Against the Machine, Megadeth, Sepultra gibi çeşitli gruplarının sistemi eleştirmede bir araç haline geldiği örneği verilebilir. Bunun yanında hip-hop müziğin özellikle ABD'de gerek 1970'lerde azınlıklar arasında sosyal ve siyasi değişimi teşvik etmede ya da günümüzde yine azınlıklara uygulanan orantısız polis gücünü dile getirmede oynadığı rolden bahsedilebilir. Aynı zamanda, uluslararası jeopolitik çekişmelerin müzik aracılığıyla nasıl temsil edildiği ya da söylemsel olarak kurulan temsillerin nasıl yeniden üretildiği üzerinde de çalışmalar yapılabilmektedir. Müzik, kültürel diplomasi alanının da bir parçası olmuş, çatışma çözümü için de kullanılan araçlardan bir tanesi olmuştur. Müzik ile radikalleşme ve hatta terörizm arasında ilişkileri inceleyen çalışmalar da olmuştur.

Bu çalışma daha çok literatür taraması şeklinde olup, ilk olarak popüler kültür ile uluslararası ilişkiler arasındaki ilişkiye odaklanacaktır. İkinci olarak ise bir popüler kültür alanı olan müziğin bu disipline ve özellikle de uluslararası güvenlik çalışmalarına etkisi nasıl olduğu açıklanacak ve hangi alanlarda daha fazla katkı sunabileceği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Popüler Kültür, Kimlik, Uluslararası Güvenlik.

ÇATIŞMALARIN DÖNÜŞÜMÜNDE MÜZİK: İŞLEVLER, UYGULAMALAR VE SINIRLILIKLAR

Betül ÖZYILMAZ KİRAZ
Doç. Dr.
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İ.İ.B.F.
Uluslararası İlişkiler Bölümü
betul.ozyilmaz@hbv.edu.tr

Bu çalışma, müziğin, uluslararası politikanın gündemini ve çatışma yönetimi literatürünü artan bir önemle meşgul eden çatışma dönüşümü konusundaki rolünü konu etmektedir. Çalışmada, "Kültürün bir unsuru olarak müzik, çatışmaların dönüşümüne katkıda bulunabilir mi" sorusuna cevap aranmaktadır. Çatışma dönüşümü, en genel anlamıyla, çatışmanın bağlamının, yapısının, genel çatışma konularının ve nihayetinde çatışmanın aktörlerinin dönüşümünü ifade etmektedir (Axt, Milososki ve Schwarz, 2006). Bu dönüşüm sürecinde, performatif ve katılımcı doğası, kamusallığı, dolaşımdaki sınırsızlığı nedeniyle müziğin, çatışmalı kimliklerin karşılıklı inşası ve dolayısıyla çatışmanın dönüşümü için bir alan sunacağı düşünülmektedir. Bu varsayım, farklı disiplinlerden araştırmacılarda müzik ve çatışma dönüşümü arasındaki ilişkiyi inceleme noktasında bir ilgi uyandırmış olmakla birlikte, bu ilginin Türkiye'de de karşılık bulduğunu ve konunun sıklıkla ve derinlemesine çalışan bir konu olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Konuya dair ender makale çalışmaları bulunmakta (Albayrak, 2017; Hongur, 2016); Ulusal Tez Merkezi'nin kayıtlarında bu konuda yazılmış bir tez çalışmasına rastlanmamaktadır. Türkçe literatürde henüz pek incelenmemiş bir alana odaklanıyor olması, bu çalışmanın önemini teşkil etmektedir. Ayrıca çalışma, müziğin çalışma dönüşümündeki potansiyel ve mevcut katkısının ve sınırlılıklarının analizinin yanı sıra, dönüşüm sürecinde daha etkili olabilmesi için birtakım öneriler de sunmaktadır. Bu haliyle çalışma, sadece literatüre değil, pratiğe de –naçizane de olsa- fayda sağlama potansiyeli itibarıyla da önemli görülmektedir. Çalışmada araştırma sorusuna cevap aranırken müziğin çatışma dönüşümünde kullanıldığı popüler örnekler veri olarak kullanılmaktadır. Bu örnekler üzerinden hem müziğin çatışmaları dönüştürmedeki katkıları hem de sınırlılıkları analiz edilmektedir. Çalışmanın ilk kısmında, çatışma dönüşümünün tanımı ve müziğin, bu dönüşümün sosyal psikolojik boyutunda yer tutabileceğini açıklayan kuramsal bir çerçeve sunulmaktadır. Ardından, müziğin bu amaçla kullanıldığı popüler örnekler özelinde müziğin, çatışmaların dönüşümüne olan mevcut katkılarına dair bir analiz

yapılmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise, yine mevcut örneklerden de faydalanılarak, müziğin çatışmaların dönüşümünü sağlamaktaki sınırlılıkları ve daha etkin bir rol oynayabilmesi için gereken koşullar tanımlanmakta ve bu minvalde öneriler sunulmaktadır. Çalışmada, müziğin, çatışmaların dönüşümünde katkısı olabileceği, ancak bunun sınırlı bir katkı olduğu savunulmaktadır. Müzik, çatışan gruplar arasındaki ilişkilerin dönüşmesine yardımcı olabilmektedir, ancak tek başına bunun sebebi değildir. Çalışmada, bunun iki temel sebebi olduğu ortaya konulmaktadır. Birincisi, müzik faaliyetleri, çatışma dönüşümü çabalarının bütünü içinde sınırlı bir yere sahiptir. Çatışma dönüşümü, çatışmaya taraf olan aktörlerden çatışmanın içinde gerçekleştiği yapıya kadar tüm boyutlarda değişimi kapsamaktadır. Bu bütün içerisinde müzik faaliyetleri, ancak sınırlı bir yer tutabilmektedir. Çatışma dönüşümünde müzik, hem diğer kültür-sanat ürünlerinin varlığıyla hem de dönüşümün diğer boyutlarındaki girişimlerle birlikte var olduğu sürece anlamlıdır. İkinci olarak ise, müzikal girişimlerin çatışma dönüşümü kapsamında kendi payına düşen görevi başarıyla yerine getirmesi de belirli koşulların yerine getirilmesine bağlıdır. Buna göre, müzik etkinlikleri öncesinde hedef kitle, karşı grubun müziği ile muhatap olmaya psikolojik olarak hazırlanmalı; etkinlikler sırasında tarafsızlık ve eşitlik prensiplerine dikkat edilmeli ve etkinliklerin akabinde, etkinlikler sırasında ortaya çıkan olumlu değişimler, her iki grubun da politik sosyalleşme süreçlerinin bir parçası haline getirilecek şekilde desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Çatışma Yönetimi, Çatışma Dönüşümü.

Kaynakça

Albayrak, U. (2017). Cultural reconciliation and music: musical dialogues direction to reconciliation between Turkish and Greek communities in Cyprus. *Athens Journal of Mediterranean Studies, 3* (4), 321-340. doi:10.30958/ajms.3-4-2

Axt, H. J., Milososki, A. ve Schwarz, O. (2006). *Conflict: A literature review*. Germany: Universitat Duisburg-Essen.

Hongur, G. (2016). Music in peace building and conflict resolution: The case of Fairouz. *Current Research in Social Sciences, 2* (3), s. 123-129.

MÜZİĞİN POLİTİKLEŞMESİNDE TERÖRİZM VE YENİ KARŞI HAREKETLER

Hakan KIYICI
Dr. Öğr. Üyesi
Polis Akademisi Başkanlığı
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik A.B.D.
kiyicihakan@yahoo.com

Belirli bir çıkarı sağlamak adına bir araya gelen kitlelerin oluşturduğu toplumsal hareketler, XVIII. yüzyıldan günümüze kadar çeşitli etkileşim kampanyaları uygulamaktadır. Gösteri, yürüyüş, boykot, pankart taşıma, broşür dağıtma ve sivil itaatsizlik gibi kamuoyuna yönelik etkinlikler en fazla göze çarpanlarıdır. Toplumsal hareketlerin istedikleri ilgiyi çekmek ve geniş kesimlere ulaşmak için kullandıkları söylemler ve anlatılar kilit rol oynamaktadır. Bu kapsamda bireylerin duygu ve düşünce dünyasına hızlı sürede nüfuz etmeyi sağlayan müzik formları da sıklıkla eylem kampanyalarında kullanılmaktadır. Düzenlenen etkileşim faaliyetleriyle toplumsal hareket kendisine karşı bir hareketi de ortaya çıkarabilmekte ve aynı anda birçok söylemin ve anlatının bireyleri etki altına alması amaçlanmaktadır. Günümüzde karşı hareket formuyla kitlesel bir yapıya dönüşmek isteyen grupların başında terör örgütleri gelmektedir. İdeolojilerin genç nesiller üzerinde etkisini kaybetmesiyle birlikte terör örgütleri günlük olağan yaşamda hepimizi ilgilendiren politik, ekonomik, toplumsal ve kültürel sorunları anlamlandırmak için aşırıcı söylem ve anlatılarla sistematize etmektedir. Bireyleri radikalleşme sürecine çekmek ve ana akım bir siyasal oluşuma dönüşebilmek için terör örgütleri çeşitli müzik formlarını hem fiziksel hem de sanal ortamda sıklıkla kullanmaktadır. Müzikle kurgulanmış söylem ve anlatılarla bireyin içerisinde bulunduğu sosyal ortama nüfuz edilebilmekte, terörist eylem için gerekli düşünsel ve davranışsal değişim süreci tetiklenebilmekte, radikal dayanışma duygusu pekiştirilmekte, yeni insan kaynağı ve merkezi olmayan finansal gelir sağlamaktadır. Tarihsel sürçte ideolojisi ve eylem motivasyonu farklı olan bir çok terör grubunun müzik formlarıyla bu amaçları gerçekleştirdiği görülmüştür. 1970'li yıllarda İngiltere'de aşırı sağcı Ian Stuart Donaldson'un Nazi içerikleriyle yayınladığı Skrewdriver albümü, 2004 yılında yine aynı ülkede el- Kaide'ye yakın olan Sheikh Terra isimli rap sanatçısının Irak'ta gerçekleşen koalisyon işgali için yaptığı 'Dirty Kuffar' şarkısı, Almanya'da önemli bir dinleyici kitleye hitap eden rap şarkıcısı Denis Cuspert'in 2012 yılında Irak Şam İslam Devleti (İŞİD/DEAŞ)'ne katılması ve 2019 yılında Yeni Zelanda'da terör saldırısı gerçekleştiren aşırı sağcı Brenton Tarrant'ın sosyal medya platformlarında paylaştığı

görüntülerde Sırp milliyetçi gruplara ait bir dinletiyi seçmesi gibi bir çok vakada müzik terörist radikalleşme sürecinde kullanılmıştır. Bu çalışmada da terör gruplarının karşı hararet formlarıyla müziği nasıl kullandıkları ve müziği hangi dinamiklerle sistematize ettikleri ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Aşırıcılık, Radikalleşme, Terörizm, Karşı Hareketler.

KÜRESEL İKTİDAR AYGITLARINA KARŞI MARKSİST ÖFKE: RAGE AGAINST THE MACHINE'İN SİYASAL SÖYLEMİ

İhsan Ömer ATAGENÇ
Doç. Dr.
Kırklareli Üniversitesi İ.İ.B.F.
Uluslararası İlişkiler Bölümü
atagencomer@yahoo.com

1990'lı yıllarda ABD'nin Batı yakasında kurulan Rage Against The Machine (RATM), dünyada politik söylemi en yoğun ve en radikal grupların başında gelmektedir. Funk-metal/Rap-metal gibi özgün bir müzik türünün de öncüsü olan grup isminden de anlaşılacağı üzere "makine" olarak tasvir ettiği her türlü iktidar birimine karşı sahip olduğu öfkeyi pek çok konu başlığında sert bir biçimde ifade etmektedir. Sosyalist kimliğini grubun sembollerine de sahneye de taşıyan grubun siyasal kimliği başta Zapatista Hareketi olmak üzere Latin Amerika'nın devrimci siyasal birikiminden yoğun bir şekilde beslenmektedir. Başta Amerika kıtasındaki sorun alanları olmak üzere, oklarını çevirdiği kapitalizmin dünya üzerinde yarattığını iddia ettikleri her türlü tahribat şarkıların ana gündemini oluşturmaktadır. Irkçılıktan küreselleşmeye, yerli halklara uygulana soykırımdan "Amerikan emperyalizmi"nin savaş politikalarına kadar geniş bir yelpazede müzik aracılığıyla isyan etmekte ve sahneyi birkaç saatlik bir protesto gösterisine çevirmektedir. Sahne performanslarının yanısıra grup üyelerinin aynı zamanda birer politik aktivist olmaları grubun özellikle de ABD'deki çeşitli siyasal krizlerde gündeme gelmesini de sağlamıştır. EZLN lideri Marcos ve dünyanın önde gelen anarşist kuramcılardan Chomsky ile kurdukları yakın ilişki grubun güncel siyasal tartışmalar ile yakın ilişki içinde olmasını da beraberinde getirmektedir. Grubun yalnızca sahnede değil kamusal alanda da giriştikleri protesto eylemleri, grubu Amerikan hükümeti ve kolluk kuvvetleriyle pek çok kez karşı karşıya getirmiştir. Bölgesel bir karakter göstermesine rağmen küresel krizleri sosyalist bir temelde dünya kamuoyu ile paylaşan RATM dünya genelinde yarattığı etkiyle güçlü bir taraftar topluluğu elde etmiştir. 2000'lerin ilk yıllarında dağılmış olmalarına rağmen grubun dünya çapında hala güçlü bir taraftar kitlesi bulunmaktadır.

AŞIRI SAĞ TERÖRİZMİN MANİFESTOLAR ÜZERİNDEN ANALİZİ

Cenker Korhan DEMİR
Doç. Dr.
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
ckdemir@gmail.com

Ömer ÇONA
Dr.
Bağımsız Araştırmacı
Uluslararası Güvenlik ve Terörizm
omercona@hotmail.com

Bu çalışma "aşırı sağcı teröristlerin manifestolarında kolektif kimliklerini nasıl tasvir ettiklerini ve dış gruplara yönelik şiddeti nasıl meşrulaştırdıklarını" ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Kimliğe dayalı şiddet eyleminin inşasının gelişimi, beyazların üstünlüğünü savunan beş aşırı sağcı, yalnız aktör teröristin manifestolarının nitel analizi yoluyla incelenmiştir. Bu çalışmanın odak noktası Yahudiler, Afrikalı Amerikalılar, Müslümanlar ve Hispanik göçmenler gibi etnik veya dini gruplara saldırı düzenleyen beyaz üstünlükçü aşırı sağcı saldırganlar üzerinedir. Çalışmada Brenton Tarrant, Patrick Crusius, Dylann Roof, John Timothy Earnest ve Payton Gendron gibi beyazların üstünlüğünü savunan aşırı sağcı teröristlerin gerçekleştirdiği şiddet eylemleri ele alınmış ve aşırı sağ terörizmin özelliklerini ortaya koymak için vaka çalışması tekniği kullanılmıştır.

Çalışmada Reicher ve diğerlerinin önerdiği "tanımlama, dışlama, tehdit, erdem ve kutlama" adımlarını kapsayan süreç altta yatan faktörleri açıklamak için analitik bir çerçeve olarak kullanılmıştır. Manifestolar çoğunlukla teröristlerin düşünce tarzını yansıttığı için şiddet eyleminin her adımının, ürettikleri metin üzerinden kurgulandığı ortaya konulmuştur. Beyaz üstünlükçü/aşırı sağcı teröristlere göre "beyaz ırk"ın yerini sosyal, politik ve ekonomik alanlarda göçmenlerin alması tehlikesiyle karşı karşıya olunduğundan, teröristlerin genel hedefi kısa vadede "beyaz" olmayan, etnik ve dini gruplara karşı kitlesel şiddetin teşviki için retorik bir alan yaratmaktır. Dolayısıyla bu çalışmada beyaz üstünlükçü aşırı sağcı saldırganların, kimliği korumak adına beyaz olmayan dış gruplara yönelik şiddeti meşrulaştırdıkları ve nefret söylemini manifestolar aracılığıyla internet üzerinden yayarak kolektif bir kimlik adına hareket ettikleri sonucuna varılmıştır. Manifestoların altında yatan mesajların çözülmesi, aşırı sağ terörizmi değerlendirmeye yönelik önemli bir entelektüel çaba olarak değerlendirilmektedir. Buradan hareketle çalışma, aşırı sağcı terörizmin kimlik ve şiddet arasındaki ilişkiye dair kavrayışını, saldırganların manifestolarında kendilerini nasıl tasvir ettiklerini inceleyerek genişletmeyi amaçlamaktadır. Manifestoların benzer terör saldırılarını popülerleştirebilecek ideolojik motivasyon metinleri olduğunu savunan bu

çalışma, siber nefretin dünya çapında beyaz üstünlükçü/aşırı sağ şiddet hareketlerini internet yoluyla etkileyebileceği meselesine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı Sağ, Terörizm, Kimlik, Beyaz Üstünlükçü Hareket, Manifestolar.

KITA AVRUPASINDA AYRILIKÇI TERÖR: ETA ÖRNEĞİ

Hakan KÜÇÜK
Doktora Öğrencisi
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Bölümü
hakank488@gmail.com

İnsanlığın başlangıcından bu yana terör eylemleri var olmuştur ve var olmaya devam etmektedir. Yıllar geçtikçe ve konjonktür değiştikçe diğer pek çok uluslararası ilişkiler kavramı gibi terör kavramı da değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Bu değişim ve dönüşüm sürecinde farklı terör tipleri ortaya çıkmıştır. Bahsi geçen terör tiplerinden biri ise şüphesiz ki ayrılıkçı terördür. Esasında adından da anlaşılacağı üzere ayrılıkçı terörün amacı, belirli bir etnik grubu bağlı oldukları ülkeden ayırıp kendi gruplarına ait bağımsız bir devlet oluşturmaktır. Bu bağlamda farklı dönemlerde farklı ayrılıkçı terör örgütleri ortaya çıkmış ve eylemlerde bulunmuştur. Aynı zamanda tüm kıtaların ayrılıkçı terör hareketleri ve örgütlerine ev sahipliği yaptığı görülmüştür. Bu bağlamda çalışmada inceleme kolaylığı sağlaması bağlamında konu, coğrafi olarak Kıta Avrupası ile sınırlandırılmıştır.

Öte yandan ayrılıkçı terör hareketleri uluslararası ilişkileri ve devletlerin iç işlerini de fazlasıyla etkilemiştir. Pek çok devletin ayrılıkçı terör sebebiyle istikrarsızlaştığı ve dış müdahalelere açık hale geldiği aşikardır. "Başarısız Devletler" olarak adlandırılan devletler bahsi geçen duruma örnek olarak verilebilir. Aynı zamanda ayrılıkçı terör hareketlerine maruz kalan devletlerin bölünme tehlikesi geçirdiği de bilinmektedir ve bu devletler sadece geri kalmış ya da gelişmekte olan devletler de değildir. Gelişmiş devletler de ayrılıkçı terör hareketlerine fazlasıyla maruz kalmaktadır. Bahsi geçen duruma dair en önemli örneklerden biri şüphesiz ki İspanya'dır. Esasında çalışma da İspanya örneği ve Euskadi ta Askatasuna (ETA) üzerine inşa edilmiştir. Zira Kıta Avrupası baz alındığında en tehlikeli ayrılıkçı terör örgütlerinden birinin ETA olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır. Aynı zamanda İspanya Hükümeti ile ETA arasındaki anlaşmazlıkların görece uzun sayılabilecek bir süre devam ettiği de bilinmektedir. Bu nedenle analiz edilebilmesi adına fazlasıyla veriyi de içerisinde barındıran geniş çaplı bir anlaşmazlık karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda bahsedilenler ışığında çalışmanın amacı, Kıta Avrupası baz alınarak terörün gelişiminden bahsedip ayrılıkçı terör hususuna ayrı bir parantez açmak ve İspanya ile ETA

arasında geçmişte yaşanan anlaşmazlıklar üzerinden ayrılıkçı teröre dair bir analiz sunmaktır. Bu bağlamda çalışmada ilk olarak terör kavramından genel hatlarıyla bahsedilecektir. Çalışmanın devamında Kıta Avrupası'nda terörün tarihsel gelişimi ve kıtadaki güncel etnik sorunlar üzerinde durulacaktır. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında ETA'nın kuruluşundan silah bırakana kadarki süreçte İspanya'da yürüttüğü terör hareketlerinden ve İspanya Hükümeti'nin reaksiyonlarından ayrılıkçı terör bağlamında söz edilecektir. Son olarak da İspanya ile ETA arasındaki anlaşmazlıklardan bahsedilerek ve ETA'nın eylemlerinden yola çıkarak etnik terör kavramına dair analiz yapılarak çalışma sonlandırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayrılıkçı Terör, ETA, İspanya, Kıta Avrupası, Terör.

TERSİNE RADİKALLEŞME SÜREÇLERİNİN GÜVENLİK ALGILAMALARINA ETKİSİ: ÖZBEKİSTAN ÖRNEĞİ

Betül CAFER
Doktora Öğrencisi
Milli Savunma Üniversitesi
Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler
betul.cafer@hotmail.com

Bu çalışmanın konusu, tersine radikalleşme kavramı çerçevesinde, 2011-2015 yılları arasında Suriye'de DAEŞ (Devlet'ül İslamiyye Irak ve'ş Şam)'e katılım sağlayıp daha sonra Özbekistan'a geri dönen yabancı terörist savaşçıların topluma yeniden entegre edilmesi faaliyetlerinin ülkenin güvenlik algılamalarını nasıl etkilediğinin değerlendirilmesidir. Geri dönen yabancı terörist savaşçıların terör eylemleri gerçekleştirme ya da uyuyan hücreler halinde ülkeye yerleşmeleri olasılıkları bakımından gerçekçi (realist) bir tehdit algılamasına neden olmaktadır. Öte yandan ekonomik, sosyal ve toplumsal uyumun sağlanması bakımından sembolik tehdit algılamalarına da neden olmaktadır. Bu tehdit algılamalarının neticesinde Özbekistan muhtemel terör eylemlerine karşı çeşitli güvenlik önlemleri almasının yanı sıra ülkeye geri dönen yabancı terörist savaşçılar ve aileleri için barışçıl entegrasyon politikaları geliştirmeye de çalışmıştır. Hukuksal süreçlerin sonucunda suçlu bulunan kişilerin cezalandırılmaktan ziyade rehabilite edilmesi gerektiği anlayışı, Özbekistan dışında veya Suriye'de kamplarda yaşayan kadın ve çocukların ülkeye geri kabulünün kolaylaştırılması entegrasyon politikalarının özünü ortaya koyan en önemli örneklerdir. Çalışmada bu entegrasyon faaliyetleri tersine radikalleşme kavramı çerçevesinde değerlendirilerek Özbekistan'ın güvenlik algılamaları üzerindeki etkileri değerlendirilecektir. Ülkeye geri dönen yabancı terörist savaşçıların Özbekistan'ın gerçekçi ve sembolik tehdit algılamalarını negatif yönde etkilediği ve bu etkinin düzeltilmesi için entegrasyon politikası kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerinin geri dönen kişilerin ve ailelerinin topluma entegre olabilmeleri için önemli bir katkı yapması çalışmanın temel bulguları arasındadır. Çalışmada öncelikle yabancı terörist savaşçı kavramı ve bu kişilerin radikalleşme ve tersine radikalleşme süreçleri üzerine bir kavramsal çerçeve oluşturulacak ve Özbek yabancı terörist savaşçıların radikalleşme ve tersine radikalleşme süreçlerinin Özbekistan'ın güvenlik algılamalarına olan etkisi değerlendirilecektir. Çalışmanın benzer süreçleri yaşayan diğer ülkelerin güvenlik

algılamalarının değerlendirilmesinde gelecek çalışmalar için bir model oluşturması hedeflenerek literatüre katkı yapması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tersine Radikalleşme, Sembolik Tehdit Algılamaları, Gerçekçi Tehdit Algılamaları, Özbekistan, Yabancı Terörist Savaşçılar.

IRA'NIN YENİ GÜVENLİK ALGISI: BREXIT İLE BOZULAN BARIŞ

Elif Dilan TÜTMEZ
Doktora Öğrencisi
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Bölümü
edilanttmez@outlook.com

Kuzey İrlanda, kırk yılı aşkın bir süredir süren çatışma döneminden sonra, siyasi şiddetin dağıldığı bir döneme girmiştir. 1998'de güç paylaşım kurumlarının oluşturulmasına ilişkin Belfast Antlaşması (Hayırlı Cuma) imzalanmıştır. Bu durumu milliyetçi ve sendikacı topluluklar arasındaki gerilimin azalması izlemiştir. Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti ile Birleşik Krallık ve Kuzey İrlanda arasındaki ilişkiler aynı anda güvenlik açısından dönüşüme uğramıştır. Ekonomik büyüme ve refah sınırın her iki tarafına da yansımıştır. Tüm bu olumlu gelişmeler, İrlanda ve Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'ne (AB) ortak üyeliği zemininde mümkün olmuştur. Ancak Haziran 2016 referandumunda AB'den ayrılma kararı, Birleşik Krallık ve onu oluşturan bölgeler açısından kritik bir anı temsil etmektedir. Oylamanın sonucu, Birleşik Krallık genelinde belirgin siyasi, ideolojik, sosyo-ekonomik, demografik ve coğrafi bölünmeleri yeniden ortaya çıkarmıştır. Kuzey İrlanda seçmeni, Birleşik Krallık'ın AB'de kalması yönünde oy kullanmıştır. Kuzey İrlanda'da oy kullananların yüzde 55,8'i AB üyeliğinin devam etmesini desteklemiştir. Bu sonuç aynı zamanda Birleşik Krallık içerisindeki fikir ayrılıklarını da ortaya çıkarmıştır. Kuzey İrlanda'da Stormont Meclisi, Brexit kararındaki farklı fikirler nedeniyle askıya alınmıştır. Bölgedeki demokratik ifade araçları geri plana itilmiş ve topluluklar arası ilişkiler kırılganlaşmaya başlamıştır. Bu durum ülkenin geleceğine ilişkin endişeleri gün yüzüne çıkarmıştır. Kuzey İrlanda'nın coğrafi konumu, İrlanda Cumhuriyeti ile yakın ekonomik ve kurumsal bağları, siyasi çatışma tarihi ve AB üyeliği sorununda toplumsal bir bölünmenin varlığı göz önüne alındığında, Brexit oylamasının etkileri Kuzey İrlanda için oldukça derin sonuçlar doğurmuştur. Referandum sonucu, Kuzey İrlanda'nın siyasi ve ekonomik olarak savunmasız olduğunu göstermiştir. Ancak daha da önemlisi Brexit kararı, ülkenin güvenlik sorunlarını dönüştürmüştür.

Tarihsel olarak Kuzey İrlanda sorununu 17. yüzyıla kadar götürmek mümkündür. İrlanda'daki Katolik halka nicel ve siyasal üstünlük sağlaması adına Protestanların bu bölgeye yerleştirilmesiyle başlayan sorunlar, 1949'da ülkenin güneyinde İrlanda Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla daha da derinleşmiştir. Ülkenin kuzeyinde kalan kesimin iki kutba ayrılması

çatışmaların yönünü belirlemiştir. Bu tarihten itibaren Kuzey İrlanda'da nüfus olarak fazla olan Protestanların, seçim bölgelerini kendi çıkarlarına göre düzenlemeleri, Katoliklerin siyasi temsilini ortadan kaldırmıştır. Giderek marjinalleşen Katolikler arasında ise, İrlanda'yı birleştirme düşüncesi bir çözüm olarak görülmüştür. Bu dönemde ortaya çıkan İrlanda Cumhuriyet Ordusu'nun (IRA) şiddet eylemleri, başta Kuzey İrlanda olmak üzere hem Birleşik Krallık'ı hem de Avrupa genelini etkilemiştir. Söz konusu çatışmalar ise, 10 Nisan 1998'te imzalanan Belfast Antlaşmasıyla durma noktasına gelmiştir. IRA, 2001-2005 yılları arasında silahsızlanma sürecini tamamlamıştır. Fakat 2016 yılında gerçekleştirilen Brexit referandumunun ardından (iki yeni koluyla) IRA'dan yeniden söz edilmeye başlanmıştır. Brexit kararı, Kuzey İrlanda'da sınır bölgelerinin istikrarına katkıda bulunan ekonomik, kurumsal ve siyasal dengenin sürdürülebilirliğini sekteye uğratmıştır. Sınırlar sertleştirilmiş, kimlik sorunu ortaya çıkmış ve AB ile güvence altına alınan temel haklar kaybolmuştur. Bu ise, IRA'nın temel söylemlerini güçlendirmiş ve bazı sektörlerin güvenlikleştirilmesine yol açmıştır. Bu çerçevede çalışmanın amacı Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme yaklaşımından faydalanarak, Brexit'in temelde IRA ve diğer aktörler için ortaya çıkardığı parametreleri analiz etmektir. Bu doğrultuda çalışmada güvenlikleştirmeden, IRA'dan ve Brexit'in Kuzey İrlanda'daki etkilerinden söz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Brexit, IRA, Güvenlikleştirme, AB, Birleşik Krallık.

HİBRİT SAVAŞ KAPSAMINDA TERÖRİZMİN DEĞİŞEN DİNAMİKLERİ

Merve ÖNENLİ GÜVEN
Dr.,
TERAM Araştırmacısı
merveonenli@yahoo.com
ORCID: 0000-0001-5512-4199

İnsan siyasal bir varlık olarak kendisini ifade etme sürecinde tarih boyunca çeşitli nedenleri ileri sürerek siyasal davranışlarına şiddeti eklemlemiştir. İnsanın davranışsal bütününün bir parçası olarak şiddet kavramı, diğer türlerden farklı olarak insan davranışında kıyıcı saldırganlık türüyle birlikte görülmektedir. Bu saldırganlık türünde şiddet kullanımının ideolojik bir amaç temeline oturtulduğu ve uygulayan ile uygulanan dışında konuyla ilgisi olmayanların da şiddetin öznesi haline geldiği terörizm olgusunun şekillenmesinde ortaya çıkmaktadır.

Şiddet kullanımının döngüsel doğasının siyasi temsildeki rolü; çatışma, savaş, terörizm gibi kavramlar üzerinden şekillenmektedir. Terörizm olgusunun şiddeti, siviller üzerinden görünür kılma hali savaş konsepti açısından terörizmi meydana getiren terör örgütlerini uluslararası sistemde aktör olarak kabul etmezken, hibrit savaş veya dördüncü nesil savaş kapsamında şiddeti ideolojik ve siyasi amaçlarında araç olarak kullanan örgütlerin, şiddetle görünür kıldıkları yapılarının siyasi arenada siyasal aktörlere dönüştüğü, Taliban, Hizbullah ve Hamas örgütlerinin evrimsel süreçlerinde gözlemlenmektedir.

Terörizm olgusunun, bireyin ve toplumların gündelik hayatında beklenmedik, şok etkisi yaratan ve mesajını siviller üzerinden verme stratejisi, hibrit savaş kavramında temel öğelerden birisidir. 21. yüzyıl ile terörizmin değişen dinamikleri kapsamında; devlet dışı aktörlerin imkân-kabiliyetlerinde artış olduğu, bu kapsamda şiddetin sunumunun farklılaştığı, eylemlerin bölgesel çatışmalara döndürülerek çatışmaların süreklileştirilebildiği görülmektedir. Bu çerçevede şiddet üzerinden terör örgütlerinin gündelik yaşama müdahale imkân-kabiliyetlerinin arttığı, süreklileşen tehdit algısı nedeniyle bireylerin ve toplumların gündelik hayatlarında, şiddetin görünürlük halinin artmasıyla terör örgütlerinin uluslararası sistemde yapılarında değişimlerin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir.

Bu kapsamda bu çalışmada, savaşın değişen karakteri doğrultusunda terörizm olgusunda; terör örgütlerinin yapılarında, ideolojik ağlar sisteminin ortaya çıkışında ve terör örgütlerinin, çatışmalarda aldıkları pozisyonları doğrultusunda değişen dinamikleri örnek olay incelemeleri üzerinden analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Terörizm, Hibrit Savaş, Dördüncü Nesil Savaş, Güvenlik.

TERÖRİZMLE MÜCADELEDE ETKİLİ BİR SORGULAMA METODU: REID TEKNİĞİ

Ali Hazer DENİZ
Avukat, TERAM Araştırmacısı
alidnz73@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0202-7077

İfade ve sorgulama teknikleri suç ve suçluyla mücadelede önemli bir yere sahiptir. Özellikle terör suçları ve organize suçlar kapsamında hem şüphelinin ifadesinin alınmasında hem de sanığın sorgulamasında yabancı öğretide etkili ifade ve sorgu teknikleri uygulanmaktadır. Bu çalışmada, ABD'de en sık kullanılan ifade ve sorgulama şekli olan REID İfade ve Sorgulama Tekniği incelenmiştir. Reid Tekniği; mülakat, ifade alma ve sorgulama süreçlerinde kullanılır. ABD'nin tüm güvenlik güçleri tarafından en çok kullanılan REID Tekniği, Fred Inbau ve John E.Reid tarafından 1942 yılında geliştirilmiş olup 1962 senesinde kitap olarak yayınlanmıştır. John Reid, kariyerine polis olarak başlamış daha sonra danışman ve polygraph uzmanı olarak çalışmıştır. Reid Tekniğinin önceliği ve odak noktası suçun kabullenilmesi ve itiraf edilmesidir. Minnesota'da yapılan bir anket ve araştırmada, John Reid Araştırma Merkezi tarafından Alaska'da eğitilen güvenlik güçleri müfettiş ve dedektiflerinin ifade ve sorgu süreçlerinin, suçluların suçu itiraf etmesiyle ve kabullenmesiyle sonuçlandığı (Alınan 3.162 ifadeden %99,4 oranında başarı elde edilmiştir) mahkemeler tarafından teyit edildiği ortaya konulmuştur. ABD'nin terörle mücadele kapsamında yurt içi ve sınır ötesi operasyonlarında da bu teknikten yararlanmış olduğu uzmanlarca ifade edilmektedir. Günümüzde, binlerce Amerikalı güvenlik güçleri yetkilileri REID Tekniği eğitimi almıştır. Reid Tekniği, üç ana bölümden oluşur: 1) Davranış Semptom (Belirti) Analizi, 2) Davranış Analiz Mülakatı 3) Reid İfade ve Sorgu Tekniğinin 9 adımı. Bu çalışmada, bu tekniğin aşamaları sunulmuştur. Günümüzde, jeopolitik öneminden dolayı ülkemiz yakın ve uzak çevre tarafından üretilen terörle ve sınır aşan organize suçlarla yoğun bir şekilde mücadele etmektedir. Özellikle terörle mücadelede, teröristlerin beyanlarının doğruluğunun hızlı bir şekilde teyit edilmesi ve etkili ifade yöntemleri kullanılması terörle mücadeleye katkı sağlayacaktır. Bundan dolayı, terörle ve organize suçlarla mücadele kapsamında yabancı literatürde sıklıkla kullanılan teknik ve yöntemler araştırmacılar tarafından ayrıntılı bir şekilde irdelenmelidir. Zira bu tip araştırmalar tüm uygulamacılara, karar alıcılara, yasa koyucuya ve güvenlik güçlerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terörizmle Mücadele, Mülakat, İfade Alma, Sorgulama, Reid Tekniği.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI SÜRECİNDE ENERJİ GÜVENLİĞİ: RUSYA'NIN ENERJİ GÜCÜ MÜ, ENERJİ TERÖRİZMİ Mİ?

Merve Suna ÖZEL ÖZCAN
Doç. Dr.
Kırıkkale Üniversitesi İ.İ.B.F.
Uluslararası İlişkiler Bölümü
mervesuna@kku.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9027-3990

Rusya ile Ukrayna arasındaki çatışmanın özellikle enerji güvenliği açısından geniş bir etki alanı yarattığı görülmektedir. Rusya'nın enerji kozunu uzun süredir elinde bulundurduğu bir reelpolitik alanın varlığı ve Ukrayna'nın enerji kaynakları açısından geçiş ülkesi olarak stratejik önemi göz önüne alındığında, bölgede enerji güvenliğinin, enerjiyle ilgili dinamikler açısından önemli bir odak noktası haline geldiği görülmektedir. Bu çalışma devam eden çatışma sırasında enerji sektöründeki güç dengesinin yapısını ele alırken aynı zamanda Rusya'nın eylemlerinin enerji gücü mü, yoksa enerji terörizmi mi olarak değerlendirilebileceğini de incelmeyi hedeflemektedir. Rusya'nın nerede ise en önemli enerji üreticisi olarak uluslararası alanda sahip olduğu konumu inkâr edilemez olmasının yanı sıra Avrupa'nın doğal gaz arzının önemli bir kısmına sahip olan Rusya'ya enerji sektöründe önemli bir nüfuz alanı da sağlamaktadır. Rusya, kaynaklar ve altyapı üzerindeki kontrolü ile de enerji sektöründeki gücünü ortaya koyarken boru hatlarını kontrol ederek Avrupa'ya enerji akışı üzerinde bir etki alanı da yaratmıştır. Şubat 2022 sonrasında yaşanan çatışmalarda boru hatları ve elektrik santralleri gibi enerji altyapısına yönelik çok sayıda saldırı dikkat çekmektedir. Bu açıdan bu çalışmada enerji güvenliği boyutunun enerji terörizmi kavramına odaklanmayı hedeflemekteyim. Bunun nedeni saldırıların siyasi hedeflerden ekonomik kazanımlara kadar çeşitli nedenleri olmasının yanı sıra aynı zamanda enerji güvenliğini bozan ve kritik altyapıların hedef alınması ile bir korku da yaratmasıdır. Bu durumun elbette etik ve hukuki anlamda ciddi sonuçları söz konusudur fakat çalışanın temel sınırlılığı daha çok yapılan eylemlerin analiz edilmesi olacaktır. Bu olaylar enerji arzını kesintiye uğratarak ekonomik ve çevresel zararlara yol açarken aynı zamanda Rusya'nın çatışma sırasındaki eylemlerinin, terör yaratma mı yoksa sadece dış politik bir hamle olarak enerjiyi araçsallaştırması mı olduğu da tartışılacaktır. Özellikle kavramın Rusya Ukrayna Savaşı akabinde Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski'nin Rusya'yı enerji hatlarına ve merkezlerine düzenlediği saldırı kapsamında enerji terörü yaratmakla (CNN; 2022) suçlaması

dikkat çekicidir. Fakat bu çalışmada da konu salt doğrudan saldırı değil anı zamanda psikolojik olarak da yaratılan gerilim ve özellikle Rusya'nın bunu caydırıcı bir sert güç unsuru olarak politika kullanımı noktasında da değerlendirilecektir. Bu kapsamda enerji güvenliği tanımından yola çıkarak Avrupa ve Ukrayna'nın yaşanan süreç içinde Rusya karşısında enerji bağımlılıkları da ele alınmış olacaktır. Son noktada çalışma Rusya'nın çatışma sırasındaki eylemlerinin enerji gücü olarak mı yoksa enerji terörü olarak mı nitelendirileceği konusunda da bir tartışma sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ukrayna, Enerji Güvenliği, Enerji Terörizmi.

AZOV TABURU - MİLLİYETÇİLİK VE TERÖR ARASINDA HİBRİT YAPILANMANIN İNCELENMESİ

Saadat DEMİRCİ
Doç.Dr.
Çankırı Karatekin Üniversitesi İ.İ.B.F.
Uluslararası İlişkiler
sadatdemirci@gmail.com

24 Şubat 2022 yılında Rusya-Ukrayna arasında başlayan savaş dünya kamuoyuna Rusya'nın Ukrayna işgali nedeniyle aniden başlayan bir savaş olarak yansıtıldı. Rusya, Ukrayna topraklarına olan işgalin sebebini Donetsk ve Luhansk bölgelerinde yaşayan çok sayıda Rus asıllı vatandaşların Ukrayna hükümetinin desteğiyle Neo-Nazi ayrılıkçı güçlerin zülüme uğratıldığı iddiasıyla "Özel Askeri Operasyon başlatılmıştır". Operasyonun hedefi Rusya'nın güvenliği için bölgede terör faaliyetlerinde bulunan Neo-Nazi ayrılıkçı güçlerin temizlenmesi jeostratejik çıkarları ve Rus asıllı vatandaşların korunması şeklinde açıklanmıştır. Luhansk ve Donetsk halk Cumhuriyetini tanıdıklarını ilan eden Rusya'nın, hedefinde Ukrayna'nın Batı politikasına karşı engel oluşturmak olduğu açıktı. 2013 yılında Kiev ile AB arasında imzalanacak olan Doğu Ortaklığı Anlaşması Moskova'da ulusal çıkarlara bir tehdit olarak algılanmıştır. Anlaşma dönem Devlet Başkanı V. Yanukovich tarafından askıya alınmıştır. Kararın arkasından Ukrayna'da başlayan protestolar büyüyerek Ukrayna'yı Doğu-Batı, Rus yanlısı ve Avrupa karşıtı bölgelere ayırmıştır. Rus kontrolünden çıkmak isteyen kısım Ukrayna'nın Avrupa rotasını devam ettirmesini istemiştir. Devlet Başkanı Yanukovich'in Rusya'ya kaçması ile sonuçlanan "Onur Devrimi" Ukrayna'yı ikiye ayırmıştır. Ukrayna'yı iki karşıt kampa ayran iç savaş Avrupa yanlısı olan ve "turuncu" ile ifade edilen tarafla Avrasya rotasını destekleyenler arasındaki mücadeleler Ukraynalıları iki karşı cepheye ayıran sekiz yıllık bir iç krize dönüşmüştür. Ukrayna'nın siyasi ortamı milliyetçi örgütlerin yükselişini tetiklemiştir. Sokak siyasetinin artan önemi, ülkenin genel olarak militarizasyonu, çok sayıda paramiliter oluşumların ortaya çıkmasına yol açmakla birlikte etkilerini de artırmıştır. Bu oluşumların sokak ayaklanmalarında ve darbe girişimlerinde belirleyici bir rol oynama yeteneği önde gelen politikacıların dikkatini çekmiştir. Gönüllü birlikler kendilerini sağ sektör Milliyetçi Birlikler olarak atamaktaydı. Bunların en aktif olarak faaliyet gösterenleri çoğu zaman radikal hareketleri ile dikkat çekmesine rağmen Ukrayna milliyetçiliği bayrağı altında hareket ettikleri için "illegal güç hareketleri" olarak algılanmadılar. Ukrayna Milliyetçileri Örgütü, Azov Taburu, Dinyeper-1 Taburu, Aydar Taburu ve Donbas Taburu ön sıralarda yer

alan milliyetçi gruplardandı. Bunların arasında en fazla adını duyuran "Azov Taburu" 2014 yılında Rus güçlerine karşı amansız mücadele içinde bulunması nedeniyle İçişleri Bakanlığı kararı ile orduya entegre edilmişlerdir. Özel kuvvetler müfrezesi olarak da bilinen Azak Taburu, Ukrayna Ulusal Muhafızları bünyesinde yer alan milliyetçi bir oluşumdur. Donetsk ve Luhansk'ın Ukrayna'dan ayrılmasını destekleyen ayrılıkçı milislere yönelik acımasız tutumları ile adını duyurmuştur. Adam kaçırma, rehin alma ve sivillere yönelik yasa dışı tutuklamalar sofistike işkence ve cinayetler ile aşırıcı, milliyetçi bir örgüt olarak Ukrayna'da neo Naziliğin bir sembolü hâline gelmiştir. Azov taburu Mayıs 2014'te Mariupol'da kurulmuştur. Beyaz Lider olarak bilinen Andrei Biletsky tarafından yönetiliyordu. Örgütün neo Nazi tutumu "beyaz ırkın üstünlüğü" ve Ukrayna'da "süper toplum" yaratma gibi çıkışları ile bilinmektedir. Ukrayna silahlı kuvvetlerin küçük bir bölümünü oluşturmalarına rağmen gönüllü taburları Ukrayna'daki ayrılıkçılar ve Rus birlikleriyle ilk çatışmalarda Ukrayna Ordusu ve Ulusal Muhafızlardan daha etkili oldular. Radikal Rus düşmanlığı ve ırkçı ideolojileri ile geniş yankı uyandırarak Batı ve ABD için önemli bir pozisyon kazanmışlardır. Yakın zamana kadar Neo-Nazi örgütü olarak görülmesine rağmen savaş esnasında büyük popülarite kazanarak Ukrayna için "kahraman tabur" Rusya için "radikal Neo-Nazi" terörist grubudur.

Çalışmanın amacı Rusya-Ukrayna savaşının seyrinde önemli etkisi bulunan Azov taburunu incelemek ve Neo-Nazi yapılanması olarak bilinen aşırıcı milliyetçi grubun terörizm ile milliyetçilik arasında kalan hibrit yapılanmasının değişim sürecini incelemektir. Amnesty International'de insan hakları ihlali ve askeri suçlara kadar kabarık dosyası bulunan taburun savaş ile değişen yüzü ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Azov Taburu, Terörizm, Çatışma, Yabancı Savaşçılar.

ELEŞTİREL TEORİ PERSPEKTİFİNDEN AVRUPA'DAKİ RADİKAL SAĞ PARTİLERİN GÖÇ POLİTİKASI: AVUSTURYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ (FPÖ) ve İTALYA'NIN KARDEŞLERİ PARTİSİ (FDL) ÖRNEKLERİ

Ebrar ŞEBİN
Doktora Öğrencisi
Düzce Üniversitesi
ebrar.sebin@hotmail.com

Göç olgusunu geçmişte olduğu gibi bugün ve gelecekte de devletlerin gündemlerini meşgul edecek bir konudur. Soğuk Savaş sonrası dönemde devletlerin güvenlik algılarında değişiklikler meydana gelmiş ve göç konusu devletlerin güvenlikleriyle ilişkilendirilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda Avrupa'da özelikle Arap Baharı sonrası artan göçmen sayısıyla birlikte bozulan ekonomiler, terör olayları, artan suç oranları ve kültürel güvensizlikler göçmen sorunuyla bağdaştırılmıştır. Artan düzensiz göç, sınır güvenliği, göç kontrolü ve güvenlikleştirme Avrupa'da tartışılan konuların başında gelmeye başlamıştır. Dolayısıyla göç konusu güvenlik merceğinden değerlendirilmelere tabi tutulmuştur. Bir konuyu referans nesnesine yönelik varoluşsal bir tehdit olarak etiketlemek anlamına gelen güvenlikleştirme eylemi, yıllar boyunca birçok bilim insanı tarafından incelenmiştir. Bu kapsamda literatür incelendiğinde göç ve güvenlik konusunun ulusal, ekonomik ve toplumsal bağlamda ele alındığı görülmektedir.

Bu çalışmada, Avrupa'daki radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının güvenlikleştirme sürecinin bir ürünü olduğu iddia edilmektedir. Bu kapsamda Avrupa'daki radikal sağ partiler göç konusunu güvenlikleştirirken ekonomik, kültürel, toplumsal ve ulusal olmak üzere bazı ortak güvenlik temalarını kullanmaktadırlar. Bu temaların kullanım ağırlıkları ise ülkelerin tarihsel, sosyal ve kültürel farkındalıklarından yoğun bir biçimde etkilenmektedir. Çalışmada, bu farklılıkların etkileri ve güvenlikleştirme süreci, Kopenhang ekolünün literatüre kazandırdığı güvenlikleştirme kuramı çerçevesinde söylem analizine dayalı bir yöntem kullanarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda çalışamada popülist ve göç karşıtı politikalarıyla seçim başarısı kazanmış iki radikal sağ parti olan Avusturya'da Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) ve İtalya'daki İtalya'nın Kardeşleri (FDL) partileri örnek vaka olarak seçilmiştir. İki radikal sağ parti göç konusunu seçim rogramında kullanmış ve göçmenleri bir seçim aracı haline getirmiştir. Bu doğrultuda bu partiler göçmenlere karşı dışlayıcı politikalar uygulayarak göçmenlerin güvenlikerini ihmal etmişlerdir. Bu çalışmada FPÖ ve FDL

partilerinden yola çıkarak Avrupa'daki radikal sağ partilerin göçmen politikası eleştirilmiş ve göçmen sorunu için çözüm önerileri sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlikleştirme, Avrupa, Radikal Sağ, FPÖ, FDL.

2010 SONRASI KRİZLER KARŞISINDA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GÖÇÜ YENİDEN GÜVENLİKLEŞTİRMESİ

Nergiz ÖZKURAL KÖROĞLU
Prof. Dr.
Üsküdar Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
nergiz.ozkuralkoroglu@uskudar.edu.tr

Fatih ÖZGÜVEN
Dr.
Bağımsız Araştırmacı
Uluslararası İlişkiler
fatihozgvn@gmail.com

Soğuk Savaşın sona ermesiyle Avrupa'nın doğusunda post-komünist alanda bir güvenlik boşluğu oluşmuştur. Bu dönem uluslararası güvenlik gündeminde de değişim yaşanmıştır. Devlet merkezli güvenlik anlayışında derinleşme ve genişleme meydana gelmiştir. Göç, insan güvenliği çerçevesinde literatüre girmiştir. 2000'lerin başına değin devam eden bu durum 11 Eylül terör saldırılarının ardından değişime uğramaya başlamaktadır. 2004 ve 2007 yılındaki büyük genişleme dalgası ile AB yeni sınırlara sahip olmuştur. Yeni sınırlar yeni güvenlik tehditlerini beraberinde getirmiştir. AB'nin sınırları dışında kalan çevre bölgelerde istikrarı sağlamak için Avrupa Komşuluk Politikası yapılandırılmıştır. Bu politikayla AB'nin dışında "dost çemberi" oluşturulması hedeflenmiştir. Buna ek olarak 2005 yılında AB sınır güvenliğini kontrol eden FRONTEX kurulmuştur. Ancak AB genişlemesine, Avrupa Komşuluk Politikasına ve sınır güvenliği için alınan önlemlere rağmen göç konusu yaşanan krizlerle bugüne değin artan bir sorun olmaya devam etmektedir.

AB'nin göç politikasının gelişimine bakıldığında Maastricht ve Amsterdam antlaşmaları kurucu nitelik taşırken sürecin devamında Tampere zirvesi ve Lahey programı AB'nin ortak bir göç programı oluşturmaya çalıştığını göstermektedir. Özellikle 2004 Madrid ve 2005 Londra'da gerçekleşen terör saldırıları ve 2008 küresel finans krizi Avrupa'nın göçe bakış açısının değişmesini tetikleyen olgular olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm yaşanan bu gelişmeler sonucunda AB'nin göçü bir güvenlik tehdidi olarak ciddi bir şekilde algılaması 2010 sonrasına dayanmaktadır. Bunun nedeni Arap Baharı sonrası bilhassa Suriye'den Avrupa'ya olan göç akınıdır. Bu çalışmada göçün tehdit olarak görülmesi güvenlikleştirme kuramı çerçevesinde ele alınacaktır. Ancak güvenlikleştirme literatüründe genel olarak güvenlikleştirici aktör olarak devlet analiz birimi ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmada ise, bu yaklaşımın tersine ulus üstü bir kuruluş olan AB'nin göçü nasıl güvenlikleştirdiği

sorusundan hareketle 2010'lu yıllardan günümüze AB karar alıcılarının (AB Komisyonu Başkanı ve AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi) söylemlerini süreç takibi (process tracing) yöntemi ile analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada zamansal kesit olarak 2010'lu yıllar ve sonrasının seçilmesinin gerekçesi bu süreçte AB'nin Suriye iç savaşı, Kovid-19 salgını ve Rusya Ukrayna savaşının yarattığı göç akınlarından doğrudan etkilenmesidir. Aynı zamanda AB'nin göçü nasıl güvenlikleştirdiği devlet altı, devletler arası ve uluslararası sistemi etkileyen farklı krizlerle karşılaştırma imkânı da sunmaktadır. Tümevarımsal süreç takibi sayesinde Suriye iç savaşı, Kovid-19 salgını ve Rusya Ukrayna savaşı vakaları arasında AB'nin söylem ve eylemleri tespit edilerek güvenlikleştirme kuramı test edilecektir. Çalışmada örnek olaylara bütüncül olarak bakıldığında AB'nin göç politikasını nasıl şekillendirdiği ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Göç, Güvenlikleştirme, Süreç Takip Yöntemi.

AVRUPA BİRLİĞİ (AB)'NİN AFRİKA KITASINA YÖNELİK POLİTİKALARININ TEORİK ANALİZİ

Burçin ULUĞ
Dr. Öğr. Üyesi
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
burcin.eryilmaz@hku.edu.tr

Pelin ALİYEV
Dr. Öğr. Üyesi
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
pelin.aliyev@hku.edu.tr

Günümüzün en kapsamlı hükümetlerarası örgütü Birleşmiş Milletler'in 193 üyesinden 54'üne, toplam üye sayısının yüzde 28'ine ev sahipliği yapan Afrika, küresel aktörler arasında yoğun rekabetlerin yaşandığı ve uluslararası politikadaki değeri giderek artan önemli bir coğrafyadır. Bugün küresel aktörlerin kıta ülkeleri ile daha yoğun etkileşime girdiği bir süreç yaşanmaktadır. Ancak genç nüfusu, işlenmemiş verimli arazileri, zengin doğal kaynakları karşısında Afrika'da radikalleşme, şiddet, çatışma, iç savaş, yoksulluk, yerinden edilme, gıda krizi, iklim değişikliği ve kuraklık gibi bir dizi sorunun da son derece yaygın olduğu ve bu anlamda zıtlıklarla dolu bir kıta olduğu gözlenmektedir. Özellikle Sahel ülkeleri, birbiriyle bağlantılı bir dizi zorlukla mücadele etmektedir. 2021 Normandiya Endeksi, bu ülkeleri özellikle terörizm, şiddetli çatışmalar, iklim değişikliği ve devletin kırılganlığı açısından dünyadaki tehditlere karşı diğer Sahra altı ülkelere kıyasla en savunmasız ülkeler arasında sıralamaktadır. Bir tarafta Afrika'nın uluslararası politikada yükselişi ve buna eşlik eden küresel rekabet, diğer tarafta radikalleşme, şiddet ve göç gibi meselelere kaynaklık etmesi, AB'nin kıta ülkeleri ile daha yakından ilgilenmesini ve bu ülkelerin karşı karşıya kaldığı zorlukları aşmaları için yeni politika ve stratejiler geliştirmesini gerekli kılmaktadır. Birlik, bu noktada ortaya çıkan zorlukların üstesinden birlikte gelmeyi ve bu süreci her iki kıta için de bir dizi fırsata dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu noktada siyasi yönergelerde Afrika ile 'bağışçı-bağış alan' anlatısından uzaklaşarak 'eşitlerin ortaklığı'na doğru yönelen bir ortaklık çağrısının varlığı dikkat çekicidir. Son olarak, AB'nin Afrika politikasının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve BM'nin 2030 gündeminin ana bileşenleri ile uyumlu olduğunun da altı çizilmektedir. Birliğin Afrika politikasında güvenlik merkezli bir yaklaşımdan insan merkezli bir yaklaşıma geçildiği gözlenmektedir. Bu araştırma kapsamında AB'nin kıtaya yönelik politikalarının geçmişten günümüze nasıl evrildiği sorusuna cevap verilmekte ve ilişkiler

Modernleşme Teorisi, Bağımlılık Teorisi ve Dünya Sistemleri Teorisi çerçevesinde analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Afrika, Modernleşme Teorisi, Bağımlılık Teorisi, Dünya Sistemleri Teorisi.

BATI'YA BAKAN KARTAL: POST-SOVYET DÖNEMDE POLONYA'NIN BATI'YA ENTEGRASYONU

Recep UYGUN
Yüksek Lisans Öğrencisi
Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ABD
recep.uygun2@ogr.sakarya.edu.tr

Polonya yüzyıllarca merkezi ve doğu Avrupa'nın ortasında batılı ve doğulu güçler arasında sıkışıp kalmıştır. Bu nedenle Soğuk Savaşın sonunda yeni bir Avrupa düzeni kurulurken, bu yeni düzeni en çok savunan aktörlerden biri Polonya olmuştur. Öncelikle NATO üyeliği üzerinden Atlantikçi bir çizgiye geçerek Rusya'ya karşı güvenliğini garantiye almak isteyen Polonya, daha sonrasında Avrupa Birliği üyesi olarak Avrupa normlarını ve refah seviyesini yakalamaya çalışmaktadır. Başka bir ifade ile Polonya yakın bir ilişki içinde olduğu Avrupa'ya karşı ABD desteğini de sağlamak sureti ile kendi denge politikasını oluşturmak gayretine girişmiştir. Böylece Avrupa'nın batısı ve doğusundan gelebilecek hegemonyacı tutumu bertaraf etmek, hem de Transatlantik iş birliği için özellikle de "Yeni Avrupa'nın" merkezinde yer alan önemli bir aktör olduğunu ortaya koymak imkanına sahip olmuştur. Öte yandan "Bölgesel liderlik" söylemini de öne çıkaran Polonya bu bağlamda Üç Denizler İnisiyatifi ve V4 Grubu içerisinde yer almaktadır. Rusya-Ukrayna Krizine kadarki süreçte gelişmekte olan Avrupa ülkeleri arasında göze çarpan Polonya, krizle birlikte bu kez Rusya-AB arasında sınır ülke haline gelmesiyle gündemdedir. Başlıkta göze çarpan "Kartal" ifadesiyle hem Polonya'nın devlet armasına hem de pek çok kültürde "kartal" imgesinin başlı başına ifade ettiği savaşçılık ve bağımsızlık kavramlarına atıf yapılmak istenmiştir. Bu çalışmada, "Tanrı'nın oyun sahası" olarak adlandırılan bu zorlu coğrafyada, Polonya'nın Soğuk Savaş sonrası süreçte izlemiş olduğu dış politika stratejisi incelenmiştir. Avrupa Birliği ve NATO ile ilişkileri, V4 Grubu ve Üç Deniz İnisiyatifi çalışmanın ana başlıklarını oluşturmaktadır. Çalışmanın Türk Akademisi'nde göz ardı edilen Doğu Avrupa sahasındaki boşluğun dolmasına bir nebze olsun katkı yapması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polonya, Dış Politika, Visegard Grubu, Üç Denizler İnisiyatifi.

KADIN VE ULUSLARARASI GÖÇ GÜVENLİĞİ

İbrahim MAZMAN
Prof. Dr.
Kırıkkale üniversitesi, SBE
Sosyoloji Bölümü Bölüm Başkanı
ibrahimmazman5@yahoo.com

Sedanur GÜNEY YILDIRIM
Yüksek Lisans Öğrencisi
Kırıkkale üniversitesi, SBE
Sosyoloji Bölümü
sedanurguney06@hotmail.com

Özet

Göç hareketleri toplumsal yapı içerisinde sebepleri ve sonuçları itibariyle gidilen yerin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini çok yönlü bir şekilde etkiler. Gerek göç gönderen kaynak ülkeler gerekse göç kabul eden hedef ülkelerin toplumsal yapısını şekillendiren göç, teknolojinin gelişmesiyle birlikte yalnızca hedef ülkenin değil küresel ölçekte tüm dünyayı ilgilendiren, önlem almasını gerekli kılan, tüm politik ve insani koşulların düzenlenmesini gerektiren bir hal almıştır.

Günümüz göç fenomenleri incelendiğinde, sayılan göç çeşitlerinin daha da arttığını gözlemleriz. Bu çeşitlenme içinde dikkat çeken unsur göçün kadınlaşmasıdır. Yadsınamaz ölçekte kadınlar ve çocuklar göç hareketleri içerisinde yer almaktadır. Göç günümüzde ne kadar yaygın bir fenomen haline gelse de cinsiyete göre farklı deneyimler yaşanmaktadır. Özellikle göç dinamiği içerisinde en bariz ayrım toplumsal cinsiyet olgusudur. Kadınlar erkeklere göre farklı bir göç deneyimi yaşamaktadır. Göçün her evresinde güvenlik problemleriyle karşı karşıya gelmektedirler. Kadınlar, istismar, sömürü ve ölüm tehlikelerine erkeklere oranla daha fazla başa çıkmak zorundadırlar. Toplumsal kuruluşlar önlem almaya çalışsalar da hem yetersiz kalmaktalar hem de uygulama pratiğe dökülememektedir.

Güvenlik problemleri nedeniyle ülkesinden ayrılıp, en yakın ülkelere zorunlu göç etmek durumunda kalan kadınlar yine gittikleri yerde karşılaştıkları en büyük sorun güven problemidir. Bu güven problemi içerisinde her şeyi saymak mümkündür. Can güvenliği başta olmak üzere, mallarının güvenliği, iş güvenliği, sosyal yaşam güvenliği gibi pek çok sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Kadınlar kendilerini gittikleri ülkelerin güvenlik stratejilerine güvenmekten başka yol içerisinde bulamazlar. Ancak kamplar dahil olmak üzere hemen her yerde istismar, taciz ve tecavüz gibi şartlarla baş etmek zorun da olduklarını bilmektedirler.

Kadınların savunmasız durumundan faydalanarak duygusal ve fiziksel şiddet ve sömürüye uğramaktadırlar. Bunları yapanlar yine kendi kamplarında kalan diğer mülteciler olabileceği gibi, kamptaki sorumlular, gidilen ülke vatandaşları da olabilmektedir.

Güvenlik problemleri uluslararası düzeyde, ivedi biçimde toplumsal cinsiyet faktörlerini içini alarak eril yapıdan kurtarılmalıdır. Ortalama bir rota ile yola çıkan göç mağduru kadınların göç yollarını güvenlik koridorlarıyla temizlenmelidir. Sorunların çözümü ve güvenlik problemlerinin aşılabilmesi için kadınların bireysel anlamda değerlendirilmesi, insani güvenlik ortamının sağlanabilmesi için gerçekleşen tehditleri minimalize edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Güvenlik, Kadın, Göç.

Giriş

Kavramsal olarak göç ile ifade edilmek istenen insan hareketliliğidir. Göç insanlık tarihinin her aşamasında ortaya çıkmış kimi zaman yaşam şartlarını iyileştirmek kimi zaman hayatta kalmak umudu ile yer değiştirmeyi ifade etmektedir. Teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, bir yerden bir yere olan ulaşımın daha da kolaylaşmasıyla göç etmek fikri daha cazip ve ulaşılabilir bir konuma gelmiştir.

Dönüşmekte olan toplumsal dünya da göçte siyasi ve ekonomik olarak bir dönüşüm geçirmiştir. 20. yüzyıl ile birlikte göçlerin özellikle politik olarak belirleyici bir yapıya büründüğü görülmektedir. Göç önemli bir toplumsal olgu olup, devletleri ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel yönden etkileyerek hem göç edilen ülkeler hem de göç veren ülkeler için çok yönlü ele alınması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Akdoğan, 2019: 1). Açıkça belirtmek gerekirse günümüzde göç, sadece göç alan ve göç veren ülkeleri ilgilendiren bir durum olmaktan fazlasıyla uzaklaşarak küresel düzeyde tüm dünyayı ilgilendiren bir konuma gelmiş bulunmaktadır.

Göç günümüzde, küresel olarak ele alınmakta ve uluslararası bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası düzeyde pek çok devlet göç hareketlerinden ciddi bir biçimde etkilenmektedir. Günümüzde ekonomik temelde ele almaktan çok zorlayıcı bir nedenden ötürü ortaya çıkmakta olduğu ve maddi nedenleri bir kenara bırakıp kitlesel bir şekilde hareket edilmesi şeklinde ele alınmaktadır. Bu da uluslararası düzeyde "mültecilik", "sığınmacılık", "kitlesel sığınma" vb. kavramlarının irdelenmesine ve göç eden bireylerin sosyal, psikolojik ve kültürel durumlarının da dikkate alınmasını gerektirmektedir (Şahin, 2018: 2).

Bu süreç içerisinde göç olgusu, gidilen yer açısından büyük sorunlara neden olmaktadır. Kabul görme, dışlanma ve yabancı düşmanlığına kadar giden bu süreçte bireylerin hem fiziksel hem de psikolojik olarak yıpranmalarına neden olmaktadır yapılan araştırmalarda kadınların bu süreç içerisinde daha da çok zorlandığını ve adeta bir görünmezlik içerisinde ele alındığını göstermektedir. Göçün artık çok daha farklı anlamlar içermesi, ihmal edilen ve görünmez kabul edilen kadınların göç içerisinde belirginleşen rolleri, araştırma ve incelemeleri bu alana doğru kaydırmıştır.

Kadın emeğinin sömürülmesi ve genelde kadınların kayıt dışı işlerde çalışması, göçte kadınları istismar edilen bir konuma itmiştir. Kadınlar hem işte hem de evdeki rollerine aktif katılımı onların yaşamlarında ekstra bir yük yüklemiştir. Sosyal ve ekonomik açıdan sömürü haline gelen, hem toplum tarafından yabancı konumuna itilen hem de kendine yabancılaşan kadının politikalar ve örgütlenmelerle çözüme kavuşturulması gereken durumu göz ardı edilmemelidir.

Günümüzde göç hareketleri dünya çapında özellikle göç alan çok uluslu devletlerde kaygı ve endişeler uyandırmakta, kültürel kimlik, aidiyet ve güvenlik kalıplarını sorgulayan türden belirsizlik durumuna sokmaktadır. Bu karmaşık bağlamda, göç karşıtı düşünce ve söylemlerin tonu yükselmekte hatta göçmenlere karşı katı tutumlar sergilenmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki ulus devletler, özellikle Amerika ve Avrupa Birliği gibi ülkeler göçü, güvenlik sorunu algısından hareketle önlemeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda çok taraflı veya ikili anlaşmalar, göçmen kabul eden ve gönderen devletlerarasında iade ve sınır dışı etme anlaşmaları imzalanmakta, uluslararası ve yerel düzeyde faaliyetler yürüten kurumlar oluşturulmakta, böylece göç ve güvenlik ilişkisi bağlamında sözleşme ve protokoller ile sınırlar boyunca kontrol noktalarında ciddi tedbirler alınmaktadır. Bu önlemleri takiben uluslararası göç, kilit bir güvenlik sorunu haline gelmiştir. Dolayasıyla göç varoluşsal bir tehdit olarak algılanmakta ve bu durum göçün güvenlikleştirilmesi şeklinde ifade edilmeye başlanmıştır.

Göç Nedir?

Göç kavramı ile bir yerden bir yere gitmenin ve gidilen yer ile gelinen yer arasında nitel ve nicel bir bağ kurulduğu görülür. Ancak göç sadece nüfusun artması ya da azalması gibi basite indirgenecek bir olgu değildir. Göç alan ve göç veren ülkelerin göçten etkilenmesinin yanında göç eden bireyler göç ettikleri yerde bulunan toplumla uyum sorunları yaşamakta ve gittikleri yerde hemen kabul görmemekte hatta çoğu zaman toplumsal dışlanmayla karşı karşıya kalmaktadır. Bu bağlamda çok çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır.

Göç kelimesine kavramsal olarak bakıldığında, birbirine yakın anlamlar içerdiğini görmekteyiz. Ancak göç olgusunu, tarih, ekonomi, siyaset, kültür, sosyoloji, psikoloji gibi farklı alanların perspektifleri ile ele aldığımızda, yapılan tanımların benzer kelimelerden oluştuğunu, fakat anlatılmak istenenin farklı olduğu görülmektedir. Her alan kendi özelinde tanım yaparak göç olgusunu tanımlamış ve kendi alanları doğrultusunda çıkarımlarda bulunmuşlardır. Ancak tüm tanımlar birbirini tamamlar ve destekler niteliktedir.

Göç, Türk Dil Kurumu'nda "ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, hicret, muhaceret"[1] şeklinde tanımlanmıştır. Tarihsel bir bakış açısıyla göç, Kemal Karpat'ta (2010: 9) şu şekilde ifade edilir:

Göçler toplumsal değişmelerin en güçlü unsuru olarak, farklı fiziksel yapıya, dine, kültüre ve dile sahip toplulukları karşı karşıya getirmiş, bu toplulukların bir arada yaşamalarına ve böylelikle etkileşim içinde olmalarına neden olmuştur. Yeni ırklar, yeni kültürler, yeni idare ve yaşam biçimleri göçlerin etkisiyle ortaya çıkmış ve günümüz toplumlarının oluşumuna zemin hazırlamıştır. Bu görüş birkaç bölge dışında tüm dünya için geçerli olmakla birlikte, bilhassa uzak geçmişi kapsar.

Coğrafi açıdan göç kavramına bakıldığında "Nüfusun geçici veya sürekli olarak yer değiştirmesidir. Göçler, hızlı nüfus artışının doğal bir sonucudur. Bir bölgedeki nüfusun, artmasında veya azalmasında göçlerin büyük etkisi vardır[2]" ifadeleri yer alır. Sosyoloji sözlüğünde göç, "bireylerin veya grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir." (Marshall, 1998: 685)

Göçe yönelik tanımlar daha da arttırılabilir, ancak buraya kadar olan tanımlara bakıldığında tam merkezinde yer değiştirme olduğu görülmektedir. Göç sonucunda ortaya çıkan etkileşimler neticesinde, göç olgusunun araştırılması ve açıklanması gereğini doğurmuştur. 19. Yüzyıl da sosyal bilimlerin gelişmesi ile çeşitli araştırmalara konu olmaya başlamıştır (Şahin, 2018: 9).

"Küreselleşen dünyamızda düşünceler ve insanlar tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar büyük ölçekli bir biçimde sınır ötesi hareket etmektedir. Bu süreçler içinde yaşadığımız toplum derinden etkilenmektedir." (Giddens, 2008: 573) İşte bu çok yönlü ve dinamik süreç içinde yalnızca ülke isimleri değil, göç edenler, göç edilen yerde ki bireyler, kısaca toplumun kendisi değişime

[1] Türk Dil Kurumu Sözlüğü, https://sozluk.gov.tr/ , Erişim Tarihi (09.10.2023).
[2] Türk Coğrafya Kurumu Sözlüğü, http://www.tck.org.tr/kaynak/tr/cografya-sozlugu/cografya-sozlugu , Erişim Tarihi, (09.10.2023).

uğramakta bir sosyal değişim ve uyum içerisine girmektedir. Bura da yalnızca göçün ne olduğunu bilmek bize göç hakkında bilgi verme de eksik kalır. Göç ile ilgili diğer tanımlar da incelenmelidir. Göçmen kimlere denir? Sığınmacı ya da mülteci kavramlarını doğru kullanıyor muyuz?

Göçmen kavramı Uluslararası Göç Örgütü'nün göç sözlüğünde, "bireyin göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve 'kişisel uygunluk' sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar." (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 37) şeklinde geçer. Buradan anlaşılabileceği gibi birey ya da bireylerin ekonomik, sosyal beklentilerinin karşılanması için başka bir yere göç edilmesi anlatılmaktadır. Göçmenler gittikleri yerde kendilerine gelir kapısı bulması aynı zamanda göç edilen ülkenin de ucuz işçi ihtiyacını karşılar. Göçmenler varılan ülkede bir aidiyet bağı kurma, yerleşme çabası içine girerler. "Ancak bu çaba çoğu zaman "yerleşik olamama" ile sonlanan "hep kıyıda yaşama" halidir... "yerleşme çabasında" olunan ülkenin geride bıraktığı ülke ile farklılıkları ne denli çoksa ve yaşam pratikleri ne denli uzaksa, elbette o ülkenin göçmen politikalarına da bağlı olarak, "yerleşik olma hali" o denli zorlaşır." (Erbaş, 2019: 323)

Mülteci kavramı Uluslararası Göç Örgütü'nün göç sözlüğünde, " kendi menşe ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle ülkesini terk etmeye zorlanan kişiler." (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 65) şeklinde tanımlanmaktadır. Benzer tanımlamayla Uluslararası Göç Örgütü'ne göre sığınmacı, "Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi." (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 74) olarak geçer.

"Göç sürecinin sonuçları, göç eden için değişen yasal statü, haklar ve sorumluluklar anlamına gelmektedir... Yeni toplumsal/kültürel kurumlar, değer ve davranışlarla tanışma ve bunlara alışma süreci geçirmektedir."(Kümbetoğlu, 2012: 61) Göçmenler, göçün sonunda geldikleri ülkeden oldukça farklı bir dile, farklı bir kültüre, yeni yerleşim yerlerine, yeni iş imkânlarına, yeni komşulara kısaca yeni bir hayata adım atmakta ve bu yeni toplumsal yapının tüm imkânlarına, artılarına ya da eksilerine alışmak durumundadır. Göç böylece "...onlara yeni bir kişilik ve kimlik verir." (Karpat, 2010: 83)

Ülkeler göç ile ilişkilerine göre çeşitli gruplara yarılmıştır. Menşe ülke "göç akınlarının kaynağı durumundaki" (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 63), göç veren ülkedir. "Göçmen çoğu kez menşe ülkeye vatandaşlık bağı ile bağlıdır." (Acer, Kaya ve Gümüş, 2010: 12) vatandaşı olduğu ülke dışında başka bir ülkede ikamet ediyorsa menşe ülke ile arasında vatandaşlık bağı olmayabilir ve

ikamet ülkesi ile bağı mevcut olur. Hedef ülke, "Hükümet, bakanlık veya meclis kararı doğrultusunda, yıllık olarak belirli sayıda mülteci ve göçmen almayı kabul eden" (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 53) göçmenin yerleşmek için gittiği ülkedir. Kaynak ülkeden hedef ülkeye gidişte başka ülkelerden geçilmişse buna transit, "göç akınlarının içinden geçtiği ülke" (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 86) denir (Acer, Kaya ve Gümüş, 2010: 11-12). Transit göç, "göç gönderen noktadan ulaşılması hedeflenen noktaya varışta geçilen ve belki de beklenilen bir noktayı işaret eder." (Öner, 2012: 17)

Göç Çeşitleri

Göçler, bireylerin ya da toplulukların özgür seçimleriyle gerçekleşebileceği gibi zorla kendileri dışında başka sebeplerle de gerçekleşebilir. Göç, bireysel olarak ya da kitleler halinde de ortaya çıkabilir. Bu bağlamda göç çeşitlilik arz eder. Göçün nasıl gerçekleştiğini bilmek göç hakkında daha rahat ve etkili fikir yürütülmesini sağlamaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015: 14).

Göç eylemi gerçekleştiren kişi sayısına göre, bireysel göç ve kitlesel göç olarak ayrılır. Bireysel göçler de göç etme fikri bireyin kendi kararıdır ve eylemi kendi gerçekleştirir. Kitlesel göçte ise genellikle zorlayıcı bir nedene bağlı olarak toplu, kitlesel olarak hareket edilerek yer değiştirme eylemidir (Akdoğan, 2019: 20-21). Bireysel göç genellikle, ekonomik sebeplere bağlı olmakla birlikte ilk göçleri oluşturur ve bu ilklerin takip edilmesiyle zaman içerisinde kitlelerin göçüne evrilir (Şahin, 2018: 18). Bireysel göçün, kitlesel göçe dönüşmesinin ön koşulu hedef ülkedeki fırsatların çokluğu ve öcü gidenlerin göçü artırıcı yönde kaynak ülkedeki arkadaş ve akrabalarıyla iletişim kurmalarıdır (Yalçın, 2004: 18). Gidilen yerde kalma süresine göre göç, geçici göç ve kalıcı göç olarak kendi içinde ayrılır. Geçici göçler, sınırlı bir süreyi ifade eden göçlerdir. Genellikle eğitim amaçlı, iş gereği, aile ziyaretleri ya da gezi gibi nedenlerle bireyler göç ederler. Ancak bazen bu geçici göçler, kalıcı göçlere dönebilir. Örneğin; Almanya'ya yapılan işçi göçlerinde gidenlerin para kazandıktan sonra dönmesi bekleniyordu. Fakat Almanya'nın yaşam şartları bireylere cazip geldi ve sürekli olarak yaşama kararı vermelerine neden oldu. Bu bağlamda kalıcı göç ise geçici göçün tam karşısındadır. Gidilen ülkede süresiz olarak kalmayı ve oraya yerleşmeyi amaçlanarak yapılan göçlerdir (Akdoğan, 2019: 21-22).

Göç eylemi gidilen yer ve mesafeye dikkate alındığında, iç göç ve dış göç olarak ayrım yapılır. İç göç "yeni bir ikamete sahip olmak amacıyla veya yeni bir ikametle sonuçlanacak şekilde insanların aynı ülkenin bir bölgesinden başka bir bölgesine göç etmeleridir." (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 43) Göç eden bireyler, menşe ülkeden göç ederler ve yine menşe ülke içinde kalırlar. İç göç genel olarak, kırdan kente doğru bir yol izler. Ülke içinde iç göçler gelişmemiş bölgeden gelişmiş bölgeye

doğrudur ve kalıcı olduğu gibi mevsimlik, dönemlik, iş gücü göçü şeklinde de olabilir (Ramadan, 2019: 5; Akdoğan, 2019: 22). Dış göç ise, "Kişilerin geçici veya daimi olarak başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşe ülkelerinden veya mutat olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılmaları. Dolayısıyla, uluslararası bir sınırın geçilmesi söz konusudur."(Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 88) İç göç ile karşılaştırdığımızda, iç göç yapıldığında nüfusta bir değişim olmazken, dış göç yapıldığında nüfus kaynak ülke de azalırken, hedef ülkede artış gözlenir. Dış göçlerin en önemli unsuru beyin göçüdür. Yüksek düzeyde eğitim ve niteliğe sahip bireylerin, kendilerine daha iyi yaşam ve çalışma şartları bulunan ülkelere göç etmeleri, menşe ülke açısından negatif bir durum oluşturur (Akdoğan, 2019: 24).

Günümüzde çok sayıda insan vatanlarını savaş, felaketler, ekonomik nedenler gibi gerekçelerle zorunlu ya da gönüllü bırakmak durumundadır (Kümbetoğlu, 2012: 82). Bu bağlamda irade ve oluşum süreci göz önüne alındığında, gönüllü göç ve zorunlu göç ayrımı yapılır. Gönüllü yapılan göçlerde kaynak ülkenin itici yönleri ile hedef ülkenin çekici yönleri karşılaştırılır ve çekme yönü kuvvetliyse göç gerçekleşir. Gönüllü göç kişilerin iradesini içerdiğinden daha esnek bir yapı içerir. Her ne kadar bu iradeyi etkileyen çeşitli faktörler barınsa da, göçmenin iradesine bağlı bir seçimde bulunması, temel etkeni oluşturur (Akdoğan, 2019: 24-25; Şahin, 2018: 18). Gönüllü olarak gerçekleşmeyen, bireylerin yaşamları tehdit altında olduğu durumlarda yerinden edilmiş kişilerin ve doğal afetler sebebiyle göç etme durumunda kalmaya zorunlu göç denir. Yerinden etme, bireylerin zorla yaşadıkları yerlerden uzaklaştırılmasını ifade etmekte, bu zorlama başka bireylerin eylemlerinden kaynaklanabileceği gibi doğal afetlerde bu duruma sebebiyet verebilir. Bu bireyler kendi ülkelerinde başka bir yere gitmek zorunda kalır, bu durum ülke içinde yerinden edilmiş kişiler olarak adlandırılır ya da kendi ülkeleri sınırlarından çıkıp başka bir ülkeye giderler (Acer, Kaya ve Gümüş, 2010: 15-16).

Göç eylemi yasal prosedüre uyum açısından incelendiğinde, düzenli göç ve düzensiz göç ayrımı yapılarak incelenir. Düzenli göç, "tanınan, izin verilen yasal kanallar kullanılarak gerçekleşen göç" (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 26) eylemidir. Düzensiz göç ise "Hedef ülkeler açısından, göç düzenlemeleri uyarınca gerekli olan izin veya belgelere sahip olmadan bir ülkeye giriş yapmak veya bir ülkede kalmak veya çalışmak anlamına gelmektedir." (Perruchoud ve Redpath-Cross, 2013: 26) Kısaca düzensiz göç, devletlerin denetimi dışında gerçekleşen ve takip edilemeyen bir durumdur. Düzensiz göç yalnızca göçmen kaçakçılığından ibaret bir olgu değildir. Düzensiz göç, İnsan ticaretini, ülkeye girdikten sonrası vizesi dolduğu halde hala barınanları, yasal ya da yasal olmayan göç etmiş bireylerin kaçak veya zorla çalıştırılmasını gibi pek çok olguyu içinde bulundurur. Devletler yalnızca sınırlarının kimler tarafından geçilip geçilemeyeceğiyle ilgili karar vermez,

geçenlerin nasıl hareket etmeleri gerektiğini de kontrol eder ve hareketlerine karar verir (Atasü Topçuoğlu, 2012: 501-502).

Göçmenlerin Uyumu ve Yabancılaşma

Göçler çağı olarak adlandırılan günümüz çağı, artık eskisinden de fazla artarak devam eden bir göç sorunuyla karşı karşıyadır. Teknolojik gelişmeler, ulaşım ağlarının yaygınlaştırılması ve bir yerden bir yere gitmenin artık fazlasıyla kolaylaşmasıyla göç, küresel bir boyut kazanmıştır. Göç ister zorunlu ister gönüllü olsun, ister düzenli ister düzensiz olsun gidilen yer ve gidenler açısından bir uyum problemine neden olur. Bu uyum kolay atlatılabilecek bir olgu değildir. Gidenler ve ev sahipleri arasında sorunlar baş göstermeye başlar. Yaşanan tüm olumsuz durumların artık tek bir sorumlusu vardır o da yabancılar.

Buradaki ayrım başlı başına Bauman'ın (2009: 47-64) sosyolojik düşünmek kitabında bahsettiği gibi biz ve onlar ayrımından kaynaklanmaktadır. Biz yani ait olduğumuz grup ya da toplum birbirimizi anlayan, karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde birlikte hareket eden, düşüncelerini iyi anladığım aynı ortak duygularla hareket edebildiğim, kendimi rahat hissettiğim yerdir. İş onlara geldiğinde, kendi aralarında birbirlerini anlayan, ortak duygu ve düşünceleri paylaşan bir grup olabilirler. Ancak bana tamamen yabancılar. Ben onları onlarda beni anlayamaz ve herkes kendi grubunda mutludur. Hele bir de bu grup istenmediği halde bir toplumun içine göç gibi bir olgu içerisinde dâhil oluyorsa toplumsal ayrışma kendini tam anlamıyla belirginleştirir. Yerleşik ve dışarlıklar teorisinde olduğu gibi, dışarlıkların yerleşiklerin arasına girmesi bir kafa tutma anlamına gelmektedir. Farklar çok az bile olsa yeni gelenlerin topluma entegre olmak istemesi ve bu yeni gelenlere yer açma zorunluluğu iki taraf içinde farklılıkları abartmaya ve giderek artan gerilim silsilesinin başlangıcı olur. Dışarlıklar yalnızca yabancı değil, yerleşikler açısından bir düşman, evlerine gelen işgalci konumundadır.

Yabancılaşma kavramı göç terimleri sözlüğünde (Perruchoud ve Redpath–Cross, 2013: 97) "Belirli bir devlet açısından o devletin uyruğunda olmayan kişi, vatandaş olmayan kişi" olarak tanımlanır. Sosyoloji sözlüğünde(Marshall, 1998: 798) "bireylerin birbirlerinden ya da belirli bir ortam veya süreçten uzaklaşmalarını anlatır" şeklinde tanımlanır. Tanımlara bakıldığında olumsuz anlamlar vardır. Vatandaş olmayanlar ve ortamdan uzaklaşanlar göç olgusu içinde yeni gelenlerdir. Yeni gelenler artık toplumda kendilerine yer bulmalıdırlar.

Göçmenlerin konumu genel anlamda her zaman sorunlu olarak nitelendirilir. Göç edenlerin özellikle işçi göçmenlerin, karşılaşacakları en büyük sorunun toplumsal uyum mekanizmalarına eklenmek olacağı düşünülmekteydi. Buradan hareketle göç eden bireylerin, bireysel bir bunalım içine

sürüklenecekleri öngörülmekteydi. Mevcut göç hareketlerine bakıldığında ve göç edilen yerlerin dinamikleri incelendiğinde uyum sağlamaktan çok dışlanmaya maruz kaldıkları gözlenmektedir. Son yıllarda uluslararası göç araştırmalarında ilgi alanı farklı yönlere kaymış uyum sağlama probleminden çok daha fazla dışlanma problemleri tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle göçmen ailelere artan saldırıların artışı, devletlerin izlediği göçmen yasaları ve özellikle son dönemde göçmenlere karşı izlenen politikalar göçmenlere bakışı değiştirmiştir. Artık ilgilenilmesi gereken ve çözümler bulunması gereken olgunun, uyum problemlerinden çok dışlanmalar karşı alınması gerektiği karşımıza çıkar (Baştürk, 2010: 516-517).

Göç karmaşası içinde sorun, yalnızca heterojen bir topluluk olan göçmenlerin dışarı atılmaya çalışılması ya da saldırılara uğraması değildir. Ortada bir göç sorunu vardır ve göçmenlerin varlığı zaten başlı başına bir sorun oluşturmaktadır. Sorunu çözme niyetleri, izlenen politikalar ne olursa olsun yerli halk gözünde durum böyledir. Oluşan tüm sorunların kaynağı ister yerleşim ister işsizlik, sosyal güvenceler, okullaşma, halk sağlığı, adetler, isterse suç eylemleri olsun göçmenlerin varlığı olgusundan çıkar. Bu sebeplerledir ki göçmenlerden en az işe yarar olanlardan başlanarak dışarı atılması gerekmektedir. Hatta mümkünse göç olgusu durdurulmalıdır. Göçmenlerin var olan ya da var olacak tüm sorunların sorumlusu olarak görülmesi ya da suça bulaşmış sayılması düşüncesi modern bir ırkçılığa doğru evirilmeye yol açar. Çünkü bir İngiliz ya da Alman tabi ki göçmen statüsünde yer alamaz. Ancak durum bir Faslı ya da Tunuslu için aynı değildir. Tüm toplumsal patolojinin boyutları eşdeğerli türeyen bir davanın sınırları etrafında birleşir. Bu bağlamda göçmen bireyleri ırkçı bir tipolojiye yerleştirmeye çalışan özelliğin, ırkın yeni adının göç kavramıyla yeni hale geldiğini anlıyoruz. Göçmen kategorisinde, ne kadar az göçmense o kadar az yabancı konumuna itilir. Verilen statüde ona göre şekillenir ve hem mesleki hem toplumsal hiyerarşide yer alır (Balibar, 2000: 270-280).

Göçmenler genelde yerli halkın istemediği, ötekileştirdiği ve merdiven altı sayılan işleri yapmak zorundadır. Aldıkları ücretler hak ettiklerinin çok altındadır. Bu bireylere sağlanan sosyal politikalar çoğu zaman yetersiz hatta hiç yoktur. Karşılaştıkları herhangi bir sorunda güvenecekleri, onları koruyan bir siyasi dayanakları yoktur. En aşağıda görülen konumlarını aşamamaktalar ve her yönden sömürüye açık bir konuma itilmektedirler. Sömürü piyasasında emekleri, bedenleri, hayatları, geçmişleri ve gelecekleri sömürülmektedir. Yaşadıkları koşullarda iş yerleri gibi yerli halkın istemeyeceği türden mekânlardır. Tamamıyla tehlikelere açık, tekinsiz ortamlar, alt yapıları eksik ya da olmadığı sokaklar, sağlık koşullarından uzak mahalleler göçmenlerin yaşamaya itildikleri yerlerdir. Bu yerlerde sadece yerli halktan değil aynı zamanda kendi konumundakilerle de mücadele ederek kendilerini korumak zorundadırlar. Tüm bu olumsuzluklar özellikle kadın ve

çocukları daha çok etkilemektedir, bu durumlardan en çok yarayı alanlar yine onlar olmaktadır. Çocuk işçiliği yaygın bir hale gelirken, kadın emeğinin sömürüsü görmezden gelinir. Kadınlar özellikle kayıt dışı sektörlerde çocuk, yaşlı, ev temizliği ve tekstil gibi hiçbir güvencesinin olmadığı işlerde çalışmaktadır. Kadın emeğinin görmezden gelinerek sömürüldüğü ve göç yükünün arttırılması kadını yalnızca topluma karşı yabancılaştırmakla kalmaz, kendi toplumsal rollerine de yabancılaştırır (Sayın, 2019: 57).

Yabancılar İçerisinde Göçmen Kadın Ve Güvenlik Problemleri

Günümüz göçlerinin yapısı incelendiğinde, göçün çeşitlendiğine dikkat çekeriz ve bir çeşit daha eklenir göçün kadınlaşması. Göçler artık erkeklerin çoğunlukta olduğu bir düzende ilerlememektedir. Küresel anlamda her iş alanında kendine yer edinen kadınlar gerek çalışma gerek okuma için göç etmektedirler. Ancak zorunlu göç kapsamında bakıldığında göç eden bireylerin yarısı erkek yarısı kadınlardan oluşmaktadır. Yerinden edilen bireyler bulundukları ülkelerini statülerini terk ederek göç kervanına yeni umutlarla katılırlar.

Geçmişte işçi ekonomik göçü olarak erkek egemenliğinde olan göçte kadınlar, etkisiz bir konuma sahip olarak genel olarak erkeğin yanında aile kategorisinde göçte yerini almıştır. 60'lı yıllardan sonra kadınlar iş göçünde önemli rol oynamış, iş gücüne katılımı açısından da önemli bir rol üstlenmiştir. Bu durumda göç eden kadınların sayısı arttırmış ve göç sürecinin kadınsılaşmasına etken olmuştur. Göç fenomenleri açıklanırken genel olarak kadın göçü olarak açıklama getirilse de açıklama yapılan kadının toplumsal rolleriyle beraber anılan göç olgusudur. Göçün kadınsılaşması kadının biçilen rollerinde artmasına neden olmaktadır. Ama genel rol yine ev hanımlığı ve annelik rolüdür (Özcan, 2018: 15- 25).

Yapılan araştırmalar kadınların ve erkeklerin göçten farklı etkilendiklerini, tecrübeleri arasında önemli farklar olduğunu gözler önüne serer. Kadınların göç kararları genelde kendi bireysel kararlarına bağlı olarak değil de evdeki konumuna bağlı olarak göç eden erkeği izlemek şeklinde tezahür eder (Gümüş, 2012: 27-31).

Göç ne kadar yaygın bir durum halini alsa da cinsiyet fenomenlerine göre farklı deneyimler yaşanmaktadır. Göçün toplumsal dinamikler içerisinde ele alındığında en belirgin dinamiğinin toplumsal cinsiyet ayrımıdır. Göçün olumsuz sonuçlarından en çok etkilenenlerin kadınlar olduğunu görmekteyiz. Kadınlar göçün her evresinde istismar ve sömürülere maruz kalmaktadır. Kendi toplumunda da ikincil konumda olan kadın, göç ettiği yerde daha iyi olanaklara sahip olabilmek, imkânlara sahip olabilmek için dezavantajlı konumdadır. Erkeklere göre göç edilen yerde daha zor

koşullarda görülen kadınların emekleri hiçe sayılmakta, toplumsal görünürlükleri hasıraltı edilmektedir (Uçan Çubukçu, 2013: 230-232).

Göç ettikten sonra kadınlar yalnızlık, dil problemleri, kültürel farklılıklar ve sosyal hayata eklenememe gibi problemler yaşamakta ve bulunduğu topluma yabancılaşmaktadır. Kadınlar erkeklere göre daha düşük ücretlerle daha uzun saatlerde çalışmakta, eğitim fırsatlarına erişememekte, bilgiye ulaşmada zorluk çekme ya da bilgiye ulaşımı engellenmekte ve cinsel, fiziksel istismara uğramaktadır. Kadınlar uyum sağlayamadıkları toplumda ruhsal olarak bunalıma girme oranları da oldukça yüksektir ve kendi memleketlerine daha çok özlem duyarlar. Genel olarak göçmen kadınlar pek çok sıkıntı yaşarlar ve bunlar saymakla bitmez. Sadece toplumsal cinsiyetleri yüzünden bile istismara açık konuma gelirler. Rolleri ne olursa olsun kadınlar ev işlerinden ayrı düşünülemez. Zorunlu göçlerle gelen kadınlar genel olarak yaşam şartları ve güvenlik açısından kamplarda kalmayı tercih etmektedirler. Ancak bazı kadınların tüm zorluklarına rağmen kamplar dışında kalmayı da seçmektedir. Kamplarda kalan kadınların birden fazla çocuğu olması sebebiyle çoğu zaman kendi öz bakımlarına zaman ayıramamaktadır. Ayrıca eşi ölen kadınların üç ya da dört ay süreyle yas durumunda olması halinde çadırından hiç çıkmaması da onu sosyal hayattan izole hale getirir. Çadırlar da 18 yaşın altında kız çocuklarının resmi olarak evlendirilmesi yasaktır. Ancak bu durum hiçbir şeye engel teşkil etmez ve kayıt dışı evliliklerle kadınlar yine istismar edilir. Suriyeli göçmen kadınlar tarafından en çok sorun oluşturulan durumların başında herhangi bir istismar ya da şiddete uğradıklarında başvurabilecekleri bir merci olmamasıdır. Kadınların pek çoğu az da olsa şikâyet edecekleri yerleri de bilmemesi önemli bir mevzudur. Sözsel ya da fiziksel herhangi bir şiddet ya da istismara uğradıklarında, bunu uygulayan bireyin kamptan uzaklaştırılması kadınlar açısından önemli bir uygulamadır. Ancak yetersiz kalan bir uygulamadır. Kadınların önemli bir çoğunluğu istismar ya da şiddet olaylarında sessiz kalmakta ve aile içi şiddet tespit edilememektedir (Barın, 2015: 15-40).

Göç çeşitlerinde özellikle düzensiz göç ve zorunlu olarak yerinden edinilmiş bireyler açısından göç eden kadınlar toplumda kendilerine yasal yer bulma zorluğu açısından çok daha kötü koşullarda çalışırlar. İnsan ticareti özellikle kadın ticareti olarak kendini gösteren fuhuş sektörü kadınların isteyerek gitmelerinden çok bu sektöre sürüklenmeleri şeklinde gözlenir. Göç araştırmalarına bakıldığında fuhuş sektöründe çalışan kadınların, yeni umutlarla göç ettikleri ülkelerde yalnızca kendilerine sunulan iş sektörlerinde çalışabilmelerinden dolayı fuhuş sektörüne maruz kaldıkları görülür (Coşkun, 2014).

Göçün kadın sağlığına etkileri iyileşme ya da kötüleşme yönünde olabilmektedir. Düşük gelir şartlarından ya da sağlık koşullarının yetersiz olduğu bir ülkeden geliyorsa iyileştirici yönü olabilir.

Fakat kadının sağlık sektöründen fayda görebilmesi için dili bilmesi ve sosyal bir güvencesi olması gerekir. Özellikle tecavüze maruz kalan ve fuhuş sektöründe çalışan kadınlar için durum daha kötü boyutlara ulaşabilmektedir. Bu durumda kadınlar istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV enfeksiyonu açısından risk altındadır. Aynı zamanda ruhsal açıdan da kadınların erkeklerden daha fazla psikolojik rahatsızlıklara ve bunalıma sürüklendikleri görülmüştür (Aksu ve Sevil, 2010: 135-136).

Sonuç

Göç hareketleriyle birlikte yeni coğrafyalar keşfedilmiş, yeni devletler kurulmuş ve yeni uluslar oluşmuştur. İnsan ve göç, birbirini etkileyen ve tanımlayan unsurlar içerirler. İnsanlığın gelişmesiyle birlikte göçte aynı düzeyde gelişen bir yapıya dönüşmüştür. Küreselleşmenin etkisiyle ve teknolojideki gelişmelerle birlikte bir yerden bir yere gitmenin daha da kolaylaşması, zaman ve mekân kavramlarının gittikçe önemini yitirdiği dünyada göç kavramı da çok sık kullanılan bir eylem olmuştur. Genellikle savaş veya siyasal karmaşa dönemlerinde, tehlike ya da tehdit altında bir yerden başka bir yere kaçan, vatandaşı olduğu ülkenin korumasını kaybeden vatansız insan sorununa tarihin her döneminde çokça rastlanmıştır (Kaynak, Yinanç, Şahin, Tomanbay, Safran, Süzal, Aldan, Özkiper, Aytaç, 1992: 11).

Nüfus bakımında hızlı bir eğişim sürecine giren dünyada, bu değişime uyum sağlayacak ve net çözümler sağlayacak, gerçekçi ve akılcı politikalara ihtiyaç vardır. Tüm dünyada göçler nedeniyle ortaya çıkan pek çok sorun vardır. Çünkü göç olayını meydana getiren nedenlerin aniden ortaya çıkması göçlerin planlı bir şekilde devam etmesine engel olmaktadır. Bu bağlamda hem göç alan hem de göç veren bölgelerde büyük sorunlar meydana gelmektedir (Özey, 2006: 212-213).

Çeşitli nedenlerle gerçekleşen göç olayları, farklı kültürlerin karşılaşmasına neden olmakta ve farklı kültürlerden gelen insanların bir arada yaşamaları zorunluluğu, bir takım uyum sağlama ve çatışma sorunlarını gündeme getirmektedir. Göçmenler ayrıldığı ülkeden, geldiği ülkeye uyum sağlamaya çalışmaktadır. Ancak göçmenler kendi özelliklerini korumaya devam ederek uyum sağlamaya çalışmaktadır. Aynı şekilde yerleşik halkta göçmenlere uyum sağlamaya çalışırlar. Ancak yerleşik halkta göçmenlerden kendi kültürlerine adapte olmalarını isterler ve karşılıklı farklılıktan meydana gelen bir takım uyum ve çatışma sorunları göç çalışmalarının ana konularından birini oluşturur (Paksoy, Koçarslan, Kılınç, 2016: 89; Acer, Kaya, Gümüş, 2010: 19).

Göç konusu sosyal bilimlerin önemli çalışma alanlarından biri oluşturmaktadır. Ancak Türk toplumunda önemli bir yere sahip olmasına rağmen ihmal edilmiş bir konudur. Hâlbuki "Anadolu tarihi bir yönüyle göçlerin tarihidir." (Ekici, Tuncel, 2015: 20) Ülkemizdeki her birey ve toplumsal

kesim ile ilgili olan ve etkileyen göç hakkında kapsamlı ve derinlikli çalışmalar gerekmektedir (Ekici, Tuncel, 2015: 19- 20).

Göçmenler yaşadıkları toplumda sorun olarak algılanmıştır. Hatta ırkçı söylemler, cinsiyetçi yaklaşımlar nedeniyle göçün kendisi bile olumsuz duygular ve algılama biçimi oluşturur. Göç eden bireylerin sorunları izlenen politikalar, siyasi durumlar ve sosyal düzen içerisinde çeşitli sorunlarla yüz yüze gelmektedirler. Çoğu zaman sorunları göz ardı edilir ve umursanmaz.

Göçmen bireyler içinde bulundukları topluma önemli katkılar sağlarlar. Ancak bu katkılar çoğu zaman göz ardı edilir. Toplum içindeki yerleşik halkın yapmak istemedikleri, kendilerine layık görmedikleri işleri göçmenler üstlenir ya da üstlenmek zorunda kalır. Aldıkları az ücretler ve kötü çalışma koşullarına rağmen. Kadınların çalışma koşullarının ağır olmaları başlı başına bir sorun iken evde ki görev ve sorumluluklarından da vazgeçemezler. Ev ve bakıcılım hizmetleri kadınlar için uygun görülen mesleklerden biridir. Kadınlarda bu meslekleri daha iyi iş imkânları için basamak olarak görürler. Ancak çoğunun kayıtsız olması onları bu işe muhtaç bırakır (Ihlamur Öner, : 353-356).

Göç ilişkisi içerisinde kadın farklılıkları barındıran bir süreç içerisindedir. Bu süreç içerisinde kadınlar görünmez olarak sayılmamalıdır. Deneyimlerinin doğru bir bakış açısıyla anlaşılması ve sunulması gerekmektedir. Kadınların deneyimleri erkeklere göre daha acımasız ve şiddet yanlıdır. Bu konuda politikalar ve siyasi çalışmalar geniş kapsamlı yapılmalıdır. Kadınların yaşadıkları sıkıntılar görmezden gelinmemelidir. Kadın göçmenlerin örgütlenmelerinin ve organize olmalarının önü açılmalıdır (Buz, 2007: 47)

Kadınların göçmen statüsündeki zorlukları erkeklere göre daha fazladır. Kadınlar sosyal hayata erkeklere göre daha geç eklenmektedir. Dil problemleri, uyum zorlukları, ev de üstlendikleri zorluklar açısından bakıldığında kadın, birden fazla role bürünmektedir. Yaşadıkları yerler ister kamp ister kamp dışı olsun her zaman sömürü ve istismara açıktırlar. Kadınların yapacakları işlerin kısıtlanması, daha düşük ücretlerle daha kötü şartlarda çalışmaları, kadınların sadece toplumsal cinsiyetlerine göre ayrımcılığa maruz kalmaları göçmen kadınları ikincil konuma itmiştir. Özellikle fuhuş sektöründe çalışan kadınların yaşam şartlarının zor olmasının yanında sağlık sorunlarına da açık hale gelmesi kadınların tümüyle sömürü aracı olmaları dikkat çekicidir.

Dışarlıklar olarak görülen göçmenler yabancılıklarını toplumun her alanında hissetmektedirler. Göç fenomeni bile başlı başına yabancılığın kaynağı olarak görülür. Toplumda her suç oranı yabancıya atılır. Yabancı her zaman bir suçlu potansiyeline sahiptir. Toplumsal cinsiyet açısından incelendiğinden tüm bu bakış açıları yanında kadına bir de fiziksel, psikolojik şiddet ve cinsel

istismar eklenerek daha katlanılmaz bir olguya dönüşüyor. Bu bakıma göç tüm bireyler açısından yönetilmesi ve uygun politikalarla iyileştirilmesi gereken bir olgudur.

Güvenlik problemleri nedeniyle ülkesinden ayrılmak durumunda olan, en yakın ülkelere zorunlu göç etmek zorunda kalan kadınlar, yine gittikleri yerde karşılaştıkları en büyük sorun güven problemidir. Kadınlar kendilerini gittikleri ülkelerin güvenlik stratejilerine güvenmekten başka çare bulamazlar. Ancak kamplar dahil olmak üzere hemen her yerde istismar, taciz ve tecavüz gibi şartlarla baş etmek zorun da olduklarını bilmektedirler. Kadınların savunmasız ve çaresiz durumundan faydalanarak duygusal, fiziksel şiddet ve sömürüye uğramaktadırlar. Bunları yapanlar yine kendi kamplarında kalan diğer mülteciler olabileceği gibi, kamptaki sorumlular, gidilen ülke vatandaşları da olabilmektedir. Önemlerle, uygulanabilir politikalarla bu sorunlar en aza indirilebilir.

Yapılması gerekenler ilk önce güvenlik problemlerini uluslararası düzeyde, ivedi biçimde toplumsal cinsiyet faktörlerini kapsayacak şekilde içine alarak eril yapıdan kurtarılmalıdır. Ortalama bir rota ile yola çıkan göç mağduru kadınların göç yollarını güvenlik koridorlarıyla temizlenmelidir. Sorunların çözümü ve güvenlik problemlerinin aşılabilmesi için kadınların bireysel anlamda değerlendirilmesi, insani güvenlik ortamının sağlanabilmesi için gerçekleşen tehditleri minimalize edilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

Acer, Y. , İbrahim K. Ve Mahir G. (2010). *Küresel ve Bölgesel Perspektiften Türkiye'nin İltica Stratejisi*, Ankara: Usak Yayınları.

Akdoğan, N. (2019). *Uluslararası Göç Kavramı Çerçevesinde Türkiye'de Göç Yönetimi* (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi: Kütahya.

Balibar, E. (2000). Irkçılık ve Kriz. (Der. E. Balibar ve I. Wallerstein). *Irk, Ulus, Sınıf: Belirsiz Kimlikler*. (Çev. Nazlı Ökten). İstanbul: Metis Yayıncılık.

Barın, H. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Göç Araştırmaları Dergisi* (Sayı 2). Ss: 10-56.

Baştürk, Şenol (2009). Uyum'dan Dışlanmaya: Yirmi Birinci Yüzyılda Göçmenler Ve Sosyal Politika. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (Sayı 57). Ss: 515-548.

Bauman, Zygmunt (2009). *Biz ve Onlar. Sosyolojik Düşünmek* (Çev. Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Buz, Sema (2007). Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmetler Dergisi* (Sayı 2). Ss. 37-50.

Coşkun, E. (2014). Türkiye'de Göçmen Kadınlar ve Seks Ticareti. Çalışma ve Toplum Dergisi (Sayı 42). Ss. 185-206.

Çubukçu Uçan, S. (2013). Küreselleşme, Göç Ve Kadın Üzerine. *Kadın Araştırmaları Dergisi* (Sayı 12). Ss. 227-233.

Ekici, S. Ve Gökhan T. (2015). Göç ve İnsan. *Birey Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* (Sayı 9). Ss. 9-22.

Erbaş, Hayriye (2019). *Gidişlerden Kaçışlara Göç Ve Göçmenler Kuram Yöntem Ve Alan Yazıları*, Ankara: Phoenix Yayınları.

Giddens, Anthony (2008). *Sosyoloji* (Çev. Ş. Pala-Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayıncılık.

Gümüş, Tülay (2012). *Güneydoğu Anadolu'dan Göç Eden Kadınların 'Sosyal Entegrasyonu': İstanbul Tarlabaşı'nda Niteliksel Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi: İstanbul.

Karpat, K. H. (2010). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma Ve Göçler*. İstanbul: Timaş Yayıncılık.

Kaynak, M., R. Yinanç, C. Şahin, M. Tomanbay, M. Safran, N. Süzal, M. Aldan, A. H. Özkiper ve F. Aytaç (1992). *Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye (1988-1991)*. Ankara: Tanmak Yayınları.

Kümbetoğlu, B. (2012). *Göç Çalışmalarında "Nasıl" Sorusu, Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Ve Tartışmalar* (Der. : S. G. Ihlamur- Öner ve N. A. Şirin Öner). İstanbul: İletişim Yayınları. Ss. 55-49.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Öner, A. Ş. (2012). *Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar. Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Ve Tartışmalar* (Der. S. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Şirin Öner). Ankara: İletişim Yayınları.

Öner-Ihlamur, S. G.(2012). Göçün Kadınsılaşması ve Sosyal Refah Rejiminin Dönüşümü: İtalya Örneği. *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Ve Tartışmalar* (Der. S. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Şirin Öner). Ankara: İletişim Yayınları.

Özcan, M. (2018). *Göç Eden Kadınların Aile Geçim Stratejilerindeki Rol Değişimleri: İstanbul'da Yaşayan Suriyeliler Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi: İstanbul.

Özey, R. (2006). Günümüz Dünya Sorunları. İstanbul: Aktif Yayınları.

Paksoy, H. M., H. Koçarslan ve E. Kılınç (2016). *İç Savaştan Kaçarak Gelen Suriyeli Öğrencilerin Üniversite Eğitimlerinde Karşılaştıkları İletişim Sorunları Üzerine Bir Çalışma. Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu* (Der. H. M. Paksoy, E. Yıldırımcı, K. Sarıçoban ve Ö. Özkan). Ankara: Efil Yayıncılık. Ss. 87-100.

Ramadan-Behatin, N. (2019). *Göçün İnsanlar Üzerindeki Etkisinin Sosyal Bağlamda Araştırılması: Bulgaristan Göçü* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi: Edirne.

Perruchoud, R. ve J. Redpath – Cross (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü (IOM).

Sayın, H. (2019). Katmerli Bir Yabancılaşma Olarak Göçmenlik Üzerine Kavramsal Açıklama Denemesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* (sayı 23). Ss. 49-56.

Şahin, A. U. (2018). Kitlesel Zorunlu Göçlerin Afetselliği: Suriyeli Göçü Perspektifinden Göç Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar (Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi: Bursa.

Topçuoğlu-Atasoy, R. (2012). *Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliği. Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar Ve Tartışmalar* (Der. S. G. Ihlamur-Öner ve N. A. Şirin Öner). Ankara: İletişim Yayınları.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Elektronik Kaynaklar

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (2019). https://sozluk.gov.tr/ (09.10.2023).

Türk Coğrafya Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (2023). http://www.tck.org.tr/kaynak/tr/cografya-sozlugu/cografya-sozlugu (09.10.2023).

2022 RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI VE ULUSLARARASI HUKUKUN İHLALİ

Adem ÖZER
Dr. Öğr. Üyesi
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
adem.ozer@hbv.edu.tr & ademmozerr@gmail.com

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, Ukrayna bağımsız ve egemen bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. Ukrayna'nın hem jeo-politik hem de jeo-stratejik açıdan önemli bir eksen ülke olması, Ukrayna'yı Batı ve Rusya rekabetinde önemli bir yerde konumlandırmış, bu durum ise Ukrayna'daki siyasi istikrarsızlığın en temel nedenlerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Söz konusu rekabetin dramatik bir hal almasında 2014 ve 2022 yıllarında meydana gelen gelişmeler etkili olmuştur. 2014 yılında Kırım, Rusya tarafından ilhak edilmiş ve Ukrayna'nın doğusunda yer alan Donbas bölgesinde silahlı çatışmalar yaşanmaya başlamıştır. Ukrayna'nın Donbas bölgesinde etkin denetimini kaybetmesiyle, iki *de facto* birim olan Luhansk ve Donetsk tek taraflı olarak bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Her ne kadar Ukrayna tarafından Minsk I ve II Anlaşmaları'yla ilgili *de facto* birimlere geniş otonomi tanınsa da silahlı çatışmalar devam etmiştir. Nitekim 21 Şubat 2022 Başkanlık Kararnamesi ile Donbas bölgesindeki iki birim olan Donetsk ve Luhansk halk cumhuriyetlerini bağımsız ve egemen devletler olarak tanıyan Rusya, bu yapılar ile 22 Şubat 2022'de *Dostluk ve Karşılıklı Yardım Anlaşmaları* imzalamış ve söz konusu yapıların yardım talebini karşılıksız bırakmamıştır. 24 Şubat 2022'de ise Rusya, Ukrayna'ya karşı *özel askeri harekât* olarak adlandırdığı bir silahlı saldırı (savaş) başlatmıştır. Kasım 2023 tarihi itibariyle tüm hızı ile devam eden bu savaş, uluslararası hukuk normlarını ihlal etmektedir. Bu kapsamda ele alınan çalışmanın amacı, Rusya Devlet Başkanı Putin tarafından ileri sürülen işgal gerekçelerini uluslararası hukuk açısından geçerliliğini analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırım'ın İşgali, Dostluk Ve Karşılıklı Yardım Anlaşmaları, Özel Askeri Harekât, Uluslararası Hukuk.

JUS AD BELLUM AÇISINDAN RUSYA – UKRAYNA SAVAŞI VE BM GÜVENLİK KONSEYİ

Baransel MIZRAK
Dr./Doktora
Bağımsız Araştırmacı
baranselmizrak@gmail.com

Savaşa başvurma hakkı veya meşruluğunu ifade eden Jus Ad Bellum müdahale hukukunda önemli bir yeri olan kavramdır. Bu kavram devletlerin askeri eylemlerinde BM Antlaşması'nın 51. maddesinde ifadesini bulan meşru müdafaa hakkı ve 2/4. maddesinde ifadesini bulan müdahale yasağı arasındaki dengenin korunması gerektiğini öncelikli olarak vurgulamaktadır. Bu çalışma da Rusya'nın Ukrayna saldırısında başvurduğu 51. madde gerekçelendirmesinin ne denli sağlam temeller üzerine bina ettiğini incelerken savaşta yaşanan 2/4. madde ihlallerini incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca Rusya'nın Ukrayna saldırısında öne sürdüğü gerekçelerin uluslararası hukuktaki yerinin ne olduğu analiz edilirken ortaya konulan argümanlarla savaşın hukuken 2014 yılındaki Kırım ilhakıyla başlamış olduğuna işaret edilecek ve konunun Uluslararası Çatışmalar Hukuku dairesinde ele alınması gerektiği savunulacaktır. Yapılan incelemelerde ise yapılan antlaşmalar, BM Antlaşması, tarafların anayasası, uluslararası mahkeme kararları ve uluslararası kuruluşların raporlarına dayanılacaktır. Burada Jus Ad Bellum'un Rusya tarafından kendi siyasi gündemi ve jeopolitik hedefleri doğrultusunda araçsallaştırmasının esasında ilk kez görülen bir durum olmadığı ve son da olmayacağının da altı çizilecektir. Buna rağmen Rusya'nın Ukrayna işgalinde ortaya attığı Jus Ad Bellum savlarının iyi bir şekilde analiz edilmesi gerektiği ve bundan sonra yaşanacak olan konularda vaka analizi yaparken önemli bir örnek olarak değerlendirilmesinin önemli olacağı savunulacaktır. İlgili BM kuruluşları, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Uluslararası Adalet Divanı ve uluslararası insan hakları kuruluşları tarafından yapılan açıklamalar ve kararlarda Rusya'nın Ukrayna'da işgalci bir güç olduğu teyit edilmektedir. Ancak buna rağmen BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi olması hasebiyle Rusya alınan kararları veto etmekte ve işgali sonlandırmamaktadır. Çalışmada da bu ve bunun gibi yaşanacak olan konularda kolektif güvenlik sisteminin etkisiz kaldığına işaret edilecek, her geçen gün maliyeti artan ve kronikleşen bir sorun haline geldiği vurgulanacaktır. Bu sorunun çözülememesi halinde Rusya-Ukrayna Savaşı'nda olduğu gibi uluslararası hukukun başta BM Güvenlik Konseyi üyeleri olmak üzere devletlerin şahsi çıkar ve gündemi için uygun bir araç haline dönüşebileceği ifade edilecektir.

ULUSLARARASI İNSANCIL HUKUKTA GÜNCEL TARTIŞMALAR VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

Cansu ATILGAN PAZVANTOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler
cansuatilgan@ogu.edu.tr

Rusya-Ukrayna Savaşı, Uluslararası İnsancıl Hukuk düzenlemelerinin söz konusu savaşa nasıl uygulanacağına ilişkin soruların yanı sıra İnsancıl Hukuk'a yönelik tartışmaların tekrar gündeme gelmesine sebep olmuştur. 1949 tarihli dört Cenevre Sözleşmesi, 1977 tarihli Uluslararası Silahlı Çatışmalarda Mağdurların Korunmasına ilişkin Birinci Ek Protokol'ü içeren Uluslararası İnsancıl Hukuk Sözleşmeleri ve konuya ilişkin yapılageliş kurallarına göre bir uluslararası silahlı çatışmaya uygulanacak kurallar bu savaş için de geçerlidir. Bu savaş her ne kadar benzeri görülmemiş olarak ifade edilse de yeni bir kurallar dizisine gerek olmaksızın mevcut kuralların uygulanabileceği bir örnektir. Bununla birlikte çağdaş silahlı çatışmaların karmaşık yapısı, silahlı çatışmaların sınıflandırılmasından yeni teknolojilerin kullanımına kadar birçok alanda uluslararası insancıl hukukun uygulanması ve bu hukuk kurallarına saygı gösterilmesi konusunda zorluklara neden olmaktadır. Siber savaş, otonom silahlar ve geliştirilmiş askerler de dâhil olmak üzere çeşitli yeni askeri teknolojilerin, yeni savaş araçları ve yöntemlerinin savaşın doğasını büyük oranda değiştirmesi, Uluslararası İnsancıl Hukuk ve insan hakları arasındaki etkileşimin yeni boyutları, devletlerin sivillerin temel ihtiyaçlarını karşılayamaması veya karşılamak istememesi tartışmaları körükleyen en önemli sorunlardandır. Yeni silahlar ve savaşta yeni teknolojinin kullanılması söz konusu olduğunda da Uluslararası İnsancıl Hukuk geçerlidir. Bunun yanında bu araç ve yöntemlerin kullanımlarının İnsancıl Hukuk normlarına uygun olması sağlanmalı ve öngörülebilir insani etkilerine gerekli özen gösterilmelidir. Uluslararası İnsancıl Hukuk'un koruyucu niteliğinin ve etkinliğinin sorgulanmasıyla Rusya-Ukrayna Savaşı uygulamada ve kuramsal zeminde oldukça öğretici bir kırılma noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örnek özelinde Uluslararası İnsancıl Hukuk'a yönelik güncel tartışmalar, sivil ve asker ayrımı gözetme, gereklilik ve amaç, araçlar arasındaki orantılılık ve önlem alma çerçevesinde söz konusu kuralların temel ilkeleri, savaşa katılan aktörler ve uluslararası suçlar açısından da genişletilmiştir. Silahlı çatışmalarda sivillere daha fazla koruma sağlanması Uluslararası İnsancıl Hukuk'a saygı gösterilmesine ve kuralların uygulanmasına bağlıdır. Sivillerin

korunmasına yönelik süregelen zorlukların irdelenmesi, devletlerin ve diğer aktörlerin Uluslararası İnsancıl Hukuk'a uyumunun uygulamada yeterli olmadığının tespitiyle bu durumun iyileştirilmesine yönelik çabaların artması Uluslararası İnsancıl Hukuk'un gelişimi ve etkinliği bakımından önem taşımaktadır.

DEVLETLER ULUSLARARASI HUKUKA NEDEN UYMAZ?:

SOSYAL PSİKOLOJİK BİR ÖNERME

Betül ÖZYILMAZ KİRAZ
Doç. Dr.
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
İ.İ.B.F.
Uluslararası İlişkiler Bölümü
betul.ozyilmaz@hbv.edu.tr

Bu çalışma, devletlerin, uluslararası hukuka uymamasının sosyal psikolojik temellerini konu etmektedir. Çalışmada, "Devletlerin uluslararası hukuka uymamasının ardındaki sosyal psikolojik sebepler nelerdir" sorusuna cevap aranmaktadır. Devletlerin uluslararası hukuka uymaması da bunun nedenlerini anlamaya yönelik çalışmalar da şüphesiz ki yeni değildir ve literatürde hacimli bir yer tutmaktadır. Ancak konuyu, sosyal psikoloji perspektifinden ve bu alanın kavramsal ve kuramsal açıklayıcılığına başvurarak ele alan çalışmalar yaygın değildir. Bu boşluğu doldurma potansiyeli, bu çalışmanın önemini teşkil etmektedir. Çalışmada, uluslararası hukuk ile sosyal psikolojinin temel kavramlarından olan sosyal etki arasında bir özdeşim kurulmaktadır. En geniş anlamıyla uluslararası hukuk, uluslararası aktörlere normatif yönergeler sağlamakta; uluslararası aktörler arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütününü oluşturmaktadır. Sosyal etki ise bir bireyin tutumlarının, inançlarının ya da davranışlarının, başkalarının varlığı ya da eylemleri tarafından değiştirildiği süreçtir. Bireylerin sosyal etkiye uyma davranışı sergilemesiyle, insanlarda benzer davranışlar oluşmakta ve bundan dolayı da sosyal düzen oluşmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012). Bu çalışmada uluslararası hukuk ile sosyal etki arasında kurulan özdeşimin temelinde, her iki olgunun da aktörlerin davranışlarını düzenleyerek, değiştirerek ya da sınırlandırarak ortak davranışlar ve ortak bir düzen oluşturmaya hizmet ettiği farkındalığı bulunmaktadır. Buradan hareketle, sosyal psikolojinin, "bireylerin sosyal etkiye uyma davranışı göstermesini nasıl açıklayabiliriz? Sosyal etkiye uyma davranışının bireye sağladığı fayda nedir?" gibi sorulara verdiği yanıtların, aynı zamanda bir sosyal ilişki türü olan uluslararası ilişkilerde, "devletlerin uluslararası hukuka uyma davranışı göstermesini nasıl açıklayabiliriz? Uluslararası hukuka uymanın devlete sağladığı fayda nedir?" sorularına ışık tutacağı düşünülmektedir. Devletleri uluslararası hukuka uymaya teşvik eden unsurların tespiti ise uymama davranışının sebeplerini de ortaya koyacaktır. Sosyal psikoloji literatüründe ilk kez Herbert C. Kelman'ın (1961) yaptığı ayrıma göre bireyler üç farklı sebepten sosyal etkiye uyma davranışı

göstermektedir. Birincisi, uymama davranışının yol açabileceği sonuçtan çekindikleri içindir. Bu tür uyma davranışı "itaat" olarak nitelendirilmektedir. İtaat, bir grup görüşüne olduğu gibi, bir kişiye uyma şeklinde de görülebilir. İtaat sonucu uyma davranışının temelinde, uyulanın, uyanın üstündeki gücü ya da kontrolü vardır. İkincisi, bireyler, birisinin ya da bir grubun fikrine, ona benzeyebilmek için uymaktadır. Buna "özdeşleşme" olarak tanımlanmaktadır. Özdeşleşme sonucu uyma davranışının temelinde, uyulanın cazibesi vardır. Üçüncüsü ise bir kurala ya da görüşe onun gerçekten doğru olduğuna inanıldığı için uyulmasıdır. Benimseme olarak adlandırılan bu süreçte, uyulanın fikri, uyan için inanılır bir fikirdir; uyma davranışının temelinde bu inanma, doğru olarak kabul etme durumu vardır (Kağıtçıbaşı, 2012). Bu çalışmada, uluslararası hukukun bir tür sosyal etki olduğu, devletlerin uluslararası hukuka uyma davranışının ardında, uymama davranışının doğurabileceği maddi (yaptırım, ambargo, kuvvet kullanımı gibi) ve manevi (uluslararası toplumun baskısı/dışlanma) sonuçlardan çekinmelerinin yattığı savunulmaktadır. Devletler, bu sonuçları göğüsleyebilecek kaynaklara ve güce sahip olduğunda ise uluslararası hukukun en temel normlarına dahi karşı çıkabilmekte, onlara aykırı davranabilmektedir. Çalışmada bu argümanlar, 2022 yılında başlayan ve kuvvet kullanımdan insancıl hukuka kadar uluslararası hukukun çeşitli alanlarında, uyma davranışı açısından tartışılmakta olan Rusya-Ukrayna Savaşı özelinde ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Sosyal Etki, Sosyal Uyma.

Kaynakça

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Günümüzde insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Kitap.

Kelman, H. C. (1961). Processes of opinion change. *The Public Opinion Quarterly*, *25* (1), 57-78.

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN PROPAGANDA FAALİYETLERİNDE DÖNÜŞÜM VE MİTOSTRATEJİK EĞİLİMİN YÜKSELİŞİ

Çağatay BALCI
Dr.
TERAM Araştırmacısı
cgtyblc@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-6553-4888

Terör örgütleri örgütsel kimlik ve imaj, idealize ettikleri kimlik formlarının temellerini ortaya koymak adına, belirli araçsal unsurlara ve öğelere ihtiyaç duymaktadırlar. Söz konusu bu ihtiyaç terör örgütleri tarafından, pek çok farklı nitelikteki öğelerle karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu ihtiyacın karşılanması açısından, bütünsel düzeyde (örgütsel kimlik imaj, idealize kimlik ve yaşam formu) mitostratejik yaklaşımlar önemli etkiler sunmaktadır. Mitostrateji kavramı en genel tanımı itibariyle, mitolojik öğelerin, figürlerin veya anlatıların stratejik amaçlar; kitleler üzerinde etki yaratma hedefiyle kullanımını ifade etmektedir.

Mitostratejinin en yüksek seviyede işlevselleştiren yapılar arasında terör örgütleri istisnai bir yere sahiptirler. Zira terör örgütleri için mitostrateji alternatif tarih inşası ve sunumu, örgütsel kimlik ve imajın alternatif tarihle bağdaştırılması ve imajın tarihten bugüne aktarımı; mirasçılık ve temsilcilik aktarımı, ideal kimlik ve yaşam formu anlatımlarını içermektedir. Bu bakımdan mitolojik öğeler terör örgütleri açısından stratejik bir dayanak ve aynı zamanda kitlelere yönelik etki yaratma aracıdır. Bu bakımdan terör örgütleri, motivasyonel farklılıklara göre farklı formlarda araçsallık taşımaktadırlar. Bu noktada, dini motivasyona sahip terör örgütleri açısından mitostrateji, esas alınan dine yönelik seçili ve eklektik bir yorum doğrultusunda, "Tanrının yolu, tanrı yolunda olan figürler, karşıt figürler ve tanrıya karşı gelenler" şeklinde mitolojik unsurların bugünün sosyo-politik koşullarına taşınmasını amaçlarken, sol terör örgütleri eski çağlarda "kölelik, baskı ve zulme karşı direniş, eşitsizlik adaletsizlik" temalı mitolojik unsurları bugüne taşımaya çalışmaktadır. Bununla birlikte etnik-ayrılıkçı terör örgütleri ise etnik gruba dair alternatif kimlik ve tarih inşası doğrultusunda, etnik gruba atfedilen veya inşa edilen (mevcudun atfedilmesi veya sıfırdan yaratılması) mitolojik öğeleri stratejik hedefler doğrultusunda kullanmaktadırlar. Bu durum günümüzde, özellikle hakikat-ötesi (post-truth) çağın etkisi ile birlikte, terör örgütlerinin propaganda stratejilerindeki dönüşümler ve mitlerin bu stratejik amaçlar

doğrultusunda işlevselleştirilmesi eğiliminin yükselişi bağlamında daha net biçimde gözlemlenebilmektedir. Bu çalışma kapsamında, söz konusu saptamalar ışığında, terör örgütlerinin, propaganda stratejilerinde ve faaliyetlerinde, mitleri araçsallaştırma eğilimlerini ve mitostratejik yöntem doğrultusunda örgütsel kimlik ve imaj yaratma, geniş grup kimliği özdeşleşmeleri ve alternatif tarih yaratımına yönelik faaliyetleri karşılaştırmalı biçimde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terör Örgütleri, Propaganda, Örgütsel Kimlik, İmaj Yaratma, Mitostrateji.

TERÖRLE MÜCADELEDE KARŞI ANLATI

Fatma Anıl ÖZTOP
Doç. Dr.
Kocaeli Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Uluslararası İlişkiler
faoztop@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6755-2876

"Anlatı" bir ideolojinin iletilebileceği bir araçtır. Bir izleyici kitlesini ikna etmeyi amaçlaması nedeniyle anlatıların genellikle stratejik bir unsur olduğu kabul edilmektedir. Terör örgütleri tarafından iletilen anlatılar ise bireyleri bu örgütlere katılmaya ve örgütün amaçlarını desteklemeye ikna etmesi bakımından dikkat çekici niteliktedir. Bu noktadan hareketle, terör örgütlerinin kendi anlatıları üzerinden yaydıkları ideolojilere karşı etkili bir karşı-anlatı biçimi oluşturmak mümkün müdür? Terörle mücadelede karşı-anlatı oluşturulurken göz önünde bulundurulması gereken kriterler neler olabilir? Bu sorulardan yola çıkan mevcut araştırma, karşı-anlatıların kavramsallaştırılmasına ilişkin anlayışımızı ilerletme amacı taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda, terörle mücadelede karşı-anlatıların önemine dair kapsamlı bir analiz sunmaktadır. Doküman analizi yapılarak nitel araştırma desenini benimseyen mevcut araştırma, etkili bir karşı-anlatı oluşturmaya katkıda bulunan unsurlar arasında mesajın içeriği, izleyiciler ve anlatıcı(lar) yer almaktadır. Terörle mücadelede bir karşı-anlatı geliştirmek mümkün olmakla birlikte, karşı-anlatı etkinliğinin özellikle radikalleşme sürecinin erken bir aşamasında etkili olma ihtimalinin daha yüksek olduğu yönünde görüşler mevcuttur.

ÖZEL ASKERİ ŞİRKETLER: RADİKALLEŞMEDE YENİ MOTİVASYON KAYNAĞI MI?

Emine ÇELİK
Dr.
Necmettin Erbakan Üniversitesi Misafir Öğretim Üyesi
eminegvenilir@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9793-2143

Birinci ve ikinci dünya savaşı ve akabinde soğuk savaş boyunca devletler resmi ordularının askeri ekip ve mühimmatın yanı sıra askerlerinin kapasitesi, ordularının hareket kabiliyeti ve üstlenmek durumunda kaldıkları mali yükler gibi bir dizi askeri ve ekonomik sorunla yüzleşmişlerdir. Soğuk savaş sonrasında resmi orduların küçülmeye gitmesi, ordudan ayrılan askerlerin işsiz kalmaları ise özel askeri şirketlerin (PMC) görünür hale gelmesini sağlamıştır. Devletlerin iç ve dış politikaları bağlamında güvenlik alanlarında resmi ordu ve/veya kolluk kuvvetlerini kullanmak yerine PMC'leri tercih etmeye başlamaları ise, PMC'leri bir sektör haline evirmekle birlikte ulus aşırı operasyonlarda, aktif çatışma ve savaş alanlarda daha sık kullanılmalarına da kapı aralamıştır. 11 Eylül sonrasında ise Afganistan ve Irak işgalinde ABD'nin Titan, Blackwater gibi PMC'leri aktif çatışma alanlarında kullanması, karışmış oldukları insan hakları ihlalleri ve savaş suçları PMC'lerin devletlerin güvenlik aparatları olarak düşünülmesinin dışında yeni bir uluslararası güvenlik sorunu olarak değerlendirilmeye başlanmasına neden olmuştur. Tarihsel bağlamda da Arap Baharı sonrası Ortadoğu'da devlet mekanizmaların yaşanılan gelişmelerle doğru orantılı olarak fragile state (kırılgan devlet) pozisyonuna geçişleri ve akabinde de parçalı hali dönüşümleri mutlak güç boşluklarının meydana gelmesine neden olmuş ve bölgede IŞİD başta olmak üzere mücadele edilmesi gereken birçok terör örgütünü ortaya çıkmıştır. Söz konusu terör örgütleriyle mücadele de resmi ordulara ek olarak PMC'ler de yeniden sahneye çıkmıştır. Uluslararası düzeyde savaş ve çatışma ortamlarının artan bir ivme sergilemesi (Ukrayna Rusya savaşı başta olmak üzere) PMC'lerin kontrolsüzce artan sayısı, denetlenememeleri, hesap verilebilirlikten uzakta yapılanmaları ve içerisindeki bireylerin yeniden bir sarmal gibi adam kaçırma ve yaralama başta olmak üzere karışmış oldukları insan hakları ihlalleri, bölgesel ve uluslararası düzeyde bireylerin ve grupların radikalleşmelerinde önemli katalizör görevi görebileceğine dair yaygın bir endişe söz konusudur. Bu bağlamda da çalışmada; Rus menşeili Wagner grubun Ukrayna'da ve İsrail Filistin savaşında ABD menşeili

ACADEMI'nin (bilinen adıyla Blackwater'ın) İsrail tarafından olası kullanımının, bireylerin ve grupların radikalleşmesinde nasıl rol oynayacağı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Askeri Şirketler, Radikalleşme, Wagner, Academi.

TERÖRİZMİN BEŞİNCİ DALGASI EKSENİNDE TEKNOLOJİK DALGA VE DİJİTAL TERÖRİZM

Hatice SÜRURİ
Dr.
Bağımsız Araştırmacı
haticesururi@gmail.com
ORCİD: 0000-0003-0717-3230

David Rapoport, modern terörizmin tarihsel seyrini 19.yy sonları itibariyle açıklayarak dört dalga olarak ifade etmiş ve dalgalar arasında döngüsel geçişlerin olduğu vurgusunu yapmıştır. Rapoport, modelinde terörist organizasyonların stratejilerini, ideolojilerini ve hedeflerini açıklayarak, terörizmin beşinci dalgasının 21.yy'ın ilk çeyreğinde inşa edileceğini savunmuş, beşinci dalganın niteliklerini, teknolojik, küreselleşme karşıtı, cihatçı ve etnik özellikler bağlamında ele almıştır. Jeffrey Simon ise Beşinci dalgayı alternatif bir teori ile tanımlayarak salt bir terörizm ideolojisinin mümkün olmadığını ancak teknolojinin Beşinci dalgada en etken unsur olduğunu ifade etmiştir. Simon'a göre teknoloji, beşinci dalga için başat unsur olsa da birey, toplum ve devlet ekseninde kitleleri mobilize edebilecek temel enstrüman, dijitalleşme ile birlikte bilginin çarpan etkisiyle yayılmasına sebep olan internet teknolojileri olacaktır. Teknolojik dalga, devlet altı grupların veya terör örgütlerinin bilgi ekosistemi içerisinde internet teknolojileri aracılığıyla terör eylemleri gerçekleştirdiği yeni bir terörizm çağını işaret etmektedir. Asimetrik ve hibrit tehdit unsurlarının etken olduğu, dijital alanın eylem amaçlı kullanıldığı bu çağda, yeni medya manipülasyona açık yapısı ile devletler için tehdit unsuru olmaktadır. Çalışmada, terörizmin beşinci dalgası ekseninde dijital terörizmin ulusal ve uluslararası düzeyde devletler için tehdit unsuru olabileceği detayları ile açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Hibrit Tehditler, Teknolojik Dalga, Yeni Terörizm.

TRİANON'DAN AVRUPA GÜVENSİZLİĞİNE: MACAR MİLLİYETÇİLİĞİ

Gökberk YÜCEL
Doç. Dr.
Amasya Üniversitesi
gokberk.yucel@amasya.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0299-1722

Ulusların tarihi, siyasallaşmış bir mekân, o mekâna demirlenmiş hafıza ve mekân-hafıza terkibinden oluşan kimlik bağlamında tutarlı, istikrarlı ve birbirini tamamlayan fail/fiil ilişkisine dayanmaktadır. Bu husus milliyetçilik çalışmalarında da odağı toplumların biyografik hikayelerine çevirmiştir. Lâkin bu hikayeler verili/durağan olmaktan ziyade dinamik/değişken bir sürece tekabül etmektedir. Bu çalışmada Macar biyografik hikayesinde Birinci Dünya Harbi sonrasında imzalanan Trianon Barış Antlaşması'nın Macar milliyetçiliğindeki yeri incelenmiştir. 1920 Trianon Barışı, Macar ulusunun tarihî topraklarının üçte ikisini kaybetmesi ve yaklaşık iki milyon Macar'ın ana vatanın dışında kalmasıyla sonuçlanmıştır. Bu faktör, Avrupa'daki diğer dil ve etnik gruplarla benzerlik taşımayan, köken itibariyle asyatik olan ve bilvesile teritoryal bir milli kimliğe ve milliyetçiliği sahip olan Macarlar açısından Avrupa güvensizliğinin doğmasına sebebiyet vermiştir. Metodolojik çerçevesinin literatür taramasının teşkil ettiği çalışmada Macar biyografik hikayesinde Trianon trajedisini tamamlayan, Trianon öncesi ve sonrası hafıza durakları saptanmıştır. Bunlardan birincisi 1526 Mohaç Meydan Muharebesidir ki muharabe sonucunda yaklaşık 500 yıllık Macar Krallığı yıkılmış, bu yıkım sonrasında Macaristan kuzeyde Habsburgların güneyde Osmanlı Devleti'nin himayesine girmiştir. İkincisi ise, 1848-49 Macar Ulusal Devrimidir. Macar Ulusal Devrimi, modern Macar kimliğinin oluşmasında büyük etkisi olduğu gibi aynı zamanda Macar ulusal hareketinin toplum tabanına yayılarak kitleselleşmesinde büyük önem arz etmiştir. Lakin, Habsburglara karşı başlatılan Macar Ulusal devrimi başarısızlıkla sonuçlanmış ve bağımsız Macar devleti kurulamamıştır. İkinci Cihan Harbi sonrasında Macaristan'daki Sovyet işgali, Macar biyografik hikayesinde Trianon trajedisini yeniden canlandırmıştır. Mamafih, Sovyetler Birliğine karşı 1956 yılında gerçekleşen Macar Ayaklanması, Macar kahramanlığının ve yurtseverliğinin nişanesi olarak Macar Milliyetçiliğinde önemli bir yer tutmuştur. Soğuk Savaş sonrasında Macaristan bir taraftan Avrupa sistemine eklemlenirken diğer taraftan Trianon trajedisini rehabilite etme politikaları içerisinde olmuştur. Bu noktada coğrafi olarak olmasa da Macaristan dışında yaşayan Macar azınlıklara vatandaşlık hakkı tanınmış ve Macar ulusal seçimlerinde oy kullanma hakkı verilmiştir. Bu bağlamda anavatan ile azınlık durumunda olan Macarların yeniden kaderdaş kılınması hedeflenmiştir. Bununla

beraber Macaristan'ın Avrupa Birliği politikaları da değişim göstermiştir. Her bir ulusun bağımsızlığını ve egemenliğini muhafaza edecek bir proje olarak "ulusların Avrupası" modeli Macaristan tarafından desteklenmiştir.

DİASPORADAN VAAT EDİLMİŞ TORAKLARA: İSRAİL-YAHUDİ MİLLİYETÇİLİĞİ

Yusuf Ziya BÖLÜKBAŞI
Doç. Dr.
Anadolu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
yzb@anadolu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4723-5977

İsrail-Yahudi milliyetçiliği, ortaya çıkışı, gelişimi, sahip olduğu nitelikler ve sonuçları bakımından gerek milliyetçilik literatüründeki gerekse de dünya siyasetindeki etkileri bakımından üzerinde en çok tartışma yapılan konuların başında gelmektedir. İsrail-Yahudi milliyetçiliğini anlamak için diaspora, İsrail devleti, Yahudilik, Siyonizm, anti-semitizm, etnik ve dini milliyetçilik kavramlarını irdelemek gerekir. Her şeyden önce bu milliyetçilik anlayışı, modern dönemlerde Avrupa'daki Yahudiler arasında gelişen, Yahudilerin anavatanlarına dönüşleri ve orada İsrail devletinin kuruluşunu hedefleyen bir düşünce dünyasına dayanması bakımından modern bir hüviyete sahiptir. Ancak İsrail-Yahudi milliyetçiliğinin modern öncesine hatta yaklaşık 3500-4000 yıl öncesine dayanan temeller veyahut inançlar üzerine inşa edildiği söylenebilir.

İsrail-Yahudi milliyetçiliği, Yahudi inancı üzerine tesis edilen bir düşünce biçimidir. Bu inancın ilk temsilcisi olarak Hz. İbrahim gösterilmektedir. Tanrının verdiği emir çerçevesinde İbrahim Sümerlere ait Ur şehrinden Harran'a göç etmesiyle Yahudi tarihi başlamaktadır. Bu göçle beraber Tanrı İbrahim'e topraklar -Kenan diyarı- ve halklar vaat etmiş, böylece İsrail-Yahudi milliyetçiliğinin coğrafya tasavvuru oluşmuştur. Ancak İbrahim dönemi sadece göç ve vaat edilen topraklardan oluşmamakta, ayrıca seçilmiş halk miti de buradan başlatılmaktadır. Çünkü İbrahim'in eşi Sarah'dan çocuğu olmamış, Sarah'ın hizmetçisi Hacer'den ise İsmail adında bir oğlu bulunmaktadır. Ancak hem İbrahim hem de eşi Sarah çok yaşlandıklarında İshak adında bir çocukları olmuş, bu durum mucizevi görünerek Yahudilerin seçilmiş halk mitinin temeli haline gelmiştir. Seçilmiş oldukları için kölenin -Hacer'in- çocuğuyla birlikte İshak büyüyemezdi. Bu yüzden Hacer ve oğlu Arap yarımadasına gönderildi. Nitekim Arapların da İsmail'in soyundan geldiğine inanılmaktadır. Ancak bu göç meselesi sadece İbrahim'le sınırlı değildi, Hz. Yakup ve Hz. Yusuf Mısır'a, Hz. Musa ise tekrardan Kenan diyarına göçtü. Daha sonra İsrail Babil Krallığı tarafından işgal edilince Babil sürgünü başladı, Pers hakimiyetinde ise geri dönüş yaşandı. Son olarak Roma İmparatorluğu Yahudileri zorunlu göçe tabi tuttu. Bu göçten geri dönüş ise 1948'de İsrail devletinin kuruluşuyla

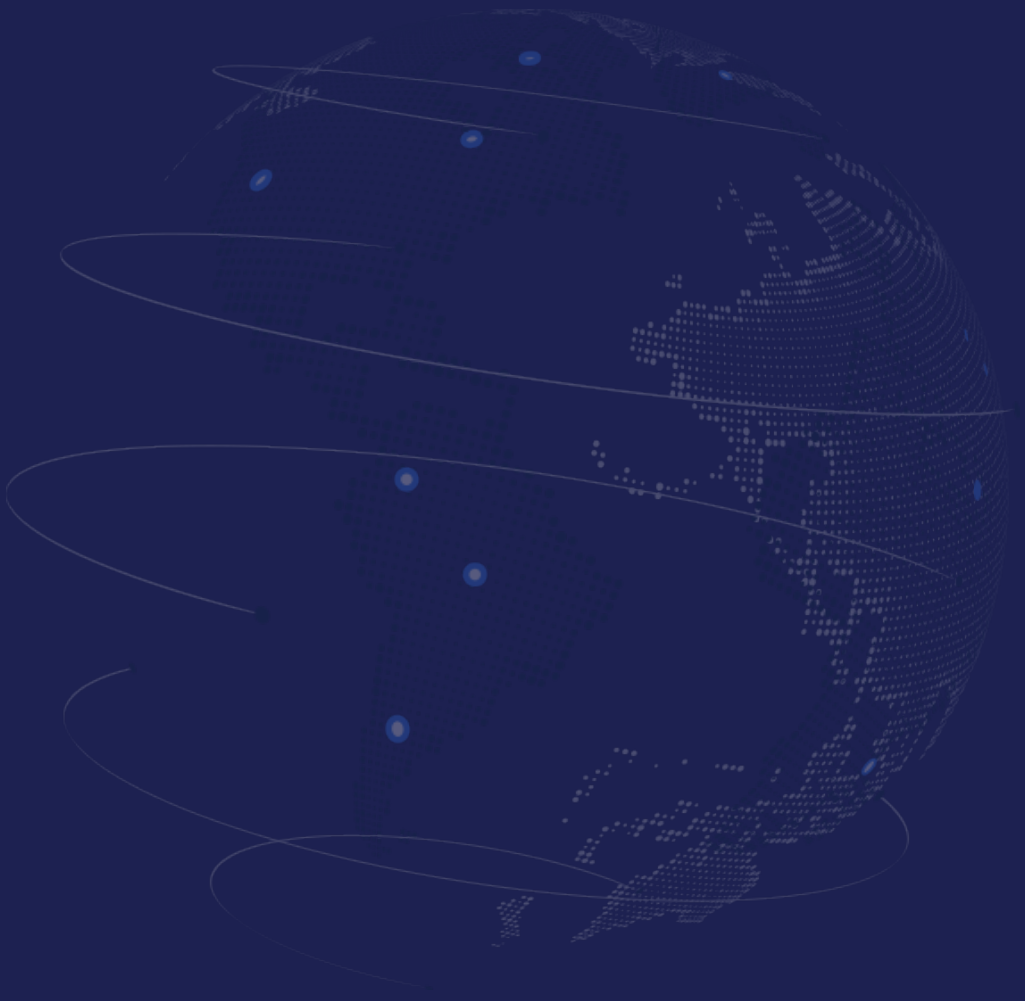
gerçekleşti. Nihayetinde Yahudi tarihi, dini ve kimliğinin oluşmasında göç ve diaspora olguları çok etkili oldu. Yahudi adı, dini ritüeller ve dışa kapalı cemaat olgularının büyük bir kısmı Babil sürgününde gerçekleşti.

Etno-dinsel kimlik tasavvuru, İsrail-Yahudi milliyetçiliğinin en önemli niteliğini oluşturur. Esasen Yahudilere hepsi tek bir atanın yani İbrahim'in soyundan geldiklerine inanmaktadırlar. Yakup'un 12 oğlu ise Yahudilerin 12 klanını temsil etmektedir. Ancak bunları gerçeği yansıtmadığı, sadece etnik kimliğin dini kimlik tarafından belirlendiği görülmektedir. Çünkü İbrahim'in soyundan gelme meselesi Davut döneminde krallığın sınırları genişleyince çok farklı dinlerden gelen insanları homojenize etmek için ileri sürülmüş bir düşünceydi. Zaten Yahudilere ilk etapta İbrani denilmekte, bu sözcüğün etimolojik kökeninin ise bölgedeki köksüz, yersiz ve yurtsuz, kralların hizmetinde para karşılığında çalışan ve yağmacılıkla geçinen insan topluluklarını ifade etmek için kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca Roma işgali döneminde Yahudi erkeklerinin öldürülmesi ve kadınların yaşadıkları tecavüzler gibi dramlar neticesinde Yahudi soyunun belirlenmesinde annenin esas alınması ortak ata kavramını imkânsız kılmaktadır. Soyun anneden gelmesi yaklaşımı hala devam etmektedir.

Yahudi inancı bu milliyetçiliğin oluşmasındaki ana etken olduğu görülmektedir. Yukarıda bahsedilenlerin dışında, özellikle Ortodoks Yahudilik ve onun inanç sisteminin de bu milliyetçiliğin şekillenmesinde üstlendiği rol önem arz eder. Ortodoks Yahudiliğin dini metni Talmud ve Kabala düşüncesi günümüzdeki Yahudi kimliğinin ana esaslarını oluşturmaktadır. Talmud'da Yahudi olmayanlardan -Gentiles- kötü bir şekilde bahsedilmesi, onları öldürmenin günah olmaması ve kadınlarının hayvan olarak görülmesi gibi birçok mesele burada yer almaktadır. Bu durum Yahudilere karşı anti-semitist düşünceyi güçlendirmiş ve böylece süreç Holokost'a kadar devam etmiştir. Aynı zamanda bu dönem Yahudilerin modern bir düşünce olarak milliyetçilikten etkilendikleri bir dönem olmuş, gerçekleştirilen Siyonist Kongreler vasıtasıyla Filistin'de bir Yahudi devleti kurulması kararlaştırılmıştı. Yahudi devletinin kurulması için Osmanlı'nın I. Dünya Savaşı'nda yenilmesi beklenilmiş, II. Dünya Savaşı bittikten sonra 1948 yılında İsrail devleti kurularak Siyonist proje başarıya ulaşmıştı.

Genel itibariyle toparlanacak olursa, İsrail-Yahudi milliyetçiliği, dini metinler üzerinden ırkçı bir retorik ve yaklaşımla vücut bulan, İsrail'in yayılmacı politikalarının merkezinde yer alan, etno-dinsel bir kimlik tasavvuruna matuf bir düşünce biçimidir. Seçilmiş halk miti ve vaat edilen topraklar düşüncesi bu anlayışın hala temel dinamiğini oluşturmakta, holokostu bir endüstriye dönüştürerek hem kendi ırkçı politikalarına meşru bir zemin hem de Batılı

devletler üzerinde sallanan demoklesin kılıcı şeklinde kullanmaktadırlar. Günümüzde Filistin'de yaşanan dramın, işgalin ve soykırımın, hatta Ortadoğu'daki çatışmaların müsebbibi olarak İsrail-Yahudi milliyetçiliği gösterilebilir.

HİTİT
UNIVERSITY
PRESS